

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, 1680

Tractatus X. De Officio, & Potestate Dominorum Inquisitorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76372)

TRACTATUS DECIMVS. DE OFFICIO ET POTESTATE INQUISITORVM.

RESOLVTIO PRIMA.

An iurisdicção DD. Inquisitorum sit delegata, vel ordinaria?
Et an iurisdicção Inquisitorum etiam si fuerit concessa cum clausula usque ad beneplacitum, non expiret, nec cesset morte concedentis? Ex part. 4. tractatu 8. Resol. 1.

S E delegatam putant Doctores, quos citat Narbona in 3. part. recopilat. lib. 4. tit. 1. leg. 20. gloss. 22. num. 79. quibus ego addo Zanardum in direct. Theol. part. 2. prec. 1. cap. 6. Moscovium de maiest. milit. Eccles. lib. 1. part. 1. cap. 11. Butrium in cap. Legatos de off. legati, in 6. & Homobonum de statibus part. 1. cap. 8. Alij vero putant esse ordinariam, & sic docet Paramus de orig. Inquisit. lib. 3. quest. 2. & in defens. cap. 1. num. 1. & hanc opinionem novissime mordicus tenet & solidissimis rationibus probat Ioann. Dionysius Portocarrero in alleg. sobre la competencia de jurisdiccion entre la Inquisicion y ministros reales, num. 48. & ante illum Didacus Cantera in 99. crimin. cap. 2. de probat. per testes, quest. 1. num. 65. fol. mibi 157. ubi asserit Inquisitores habere iurisdictionem ordinariam, unde non mihi placet opinio Barbosa in l. Prator. §. 1. num. 65. ff. de iudic. qui ponit differentiam inter Inquisitorem generalem, & alios Inquisitores, dicens illum habere iurisdictionem ordinariam, hos autem delegatam, quia ceteri Inquisitores sunt removibiles ad nutum Inquisitoris generalis, non inquam, mihi placet hæc opinio, quia etiam Inquisitor generalis est ad nutum Summi Pontificis amovibilis; non est ergo verum dicere, quidquid asserant Simanca & alij, ceteros Inquisitores esse delegatos ejusdem Inquisitoris generalis, & ab eo iurisdictionem accipere, nam omnes immediate à Summo Pontifice iurisdictionem accipiunt, mediante sola nominatione personarum facta ex commissione Pontificis sibi indulta, & hæc omnia recte contra Barbosam docet alter Barbosa in calceat. tom. 3. lib. 5. tit. 2. cap. 17. n. 11. & 12. Torreblanca de magia lib. 3. cap. 5. num. 2. 11. & 12. cum Molina de justit. tom. 5. tract. 5. disp. 29. num. 7. Soula post hæc scripta in aphor. Inquisit. lib. 1. cap. 2. num. 4. & ideo Portocarrero ubi supra, asserit loquens de alijs Inquisitoribus [en ninguna de las dichas calidades se diferencia del Señor Inquisidor general, cuya jurisdiccion es sin duda ordinaria.] & hæc opinio est probabilissima; sed ego utramque sequor. Ideo assero iurisdictionem Inquisitorum in se quidem & à principio delegatam esse, & habere omnes excellentias delegatæ iurisdictionis; ad ordinariam tamen valde accedere, & cum

illa ferè in omnibus convenire, ita ut careat imperfectionibus delegatæ, & ita eleganter probat & docet Augustinus Barbosa ubi supra, citans Molinam, quem etiam sequitur novissime Emanuel de Valle de Moura opusc. 1. de ensal. & incantat. sect. 3. cap. 1. num. 6. & Sanctarellus tract. de heresi cap. 40. dub. 1. num. 5. ubi asserit esse veriore, & communiore sententiam, iurisdictionem Inquisitorum valde accedere ad ordinariam, & ita ego sentio. Vnde rectè Emanuel ubi supra, asserit iurisdictionem Inquisitorum esse ordinariam quoad utilitates ordinariæ, & esse delegatam quoad utilitates delegatæ.

2. Notandum est etiam hic obiter, quod iurisdictione Inquisitorum etiam si fuerit concessa cum clausula, usque ad beneplacitum, non expirat, nec cessat morte concedentis, & hoc in favorem fidei. Ita Soula in Aphorism. Inquisit. lib. 1. cap. 2. num. 5. Farinacius de heresi, q. 186. §. 2. num. 23. & Pegna in director. par. 3. comment. 56. & 57. & alij ubi inf. citandi, peculiari resolutione de hac questione faciendi.

Inf. in Resol. quæ nunc hanc sequetur, signanter in fine.

RESOL. II.

An iurisdicção Inquisitorum expiret per mortem delegantis, si etiam unam causam non inceperit, ante illius mortem?
Et quid de iurisdictione Vicarij, seu Commissarij, aut alterius delegati per mortem Inquisitoris? Ex p. 4. tr. 8. Resol. 19.

R Espondeo negativè, Ex cap. ne aliqui, & ibi Glossa in ver. non capta, de heret. in 6. & ita docet Eymericus in direct. Inquisit. part. 3. quest. 7. & ibi Pegna & Iason in l. majorum, n. 10. ff. de iurisd. omni. jud. Imò non solum expirat iurisdictione Inquisitoris, sed nec minus expirat iurisdictione Vicarij, seu Commissarij, aut alterius Delegati per mortem Inquisitoris. Vide Thom. Trevisanum lib. 1. decis. 66. n. 7. 9. & 10. Decian. tr. crim. lib. 5. cap. 20. n. 8. & cap. 22. n. 5. & 29. Scaccia de iudic. lib. 1. cap. 67. n. 8. Simancam in Cathol. institut. 34. n. 14. Rojas singul. 114. n. 3. Pegna in direct. Inquisit. par. 1. comm. 56. & 57. Azonium 10. 1. lib. 8. cap. 18. quest. 7. Sanchez de matrim. lib. 8. disp. 28. n. 34. & alij penes ipsos. Dicendum est igitur, quod officium Inquisitoris non expirat morte concedentis, ut v. g. Patris, Inquisitoris majoris, &c. nec quoad negotia quæ nondum erant orta, vel cepta, & hoc etiam procedit, ut dictum est in resol. 1. etiam si talis iurisdictione fuerit concessa cum clausula, usque ad beneplacitum, & hoc in favorem fidei.

Ad robotandam doctrinam huius Resol. tom. 1. tr. 3. lege ref. 8. &c. & leg. hic sup. §. ult. ref. præterit.

Quæ hic est ref. antecessens, in ejus §. ult.

RESOL.

RESOL. III.

An Jurisdictio Inquisitorum concessa sit cumulativè, aut privativè?

Et notatur ex consuetudine in Hispania de hæresi solos Inquisitores cognoscere, & ut Episcopi per se, vel per Vicarium Inquisitoribus assistant; & ut non possint Episcopi separatim ab Inquisitoribus de causis hæreticis cognoscere, & aliqua alia circa hoc explanantur.

Etiāque notatur jurisdictionem Inquisitorum Hispania in ordine ad eorum Ministros esse etiam privativam. Ex p.4. tr.8. Ref.1.

Sup. contēto in hoc & seq. 5. sup. in tr. 9. Ref.96. 5. Probatur, & seq.

1. Jurisdictionem Inquisitorum non præjudicare Jurisdictioni Episcoporum, cum censetur concessa cumulativè, non autem privativè, docet Sylvester ver. hæreticus, §.2. num.10. Rojas singul.28. num.2. Gundissalvus de hæret. quest.7. num.9. Simanca de cathol. instit. tit.25. num.4. & alij penes Farinacium tr. de hæresi q.186. n.38.

2. Sed consuetudine in Inquisitione Hispanica introductum esse notat Sanctarellus tract. de hæresi c.40. dub.2. num.15. ut de hæresi soli Inquisitores cognoscant, & ut Episcopi per se, vel per Vicarios Inquisitoribus assistant, & ut non possint Episcopi separatim ab Inquisitoribus de causis hæreticis cognoscere, & ut denunciations sibi factas teneantur ad ipsos Inquisitores remittere; & est usu receptum ut soli Inquisitores processum forment, atque ipsi soli procedant, & ut rei Inquisitorum jussu comprehendantur, in solidumque Inquisitorum carcere custodiantur, & addit literas Apostolicas esse in Hispaniis, quibus præcipitur ut hæc Episcopi, & alij Ordinarii Inquisitoribus relinquunt, neque in eis se intromittant. Si verò Ordinarii reperiant, efficere debent illis de rebus summariam informationem, eamque ad Inquisitores debent transmittere. Item expedit delinquentem comprehendere ne fugiat, comprehendere autem possunt illum Ordinarii, & transmittere ad Inquisitores, aut illos certiores facere, ut illum ad suum carcerem adducant. Ita Sanctarellus, & ante illum Molina de justit. tract.5. disp.28. num.12. & 13. Acugna tract. de Confessor. sollicitant. quest.2. num.1. Ioann. Valerius in different. utr. fori ver. hæresis, diff.3. num.1. & novissimè Barbosa in collect. tom.3. lib.4. tit.2. cap.17. numero 3. Sousa in Aphorism. Inquisit. libro 1. capite 2. num.11. Pegna in director. part.3. quest.52. comment. 101. & penes ipsos. Vide etiam Riccium part.3. decis.279. numero 1. & Bobadillam in politic. tom.1. lib.2. cap.17. numero 72.

3. Notandum est etiam hinc obiter, jurisdictionem nostrorum Inquisitorum Hispaniæ in ordine ad eorum ministros esse etiam privativam, & ita tenet Portocarrero in allegat. de jurisdict. Inquisit. n.49. ubi sic ait: [La jurisdiccion que los Inquisidores tienen en sus ministros es privativa, non obstante que sea concedida à cierto officio, porque à esta concession procedio la exempcion Apostolica que esta aprobada y mandada guardar por las cartas de sus Magestades, y oßervada inviolablemente, y no puede darse acumulacion donde ay exempcion, loqual no solamente escluye la prevencion de los Ordinarios seglares, si no tambien de los Ecclesiasticos y con mayor razon siendo como es la exempcion generalmente Apostolica, que respeto de los Ecclesiasticos no recibe duda, ni disputa.] Hæc illæ, quæ sunt valde notanda, quia liber ille non est passim obivus.

RESOL. IV.

An Inquisitores Hispaniarum possint exercere aliqua non solum quia ipsi competit ex jure, sed etiam propter consuetudinem? Ex p.4. tr.8. Ref.3.

§.1. EX decisione hujus questionis remanebit satis ampla adversus adversarios jurisdictionis DD. Inquisitorum, & ideo affirmativam sententiam teneo, quam in primis docet Molina de justit. tom.3. tract.5. disp.28. num.14. ubi sic ait. Neque jam nunc Ordinarii audirentur si aliud vellent, consuetudine in his Regibus tribuente jurisdictionem Tribunali Inquisitionis circa hæc & circa alia rationalissima usu, consuetudineque recepta. Sic ille, & post illum Dionysius Portocarrero in alleg. pro jurisdict. Inquisit. n.24. & seq. qui fusi & solide hanc sententiam probat & tenet, & rationem adducit, quia sicut jurisdictionis privilegio queri potest, ita & consuetudine, consuetudo enim, dat jurisdictionem, & præter Doctores quos ipse citat, docet hoc etiam Pativus conf.25. n.36. lib.1. Decianus lib.4. cap.27. n.6. Ambrosinus de immunit. cap.14. num.1. Natta conf.98. num.4. Menochius conf.112. num.65. vol.2. Surdus conf.465. n.4. Gratianus discept. for. cap.174. num.25. Sayrus de cens. lib.1. cap.6. n.31. Schrad. de feud. part.1. c.5. n.5. & alij penes ipsos.

2. Notandum est etiam quòd hanc sententiam confirmant ipsi Reges, & ita Philippus II. in quadam Epistola apud dictum Portocarrero n.13. sic asserit. [A.D. Felipe Cervellon Virrey de Mallorca. Ya sabéis lo mucho, que Dios es servido y nuestra santa fee Catholica enalçada por el santo Oficio de la Inquisicion, y assi es nuestra voluntad, que à sus Oficiales y Ministros de la santa Inquisicion desse Reyno deis siempre y hagais dar todo el favor que fuere menester para que libremente y sin impedimento alguno puedan usar, de sus cargos y officios y de las libertades, gracias, preeminencias, exempciones, inmunidades a ellos, assi por derecho, como por costumbre pertenecientes, &c.] Dada en Valladolid, à 10. dias del mes de Marzo 1542. & Philippus III. in quadam Epistola directà ad omnes Præfatos anno 1603. sic ait. [Os eneargo mucho, que assi a los venerables Inquisidores, como à todos los otros oficiales, familiares, y Ministros del dicho santo Oficio los honreis, y favoreceis dandoles de nuestra parte todo el favor y ayuda que se os pidiere y fuere necesario, guardandoles, y haziendoles guardar todos los Privilegios, exempciones, y libertades, que les estan concedidos por derecho, concordia, cedulas Reales, como de uso y costumbre, y en otra qualquier manera, &c.] Quæquidem verba ultima, videlicet, y en otra qualquier manera, comprehendunt quidquid usu receptum fuerit, licet vim consuetudinis nondum assumpsit. Ita Portocarrero ubi supra, n.29. & 43. qui in num.20. explanat supradicta verba. [Que aunque en terminos de derecho comun no esta especificado, quatenus pateat, ni en que casos, ni cosas esta exempcion de los ministros de la Inquisicion, ni que diferencia haya entre ellos. Però por concordias, cedulas Reales y por costumbre esta determinado, y assi unas palabras añaden à otras,] & num.24. observat supradictos Reges per dicta verba approbasse & confirmasse omnes consuetudines S. Officii, quorum approbationem & confirmationem ex multis Doctoribus habere vim legis demonstrat. Igitur possunt DD. Inquisitores exercere omnia, quæ sibi competunt de jure communis, vel ex consuetudine, vel quidquid usu receptum fuerit. Vnde ex his apparet quòd si aliqui huic sententiæ contradicunt, non solum contra rationem, sed etiam

Et Potestate Inquisitorum. Ref. V. &c. 421

etiam aduersus voluntatem Regis insurgunt, ut patet ex dictis. Domini enim Inquisitores numquam se extendunt ad aliquid faciendum, nisi id sibi competat de iure, seu de consuetudine, vel saltem exemplis non constet, hoc aliàs factum fuisse, quod comprehenditur, & conceditur à Regibus in illis verbis, [y en otra qualquier manera,] & in illis, [alli por derecho como por costumbre,] quæ omnia si aliqui scirent & considerarent non quidem contra DD. Inquisitores obmurmurarent, dicentes illos multa exercere, quod de iure facere non possunt, nam multa etiam licite faciunt, stante usu, & consuetudine, & ita hanc sententiam post hæc scripta tenet etiam Sousa in *aphorism. Inquisit. lib. 4. cap. 3. num. 5.* ubi ex quadam Bulla Pauli III. docet quod conceditur Inquisitoribus ut consuetudinem & aliis quibus quomodolibet utuntur.

RESOL. V.

An Inquisitores sub sint Legatis Summi Pontificis? Ex p. 4. tract. 8. Ref. 27.

§. 1. **A**D hoc dubium ita responder Antonius Sanctarellus de *hæresi cap. 40. dub. 5. n. 3. 1.* ubi sic asserit: Nota olim Legatum Sum. Pontificis habuisse jurisdictionem in Inquisitores, ut patet ex constit. Urbani IV. quam refert Locutus in *judiciali Inquisitorum, ver. Legatus, n. 2.* hodie verò sine speciali facultate Pontificis, vel supremæ Inquisitionis Rom. in rebus pertinentibus ad Officiū S. Inquisitionis non solent Legati Pontificis se ingerere. Ita Sanctarellus.

RESOL. VI.

An Inquisitor Generalis possit ad libitum removere alios Inquisitores ab officio, vel de loco ad locum transferre? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 34.

§. 1. **A**ffirmativam sententiam videtur docere Ludou. Molina de *just. tom. 5. tract. 5. disp. 28. n. 7.* Verum ego contrarium sentio, ex rationibus quas adducit Ferdinandus de Castro in *op. mor. tom. 1. tract. 4. disp. 8. punct. 12. §. 2. n. 20.* nisi interveniat aliqua iusta causa, quæ in ordine ad illos absolvendum erit ab officio. Prima, si non habent debitas condiciones. Secunda si superveniente infirmitate inhabiles ad officium exercendum, prout opus est, efficiuntur. Tertia, si in exercendo officio dolose delinquerent. Causa verò iusta ad Inquisitores de loco ad locum transferendi erit. Prima quando Inquisitor est multum ad negotia aptus, & locus in quo manet, non requirit personam ita solertem, sicut indiget locus alter. Secunda, quando contra eum suscitata sint rixæ, & odia capitalia, quia processerunt contra nobiles, & insignes personas, unde trepidandum est de scandalo. Tertia quando non bene se habet cum Principibus, in quibus tamen duobus casibus posterioribus, si hæc contra Inquisitorem sint suscitata ob injusta causam, erit de meliori inquisitione providendum ne puniatur ubi non meretur. Et hæc omnia docet Michaël Zanardus in *direct. Theol. par. 2. c. 6. q. 9. & 19.* Vide etiam circa præsentem quæstionem Zecchium in *summ. tom. 1. tit. de fide cap. 11. n. 13.* Azor. *tom. 1. lib. 8. cap. 18. q. 9. & Pegnam in direct. Inquis. p. 3. q. 10. comm. 59.*

RESOL. VII.

An Inquisitores debeant esse magis Theologi, quam iurisperiti? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 52. Tom. V.

§. 1. **T**heologos esse debere docet Michaël Zanardus in *direct. Theol. par. 2. cap. 6. quæst. 12.* quia, ait, ipse, ad eos spectat de propositionibus ac factis hæreticis iudicare; processum vero formare, testes examinare, & de causa iudicare simul cum petito Notario fiscali & suis Consultoribus. possunt explere Ita idem, & ante illum Pegna in *direct. Inquis. par. 3. comment. 50.*

2. Verum mihi contraria sententia magis placet, quia Inquisitores in causis fidei plura ut Iurisperiti, quàm ut Theologi efficere debent, ut per experientiam patet, ergo, &c. Vnde Iacobus Simanca in *instit. Cathol. tit. 41. num. 3.* testatur experientia jam olim in Hispania fuisse comperitum, longè utilius & commodius esse ut Inquisitores eligantur Iurisperiti, quàm Theologi, quidquid Theologaster ille deliret Ocham. Ita Simanca & post illum Sigismundus Secacia de *judiciis, lib. 1. cap. 87. num. 10.* ubi ex multis rationibus probat, Inquisitores magis Iurisperitos, quàm Theologos eligendos esse.

RESOL. VIII.

An Inquisitores eligendi debeant habere ætatem quadraginta annorum?

Et quid est dicendum de Inquisitoribus Hispania, an sufficiat, ut attingant annum trigessimum?

Et notatur Commissarios Inquisitorum sufficere annum trigessimum attingere? Ex p. 4. tract. 8. Ref. 54.

§. 1. **A**ffirmativè respondendum est stando in iure communi, nam ita decernitur in *Clem. nolentes de hæret. Vnde si eligerentur in alia minori ætate, electio esset nulla, ut observat glossa in d. Clem. ver. committi, & ibi Anchatanus n. 2. & Zabarella n. 3. & ita hanc sententiam tenet Moscosus de *majest. milit. Eccl. lib. 1. part. 1. cap. 11.* Homobonus de Bonis in *tract. de statibus, p. 1. c. 8. & alij communiter.**

2. Verum his non obstantibus, ut optimè observat Antonius Sanctarellus *tract. de hæresi, cap. 40. dub. 1. n. 6. & Zanardus in direct. Theol. par. 1. cap. 6. q. 12.* cum hoc tempore Inquisitores creantur ab Eminentiſſimis Cardinalibus Sanctæ Inquisitionis Romanæ, non videtur valde curandum, an quadragessimum ætatis annum atigerint, quia eliguntur de scientia Sum. Pontif. à quo si in quacunque ætate eligantur Inquisitores, valet eorum electio, etiam ignorante Pontifice ætatem, ut observat Farin. de *hæresi q. 86. n. 51.* Sed quid dicendum de Inquisitoribus Hispaniæ. Dico igitur quod Inquisitores qui creantur à Generali Inquisitore Hispaniarum ex privilegio Summi Pontificis, sufficit ut attingant annum trigessimum, ut observat Zanardus *ubi sup. & ante illum docuerat Iacob. Simanca in cathol. instit. tit. 34. n. 12. Rojas singul. 106. n. 7. & alij.*

3. Notandum est tamen hic obiter commissarios Inquisitorum sufficere annum trigessimum attingere, & ita docet Molina *tom. 5. tract. 5. disp. 28. n. 23.* Azorius *tom. 1. lib. 8. cap. 18. q. 4.* Pegna in *direct. Inquis. par. 3. comm. 61. & 65.* quidquid in contrarium asserat glossa, & Io. Andreas in *d. Clem. 1. de hæret.*

RESOL. IX.

An Inquisitores possint procedere contra Papam in hæresi deprehensum?

Vel an hæc cognitio spectet ad Generale Concilium? Ex p. 4. tract. 8. Ref. 58.

§. 1. **H**oc dubium movet Michaël Zanardus in *direct. Theol. p. 2. cap. 6. q. 20. & ad illud negativè*

tive responderet, quia Inquisitores sunt Papæ delegati, & inferiores, sed inferior suum Superiorem judicare non potest: ergo, &c. Igitur in tali casu ait Zanardus, hæc cognitio spectat ad Generale Concilium quod potest illum citare, examinare, & si in hæresi obdurus remaneat, eum à suo gradu ejicere potest, nam in hoc casu ipso facto immediate à Christo deponitur, ut docent Caietanus de auctoritat. Papa cap. 18. & 19. Cordaba lib. 4. quest. 11. Sotus in 4. dist. 22. quest. 2. art. 2. Canus de locis lib. 4. cap. ult. ad argument. 12. & alij.

2. Verum ego puto Papam etiam ut personam privatam non posse esse hæreticum contumacem, licet possit errare ex ignorantia, & ita tenet Suarez de fide dist. 10. sect. 6. num. 11. Simanca in cathol. instit. tit. 12. num. 14. Bonacina in Bulla Cæne dist. 1. quest. 2. punct. 1. num. 12. Bellarminus lib. 4. de Summo Pontifice cap. 8. & 11. & ante illos Pighius lib. 4. hierarchia Ecclesiast. cap. 8. licet contrarium sentiat Sotus ubi supra, Calstrus de justa hæresi. punct. lib. 1. cap. 6. & lib. 2. cap. 22. Canus de locis lib. 6. cap. 12. Turrecremata lib. 2. cap. 10. & Turrianus tom. 1. in 2. 2. dist. 16. dub. 1.

RESOL. X.

An Inquisitores possint procedere contra Nuntios, & Officiales Sedis Apostolicæ? Ex part. 4. tract. 8. Ref. 24.

§. 1. Respondeo negativè ex Extravag. cum Mattheus, de hæresi, & ita observant Zanardus in direct. Theol. par. 2. cap. 6. quest. 21. Homobonus de statibus par. 1. cap. 8. Suarez de fide dist. 20. sect. 4. num. 16. Molina tract. 5. de just. dist. 28. n. 20. Sancius in select. dist. 1. num. 33. Decianus tom. 1. lib. 5. cap. 23. num. 10. Rodericus Acugna de Confess. sol. quest. 1. 2. n. 8. Pegna in direct. Inquisit. par. 3. comment. 36. Simanca in cathol. instit. tit. 34. num. 36. & alij. Sed qui sunt Officiales Sedis Apostolicæ, vide Cenedum part. 3. collect. 14. n. 1. & 2. Molinam ubi supra, afferentes esse illos, qui nomine Sedis Apostolicæ ad negotium Sedi Apostolicæ pertingens tractandum mittuntur, non autem illi, qui ad causas particulares inter alios judicandas, ac dirimendas quotidie à Sede Apostolica mittuntur.

RESOL. XI.

An Inquisitores possint procedere contra Episcopos? Et quid, si Episcopus est titularis, vel electus, & confirmatus, licet nondum consecratus? Ex p. 4. tract. 8. Ref. 21.

Sup. hoc sup. §. 1. Respondeo negativè, ex cap. Inquisitores, de hæresi. in 6. nisi Episcopus esset suspectus de fide, & vel aliquis in manifestum fidei, & fidelium detrimentum moliretur, quia tunc potest capi, & custodiri donec Summ. Pontifex certior redderetur. Et ita tenet Michaël Zanardus in direct. Theol. par. 2. c. 6. quest. 22. cui adde Molinam de just. tract. 5. dist. 28. n. 19. Barbosa de potest. Episc. p. 3. alleg. 112. n. 14. Acugnam ubi infra, & alios.

2. Notandum est etiam quod responsio negativa de non procedendo Inquisitores contra Episcopum procedit, etiam si Episcopus sit titularis. Ita Acugna de Confess. sol. q. 12. n. 7. & n. 11. docet pariter hoc procedere in Episcopis electis, & confirmatis, licet nondum consecratis. Vide etiam Molinam ubi supra, & Sanchez lib. 8. dist. 2. n. 11.

3. Verum licet supradicta sint vera, tamen ego pu-

to contra glossam in d. cap. Inquisitores, ver. Apostolica, & ibi Monach. & Archidiacon. posse Inquisitores de hæresi Episcopi cognoscere ad dicta testium adversus eum recipiendo, ut sic negotium instructum ad Pontificem mittant, cum cautelis de quibus Pegna infra, & ita tenet Suarez de fide dist. 20. sect. 4. n. 25. Simanca in cathol. instit. tit. 25. n. 8. Pegna in direct. Inquisit. par. 3. comment. 76. Zecchius in summ. tom. 1. tit. de hæresi. c. 11. n. 13. & alij.

RESOL. XII.

An Inquisitores debeant procedere cum Generalibus Religionum, in causa hæresi sicut procedunt cum Episcopis?

Et an hodie interdictum sit Prælati Regularibus cognoscere de causis hæreticalibus suorum subditorum, eoque punire? Ex p. 4. tract. 8. Ref. 23.

§. 1. Delictum hæresi Episcoporum est reservatum Summo Pontifici, & contra illos in tali casu non potest procedere Inquisitores, quæritur modo an idem dicendum sit de Generalibus Religionum.

2. Affirmativè respondet Hieronymus Rodriguez in compen. qq. Regul. res. 73. num. 1. Emanuel Rodig. in qq. Regul. tom. 2. q. 81. art. 1. Pegna in direct. Inquisit. p. 3. comment. 74. & Navarrus cap. 1. de foro compet. n. 4. Verum contra prædictam sententiam & meritum insurgit Freitas in addit. ad tract. Roderici Acugna de Confess. sol. q. 12. n. 20. & ratio est, quia exceptio cap. Inquisitores, ubi sup. excipit Episcopos tantum, ergo ad Generales Religionum extendi non debet, ex regula in l. siquidem, §. fin. ff. de pen. legat. & resolutio in specie Albericus in cap. 1. q. 7. de hæresi. in 6.

3. Verum his non obstantibus contra Generales Religionum non debent Inquisitores procedere, sed certior faciant summum Senatorem Inquisitionis, ut bene observat Zanardus in direct. Theol. par. 2. cap. 6. q. 23. Peirinus in privit. Minut. tom. 2. constit. 9. Pauli P. §. 1. n. 2. & alij. non sequitur tamen ex hoc quod Generales cum privilegio Episcoporum in hoc commune aliquid habeant, quicquid involvat uterque Rodriguez & Pegna ubi supra.

4. Notandum est hic obiter quod licet Pius V. venerit in consil. Pastoris æterni, ut Inquisitores possint inquirere in omnes Religiosos hæreticos, vel de hæresi suspectos, dummodo à suis Superioribus præventi non fuerint, hodie tamen extat constitutio Pauli V. qua interdictum Prælati Regularibus cognoscere de causis hæreticalibus suorum subditorum, eoque punire. Et notat Sanctarellus de hæresi c. 40. dub. 3. n. 1. Zanardus in direct. Theol. p. 2. cap. 6. q. 23.

RESOL. XIII.

An Inquisitor possit procedere contra alium Inquisitorem de hæresi suspectum?

Et difficultas est, an Episcopus possit inquirere contra Inquisitorem de hæresi suspectum? Ex part. 4. tract. 8. Ref. 25.

§. 1. Respondeo negativè, quia par in patrem jurisdictionem non habet, & ita notat Zecchius in summ. tom. 1. tit. de hæresi. cap. 1. n. 13. Suarez de fide dist. 20. sect. 4. n. 22. Pegna & Eymericus ubi supra, & alij communiter. Sed difficultas est, an Episcopus possit inquirere contra Inquisitorem de hæresi suspectum.

2. Affirmativam sententiam tenet Zanchinus de hæresi. cap. 8. n. 9. Gundilavus de hæresi. quest. 7. n. 17. Decia

Et Potestate Inquisitorum. Ref. XIV. &c. 423.

Decianus in direct. crim. lib. 1. cap. 2. n. 6. & inclinatur Calderinus tract. de heret. cap. 8. n. 9. Verum mihi negativa sententia placet, quam tenet Azorius tom. 1. lib. 8. cap. 18. q. 14. Eymericus in direct. Inquisit. part. 3. q. 30. & ibi Peña comm. 79. Mandosius in addit. ad reperi. Inquisit. ver. Episcopus lit. B. & ver. Inquisitor. lit. D. cum aliis, potest tamen Episcopus secretò recipere testes contra Inquisitorem de heresi suspectum, & informationes mittere ad Romanum Pontificem. Attamen in duobus casibus potest, his non obstantibus, Episcopus procedere contra Inquisitorem. Primò quando crimen est notorium, sed in his cautè procedant Episcopi, ne potius ratione scandali damnum inferant, quam utilitatem. Secundò quando dimisit Officium Inquisitoris, & ita docet Rojas singul. 109. & Geminianus in cap. Inquisitores, de heret. in 6. & ibi Franchus num. 1.

RESOL. XIV.

An Inquisitores possint punire illos, qui factis, aut verbis, ipsi injuriam fecerint? Ex part. 4. tract. 8. Ref. 91.

Quoad hoc in ex. Ref. 10. lege doct. §. ult. & ibi in aliis quæ not.

§. 1. **R**espondeo affirmativè cum Bobadilla in polit. ro. 1. lib. 2. cap. 17. n. 114. ubi sic ait: Podrán los Inquisidores proceder contra los que los injurian, porque no solamente son ellos los ofendidos, sino tambien el officio de la Inquisición y la Yglesia, y la fe. Sic ille, qui in glossa lit. D. citat Zanchinum & Decianum, quibus ego addo Simancam in cathol. institut. tit. 24. n. 28. ubi ita asserit: Poterunt quoque Inquisitores punire illos, qui factis, aut verbis ausi fuerint ipsismet Inquisitoribus injuriam facere, ac tanto quidem id magis, quanto sanctius & venerabilius esse debet eorum officium, quam aliorum omnium judicium. Hæc Simanca.

RESOL. XV.

An Inquisitores possint procedere contra Magistratus, eorum mandatis non obediētes? Ex part. 4. tract. 8. Ref. 65.

§. 1. **R**espondeo affirmativè, quia Magistratus qui non obtemperat Inquisitorum mandatis, & præstare auxilium recusat, est suspectus de heresi, ideo potest apprehendi, & jurisdictione sua privati, per ea quæ adducit Rebuffus tom. 2. ad leg. Gallie, tit. de litteris Inquisitoriis, in principio n. 20. Menochius de presumpt. lib. 1. presumpt. 6. n. 31. & alij. Vnde tenetur literas & mandata DD. Inquisitorum sine mora exequi, & illorum officio nullatenus impedire, ut docent Mendez de Castro in praxi Lusit. lib. 2. cap. 1. n. 19. Bobad. in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 17. n. 81. Azeved. in recapit. lib. 4. tit. 1. leg. 15. n. 7. Simanca in cathol. institut. tit. 23. n. 9. & Lucerna Inquisit. ver. impediētes, n. 1. vide cap. ne aliqui §. compescit, de heret. in 6.

RESOL. XVI.

An Inquisitores possint cogere Dominos, & Magistratus, qui fecerunt aliqua Statuta, & Decreta impediētia eorum jurisdictionem, ut illa revocent?

Et an Inquisitores possint invocare auxilium brachij secularis pro capiendis hereticis, & eorum credentibus, tutoribus, &c. ac omnibus aliis de heresi damnatis, aut suspectis; & ideo si Magistratus negligentes, aut contumaces fuerint in hoc auxilio præstando, possint Inquisitores eos excommunicare, honore privare, & aliis penis pro qualitate delicti coercere?

Et an incarceratus pro quibuscumque delictis etiam atrocissimis apud judicem seculari statim remittendus sit ad Tribunal S. Officij, quandoquunque petatur, ob negotium fidei à Dominis Inquisitoribus? Ex part. 4. tract. 8. Ref. 104.

tumaces fuerint in hoc auxilio præstando, possint Inquisitores eos excommunicare, honore privare, & aliis penis pro qualitate delicti coercere?

Et an incarceratus pro quibuscumque delictis etiam atrocissimis apud judicem seculari statim remittendus sit ad Tribunal S. Officij, quandoquunque petatur, ob negotium fidei à Dominis Inquisitoribus? Ex part. 4. tract. 8. Ref. 104.

§. 1. **R**espondeo affirmativè, ex cap. statum de heret. in 6. & ex Bullis Alexand. IV. Ignoc. IV. & Urbani IV. & ideo omnia hujusmodi statuta, seu leges directæ, vel indirectæ, officium Inquisitionis impediētia, sunt ipso jure nulla, neque subditi dictis legibus tenentur obedire, ut contra Ecclesiæ Catholicæ leges promulgatis. Vnde Inquisitores in tali casu possunt sub pena excommunicationis & aliis penis contra fautores hereticorum decretis adversus tales statuentes procedere, & ita docet Zanardus in direct. Theol. par. 1. præc. 6. q. 28. Barbosa in collect. tom. 3. lib. 5. tit. 2. cap. 10. Zanchinus de heret. c. 31. n. 6. Eymericus in direct. p. 3. q. 34. & ibi Peña comm. 83. Vmbertus Locatus in praxi Inquisit. Domini temporales, n. 5. & in ver. ordinario, n. 1. & alij. Item Inquisitores possunt invocare auxilium brachij secularis pro capiendis hereticis, & eorum credentibus, tutoribus, &c. ac omnibus aliis de heresi damnatis, vel suspectis. Ideo si Magistratus negligentes, aut contumaces fuerint in hoc auxilio præstando, poterunt Inquisitores eos excommunicare, honore privare, ac aliis penis pro qualitate delicti coercere, ex cap. ut officium, §. denique, de heret. in 6. & cap. ad abolendam, §. penult. & cap. excommunicamus, §. moneantur, de heret.

2. Notandum est etiam hic obiter incarcerationum pro quibuscumque delictis etiam atrocissimis apud judicem seculari statim remittendum esse ad Tribunal S. Officij, quandoquunque petatur ob negotium fidei à DD. Inquisitoribus, stante Constit. Pij V. cujus meminere Simanca in fine tract. de cathol. institut. & Peña in addit. ad tr. de strigis. Vide etiam Ioseph. Sesse de inhibiti. c. 30. n. 52. & seq. Verum si aliquis damnatus ad mortem dicit aliquid hereticum, ut eo prætextu mors differatur, si talis antea de heresi non erat suspectus, remittendus non est ad Inquisitores, quia tali dolus, vel fraus patrocinari non debet. Ita Rojas singul. 107. n. 5. & alij.

RESOL. XVII.

An Inquisitores procedere possint contra judices laicos, si remissus agant cum hereticis sibi relictis, & panam mortis per ignem non imponant?

Et advertitur in tali casu tam Inquisitores, quam quoscunque alios Ministros, & Consultores ab omni irregularitate immunes esse ex motu proprio Pauli IV. & Pij V. Ex p. 1. tit. 2. Ref. 135. aliis 134.

§. 1. **C**hristophorus Anguianus ex neotericis Iuristis consultis Hispanis, vir doctus, & Lector pri-marius Iuris Pontificij in Academia Complutensi, tract. de legib. lib. 3. contr. 31. a n. 37 usque ad 44. negativam sententiam sustinet, & mordicus docet, in tali casu Dominos Inquisitores non posse contra judices laicos procedere.

2. Sed etiam contrariam sententiam omnino amplectendam esse existimo: quia judices laici in isto casu sunt meri executores, & tenentur, juxta leges, statim hereticum ad mortem dānare, ut tradunt communiter DD. quos citat Cenedus ad decret. collect. 55. n. 2. quibus ego addo Suarez de Paz in præf. tom. 2. præf. 2. n. 30. Io. de Hevia in Curia Philip. part. 3. §. 3. num. 19. Mendez

N 2

in praxi Lusitana, lib. 2. c. 1. n. 16. & Miranda in ordine judicario tom. 1. q. 1. a. 5. conc. 6. Et sic aliter facientes, tanquam fautores Hæreticorum habentur. Vnde apparet, non bene Angustanum n. 39. asserere, quod nullo jure probatur, Inquisitores se posse ingerere ad puniendos supradictos Iudices: nam jura præbent jurisdictionem Inquisitoribus, puniendi fautores Hæreticorum. Sed dicti Iudices, non punientes poena mortis Hæreticos, tanquam fautores illorum habentur. Ergo possunt per dicta jura, contra illos, Domini Inquisitores procedere. Et ita mecum sentit Pegna in Direct. Inquis. part. 3. commen. 85. ubi ponit verba Innoc. VIII. quæ hanc sententiam firmant. Vide etiam Farinacium, tract. de hæresi, q. 185. n. 162. & Sanctarellum etiam tract. de hæresi, c. 60. dub. 4. n. 23.

3. Notandum est, etiam non bene asserere Angustanum n. 42. quod si Inquisitores procedere possent adversus tales Iudices, sequeretur absurdum, nempe, quod iscurrerent in irregularitatem: nam respondeo cum Cenedo in pract. q. 9. n. 5. Mentiquez lib. 14. c. 12. n. 5. in Glossa, lit. D. Avila de cons. part. 7. disp. 5. scilicet. 2. dub. 2. Medina in summa, lib. 1. c. 1. §. 10. reg. 4. Sanctarellode Hæresi, c. 26. dub. 1. n. 8. & aliis, in tali casu Dominos Inquisitores, instando, ut exequatur sententia, non incurrere irregularitatem, ut infra etiam patebit.

4. Manet igitur explosa sententia Angustani. Sed adversus Iustitiam Complutensem, Theologus Complutensis videatur: est Petrus Lorca in 2. 2. D. Thom. q. 11. art. 4. disp. 49. n. 9. ubi asserit, Iudicibus secularibus omne arbitrium circa executionem sententiæ Hæreticorum sublatum esse, non obstante illa obsecratione, quam Inquisitores præmittere solent, quando reum brachio seculari tradunt, petentes, ut cum eo misericorditer se gerant: nam obsecratio illa inventa est, ut Iudices Ecclesiastici evaderent irregularitatis periculum, per quam tamen nihil committitur arbitrio Iudicis secularis, sed solum protestatur Ecclesia affectum suum, quo, quantum est in se, averfatur poenam sanguinis, & nolle, si fieri posset, eam inferre. Sed, quia talis protestatio non tam efficax poterat apparere ad irritandam irregularitatem, ideo Paulus IV. & Pius V. motu proprio decreverunt, tam Inquisitores, quam quoscunque ministros, & Consultores, ab omni irregularitate immunes esse, quomodocunque ad condemnationem Hæretici concurrant. Ita Lorca, ubi supra. Dicendum est igitur contra Angustanum, in supradicto casu Dominos Inquisitores posse contra Iudices laicos per censuras procedere. Sed ad aliam questionem, circa jurisdictionem Inquisitorum, deveniamus.

RESOL. XVIII.

An Inquisitores possint compellere Iudices laicos negligentes exequi sententiam ab eis latam contra Hæreticum?
Ex p. 4. tr. 8. Ref. 26.

^{Sup. hac doctrina lege doctrinam duarum ref. hanc sequitur, & infra Ref. 68. per totam.}
§. 1. De hac questione alibi egimus, ideo nunc dico breviter quod si Iudex laicus non vult aliquem Hæreticum, possunt illum compellere per censuras, & ex hoc inquirere contra illum, tanquam fautorem Hæreticorum, etiam si differat sententiæ executionem sub prætextu quod sit injusta, quia nullo pacto potest se intromittere in cognitione causarum Hæreticalium. Et hæc omnia docent Pegna in Direct. Inquis. p. 3. q. 36. commen. 85. Campegius in addit. ad Zanchinum, c. 8. Vmbertus Locatus in praxi Inquis. ver. Index, n. 57. & 66. Mandos in repert. Inquis. ver. executio lit. B. Iacobus Simanca in cathol. instit. cit. 66. n. 3.

RESOL. XIX.

An Iudex laicus a suo legitimo Superiore, & non ab Inquisitoribus compellendus sit, ut Hæreticum mortuodat? Ex p. 4. tr. 1. Ref. 59.

§. 1. A suo Superiore, & non ab Inquisitoribus compellendum esse docet Seraphin. Freitas in novis addit. de Confessar. sollicit. q. 2. n. 78. ubi sic ait. Hinc fit non videri veram sententiam Felini in cap. ad abolendam, de hæresi, dum resoluit Inquisitores procedere posse contra Iudices seculares, si Hæreticos libi relictos non puniant ignis supplicio, hoc enim atrepto jure falsum esse constat, quia Inquisitores non condemnant ad mortem, nec ad illam ordinant sententiam sed relinquunt Hæreticos, & a suo foro dimittunt unde licet Iudex secularis non possit immutare poenam jure, aut consuetudine præscriptam, ad eam tamen imponendam compelli debet non ab Ecclesiastico, sed a suo legitimo Superiore. Ita ille.

2. Sed hanc sententiam ego satis reprobavi in p. 1. tr. 2. resol. 134. ubi ex multis DD. docui Inquisitores in tali casu posse per censuras procedere contra Iudices seculares, ut Hæreticos igni tradant sine metu irregularitatis, & punire dictos Iudices tanquam fautores Hæreticorum, & hæc opinio patet ex Bullis Urbani IV. Clementis IV. & Innocentii IV. quas adducit Campegius in addit. ad Zanchinum de hæresi, cap. 8. lit. regulam contra i. ubi late docet hanc sententiam, & post illum Pegna in Direct. Inquis. part. 3. quest. 36. commen. 85. ubi ex rationibus, Doctorum auctoritate, & ex Bullis Pontificiis solide firmat, posse Inquisitores compellere per censuras Iudices laicos ut mandent executioni sententiam a se latam, & hæc est communis sententia Doctorum, fundata in supradictis Bullis Pontificiis. Vnde maxime doleo Freitas alioquin virum doctum, & de facto Tribunali bene merentem, contrariam sententiam docuisse.

RESOL. XX.

An Inquisitores possint habere familiam armatam? Et an Domini temporales impediunt supradictos, & familiam armatam Inquisitorum pro delatione armorum possint ab ipsis puniri, tanquam turbatores Officii Sacra Inquisitionis? Ex p. 4. tractatu 8. Refol. 31.

§. 1. Respondeo affirmativè cum Zanardo in Direct. Theolog. part. 2. cap. 6. q. 15. & patet in Clementi nolente, §. porro, de hæresi, & per DD. quos ego adduxi in tract. 2. de immunit. Eccles. Refol. ult. Vide etiam Sinape, que in cam in Cathol. instit. tit. 34. num. 23. & in 41. Campegius in addit. ad Zanchinum tr. de hæresi, cap. 31. lit. A. Rojas singul. 21. num. 8. & Pegnam in Direct. Inquis. part. 3. quest. 36. commen. 103. ubi docet hanc armorum licentiam non solum Inquisitores posse dare Officialibus destinatis ad denunciandos Hæreticos ad comitandos Inquisitores, vel ad capiendos Hæreticos, sed etiam cæteris ministris, qui quavis alia ratione S. Officio inserviunt, veluti Advocatis, Notariis, Consultoribus, custodibus, &c. Et ita hanc sententiam docet etiam Duardus in Bull. Camlib. 2. can. 1. quest. 33. num. 24.

2. Vnde ex his sequitur quod Domini temporales supradictos & familiam armatam Inquisitorum pro delatione armorum, possint ab ipsis puniri tanquam turbatores Officii Inquisitionis, ut notat Card. Zabarella in Clem. 2. §. porro, num. 9. & Pegna ubi Ref. 14. supra.

Et Potestate Inquisitorum.&c. Ref.XXI.&c. 425

*suprà, qui citat glossam notabilem in cap. statutum, ver.
indirectè, de heret. in 6.*

RESOL. XXI.

An Inquisitorum jurisdictio in familiares suos in criminibus aliis diversis ab haeresi sit secularis, vel Ecclesiastica?

*Et an Domini Inquisitores possint tenere familiam arma-
tam, sub cujus nomine comprehendantur Notarij, Ad-
vocati, Consultores, Fiscales, & Birruarij, & familia-
res omnes ?* Ex p. 1. tr. 2. Ael. 136. aliàs 135.

cunque delictis à familiariis commissis, quam Inquisitores ex potestate Ecclesiastica noscebant habere, quam ad aliquam jurisdictionem illis noviter elargiendam. Quare in concordat. hujus Regni Siciliae admittit Inquisitoribus facultas cognoscendi de quinq. casibus ibidem expressis: in cæteris verò, jure suo, ac potestate eisdem Inquisitoribus relicta, & reservata procedendi per excommunicationem, & censuras Ecclesiasticas, quod genus evidentissimum est, Inquisitores habere alioquin jurisdictionem Ecclesiasticam in prædictis familiaribus: nam, si solum regiam, & sacularcm haberent, Rex ipse non posset permittere, aut tribuere potestatem cognoscendi per censuras in cæteris casibus, præter expressos, ut permittitur in supradicta concordia Siciliae. Ita Narbona, ubi supra: lege illud, & non pigeat.

RESOL. XXII.

An Inquisitores Hispania habeant jurisdictionem in causis criminalibus, & Civilibus suorum familiarium? Et an non solum familiares S. Officij gaudeant privilegio foris, sed etiam eorum uxores non solum vivente marito, sed etiam mortuo, donec in viduitate permanserint? Ex p. 4. tract. 8. Ref. 55.

§.1. **P**rimò quoad causas criminales, respondeo affirmative, exceptis certis criminibus, de quibus Ioannes de Heuia in *Curia Philippica part. 3. §.1. num. 19.* & Narbona in *recopil. lib. 4. tit. 1. leg. 20. glos. 1. & seq. & alij.*

2. Sed difficultas est quoad causas civiles, nam Ferdinandus de Castro in *oper. mor. tom. 1. tract. 4. disp. 8. punct. 12. §. 2. n. 9.* sic affert in causis civilibus solum credo Inquisitores habere iurisdictionem respectu officialium, qui sunt a se cretis, ij enim solum conveniri, & convenire debitoris possunt coram Inquisitoribus, non autem alij officiales externi. Ita Castro.

3. Sed hæc sententia ita absolute prolata mihi non placet saltem quoad Regnum Valentia: & ideo Rojas de heret. p. 2. n. 422. sic ait: Inquisitores habent familiam armatam, vulgò *familiares*, & eorum caute tam civiles, quam criminales in hac Inquisitione Valentina ad Inquisitorem cognitionem pertinent, iuxta concordiam novam & antiquam inter Regiam Maiestatem & Inquisitorem initam, quod etiam observatur in hoc Regno, Siciliae. Vnde Paramus de orig. Inquis. lib. 3. g. 6. n. 27. ita asserit: Inquisitio formata per iudices saculares contra familiares S. Officii, & Regni Sicilia nulla est & invalida, illi enim coram iudice laico neque civiliter, neque criminaliter conveniri possunt cum foro S. Officii, id est, Ecclesiastico gaudent, tum ex iure municipali illius Regni, tum ex iuris Pontificii decisionibus, privilegiis, consuetudine immemorabili, & concordatis initis inter Regem & Inquisitores ann. 1580. Hæc Paramus, quæ omnia servari in Catalonia, & in Regno Aragoniæ & Maioricarum testatur Narbona ubi sup. n. 1. 4. & glossa 6. n. 2.

4. Notandum est tamen hic obiter quòd Narbona loco prius citato num. 75. ex Paramo observat quòd in hoc Regno Siciliae non solum familiares gaudent privilegio rito, sed etiam eorum uxores non solum vivente marito, sed eo etiam mortuo, donec in viduitate permanferint.

RESOL. XXIII.

*An in Regnis Hispaniarum solum Inquisitores possint
publicare Edicta fidei, & non Episcopi? Ex part. 4.
tract. 8. Res. I 26.*

N n 3

§. 1. Quid

Sup. h. c. in
rel. not. seq.
signat § 2.

§. 1. **Q**uid sit de aliis locis quoad Regna His-
paniarum, respondeo id solum ad Dominos
Inquisitores spectare, & ita docet Molina de *justitia*,
tract. 5. disput. 28. m. 13. & quia verba sunt notabilia
in favorem jurisdictionis Inquisitorum, illa per exten-
sam hic apponam. Sic itaque ait: Cum experientia
comperitur sit, multa ac gravia incommoda ex eo se-
qui quod Episcopi processus contra reos circa fidei
negotium forment, præsertim ob secretum, quod ma-
ximè refert, haberi ac servari, usu est receptum, ut
soli Inquisitores processum forment, atque contra de-
linquentes ipsi soli procedant, & ut rei Inquisitorum
iussu comprehendantur, in soloque Inquisitorum
carcere detineantur. Quod si Ordinarij aliud circa
hoc efficere aggrediantur, nec desistant, certior sit In-
quisitor Generalis, ad eosque scribit ut desistant, & ut
deinceps simile quid non efficiant, quoniam fidei ne-
gotio id non expedit, quod si non parerent (quod in-
auditum hæcenus est) Inquisitor Generalis Pontificem
certiorem efficiat, quin audio, neque ordinariis per-
mitti, ut edicta proferant, quæ ad fidei negotium
pertinent, quoniam expedit ejusmodi denunciations
fieri solis Inquisitoribus, & Commissariis ab ipsis de-
putatis, propter eandem rationem. Postquam verò
hæc ita scripti, à fide dignis accepi literas Apostolicas
esse in Hispaniis, quibus præcipitur, ut hæc Episcopi,
& alij Ordinarij Inquisitoribus relinquunt, neque
in eis se intromittant. Si quæ verò Ordinarij repe-
riant, efficere debent illis de rebus summariam in-
formationem, eamque ad Inquisitores debent trans-
mittere. Si item expediat delinquentem circa causas
fidei comprehendere ne fugiat, comprehendere il-
lum possunt Ordinarij, & transmittere ad Inquisi-
tores, aut illos certiorem facere, ut ad suum carce-
rem adducant. Hæc omnia Molina, vide supra in re-
sol. secunda.

Quæ hic est
sup. rel. 3.

RESOL. XXIV.

An Inquisitores sub pena excommunicationis possint
præcipere, ut Clerus, & populus eorum concionibus
assistant?
Et an præceptum Inquisitorum sub excommunicatione, ut
omnes confluant in Templum ad audiendum Edictum
fidei, obliget sub mortali? Ex part. 4. tractatu 8.
Resol. 89.

§. 1. **N**egativè respondet Angelus in *sum. tom. 1. ver.*
Inquisitor. n. 9. ubi sic ait: Adverte quod In-
quisitores non possunt præcipere sub obedientia, &
minus sub excommunicatione Clero & populo, ut
adeant ad eorum prædicationes, quod sæpius faciunt
dicti Inquisitores, & non valet. Ita ille.

2. Sed malè. Vnde meritò contrariam sententiam
tenet Simanca in *carhol. instit. tit. 34. n. 24.* Ioan. Rojas
de *heret. par. 2. n. 425.* ubi asserit: Inquisitores sub pœ-
na excommunicationis possint præcipere, ut populus
& Clerus sint in eorum sermonibus, quod etiam ha-
betur in *cap. vi commissi, de heret. in 6. ibi, convocan-*
di etiam Clerum & populum. & ita servari de consuetu-
dine Tribunalis testatur Repertor. Inquisitor. *ver. Præ-*
dicare. n. 2. & novissimè hanc sententiam tenet Al-
phonso Narbona in *recopil. lib. 4. tit. 2. leg. 20. glos. 22.*
n. 65. Vnde à fortiori rectè concludit Avila de *cons. p.*
2. cap. 5. disp. 2. dub. 3. quod præceptum Inquisitorum
sub excommunicatione, ut omnes confluant in tem-
plum ad audiendum Edictum fidei, obligat sub morta-
li, quia est ad exaltationem fidei, & ut sciant homines
quæ sint denuncianda inquisitoribus.

RESOL. XXV.

An Inquisitores circa declarationem propositionum de-
beant vocare Qualificatores?
Et quid, si Inquisitores sint Theologi? Ex p. 4. tract. 8.
Resol. 84.

§. 1. **C**irca hoc ita statuitur in *instr. Tolera. anno*
1561. num. 1. [Quando los Inquisidores se
juntaren à ver las testificaciones que resultan de algu-
na visita o de otra manera, o que por otra qualquier
causa huviere regebido hallandose algunas personas
suficientemente testificadas de alguna cosa, cuyo co-
nocimiento pertenezca al S. Oficio de la Inquisicion
siendo tal, que requiera calificacion, deve de consultar
con Theologos de letras, y conciencia en quien con-
corran las calidades, que para esto se requieren, los
quales den su parecer y lo firmen de su nombre.]
Sic ibi.

2. Et ideo Ioan. Rojas de *heret. par. 1. num. 384.*
ita ait: In exponendis verbis dubiis, agnoscendis que
factis, vel Catholicis dictis, aut suspectis, vel hereti-
cis, periti factæ Theologiæ sunt vocandi, qui vulgò
Qualificadores nuncupantur, quorum assertionibus
omnimodam Inquisitores adhibent fidem, & *n. 104.*
sic asserit: Vsu & consuetudine jam diu recepta, in-
distinctè, & absolute cujusvis propositionis declaratio
ad Theologos spectat & attinet, & ab eorum assertio-
nibus in causis fidei judicandis minimè est receden-
dum, ut per prudentissimos Consiliarios supremi Con-
silij generalis Inquisitionis plenius decretum est. Hæc
Rojas.

3. Sed difficultas est, an si Inquisitores sint Theo-
logi, possint cognoscere utrum factum, vel dictum
sapiat hæresim, vel non? vel hoc tantum spectet ad
Qualificatores, negativè respondet Delmas in *disquis.*
mag. lib. 5. sect. 15. axiom. 1. ubi sic ait: Quando autem
dubium est sine hæresim sapientia, non pertinet ad
Inquisitorem judicare, aut cognoscere, si tunc talis,
vel non. Verum hoc pertinet ad Theologos Qualifica-
tores, sed postquam constet ea sapere hæresim, dubi-
tatur tantum an sapiant manifestam, possunt Inquisi-
tores de illa qualitate cognoscere, & pronunciare se
judices esse. Ita Delmas. Verum Seraphinus Freitas in
addit. ad tract. de Confess. lib. 9. n. 42. contrarium do-
cet, putat enim quod ad Tribunal Inquisitionis com-
petit cognitio, utrum factum, vel dictum sapiat hæ-
resim, vel non, & si iudicem Inquisitores sint etiam
Theologi, de eodem dubio possunt cognoscere, si ve-
rò sint Iurisperiti, ad Qualificatores utpote Theologos,
docet eam provinciam demandandam esse ex ipsius-
mer Senatus commissione, cum utrique ejusdem Tri-
bunalis sint ministri. Sic Freitas. Sed semper in praxi
vocantur Qualificatores, & observatur Instructio
Tolerana.

RESOL. XXVI.

An Inquisitores possint punire tanquam hæreticum, qui
negat propositionem Theologicam, quæ evidenter infer-
tur ex propositione de fide? Ex part. 4. tractatu 8.
Resol. 79.

§. 1. **A**ffirmativè respondet Valentia *tom. 3. disp. 1.*
quest. 11. punct. 1. difficult. 3. Causa de locis
Theolog. *lib. 12. cap. 9.* & si attentè legatur Bonacina
de *consur. disput. 2. quest. 5. punct. 5.* & ratio est, quia
supradictus reus saltem mediata divinæ revelationi
oppōnitur.

2. At

Et Potestate Inquisitorum. Ref. XXVII. &c. 427.

2. At ego puto, dictum reum non esse hæreticum, sed præsumi, & ideo Villalobos in *summa*, tom. 1. tr. 1. diff. 10. num. 6. sic ait. [La duda es del quenienga una proposicion Theologica que se infiera d'una premiffa de fe y otra evidente con lumbré natural, la qual non es inmediatamente de fe como es esta. Christus est risibilis, que se infiere destas dos premiffas. Omnis homo est risibilis. Christus est homo que la una es principio natural y la otra de fe, al qual respondo con el P. Corduba que en el fuero exterior se presumiera por herege porque no se presume que ha de errar en el principio natural.] Ita Villalobos, & ante illum Aragon. in 2. 2. *quest.* 11. art. 2. Suarez de *fide disp.* 19. *sect. ult.* num. 3. & *seq.* cum Sanchez in *summa* tom. 1. lib. 2. cap. 7. num. 33. qui cap. 8. num. 12. rectè docet quoddam si talis reus in illa negatione peristerit tanquam hæreticus negans principium revelatum, crit ab Inquisitoribus puniendus.

RESOL. XXVII.

An Inquisitores debeant verba dubia interpretari in sensu Catholico?

Et an hoc non solum procedat in dubio rei, sed etiam in dubio testium? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 83.

§. 1. **R**espondeo affirmativè, nisi contrarium confiteatur reus, & ideo ejus intentio & consensus circa hoc diligenter ab Inquisitoribus perquirendus est, & ita docet Albertin. de *agnoscend.* *quest.* 34. num. 48. & *seq.* Decianus in *tract.* *crimin.* lib. 5. cap. 37. num. 6. & 47. Io. Rojas de *heret.* part. 1. n. 200. & part. 2. num. 164. & *seq.* Menochius lib. 2. *conf.* 82. num. 10. Riminaldus lib. 4. *conf.* 686. num. 6. Pegna in *direct.* part. 3. *comment.* 1. 11. qui docet hoc etiam procedere in dubia testium depositione.

2. Ex his Rojas ubi *supra* part. 1. num. 366. asserit quoddam si quis dixerit, Deus non fecit mala, intelligendus est de malo culpæ, quæ est propositio Catholica, & non de malo pœnæ, quæ est propositio hæretica. Item num. 376. non damnavit quemdam de hæresi esse suspectum, qui volens Sacram Missam in quadam Ecclesia audire, cum ad eam accessisset, & Missam non invenisset, quia seorsum accessit, dixit hæc verba, Sola fides sufficit, quia non censetur dixisse solam fidem sine operibus sufficere, quoddam esset hæreticum.

3. Verum licet hæc omnia sint vera, non tamen procedunt quando contra reum, qui dixit aliqua verba dubia & ambigua, militaret aliqua sinistra suspicio & præsumptio, præsertim ratione qualitatis personæ, ut, v. g. si esset de genere Iudæorum, Maurorum, vel ex aliqua provincia infestâ. Ita Rojas *loc. cit.* num. 205. qui etiam num. 375. adnotat supradicta procedere quoad plenam probationem delicti; secus autem quoad præsumptionem ut torqueatur, præsertim si est persona suspecta, nam in dubio præsumendum est pro hæresi, atque si nimis urgent indicia, talis reus torquendus erit, cum de ejus animæ salute agatur, ut in tortura confiteatur & reconcilietur. Ita Rojas, quod est valde notandum. Verum circa præsentem questionem in casu contingenti legatur omnino Navar. lib. 5. *conf.* 6. num. 6. & *seq.* de *heret.* & Simanca in *Cathol. instit.* tit. 5. 4. n. 21. & 22.

RESOL. XXVIII.

An Inquisitores possint cognoscere non solum de causa hæresis, sed etiam de omnibus connexis, & incidentibus?

Et quid de emergentibus, & dependentibus, quæ immediate hæresim non tangerent? Ex part. 4. tract. 8. Ref. 70.

§. 1. **R**espondeo affirmativè, per ea quæ adducit Aretinus *conf.* 83. quem sequitur Decian. in *tract.* *crimin.* lib. 5. cap. 22. num. 12. hanc etiam sententiam docet Eymericus in *direct.* *Inquis.* part. 3. & ibi Pegna *comment.* 10. ubi tradit quæ in hac materia sine emergentia, dependentia & connexa, & ratio hujus sententiæ desumitur ex l. nulli, C. de *judiciis*. Nam ubi conceditur causa principalis, conceduntur consequenter connexa emergentia & incidentia ex illa. Vide Menochium de *arbitrar.* lib. 1. *quest.* 45. n. 9. & alios penes ipsum.

2. Advertit tamen Decianus ubi *supra* lib. 5. cap. 23. num. 11. quoddam cum Inquisitores habeant limitatam jurisdictionem, non possunt cognoscere de emergentibus, & dependentibus, quæ immediate hæresim non tangerent. Ita ille, qui citat Decium *conf.* 167. n. 56. & 15.

RESOL. XXIX

An Inquisitores in causa hæresis ex levi suspitione possint formare Inquisitionem, non præcedente diffamatione? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 4.

§. 1. **A**ffirmativè respondeo quoad Inquisitionem Sup. hoc sup. Generalem ex cap. *acensatus*, de *heret.* in 6. in tr. 9. Ref. non autem ex c. *excommunicatus*, §. *adjuvamus*, de *her.* 32. §. Sed ut bene advertit Angelus *tract.* de *malefic.* in *ver.* *hæc est*, num. 51. contra Farinacium *quest.* 9. num. 14. Vide Rolandum à Valle *conf.* 8. num. 6. lib. 1. Simancam in *Cathol. instit.* tit. 44. num. 9. Arelatanum de *heret.* notab. 26. & alios communiter.

2. Verum Iulius Clarus lib. 5. §. *finalis*, *quest.* 6. num. 7. licet teneat quoddam in crimine hæresis potest procedi absque eo quoddam præcedat diffamatio, ut dictum est, putat tamen quoddam ultra ipsam suspensionem adhuc requiratur querela, vel denunciatio, prout in aliis criminibus aliàs darentur nimis latæ habere Inquisitoribus. Ita ille.

3. Sed adversus hanc sententiam, & meritò, insurgit Sigismundus Scaccia de *judiciis*, lib. 1. cap. 59. num. 11. nam si esset vera, sequeretur, quoddam si quis committeret aliquod factum hæreticale, utpote quia combureret crucem, vel aliam imaginem alicujus Sancti, vel quid simile faceret, ob quam redderetur suspectus, & Inquisitor inquirendo generaliter eum inveniret sine denunciationse, & sine accusatione, non posset contra eum procedere, quod dicere est valde absurdum: ergo, &c. Nec obstat quod Inquisitoribus concedantur latæ habere, quia non eliguntur nisi viri graves.

4. Notandum est tamen, his non obstantibus, quoddam licet in crimine hæresis possit procedi contra aliquem ex levi suspitione, non solum per viam accusationis, seu denunciationsis, sed etiam per viam Inquisitionis, non præcedente clamore & infamia, ut in aliis delictis, at tamen levis suspicio in tali casu dicitur per comparisonem ad vehementem, sed in se notabilis esse debet iudicis arbitrio, ut habetur in *gloss.* 1. cap. *excommunicatus* 1. §. *qui autem de heret.* juxta quod explicandi sunt Doctores afferentes in casu hæresis procedi posse contra quoscunque ex levi suspitione, ut Scaccia ubi *supra* Arelatanus de *heret.* notab. 27. Rojas de *heret.* part. 2. num. 20. & 180. cum aliis. Et hæc omnia notat & advertit optimè Freitas in *addit. ad tract.* de *Confess.* *solic.* *quest.* 5. num. 37. Si autem scire

N n 4 vis,

vis, qui dicantur leviter, vel vehementer de hæresi suspecti, vide Albertin. de agnoscent. quæst. 34. à n. 4. Simancam in carbol. instit. tit. 30. à num. 24. & alios. Sed de hac questione iterum infra redibit sermo.

RESOL. XXX.

An suspicio levis de hæresi sufficiat, ut Inquisitores possint specialiter contra aliquem inquirere, & interrogare?

Et docetur ob levem suspensionem non esse aliquem denunciandum, sed ob vehementem.

Et an ut abjuratio, & condemnatio leviter suspectis inferatur, debeat necessario delictum, seu iudicium esse plene probatum?

Et quinam vero dicantur suspecti leviter, vehementer, vel violenter de hæresi? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 39.

Sup. hoc in §. 1. Prima opinio negat, & ita docet Simanca in Ref. præteriti, & in alio §. eius not. 1. *De Bonis intr. de cas. reserv. part. 2. cas. 1. fol. mibi 229.* docet ob levem suspensionem non esse aliquem denunciandum, sed ob vehementem. Et hanc sententiam tenet etiam Lazarius de blasphem. quæst. 12. num. 32. Genues. in praxi Archiep. cap. 18. num. 10. Alphonsus de Castro lib. 2. de hæresi. punit. cap. 25. Iul. Clarus in præf. crim. §. fin. quæst. 6. num. 6. & à fortiori Greg. de Valentia tom. 2. disp. 6. quæst. 13. punct. 4. §. 1. vers. Sed ut hac inquisito, ubi loquens in sortilegio, seu maleficio, constituit conclusionem quoad hoc ut quis possit interrogari de se ipso, necesse est ut sit suspectus, vel propter publicam infamiam, vel propter gravia indicia. Vide etiam Lessium lib. 2. de iust. c. 29. dub. 3. n. 15.

2. Secunda opinio affirmat, & ita docet Sigismundus Scaccia de iudiciis lib. 1. cap. 59. à num. 12. Decianus in tract. crim. lib. 5. cap. 20. num. 21. & cap. 35. n. 20. Mascardus de probat. vol. 2. concl. 861. num. 3. Rolandus à Valle lib. 3. consil. 8. num. 6. Parisius lib. 4. cons. 2. num. 100. & Ioan. Rojas de hæresi. part. 2. num. 20. ubi sic asserit. Certum est & indubitatum, Inquisitores posse contra aliquem in crimine hæresis ex levi & modica suspensione procedere, ut suspectus interrogetur quid sentiat de fide. Ita ille.

3. Tertia opinio distinguit, vel suspicio hæresis levis oritur ex opinione DD. vel ex lege, seu consuetudine. Si primum, vera est prima opinio, si secundum, secunda; & ideo retinentes libros prohibitos, illosque legentes, & Sacramenta sine potestate ministrantes, binas nuptias contrahentes, sollicitantes in confessione, in excommunicatione per annum exsordescentes sunt ab Inquisitoribus interrogandi & examinandi, quia hæc suspicio oritur ex delicto, cui à jure & consuetudine talis suspicio annexa est: secus autem, ut dictum est, si suspicio oriatur ex aliis delictis quibus solum in opinione DD. positum estingere suspensionem, & hanc sententiam tenet novissimè Ferdinandus de Castro in oper. mor. tract. 4. disputat. 7. punct. 1. num. 7. qui citat Suarez de fide disp. 24. sect. 2. num. 4.

4. Quid ego sentiam dicam breviter. Omnes supradictæ opiniones sunt probabiles, mihi verò secunda magis placet, cum hac tamen limitatione, ut procedat in homine vili, improbo, abjecto: secus autem in viro honesto, & nobili, & Religioso, & ita mecum tenet Pegna in direct. Inquisit. par. 2. commen. 12. vers. Caterum, & comment. 80. vers. atque ita crederem, cum Io. Rojas ubi supra, de hæresi. part. 2. num. 21. & aliis, & de hac questione supra etiam aliquid dictum est.

5. Notandum est hic obiter quod ut abjuratio &

condemnatio leviter suspectis inferatur, debet necesse sari delictum, seu iudicium esse plene probatum, quod est valde notandum à DD. Inquisitoribus, alius non esset vera suspicio, nec digna poena, quæ ultra abjuracionem de levi solet esse, vel exilium, vel ad triremes condemnatio, vel alia poena pecuniaria, penalis qualitatibus personarum & delictorum. Ita Calt. Pal. ubi supra, n. 8. & 9. cui ego addo Menochium lib. 1. conf. 81. num. 155. & Arelatanum de hæresi, notab. 37.

6. Quinam vero dicantur suspecti leviter, vehementer, vel violenter de hæresi, explicant DD. citati, quibus adde Antonium Sanctatellum tr. de hæresi, demerit. cap. 41. dub. 3. num. 5. Lessium Zecchium in summa tom. 1. tit. de fide, cap. 11. num. 5. Genuesem in praxi Archiep. cap. 18. n. 11. & Aloysium Riccium in praxi tomi. resol. 423. per totam, & de levi, vehementi, & violenta suspensione hæresis, vide Farinacium de hæresi 9. 187. à n. 23. usque ad n. 53.

RESOL. XXXI.

An Inquisitores in causis Fidei possint procedere simpliciter, & de plano sine scriptis, & figura iudicii? Et an in crimine hæresis tollantur solemnitates juris Gentium, vel Divini? &c. Ex p. 4. tr. 8. Ref. 48.

§. 1. Affirmativè respondeo ex cap. statuta, de hæresi, in 6. sic docet Sigismundus Scaccia de iudiciis, lib. 1. cap. 52. num. 2. Simanca in carbol. instit. tit. 44. num. 30. Eymeticus in direct. Inquisit. part. 3. quæst. 54. & ibi Pegna comm. 103. Zanchinus de hæresi. cap. 9. num. 1. Carterius de hæresi. num. 93. & 103. & 108. Paramus de orig. Inquisit. lib. 3. §. 9. n. 45. & alij; quidquid in contrarium asserat Decianus in tract. crim. lib. 5. cap. 34. num. 9. ubi tenet hoc privilegium Inquisitorum intelligendum esse quoad levia, non autem in pizjudicialibus. Sed hæc opinio expressè est contra textum, unde prorsus est refellenda.

2. Notandum est tamen, clausulam prædictam, simpliciter & de plano, &c. in crimine hæresis non tollere solemnitates juris Gentium, vel Divini, nec per illam sublatam esse necessaria ac substantialia causa, illa scilicet, sine quibus nec iustè & rectè, nec commodè negotium tractari potest; & ideo in causis hæreticis requiritur etiam legitimatio personarum, alias processus redderetur nullus. Ita DD. citati. Sed de hac clausula, simpliciter, & de plano, &c. Vide Augustin. Barbosam tract. de clausulis, claus. 176. secundum Logdunensem impressionem, Martam de clausul. part. 1. claus. 180. num. 5. in ultima impressione, & alios penes ipsos.

RESOL. XXXII.

An Inquisitores in aliquo casu non incurant in excommunicationem latam in Clem. I. §. Verum, de hæreticis, si non procedant contra hæreticos? Et an quando Inquisitores incidunt in supra dictam excommunicationem, non possint absolvi, excepto à Romano Pontifice, præterquam in articulo mortis? Ex p. 4. tract. 8. Ref. 37.

§. 1. Respondeo affirmativè, & ideo si Inquisitores omiserint procedere contra hæreticum, non odij, rancoris, vel lucri causa, sed propter timorem, vel propter evitanda scandala, non incurant in poenam prædictam excommunicationis, & ita docet Glossa in Clem. 1. vers. obtemperata, de hæreticis, & ibi Anacet Glossa in Clem. 1. vers. obtemperata, de hæreticis, & ibi Anacet Glossa in §. sanè, num. 11. Imola num. 17. Bonifacius de

Supr. in Ref. quæ hic est antecedens, & si placet,

Et Potestate Inquisitor. Ref. XXXIII. &c. 429.

de Vitalinis num. 162. Vmbertus Locatus in praxi Inquisitor. ver. Inquisitor. num. 19. & hanc sententiam docet etiam Sanctarellus tract. de heresi, cap. 60. dub. 3. num. 21.

2. Notandum est tamen hic obiter quod quando Inquisitores incidunt in supradictam excommunicationem, non possunt absolvi, excepto à Romano Pontifice, præterquam in articulo mortis. Vide Simanc. in cathol. instr. tit. 34. n. 40. & Penam. in direct. Inquisitor. par. 3. comment. 73.

RESOL. XXXIII.

An Inquisitores possint subdelegare causas heresi?

Et an delegatus Inquisitoris possit subdelegare? Ex p. 4. tract. 8. Ref. 18.

§. 1. **R**espondeo affirmativè, quia delegatus Principis potest subdelegare, ut patet in cap. super questionem, de officio deleg. & notat Eymericus in direct. Inquisitor. par. 3. quest. 15. §. Respondemus, & ob quas causas possit subdelegare. Vide Penam eadem part. 3. comm. 61. §. sed jam. Imò potest etiam sibi Vicarium, seu Commissarium substituere, ut docet Thom. Trevisanus lib. 1. decis. 66. num. 4. & seq. Sed an delegatus Inquisitoris possit subdelegare, anceps est questio, de qua vide ea quæ adducit dictus Peña part. 3. comm. 64. §. Hæc tamen ratio. Vide etiam Molinam de just. tract. 5. disp. 18. num. 7. Azorium tom. 1. lib. 8. cap. 8. quest. 10. & Scaccia de iudic. tom. 2. lib. 2. cap. 9. quest. 2. n. 641. & seq. ubi satis firmat jurisdictionem DD. Inquisitorum circa delegandi potestatem, & Commissarios substituendi.

RESOL. XXXIV.

An Inquisitores citando reum simul eodem tempore cum Episcopo, sint Episcopo præferendi Ex p. 4. tract. 8. Ref. 47.

§. 1. **C**itatum ab Inquisitore & ab Episcopo eodem tempore posse adire quem maluerit, docet Molina de instr. tract. 5. disp. 20. num. 7. qui conatur validissimis rationibus hanc sententiam firmare. Imò Io. Rojas singul. 44. num. 7. putat Ordinatio parentum esse.

2. Sed in tali casu debere citatum coram Inquisitore comparere si Episcopus procedat adversus reum jure proprio, non autem ex delegatione, tenet Peña in direct. Inquisitor. par. 3. quest. 5. comment. 54. Simanca in cathol. instr. tit. 43. num. 13. Paramus de orig. Inquisitor. lib. 3. quest. 4. Azorius tom. 1. lib. 8. cap. 18. §. 8. num. 69. & alij, quia jurisdictio Inquisitoris tanquam delegata est major ordinaria Episcopi; ergo, &c. Vnde Michaël Zanardus in direct. Theolog. part. 2. cap. 9. §. 13. sic ait: Si Episcopus & Inquisitor compatibilia ad invicem præcipiant, v.g. ut reus uno die, vel hora coram se compareat, & Inquisitor altero die, vel hora, reus tenetur utrique obedire. Et si Episcopus primo die citans reum illum in custodiam poneret, nec altero die ad Inquisitorem iret, Inquisitor posset illum repetere & obtinere ab Episcopo, quamvis prius fuerit ab eo citatus. Si verò præcipiant incompatibilia, ut v.g. quod reus eadem hora coram utroque compareat, vel quod familia unum capiat altero jubente ne capiatur, & in similibus, erit Inquisitori ut delegato, & majori in hoc Episcopo parendum. Ita Zanardus. Nihilominus audio in praxi observari ut sit præventioni locus, juxta Clementinam 1. de heret.

3. Verum hæc questio in nostra Hispania non habet locum, nam ibi, ut supra dictum est, soli Inquisitores processus formant adversus reos in rebus fidei, ac quæ hic proinde ipsi soli sunt, qui eos citant, non verò Episcopi, quod si Episcopus edicta contra hæreticos in Hispania promulgare non permittitur, multo minus permittetur illos citare ut coram se compareant, & ita observat Molina ubi supra de just. tom. 5. tr. 5. disp. 29. n. 17. Et ita novissimè post hæc scripta docet etiam Soula in aphorism. Inquisitor. lib. 1. cap. 2. n. 13. ubi testatur de praxi Regni Lusitanie, sic enim ait: Si Episcopus procedat autoritate delegata, & pro tempore incompossibili citer simul cum Inquisitore, potest citatus eligere coram quo comparere velit secundum juris communis rigorem. In hoc tamen Lusitanie Regno probabilius est debere se Inquisitori præsentare. Ita ille, & ego.

RESOL. XXXV.

An Inquisitores debeant citare absentem trina citatione? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 80.

§. 1. **A**d hanc questionem respondet Ferdinandus de Castro in oper. mor. tom. 1. tract. 4. disp. 8. punct. 4. n. 3. ubi sic ait: Hæc citatio, si rigorem spectemus, unica sufficit, quæ tribus æquivaleret signato termino competenti & peremptorio ad comparandum quia nullibi habetur expressè in hoc casu trinam expostulari, præcipuè cum in hoc crimine non ardeat iudex solemnitatibus à jure aliis requisitis. At ex consuetudine adversus absentem contumacem trina citatio expediti solet, signato in qualibet illarum termino competente, ut sic processus & sententia magis iustificetur. Ita ille, qui citat Rojas, Paramus, Farinacium & Simancam.

2. Verum ego non desinam hic apponere verba Instructionis Hispanie anno 1484. n. 19. ubi sic statuitur. [Si a los Inquisidores pareciere que el delicto contra algun ausente se puede cumplidamente provar lo citen por edicto, para que venga a alegar y a mostrar su inocencia dentro de treynta dias que vayati por tres terminos de diez en diez dias o les den otro mas largo tiempo si vieren que cumple segun la distancia de los lugares, adonde se presume o deve presumir que estan los tales citados, y citar los han para todos los autos del dicho processo hasta la sententia definitiva inclusivè.] Hæc ibi, quæ verba fuerunt in jure, nam non solum ad contestandam litem & firmandum processum citatio est necessaria, sed multo magis ad sententiam pronuntiandam, & ideo dicitur in dicta instructione, [Citarlos han para todos los autos, &c.] Vide Penam in direct. par. 3. comm. 40. Decian. in tract. crimin. lib. 5. cap. 38. Paramus de orig. Inquisitor. lib. 3. §. 4. & alios penes ipsos.

RESOL. XXXVI.

An Inquisitores possint citare, & capere reum in alieno territorio sine literis subsidialibus Dominorum? Et an idem dicendum sit quoad Dominos spirituales saltem in Hispanica Inquisitione, quales sunt Episcopi, & Inquisitores? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 7.

§. 1. **R**espondeo affirmativè, & quoad Dominos temporales, res est clara, quia hæresis est crimen meri fori Ecclesiastici, quod privativè quoad laicos spectat ad Inquisitores, quibus sunt subditi, non solum iudices prælatorum dominorum, sed ipsimet domi

domini. Vnde eorum assensus neque de jure, neque de urbanitate requirendus est, sed solum in auxilium, ad quod præstandum, tenentur sub poena excommunicationis. Et idem dicendum est quoad dominos spirituales, saltem in Hispanica Inquisitione, quales sunt Episcopi & Inquisitores, quia iudex potest citare per proprium Nuncium, quando loca sunt sub eodem Præsidente: sed omnes Episcopi & Inquisitores sunt iudices delegati Pontificis, quia ratione ejusdem, & non alterius imperio subsunt: ergo, &c. Verum attempta practica Inquisitores Inquisitoribus & Episcopis in casibus occurrentibus litteras requisitorias mittere solent. Et hæc omnia docet Scaccia de iudic. lib. 1. cap. 2. §. num. 4. & 5. & ante illum Simanca in cathol. Instit. tit. 2. num. 13. & 14. Possunt igitur Inquisitores non solum verbaliter, sed etiam realiter citare, & mandare ut ad se transmittantur libri, & alia similia necessaria ad causam.

RESOL. XXXVII.

An si plures Inquisitores in una Provincia eligantur, possint independentes quilibet ab altero procedere? Et quid, si uni sit causa à Sede Apostolica delegata & deputata? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 66.

§. 1. **A**ffirmativè respondet Michaël Zanardus in direct. Theolog. part. 2. cap. 6. quest. 12. Sigifmundus Scaccia de iudiciis lib. 1. cap. 67. num. 9. Io. Rojas singul. 27. à num. 3. Simanca de cathol. instit. tit. 34. num. 26. Eymericus in direct. Inquis. part. 3. quest. 46. & ibi Pegna comment. 95. Decian. in tract. crimin. lib. 5. cap. 12. n. 7. Molina de iustit. tom. 5. tract. 5. disp. 28. n. 9. & habetur in cap. ne aliqui, de heret. in 6. Dico igitur quod si in una provincia deputati fuerint plures Inquisitores, possunt ex speciali favore fidei omnes simul, vel singuli separatim prout eis magis expedire videbitur, contra hæreticos, vel de hæresi suspectos procedere, dummodo causa non sit uni à Sede Apostolica deputata: nam tunc per hanc specialem delegationem alij Inquisitores non possunt in illa causa se intromittere, sed debent ad eum transmittere depositiones quas forte contra delinquentem habent & examina testium, & indicia. Ita Doctores citati, & præsertim Zanardus, qui etiam addit, quod si unus Inquisitor seorsum procedat, si indiget auxilio alterius ad examinandum aliquem testem, vel ad faciendam aliquam perquisitionem in causa, tunc debet is per litteras suas hoc ei committere, & ipse ratione officij tenetur illud facere, & examen ad illum transmittere.

Sup. hoc in Ref. seq.

2. Verum omnia supradicta non procedunt in Hispania, ubi, ut observat Rojas singul. 27. n. 6. Inquisitores non possunt quando sunt præfentes, unus sine altero procedere ad capturam delinquentium, neque ad purgationem indicendam, neque ad publicationem testium, & à fortiori ad fulminandam sententiam & hoc stante Instructione Toletana, quam citat Rojas, unde in alia Instruct. hec in Sevilla 17. Junij anno 1500. num. 1. sic habetur. [Los Inquisidores de cada una Inquisicion salgan, y vayan à todos los lugares y villas de sus Diocesis donde nunca fueron personalmente, y en cada una de dichas villas, y lugares hagan, y reciban los testigos, y para que esto pueda mejor hazer, y mas brevemente se expida, se aparten los Inquisidores, y vaya cada uno por su parte con un Notario del secreto para recebir la dicha perquisita general se tornen à juntar en la dicha ciudad, o lugar donde tuviere su asiento, porque alli vista por ambos la testificacion que cada uno ha tomado puedan mandar prender a los que se hallaren culpados, y te-

stificados suficientemente para se poder prender segun se contiene en el Capitulo de las Instruciones hechas en Toledo.] Sic ibi.

3. Sed magis clarè hoc habetur. [En una carta de los Inquisidores Generales hecha en Granada à 4. de Septiembre anno 1499. à los Inquisidores de Barcelona,] ubi numero 1. ita determinatum est. [En cada Inquisicion aya dos Inquisidores, un Jurista, y un Theologo, o dos Juristas los quales juntamente, y no el uno sin el otro procedan à captura y tormento con purgacion canonica, y sentencia definitiva, porque son cosas graves, en todas las otras pueden proceder el uno sin el otro, por mas breve expedicion de las cosas por la necesidad que se ocurre de se apartar el uno del otro para yr y andar por los lugares de los obispados a entender en las cosas del S. Oficio.] & ita de hac praxi sanctæ Inquisitionis Hispaniæ testatur etiam novissimè Ferdinandus de Castro in oper. mor. tom. 1. tr. 4. disp. punct. 12. §. 2. n. 14.

RESOL. XXXVIII.

An alter Inquisitor sine altero possit procedere ad capturam reorum, vel purgationem inducendam; aut ad publicationem testimoniorum, vel ad copiam actorum recedendam? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 90.

§. 1. **R**espondeo negativè, & in Instruct. Toletana anno 1562. num. 3. sic statuitur. [Los Inquisidores vista la informacion juntamente y no el otro si estuviere en ambas presentes, acuerden la prision y purgacion seria mas justificada se comunicasse con los consultores de aquella Inquisicion si buenamente se pudiera hazer, y pareciere à los Inquisidores conveniente y necessario.] Sic ibi.

2. Vnde ad ornatum supradictæ Instructionis vide Simancam in cathol. instit. tit. 34. num. 37. ubi ita asserit: Neque potest alter Inquisitor sine altero procedere ad capturam reorum, neque ad purgationem inducendam, neque ad publicationem testimoniorum, neque ad copiam actorum reo dandam. Alia vero leviora ab altero tantum Inquisitore peragi possunt. Hoc tamen servandum est cum ambo Inquisitores præfentes sunt, nam altero absente, alter solus ea omnia facere potest, convocatis peritis, ubi opus fuerit. Hæc Simanca.

RESOL. XXXIX.

Quando, & quomodo Inquisitores debeant procedere ad incarcerationem reorum? Et an unus testimonium omni exceptione majori sufficiat ad incarcerationem reum? Et quid est faciendum, si accusatus esset Nobilis ac bonæ opinionis, & famæ? Et an etiam in causa hæresis Sacerdos non sit incarcerandus ex unius testis delatione? Ex part. 4. tractatu 8. Refol. 11.

§. 1. **A**d hoc quæsumus ita respondet Dicit. Cautera in 99. crimin. cap. 1. de probat. per testes, quest. 1. num. 60. ubi sic ait: In crimine hæresis nunquam proceditur ad capturam, nisi sint sufficientia indicia ad torturam, & sic servatur in Inquisitionibus Hispaniæ. Ita ille, quod etiam servari in Inquisitionibus Italiæ testatur M. Antonius Genuen. in praxi Archiep. c. 68. n. 1. ubi sic asserit: Cum incarceratio in causis sanctæ fidei irroget sæpe facti infamiam, nunquam Curia procedit ad capturam, nisi saltem ad sint indicia

ad torturam, & nonnunquam quando persona denunciata est gravis, antequam careret, solet injungere uni ex Consultoribus, ut secreto modo se informet à Patrocho denunciati, vel aliis personis fide dignis, quomodo ipse denunciatus ambulet in vita & moribus; rard autem procedit ad citationem verbalem, & quoad citat, non inserit in citatione causam delicti, ut in aliis citationibus fieri debet, sed in genere citat ad subiiciendum se examini super nonnullis moventibus mentem ipsius Curiae tangentibus sanctam fidem. Ita ille, & ideo Pegna in *directi. Inquis. p. 3. comment. 17.* asserit, quod ad ipsorum capturam plena delicti probatio, vel maxima indicia, aut vehementes suspiciones præcedere debent, nam ex levibus suspicionibus non est ad eam veniendum, ubi rei fuga non timeatur, & licet soli Inquisitores possint capturam decernere, securus tamen est maturo Consultorum consilio rem tantam aggredi, & ob delictum omnium gravissimum, & ob famam, quæ ob solam capturam non mercede læditur, & ideo in *Instruct. Tolet. an. 1561. n. 3.* sic habetur. [Los Inquisidores vista la informacion juntamente, y no el uno, sin el otro, si estuviere ambos presentes acuerden la prision, y parezca seria mas justificada se comunicasse con los consultores de aquella Inquisicion si buenamente se pudiera hazer, y pareciere a los Inquisidores conveniente y necessario, y asientese por auto lo que se acordare.] Sic ibi.

2. De hac autem re vide Zanardum in *directi. Theol. part. 3. cap. 83.* Scacciam de *judic. lib. 1. cap. 44. num. 4.* & 5. Boerium de *decis. 215. n. 34.* Simancam in *enchir. tit. 25. num. 2.* & Rojas de *hæret. part. 2. assert. 1. n. 22.* ubi docet unius testimonium omni exceptione majoris sufficere ad carcendum; scus si accusator esset nobilis ac bonæ opinionis, & famæ, nam in tali casu requiritur, ut plures adsint testes, vel indicia. Vnde aliqui docent, etiam in causa hæresis Sacerdotem non esse in carcendum ex unius testis delatione. Vide Acagnam *tract. de Confess. sollicit. q. 4. num. 27.* & Sigismundum Scacciam *lib. 1. cap. 44. n. 4.* & 5. Sed in casu occurrenti DD. Inquisitores considerabunt circumstantias, & qualitates testis, & rei.

RESOL. XL.

An Inquisitores in aliquo casu possint delegare examen testium? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 29.

§. 1. Respondeo quod licet Inquisitores debeant ipsimet reos & testes examinare, tamen si testes essent legitime impediti, possunt eorum examen delegare alteri, secundum Scacciam de *judiciis lib. 1. cap. 87. num. 15.* & Simancam in *catol. instr. tit. 64. n. 11.* ubi n. 13. sic asserit. Illustres viri & alie honestiores feminae non sunt facile ab Inquisitoribus in judicium trahendi, sed vel ad has personas judices ire, vel certe alios mittere debent, quod quidem ex dignitate, auctoritate, & honestate aliisque testium qualitatibus constituendum erit. Ita ille. Vide etiam Rojas *singul. 204. n. 7.* ubi sic ait. Testium examinationem Inquisitores alteri non committant, nisi in duobus casibus, videlicet quando testes legitime sunt impediti, & quando non decet ut Inquisitor ad eos accedat, & ideo in instructione Hispal. edita ab Alphonsio Manriquez Cardinali n. 17. sic invenio determinatum. [Los Inquisidores por si mismos regiban y examinen los testigos y que no cometan la examinacion dellos al notario ni a otra persona, salvo si el testigo estuviere enfermo de tal enfermedad, que no puede pacerse ante el Inquisidor, y a Inquisidor no fuere honesto, y a recebir su dicho, o fuere impedido que en tal caso puede el In-

quisidor cometer la examinacion del testigo al juez ordinario Ecclesiastico del lugar, y a otra persona provida, y honesta que lo sepa bien examinar con un notario.] Sic ibi.

2. Vnde doctus Didacus Cantera in *quæst. crim. c. 2. de vera confessione, n. 8. fol. 77.* sic ait. In causis hæresis secundum juris dispositionem est prout per instructionem Hispalensem, quod Inquisitores per se ipsos examinent testes, & si ex justa causa contingerit committi alicui, ille qui examinat, faciat relationem Inquisitoribus de forma & modo quo talis testis deposuit. Hæc ille, ex quibus apparet Inquisitores alteri vices committere, si mulierem honestam non deceat domo exire ad testificandum, & ita etiam docet Castus Palas *tom. 1. tr. 4. disp. 8. punct. 15. §. 3. n. 1.*

RESOL. XLI.

Quos testes adhibere possunt Inquisitores in causa hæresis & qua fides ab ipsis habenda sit testibus inhabilibus, vel singularibus?

Et pro praxi supradictæ quæstionis 12. casus explanantur, & apponuntur in textu hujus Resolutionis. Ex p. 4. tr. 8. Ref. 57.

§. 1. Dico primò in causis fidei omnes præter inimicos capitales in testes admitti posse, ut excommunicati, criminosi, infames, loci criminum, ut patet in *c. in fidei favorem, de hæret. in 6.* Vnde etiam admittitur perjurus, ludæus adversus Christianum apostatantem, item hæreticus, domestici, familiares, consanguinei, mulieres minor 14. annorum: unde excluditur tantum, ut dictum est, inimicus capitalis. Vide Gundissalvum de *hæret. q. 13. n. 10.* & 12. Pegnam in *directi. Inquis. p. 3. comment. 114.* & *comment. 119. p. 2. comment. 13.* Zecchium in *sum. tom. 1. tit. de fide c. 11. n. 14.* Simancam in *catol. instr. tit. 64. Rojas singul. 197. Mascardum lib. 2. concl. 762. n. 22.* & alios penes ipsos.

2. Dico secundò quod supradicti testes inhabiles admittantur sine tortura, & licet alie adsint probationes, vide Rojas *singul. 188. n. 6.* & de *hæret. p. 2. n. 153.* & alios relatos à Mascardo *lib. 2. concl. 87. n. 31.* cum Simanca *ubi supra, n. 37.* & Deciano in *tr. crimin. lib. 5. c. 35. n. 1.* Et hoc verum est non solum si procedatur per viam Inquisitionis, sed etiam per viam accusationis, quidquid in contrarium asserat Barbosa in *collect. tom. 3. lib. 5. tit. 2. c. 5. n. 8.*

3. Dico tertio hos testes non esse admittendos in hæretici defensionem, si ab ipso inducantur, quidquid asserat Gomez *tom. 3. var. c. 12. n. 13.* & alij. Sed nostram sententiam tenet Rojas *singul. 188. n. 9.* & 10. de *hæret. p. 2. n. 177.* Farinacius de *hæresi q. 188. num. 81.* & ego ipse *suprà.*

4. Limitatur tamen hæc opinio circa familiares, domesticos, & consanguineos, qui admitti possunt in favorem hæretici, non tanquam integri testes, sed tanquam testes diminuti, maxime si sint probata vitæ, & ita tenet Pegna in *directi. Inquis. p. 3. comment. 119.* Zecchius *ubi supra,* & alij. Verum negativam sententiam tenent plures, quos refert Mascardus de *probat. lib. 2. concl. 857. n. 24.* Crotus de *testibus, n. 105.* Farinac. de *hæresi q. 188. n. 149.* & alij.

5. Dico quarto supradictos testes inhabiles, criminolos, &c. non integrè delictum probare, ex quo fit duplice teste conteste, locis criminis, aut alias inhabilibus non posse reum ad penam ordinariam condemnari, etiam si indicia, & circumstantie concurrant, quibus præsumi potest veritatem deponere. Et ideo depositio unius testis inhabilis rard ad torturam sufficit, nisi aliis admipiculis & præsumptionibus gravibus adjuvetur.

Depositio

Sup. his testibus inf. in tr. 11. ref. 11. in principio, & in §. Notandum est in principio, & in §. Nota tertio, & §. penult. & ult. Sup. hoc pro teste excommunicato, supra in tr. 1. ex lata doctrina ref. 112. curissime in ejus lia. ult. & in tom. 2. tr. 6. ex doctrina ref. 92. §. 1. in fine, vers. Excipitur. Sup. hoc inf. in tr. 11. ref. 11. à liu. 6. Sup. hæc in ref. not. præteritæ §. Nota secundo.

Sup. ibidem §. Notandum est. Et pro familiaribus, domesticis, & consanguineis contentis in hoc §. limitatur, ibidem §. verum ad medium à vers. Hinc à fortiori.

Sup. contentis in hoc §. infra in tr. 11.

Ref. 11. §.
Nota quan-
to, signaret
ad med. & in
aliis ejus
annot.

Sup. hoc inf.
in Ref. 75 a
prin.

Deposito vero duorum sufficiat ad torturam, vel ad poenam extraordinariam; trium, vel quatuor depositio ad condemnationem ordinariam sufficiat, quia ex multitudine deponensium fulcitur eorum inhabilitas. Vide Pegnam in direct. part. 3. q. 64. comment. 1. 13. Farinac. de heresi, q. 188. n. 83. Mascard. de probat. lib. 2. concl. 85. §. 38. Delictum in disquisit. magic. lib. 5. in append. 2. q. 12. 13. 14. & 15.

6. Dico quinto, non probari delictum plenè & perfectè, esse cum teste aliàs inhabili concurrat testis omninò integer, & valde dignus, nisi concurrerent aliæ circumstantiæ & indicia. Vide Sanctarellum de heresi, cap. 38. dub. unic. num. 7. Pegnam in direct. Inquis. part. 3. comment. 1. 13. Farinacium quest. 188. num. 69. & alios.

7. Verùm libet hîc adnotare breviter aliqua circa testes singulares, unde præmitto triplicem esse singularitatem testium, obstativam, adminiculativam, & diversificativam. Obstativa singularitas est, cujus dictum alterius dicto repugnat. Adminiculativa est, cujus dictum alterius dicto favet & patrocinatur, ut v. g. si unus deponat vidisse delinquentem, alter audivisse. Diversificativa est cum ex testium depositionibus diversus actus in specie, & in substantia colligitur, ut si quis dicat, Petrum hæresim commisisse tali die & tempore, alius verò deponat alio loco & tempore. Ita Paramus, Rojas de heret. part. 2. n. 122. Pegna in direct. Inquis. part. 3. comm. 1. 21. & alij communiter. Hoc igitur supposito.

8. Dico sexto, testes singulares singularitate obstativa nihil probare, testes verò singulares singularitate adminiculativa, seu cumulata, vel diversificativa, licet delictum plenè non probent, quoad poenam ordinariam, probant tamen quoad torturam, & quoad poenam extraordinariam, quia delictum per dictos testes plusquam semiplenè probatur. Ita Pegna ubi supra. Parisius libro 4. consilio 2. num. 93. Mascardus de probat. lib. 2. conclus. 856. num. 12. & seq. cum aliis.

Sup. hoc inf.
in §. Dico
undecimo.
hujus ref. &
in aliis ejus
annot.

9. Dico septimò, aliquos asserere duos testes omni exceptione majores sufficere ad convincendum aliquem de hæresi, etiam si unusquisque de suo actu hæreticali diverso testificet, ut si, v. g. unus testis dicat te ex observantia legis antiquæ Sabbatum custodisse, alius jejunasse, vel te circumcidi permisisse. Ita Simanca in Cathol. instit. tit. 37. num. 11. Menochius lib. 1. consil. 82. num. 138. & alij, licet magis probabiliter contrarium asserant Rojas de heret. part. 2. num. 142. & seq. Pegna in direct. part. 3. comment. 1. 21. & alij, quos ego supra in hoc tractatu citavi. Dico igitur supradictos testes non esse sufficientes ad condemnandum aliquem poena ordinariæ, sed tantum ad poenam extraordinariam.

Sup. hoc inf.
in tr. 12. ref.
31. §. inter
princip. &
med. à verif.
Secum hæc
omnia.

10. Dico octavò, Testes deponentes de quodam actu hæreticali, variantes tamen in loco & tempore, sunt testes singulares, nec sufficiunt ad convincendum aliquem de hæresi. Ita Pegna ubi supra. Mascardus de probat. lib. 2. conclus. 856. num. 13. & alij, licet aliqui probabiliter contrarium asserant, ut Conradus Brunus lib. 4. de heret. cap. 9. Albertinus, Simanca, & alij, quos ego supra in hoc tractatu citavi.

11. Dico nonò, quòd si unus testis deponat de hæresi tali loco & tempore prolata, & alius de illa deponat, non designato tempore, nec loco, testes testes debent reputari, sed non integrè, & ideo ex illis delictum plenè non probatur, unde reus non potest condemnari ad poenam ordinariam. Vide Farinacium quest. 64. num. 74. & num. 107.

12. Dico decimò, testes deponentes de eadem hæresi commissa eodem loco & tempore, si in verbis discordant, faciunt plenam probationem, ut v. g. si ali-

quis testis deponat Petrum in tali loco & tempore dixisse, imagines non esse venerandas, alius verò testis deponat illum dixisse inutilem & abolendum esse cultum sacrarum imaginum. Et ita tenet Pegna ubi supra, q. 3. comment. 1. 21. Rojas de heret. part. 2. n. 132. Mascardus de probat. lib. 2. conclus. 856. n. 18. & alij, quidquid in contrarium sentiat Albertinus in cap. 1. q. 16. n. 24. de heret. & q. 34. n. 47. de agnoscend.

13. Dico undecimò, ex multitudine testium singularium neminem ut hæreticum in poenam ordinariam condemnari posse. Itaque si quatuor vel plures testes omni exceptione majores deponant, quilibet de sua propositione, vel actu hæreticali, non sufficiunt ad condemnandum aliquem pro hæretico ad poenam ordinariam. Ita docet Pegna ubi supra. Berolus in cap. licet causam, n. 43. de probat. Crotus de testibus part. 7. n. 326. Rojas de heret. part. 2. num. 146. & seq. quicquid in contrarium asserat Czpolla consil. 3. Marfilii consil. 1. n. 71. & alij, quos supra citavi & citat Farinacius q. 64. n. 305. & quia in hac resolutione fermo incidit de testibus, aliqua præter superius dicta etiam hîc adjungam. Igitur.

14. Dico duodecimò testes in crimine hæresis posse interrogari, etiam licet non contestata, & parte non citata, quia Inquisitores procedunt in suis causis simpliciter & de plano, & ita docet Simanca in cathol. instit. tit. 64. num. 15. & in enciclid. tit. 35. num. 8. Pegna in direct. part. 2. comment. 19. Rojas frequenter, & alij. Sed difficultas est, an sic examinati probent? Quæro igitur.

RESOL. XLII.

An Inquisitores præter Secretarium, quando recipiunt testes teneantur adhibere duas Religiosas personas? Et an sub nomine Religiosorum intelligantur etiam Clerici?

Et an etiam data copia Regularium, & Clericorum, sufficiant laici graves, & prudentes?

Et an Episcopi in recipiendis testibus contra Hæreticos teneantur adhibere dictas duas personas Religiosas? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 12.

§. 1. **R**espondeo affirmativè, ex caput officium, §. verum, de heret. in 6. sed sub nomine Religiosorum intelligi etiam Clericos, docet Simanca in instit. cathol. tit. 64. num. 9. imò laicos graves & prudentes tenet Pegna in direct. Inquis. part. 3. quest. 83. Sed hanc Pegnæ opinionem Paflecius in praxi part. 3. cap. 4. artic. 6. num. 4. & M. Anton. Genuef. in praxi Archiep. cap. 68. num. 1. limitant quando Clerici inveniri non possunt, tunc enim laici graves & prudentes adhibendi sunt.

2. Sed ego absolūtè puto etiam data copia Regularium & Clericorum sufficere laicos graves & prudentes, & ideo Zecchius in summ. tom. 1. de heret. cap. 11. num. 15. Scaccia de judiciis lib. 1. cap. 87. num. 16. & Sanctarellum tract. de heresi c. 38. dub. unic. num. 5. asserunt, quòd in Tribunali S. Inquisitionis absque præsentia personarum religiosarum sunt processus, & tales processus approbat Generalis Inquisitio Romana, & notant esse magis consilium, quàm præceptum quod debeant interesse duæ personæ religiosæ. Verùm in Tribunali S. Inquisitionis Hispaniæ in recipiendis testibus adsunt semper quinque personæ, Index, testibus, seu Notarius, & duæ religiosæ personæ, & religiosas personas voco non regulares, ut supra dixi, sed quæ animi candore & Religionis zelo commendentur. Ita noster Paramus de orig. Inquis. lib. 3. q. 4. n. 50. Vide etiam Menochium vol. 2. consil. 149. Sed

Et Potestate Inquisitor. Ref. XLIII. &c. 433

Sed an Episcopi in recipiendis testibus contra hæreticos teneantur adhibere dictas duas personas religiosas, negat Repertorium Inquis. in ver. *examinatio testium*, sed affirmat, & optimè Pegna in *direct. part. 3. q. 63. comment. 112.*

RESOL. XLIII.

An Inquisitores possint recipere testes ad perpetuam rei memoriam ad instantiam fiscalis, ut postea faciam fidem contra reum? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 15.

§. 1. **V**idetur negativè respondendum, ex *gloss. 3. in cap. quoniam frequenter, ut lite non contestata*, ubi declarat textum, scilicet quo ibi dicitur, quod possunt recipi testes ad perpetuam rei memoriam, etiam lite non contestata, ut intelligatur in causis civilibus, non autem in criminalibus. Unde inferitur quod testes recepti in summario iudicio non faciunt fidem in plenario iudicio, etiam in criminibus exceptis, cum sint recepti ante litem contestatam. Ita Bartol. in l. fin. ff. de *quest. Felinus in cap. 2. de testibus*, & alij.

2. Verum his non obstantibus in favorem fidei affirmativam sententiam tenendam esse puto, unde hic apponam verba doctissimi Didac. Canteræ in *quest. crim. cap. 2. de probationibus per testes, quest. 1. num. 46.* ubi sic asserit. Sed an habeat locum in causa hæresis, cum sit causa criminalis, scilicet quod testis examinatus ad perpetuam rei memoriam ad instantiam fiscalis faciat fidem postea contra illum, contra quem deponit, v. g. Aliquis testis qui dixit contra alium, condemnatur & relaxatur ad iudicem secularem, vel mittitur ad tritemes, vel se absentat, postea capitur reus, an in plenario iudicio contra reum si non invenitur, faciat fidem contra talem reum, contra quem fuit examinatus ad perpetuam rei memoriam, ad instantiam & petitionem fiscalis. Et in hoc casu credo quod faciat fidem saltem in crimine hæresis. Et licet certe talis testis non diceretur testis omni exceptione major, & sic durum mihi videretur quod per talem testem poneretur quis ad torturam, tamen in hoc iudicio Inquisitionis servatur quod per talem testem quis poneretur ad torturam, si aliàs testis deponeret verisimilia, & daret rationem sui dicti, præcipue quando alia, licet minima, præsumptio esset contra reum. Hoc fuit sic determinatum in Consilio supremo Inquisitionis, & vidi quamdam epistolam, per quam ipsi mandant quod talis testis faciat plenam fidem, & per talem testem procedatur, si aliàs testis diceret verisimilia, & redderet rationem sui dicti. Et certe hoc videtur provisum in favorem fidei, per text. in *cap. in fidei favorem, de heret. in 6.* licet mihi semper visum est durum ut testis examinatus ad perpetuam rei memoriam faciat plenam fidem si non examinatur in plenario. Tamen, ut dico, ego vidi praticari in Inquisitione Regni Galiciæ, ubi quidam Monachus deposuit contra propriam matrem, & ex eo quod habebat mandatum à Superiore, ut se conferret in Italiam, ex hoc fuit examinatus, & ratificatus ad perpetuam rei memoriam, & valuit ejus dictum, ex quo fuit capta mater, & processum fuit contra eam. Hæc omnia Canteræ, quæ sunt valde notanda à DD. Inquisitoribus.

RESOL. XLIV.

An Inquisitores possint examinare testes nominatos in denunciatione facta sine nomine denunciatoris; quia certum est, quod absentes admittuntur in crimine hæretico. Tom. V.

refus, si proprio nomine, & juramento denunciationem firment? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 41.

§. 1. **C**ertum est quod etiam absentes admittuntur in crimine hæresis si proprio nomine, & juramento denunciationem firment, ut probat Simanca in *catbol. instit. tit. 43. n. 10.* & in *enchir. tit. 2. num. 8.* Zecchi in *sum. tom. 1. tit. de fide cap. 11. num. 12.* & alij. Sed difficultas est, an Inquisitores possint procedere ad examinandum testes nominatos in denunciatione facta in scriptis sine nomine denunciatoris: Affirmativè responderet Paramus de *orig. Inquisit. lib. 3. quest. 6. num. 93.* Sed adversus illum, & meritò, insurgit Ferdinandus à Castro *tom. 1. tract. 4. disp. 8. punct. 4. num. 4.* & Farinacius de *heresi quest. 85. num. 68.* ubi ait quod etiam si in schedula sine nomine transmissa sint testes nominati, non debent procedere Inquisitores ad eorum examen, & ita testatur servari Romæ in Tribunali Generalis & S. Inquisitionis. Ratio est, quia talis nominatio testium debet rejici tanquam suspecta, cum procedat à persona incognita. Sed adversus Castrum & Farinacium opinio Parami olim mihi non displicebat, nam quæ major persona suspecta, quam inimicus capitalis & tamen Castr. & Farinacius admittunt testes quos inimicus capitalis defert: ergo quanto magis admittendi sunt testes quos denunciator occultus præstet. Verum quia praxis est in contrarium, à contraria opinione non est recedendum.

RESOL. XLV.

An Inquisitores possint admittere inimicos in testes? Et an vero suspecti de inimicitia, ut amici, subditi, aut consanguinei capitalis inimici admittantur in testes? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 16.

§. 1. **R**espondeo negativè cum Simanca in *instit. catbol. tit. 64. num. 80.* Gundisalvo de *heret. quest. 13. num. 13.* Zanchinus *cap. 13. num. 3.* Repertorium Inquisitorum *part. 3. quest. 67.* & ibi Pegna *comment. 116.* & Ioan. Rojas de *heret. part. 2. num. 231.* ubi asserit, quod testi inimico non sit credendum, etiam in articulo mortis, & etiam quod deponat in tortura, & etiam si sit reconciliatus, dummodo reconciliatio fuerit recens, secus si antiqua. Unde ex officio Inquisitores debent diligenter inquirere de inimicitia testium tam ipsos testes, quam inquisitos.

2. Sed hæc omnia intelligenda sunt de inimico capitali, secus de inimico non capitali, nam inimicitia si non fuerit capitalis, non impedit, ut aliquis non possit esse testis, licet fidem aliquantulum diminuat. Et ita docet Parisius *lib. 4. consil. 2. n. 46.* Zecchi in *sum. part. 1. tit. de fide, rubr. de heresi cap. 11. num. 14.* & alij. An vero suspecti de inimicitia, ut amici, subditi, aut consanguinei capitalis inimici, admittantur in testes? Negat Hieronymus Gabr. *consil. 178. numero 8.* & 24. *lib. 1.* Sed affirmant Calderinus & Zanchinus, quos refert Farinacius *tract. de heresi quest. 158. §. 6. numero 107.* Verum hi DD. ut bene observat Sanctarellus *tract. de heresi cap. 38. dub. unic. numero 14.* sunt intelligendi, quando adfunt probabiles conjecturæ quod non adducantur ex odio ad testificandum, sed ex zelo fidei, quod prudens Inquisitor observare debet, ideo dictis testibus non creditur, nisi in quantum legitimo adminiculo adjuvantur, ut cum DD. citatis docet Soula in *apbor. Inquisit. lib. 2. cap. 13. num. 8.*

3. Verum his non obstantibus Castrus Pal. *tom. 1. tract. 4. disp. 8. punct. 15. §. 1. num. 10.* tenet amicum strictum,

strictum, vel confanguineum inimici capitalis rei repellendum esse à testificando in crimine hæresis, & citat Gabrielem ubi sup. Sed ego non recedo ab opinione Soule & aliorum in casu vero occurrenti quænam sint inimicitie capitales, DD. Inquisitores & eorum Consules pres videant Almontem Cezazium in discpt. ord. discpt. 34. cap. 1. num. 1. & seq. cum aliis DD. ubi supra.

R E S O L. XLVI.

*An Inquisitores possint, & debeant interrogare testes,
an sint Iudei, Sarraceni, &c. Ex p. 4. tr. 8. Ref. 114.*

§.1. **V**ideretur prima facie respondendum negativè, quia nemo tenetur detegere turpitudinem suam, & ita loquens de testibus notavit Abbas & Bartolus *in l.1. de offic. Assess.* & hanc dicit communem opinionem Felinus *in cap. cum causam, de testibus num. 44.*

2. Verum his non obstantibus affirmativè respon-
dendum est, quia, ut observat Didacus Cantera in
quest. crim. cap. 2. de vera de confessione, num. 41. fol.
mibi 93. in crimine hæresis solet interrogari testis, a
sic ex genere Iudæorum, vel Saracenorum? & sic
observatur & praticatur, quod durum videtur, ta-
men sustinetur ratione fidei, & fundatur in quadam
Institutione Inquisitionis in novis, & de jure posset
bene sustentari, quia est maxima præsumptio contra
descendentem ex Iudæis, vel Saracenis, quando tra-
ctatur de fide, & cum sit ex genere Saracenorum,
vel Iudæorum, præsumitur quod non dicat veritatem
contra eos, qui sunt ejusdem generis, ut experientia do-
cet, ideo bene potest interrogari testis sit ne de genere
Saracenorum, vel Iudæorum, vel non. Nam cum sit
testificatus de hæresi, saltem semelplene, antequam
capiatur, & hac de causa potest interrogari de delicto
principali, cum sit testificatus, nimirum si posset in-
terrogari de genere, cum sit multum annexum causæ
principalis, & hoc potest probari ex textu in *cap. quia*
verisimile, & quæ ibi tradunt DD. de præsumpt. Hac
omnia Cantera.

RESOL. XLVII.

*An si reus nihil testibus opposuerit, teneantur adhuc In-
quisiteres inquirere qualitates, & vitam testium? Ex
p.4. tr.8. Ref.14.*

§. i. **V**idetur, quodd non, quia fiscus qui producit testes, habet presumptionem juris pro se, cum omnes testes presumantur idonei, & omni exceptione majores, ut dicit glossa in cap. de testibus, & standum esse dicto testium, si nihil in persona eorum opponatur, quod obiectum fuerit, ut patet ex cap. praesentium, de testibus. Vnde in sacro Inquisitionis Tribunali, licet ad condemnandum reos necesse sit ut testes sint omni exceptione majores; attamen fiscus hoc non articulat, neque probat testes ad sui instantiam productos esse tales, quidquid afferant Doctores, quos citat & sequitur Almon Ciazzius in disceptationibus criminalibus, disceptat. 2.2. num. 27. ubi ex Decio, Parisio & aliis docet quod ubi requiruntur testis omni exceptione major, de necessitate fiscus articulare & probare debet ipsum esse talem, alias probatio non relevat.

2. Verum licet, ut dixi, hoc in Tribunalibus Inquisitionis non servetur, attamen negandum non est debere Inquisitores etiam si testibus à reo nihil opponatur inquirere vitam eorum, conditiones & qualitates. Vn-

de doctissimus Inquisitor Albertin. in cap. 1. de heret.
in 6. q. 1. n. 28 & seq. postquam probaverat, quod sum-
dicti ad dicto testem, si nihil in personas eorum suspec-
tum ad reo nihilominus ait: in n. 3. personas dictas de his,
reo non petente, nec opponente, animum suum in
formare de conditione testis, praetermitti in causis fidei,
quoniam nomina testium non revelantur, ut possit
ipse iudex adhibere vel non adhibere fidem testibus,
visa illorum conditione. Sic Albert. & ita olim in una
consultatione reus inquisitus de quadam haeresi for-
malis, cum nihil opposuerat contra testem hanc suspec-
tum torquendum esse: nam testis, ut dictum est supra,
censetur idoneus, & omni exceptione maior, si reus
adversus illum nihil opponat, unde tunc ego peto
nomen supradicti testis, inveni illum hominem
criminosum, unde reus pro illa haeresi ad tortum
minime posuit fuit. Vnde DD. Inquisitores vident
Campegium in annor. ad Zanchinum, cap. 13. lib. 2.
ver. de aliis vero inimicis, ubi docet, ut semper lo-
let, de hac obligatione Inquisitorum petat.

3. Non desinam tamen hic obiter adnotare cur docto Simanca in *enchirid.* tit. 35. n. 23. quod contra testes in causa hæresis non excipiuntur exceptiones, nisi tales sint illæ, quæ illos penitus refellunt, videlicet infamitæ capitales, conjurationes, subornationes, & alia ejusdem generis, nam cæteræ fidem testium elevant, sed eam prorsus non tollunt. Ita ille.

R E S O L. XLVIII

An Inquisitores debeant confrontare testes cum reo: Ex
p. 4. tr. 8. Ref. 63.

S. 1. *Elpondeo quòd in aliis delictis hoc facere expediret, ex l. si populus, verus, q. qualis, si ad legem iuliam de adul. tamen in causa hactenus iDDInquisitoribus hoc minimè efficiendum est. Vnde in l. fruct. Tol. ann. 1562. n. 72. sic habetur. [Aunque en los otros Iuyzios suelen los Iuezes para verificacion de los delitos carear los testigos con los delinquentes; en el Iuyzio de la Inquisicion no se deve, ni se acostumbra hazer, y por experiencia se fae que si alguna vez seà hecho, no ha resultado buen efecto antes le han seguido dello inconvenientes.] Ita ibi, & ratio est, quia si testes cum reo essent confrontandi, abinterea à delicto denunciando. Et ita docet Sanctarellus de test. cap. 39. dub. 4. n. 21. Pigna in d. inq. l. 7. c. 1. comment. 23. n. 101. & comm. 48. n. 409. limitat tamen supradictam sententiam Genuensis in praxi Archiep. c. 68. n. 6. ex Pigna loc. cit. in duobus casibus. Primo quando testes sunt socij criminis. Secundo, quando recto iudicij arbitrio omne testium periculum elaverit, nempe si reus est persona vilissima, qui parum curat habere bonam, vel malam famam, ut meretricis, & similes infames.*

2. Verum non deficiam hic apponere veros
summi Sacciae de *judic. lib. 1. cap. 37. vbi* sic ait:
Quamvis Inquisitor videatur cessare periculum con-
fronstati testes:tamen solus non debet ad apertum re-
cognitionem & confrontationem devenire sine con-
sensu Episcopi, & peritorum, qui si secum non conve-
niant, consulat majores Inquisitores, quia etiam in su-
premo Saccio generales Inquisitionis nunquam funt
recognitiones, seu confrontationes, nisi re cognita &
decreto interposito per Cardinales, Inquisitores, &
generales. Vnde tu sume argumentum quam caute in re
tam periculosa debeas procedere, Ita Saccia *ubi sup.*
qui etiam apponit formam & practiam, quomodo &
quando est necessaria confrontatio, & fieri debet ip-
so non videnti testem. Et ideo in casu contingenti
videant DD. Inquisitores supradictum Sacciam.

R E S O

RESOL. XLIX.

An in ratificatione testium debeant Inquisitores eis prebere, si petant, primam attestationem?
Et an in ratificatione testium Procurator fiscalis non possit esse presens? Ex p. 4. n. 8. Ref. 17.

§. 1. Certeissimum est quod testes in summario iudicio recepti, & examinati in plenario, medio prestituto iuramento, debent iterum examinari & reproduci, seu, quod vulgo dicitur, ratificari, & quod aliter nec fidem faciunt in iudicio. Hoc supposito ad dubium propositum sic respondet Simanca in *instit. cathol.* tit. 64. num. 24. & 25. Cum autem obiecta crimina negat reus, tunc accusatione à Procuratore fiscali post admonitiones edita, testes iterum ab Inquisitoribus vocandi & rursus interrogandi sunt, quod fieri solet non offenso illis priori testimonio, ut rectè intelligi queat: utrum vera, vel falsa dicant, mendacem enim memorem esse oportet, quamvis in aliis causis aliud fieri debeat, ne testis anceps perjurium subite cogatur. Præterea cum in hac posteriori testium examinatione, omne ferè testimoniorum pondus perficiat, quamvis reus dicat se habere velle testes, ut vulgo dicunt, pro ratificatione, nihilominus iudices eodem iterum examinare & interrogare debent, ne forte defensor reorum pereat, cui ne nominatim quidem renunciare queunt. Ita Simanca.

2. Sed hanc sententiam quoad primum dictum, si longum tempus sit elapsum, inhumanam vocat Ioan. Rojas *singul.* 206. num. 2. ubi sic ait: In crimine hæresis testes debent iterum suum dicere testimonium, non offenso, vel exhibitio priori dicto, secundum aliquos, quod satis inhumanum, meo iudicio, esse arbitror, nam si longum tempus esset elapsum, jam primæ attestationis testis esset penitus oblitus, cum labilis sit hominum memoria, ideo cautus testis dicat, quod si apparuerit aliter dixisse in alia examinatione quam hæc, quod ex nunc corrigat dictum suum, & illud reducat ad primum dictum, cum illo tempore melius huius rei erat memor. Hæc Rojas.

3. Nota etiam quod M. Anton. Genuensis in *praxi Archiep.* cap. 68. num. 4. quoad secundum dictum Simancæ sic asserit. Si inquisitus veller habere testes fiscales pro repetitis, Curia procedit ad ulteriora, nisi aliud faciendum videretur, quia ut reus defendatur, solet Curia repetere ex officio testes, licet reus habeat ipsos pro repetitis. Ita ille, qui sibi videtur contradicere. Vnde his omnibus minime obstantibus, & praxi Sacre Inquisitionis Hispaniæ, non recedit ab opinione Simancæ, quam etiam approbat novissimè Bobadilla in *polit. lib. 2. cap. 21. num. 3.* Suarez de Paz in *praxi tom. 1. part. 5. cap. 3. §. 9. num. 6.* Ludovicus Miranda de ordine iudiciario *tom. 1. quæst. 18. art. 7. in fin.* & Genuensis ubi *supra* num. 3. ubi ait, non esse legendam testibus primam depositionem; & Suar. de Paz in *praxi tom. 1. part. 5. quæst. 4. §. 9. num. 3.* asserit, quod non sufficit, quod rei habeant testes pro repetitis. Vide etiam Simancam *tit. 24. num. 24.* ubi ponit praxim, quando testis in ratificatione sibi contradixit, sic enim ait. Si posteriora testimonia cum prioribus congruentia non fuerint, tunc testibus legi debent priora testimonia & interrogandi sunt, cur illa tam variè dixerint, & modeste monendi sunt, ut in veritate persistant; postremò quidquid responderint, scribendum est, & testes variè ac vacillantes in custodiam mittendi sunt, & si id causa deposcit, torquendi & puniendi sunt. Ita Simanca.

4. Verùm non desinam hic apponere in gratiam lectorum ea, quæ circa præsentem questionem deter-

Tom. V.

minat Instructio Tolet. an. 1561. edita Martii anno 1574. ubi *num. 30.* sic ait. [Los testigos se ratifican en la forma del derecho ante personas honestas, que seran dos Ecclesiasticos, que tengan las qualidades que le requieren, Christianos viejos y que hayan jurado el secreto, y de que se tengan buena relacion de su vida y costumbres, ante los quales se les diga como el fiscal los presenta por testigos. Preguntese les si se acuerdan haver dicho alguna cosa ante algùn juez in cosas tocantes a la fe y si dixere que si diga la sustancia de su dicho, y si no se acordare hagansele las preguntas generales por donde se pueda acordar de lo que dixo, y si pidiere que se lea, hazer se ha assi. Ita ibi.

5. Nota etiam quod in ratificatione testium Procurator fiscalis non potest esse presens, & sic habetur in ejus *Instruct. num. 4.* edita Martii 1576. ubi sic ait. [Los fiscales de las Inquisiciones al tiempo que presentaren sus testigos para los ratificar despues que en su presencia por los Inquisidores les sea recebido juramento no esten presente ni los Inquisidores se le permitan.]

RESOL. L.

An Inquisitores possint admittere ad accusandum inimicum capitalem?

Et an in accusatione hæresis non sint necessariae solemnitates legis libellorum?

Et an in accusatione porrecta contra hæreticum per Procuratorem fiscale non debeatur apponi locus loci, & tempus præcisum commissi criminis, sed tantum mensis, & annus, & oppidum, seu Civitas? Ex part. 4. tract. 8. Ref. 40.

§. 1. Respondet Negativè Eymericus in *direct. Inquisit. part. 3. quæst. 67.* & ibi Pegna *comm. 116.* Carretius *tract. de hæres. n. 107.* & alij, quia inimicus capitalis, & omnes concedunt, repellitur à testificatione in crimine hæresis: ergo repellendus est ab accusatione. Probo consequentiam, quia, ut patet ex *cap. testes 2. q. 7.* & probat fusius Decianus in *tract. crim. lib. 3. cap. 25.* repulsi à testimonio, repellitur ab accusatione: ergo, &c.

2. At his non obstantibus, ego puto inimicum capitalem in causa hæresis admitti posse ad accusandum, cautè tamen & ut suspectus. Et ita hanc sententiam tenet Ferdinand. de Cast. in *op. mor. tom. 1. tr. 4. disp. 8. part. 2. num. 7.* & alij penes ipsum, quibus ego addo Nicolaum Arelatanum *notab. 10.* ubi sic ait: Non ignoras inimicum capitalem repelli ab accusatione: sed hoc verum non est in crimine hæresis, in quo inimicus inimicum accusare potest. Ratio est, nam tunc inimicus dicitur accusare ut persequatur suam & suorum injuriam, quo casu apertissimi juris est inimicum admitti ad accusandum; quod autem dicatur suam, vel suorum injuriam persequi, probatur, nam quæ committuntur in Religionem divinam, omnium injuriam respiciunt, ex *l. Manichæos Cod. de hæres.* Ita Arelatanus. Adde quod in tali casu accusator non probat, sed probationem præbet, & si ad hæresim accusandum inimicus non admitteretur, difficile aliis accusaret.

3. Notandum est hic obiter quod in accusatione hæresis non sunt necessariae solemnitates legis libellorum, *ff. de accusat.* ut advertit Scaccia de *iudiciis lib. 1. cap. 52. num. 3.* & Decianus in *tract. crim. lib. 5. cap. 28. numero 10.* Vnde Paramus de *orig. Inquisit. lib. 3. quæst. 9. numero 93.* & seqq. dixit in accusatione porrecta contra hæreticum per Procuratorem fiscale non debere apponi locum loci & tempus præcisum commissi criminis, sed tantum mensis & annum,

Q o 2 oppi

oppidum, seu civitatem. Sed de hac questione vide Simancas in *carbol. instit.* tit. 4. n. 9. & 10. tit. 43. n. 11. Carrerum de *hæret. num.* 109. & Gundisalvum de *hæret. g.* 12. n. 2.

RESOL. LI.

Quomodo examinandi sint rei ab Inquisitoribus? Ex p. 4. tract. 8. Ref. 88.

§. 1. IN causis spectantibus ad fidem cautissimè intendendum est in examine hæretici versuti & calidi. Idè primò reus in causa violatæ Religionis examinandus est de genere suo, de parentibus, de natione & patria, de educatione & disciplina, de bonitate & pravitate, de societate & amicitia, de moribus & verbis, an sciat propter quam causam sit captus, an aliquis habeat suspectos, quos & qua de causa, & insistat Inquisitor in omnibus quæ ad negotium fidei faciunt, superflua & aliena omnino omittendo. Secundò intra primos dies capturæ benignè erunt hi de fide suspecti admonendi ad dicendam veritatem, & dum Inquisitores eos examinabunt, poterit eis humile fedile concedere ad hoc ut magis quietum animum habeant. Tertiò ad habenda indicia eorum status sciscitentur ab eis consuetæ Catholicæ Religionis, quas devotiones habeant, quando & à quo confessi sint, si communicaverint, si Ecclesias frequentaverint, & quas preces solet Ecclesia in præcipuis diebus fundere, & similia perquirere ab eis, quæ ut notissima apud omnes Christianos sciuntur, & hæc omnia docet Michaël Zanardus in *direct. Theolog. part. 3. cap. 87.* quæ adnotare volui, nam deserviunt ad ornatum nostræ Instructionis Toletanæ anno 1561. à num. 13. usque ad num. 16. ubi omnia supradicta & multa alia optimè pro examinandis reis præcipiuntur.

RESOL. LII.

An Inquisitores teneantur, antequam interrogent reos, manifestare infamiam, indicia, vel semiplenam probationem esse contra ipsos, ut intelligant legitime interrogari?

Et supponitur reum non teneri respondere, & veritatem dicere antequam aliquatiter sibi constet processus, acta, & iudicem iustus, & legitime interrogare. Ex p. 4. tract. 8. Ref. 130.

§. 1. SUPpono ex probabiliori sententia, reum non teneri respondere & veritatem dicere antequam aliquatiter sibi constet processus, acta, & iudicem iustus & legitime interrogare, & ita docet Cajetanus in 2. 2. quæst. 69. art. 2. Sotus de *just. lib. 5. q. 9. art. 2.* Navarrus in *manuali cap. 25. num. 33.* Bernardus Diaz in *praxi crim. cap. 126.* & ibi Salzedus Atagon. in 2. 2. quæst. 69. art. 2. Avalos in *direct. part. 2. cap. 14. numero 30.* Miranda in *ordine iudic. quæst. 18. art. 7. conclus. 1.* & ego alibi cum multis aliis. Unde sequitur,

Alibi in to. 6. tit. 1. Ref. 98. quod ut reus teneatur veritatem dicere, debet iudex & ne deferat ei statum processus, & quod ipse procedit iudice nobili legere. Vide Suarez, de Paz in *praxi tom. 5. part. 5. doct. ref. 96. cap. 3. num. 14.*

2. Verum cum hæc omnia vera sint, tamen non procedit hæc sententia in causa hæresis, & sic Inquisitores non tenentur ad supradicta: unde doctus Ludovic. Peguera in *praxi crim. cap. 12. §. 5. num. 13.* sic asserit. In criminibus exceptis, ut sunt hæresis, crimen læsæ Majestatis, & proditio civitatis, non est ne-

cessum, ut reis à iudicibus jus suum, quod habent ipsos interrogandi, reveletur. Non enim tanta infamia, aut tanta solemnitas in his criminibus, quam in privatis ad reos, vel testes interrogandos requiritur. Nam in horum criminum inquisitione procedi potest simpliciter, & de plano, & absque strepitu & figura iudicii, ut habetur in *cap. fin. de hæret. in 6.* Hæc Peguera ubi supra.

RESOL. LIII.

An Inquisitores teneantur dare reo non solum Advocatum, sed etiam Procuratorem?

Et an Inquisitores possint censuris compellere Advocatos, ut alienius rei causæ patrocinium suscipiant? Ex p. 4. tract. 8. Ref. 9.

§. 1. AFFirmativè responder Instruções Hispal. ann. 1484. n. 26. ubi sic habetur. [Si el reo acusado pidiere que le den abogado y procurador que le ayude devendo dar los Inquisidores recibiendo el llamamento en forma que ayudaran fielmente al tal acusado, alegando sus legítimas defenciones sin procurar, ni poner cavilaciones, ni dilaciones maliciosas, y que en qualquier parte del pleyto, que supiere y conociere, que su parte no tiene ljusticia no lo ayude mas, y lo dirá a los Inquisidores, y al acusado le deven dar de sus bienes, si los tiene para pagar el salario del letrado y procurador.] Ita ibi. Sed hæc Instruções quoad Procuratorem revocata sunt per aliam Instruções Toletanam ann. 1561. ubi num. 35. sic habetur. [Aunque la Instruções dispone que se de a los reos procurador no se le deve dar, porque la experiencia ha mostrado muchos inconvenientes que dello suelen resultar, y por la poca utilidad que de darle se conseguia a las partes, no esta en estilo de darle, aunque algunas vezes haviendo mucha necesidad se le debe dar poder al abogado que lo defiende.] Et sic hodie non datur hæretico reo Procurator, sed tantum Advocatus, ut tradunt Simanca in *Carbol. instit. tit. 1. n. 2. & 3.* Patamus de orig. *Inquis. lib. 3. quæst. 4. n. 48.* Rojas singul. 53. Pegna in *direct. Inquis. part. 3. comment. 28.* & alij.

2. Non desinam etiam hic apponere ad aliorum Inquisitorum instruções, ea quæ dicta Instruções Toletana num. 36. determinat observanda ab Inquisitoribus Hispaniæ circa præsentem materiam rei & Advocati, sic enim habetur. [Si el Reo pidiere papel para escrivar lo que a su defenla tocara devendole dar los pliegos contados y rubricados del Notario y asiente se en el proceso los pliegos, que lleva, y quando los bolviere se cuenten por manera que al preso no le quede papel, y se asiente así mismo como los buelve, y darle ha recaudo con que pueda escrivar, y quando pidiere que venga su letrado vendra y comunicara lo que le convenga, y le entregara los papeles, que tuviere escritos tocantes a sus defensas que el letrado huviere ordenado antes de presentarlo darle se ha lugar, y adviertan los Inquisidores, que el letrado ni otra persona, no trate con los presos cosa ninguna, mas de lo que toca a la defenla y los abogados no se queden con ningun traslado de aculacion, publicacion, ni de las tachas de los testigos, si no que todo le buelva ante de los Inquisidores.] Hæc ibi. quæ multum deservient pro Advocatis, qui vocantur de los presos. Vide Simancam ubi supra, qui etiam notat num. 8. quod ea quæ Advocati allegant reo presente, perinde habenda sunt, ac si ab eodem reo protestantur, nisi forte Advocatus erraverit, & reus intra tri-duum contradixerit, Sed in causa hæresis, etiam post

post triduum de errore, aut imprudentia Advocatorum constiterit, reo nocere non debet, quia simpliciter & summa æquitate in hoc iudicio agitur, rejecto juris rigore. Ita ille.

3. Notandum est etiam hic obiter, quod Inquisitores possunt censuris compellere sæculares Advocatos, ut alicujus rei causæ patrocinium suscipiant. Ita Alphonsus Narbona in recopilat. lib. 4. tit. 1. leg. 20. gloss. 22. num. 63. ubi citat Bobadillam, & Decianum.

RESOL. LIV.

An Inquisitores possint recusari ut suspecti? Ex part. 4. tr. 8. Ref. 5.

§. 1. DE hac questione agit Sigismundus Scaccia de iudiciis lib. 1. cap. 67. num. 7. juncto cap. 66. num. 13. 16. ubi responder cum multis distinctionibus affirmativè. Idem docet Bernardus Gomensis in lucerna inquisit. verb. excusatio Inquisitoris, num. 1. Tabiena ver. Inquisitio 4. num. 5. Paramus de orig. Inquisit. lib. 3. g. 2. n. 54. quidquid in contrarium asserat Rojas singul. 100. & de heret. part. 2. n. 435. cum Menochio lib. 1. conf. 94. n. 12.

2. Sed Instructio Toletana anno 1561. sic in n. 52. circa hoc dubium determinat. [Si alguno de los Inquisidores fuere recusado, por algun preso, si tuviere colega, y estuviere presente, deve se abstener del conocimiento de aquella causa, y avisar al Consejo, y en tanto no proceda en el negocio asta que vistas las causas de sospecha, el Consejo provea lo que convenga, y lo mismo se hara quando todos los Inquisidores fueren recusados.] Vide etiam Pegna in direct. Inquisit. part. 3. comment. 30. §. Postremo videndum est. Vbi asserit in tali casu recusationis non esse arbitros eligendos, sed ad supremum Senatuum causa recusationis remittatur, ut ibi summam recognita potest determinetur, si Inquisitor recusatus sit suspectus.

RESOL. LV.

An si Rei petant Confessarium, debeant Inquisitores eis illud concedere?

Et an Confessarius possit reum hereticum priusquam ab excommunicatione fuerit absolutus, & reconciliatus, absolvere?

Et an in causa pendente non sit admittendus hereticus ad audiendam Missam, neque illi debeatur concedi Confessarius nisi in periculo mortis, si fuerit conversus? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 6.

§. 1. AFFIRMATIVè responder Zanardus in director. Theol. part. 3. cap. 86. ubi sic ait: Si carcerati in S. Officio Confessarium petant, liberè eis dabitur, cum hoc multum eorum saluti expediat, ut Deo reconcilientur, quæ reconciliatio erit medium ad reconciliationem cum Ecclesia.

2. At Instructio Toletana anno 1561. edita Martii anno 1574 sic in num. 71. asserit: [Si el preso tuviere salud, y pidiere Confessor, mas seguro es no se le dar salvo si huviere confesado judicialmente, y huviere satisfecho à la testificacion, en tal caso pareçe causa, conveniente dar le Confessor para que lo confuele, y le esfuerçe.] Et in casu quo Confessarius erit reo concedendus; dicta instructio ibidem sic ordinat. [Tomen juramento que tendra secreto, y que si el penitente le dixere en confession alguna cosa que de Tom. V.

por aviso fuera de las cárceles que no aceptare tal secreto, ni de semejantes avisos. Y se fuera de confession se lo huviere dicho lo revelará à los Inquisidores, y lo avisaran, y instruyan de la forma como se ha de haver con el penitente, significándole que pues esta preso por herege, si no manifesta su heregia judicialmente siendo culpado no puede ser absuelto.

3. Verum, non obstante dicta Instructio Toletana, invenio Pegnam in direct. Inquisit. par. 2. comm. 25. §. diximus hucusque de agrotantibus, docere, benignius videri ut reis hereticis etiam sanis Confessarius concedatur, etiam si confessi non fuerint in iudicio. Nam hinc multa commoda oriri possunt, & in hoc casu partes Confessoris erunt, reum cohortari ad deferendos errores suos, & dicendam integram veritatem tam de se, quam de aliis: addat tamen ne radio carceris, vel spe celerioris liberationis, aut metu tormentorum sibi, aut aliis falsum crimen imponat; non tamen Confessarius poterit absolvere dictum reum priusquam ab excommunicatione fuerit absolutus, & Ecclesiæ reconciliatus.

4. Sed ut plurimum praxis demonstrat securius esse, ut notat dicta Instructio Toletana, non dari reis Confessarium, nisi post confessionem judicialem, & ideo post hæc scripta inveni Piafecium in praxi par. 2. cap. 4. art. 6. num. 7. sic asserentem: Causa pendente non est admittendus hereticus ad audiendam Missam, neque illi concedi debet Confessarius, nisi in periculo mortis, si fuerit conversus, quod est valde notandum in favorem instructionis Toletanæ.

RESOL. LVI.

Quam celeriter debeant Inquisitores expedire causas reorum. Ex p. 4. tr. 8. Ref. 72.

§. 1. PONAM hæc verba doctissimi Jacobi Simancæ in instr. cathol. tit. 44. num. 32. & 33. ubi sic ait: In causis fidei, quanta fieri potest brevitate procedatur, nec differantur, aut suspendantur spe futuratum probationum, quia forte nonquam supervenient, & interim rei opprimuntur, & eorum bona dissipantur ac dilabuntur. Et virandum quod Inquisitores quidam facere solent, qui ut reos quamplures simul puniant, multorum causas jam dudum conclusas diutius differunt, atque suspendunt. Ita ille.

2. Vnde in quadam epistola Inquisitoris Generalis 4. Septembris 1499. directæ ad Inquisitores Barcinon. n. 3. sic habetur: [Los Inquisidores tengan tiengo en el prender, y no prender ninguno sin tener suficiente provacion, para ello, y despues de assi preso dentro de diez dia se le ponga la agulacion y en este termino se le haga las amonestaciones, que en tel caso se requieren, y proceden en las causas, y processo con toda diligencia, y brevedad sin esperar que subrevenga mas provanca, y no den lugar à dilaciones porque dello se figuan inconvenientes assi à las personas, como à las haziendas.] Sic ibi.

3. Et in instruct. Vallisolet. an. 1488. n. 30 ita habetur. [Item acordaron que los que fueran presos por este delito que no sean fatigados en las cárceles en la dilacion del tiempo, que luego se haga el processo con ellos, porque no haya lugar de quexarse, y no se detengan a causa de no haver entera provanca pues que es causa, que quando sobreviene provanca se puede de nuevo agitar, no obstante la sentençia que fuera dada.] Sed ad alia procedamus.

RESOL. LVII.

De modis, quibus possunt Inquisitores terminare processum. Ex p. 4. tract. 8. Ref. 77.

§. 1. Quando reus non est plenè convictus, sed tantum indicatus, ita quòd iure absolvi non possit, habent Inquisitores tria remedia terminandi processum, unum scilicet per purgationem, aliud per abjuracionem, & tertium per torturam, & hoc extremum videtur accommodatius cæteris ad evendendam veritatem, cum purgatio & abjuratio inventa potius sint ad suspicionem & infamiam hæresis excludendam, quàm ad veritatem indagandam, & ita docet & observat Pegna in direct. Inquis. part. 3. comment. 39. Vnde non est audiendus Eymericus in d. direct. ubi supra, num. 151. docens quòd ad torturam deveniendum non sit quando adsunt indicia sufficientia ad abjuracionem indicandam: sed nostra sententia clarè determinatur in instruct. Toletana anno 1561. ubi n. 46. 47. & 48. sic habetur.

2. [Quando esta semiplenamente provado el delito o ay tales indicios contra el reo que no puede ser absuelto de la instancia en este caso ay diferentes remedios en derecho, que es abjuracion de vehementi o de levi, el qual parece remedio mas para poner temor al reo para adelantar que para castigo de los pasados. Y por esto a los que abjuran se les imponen penitencias pecuniarias, a los quales se deve advertir en el peligro que incurren de la fides relapsa si pareciesen otra vez culpados en el delito de la heregia y por esto deven los que abjuran de vehementi firmar sus nombres en las abjuraciones, aunque basta a qui no ha sido muy usado, y se haga con la diligencia que esta dicho en los reconciliados.

3. Otro segundo remedio es la conpurgacion la qual se deve hazer segun la forma de la instruccion con el numero de personas que a los Inquisidores ordinarios, y Consultores pareciere; cuyo alvedrio se remite. En lo qual solo se deve advertir que por la malicia de los hombres en estos tiempos es peligroso remedio y no esta mucho en uso, y que se deve usar del con mucho riento.

4. El tercero remedio es el tormento, el qual por la diversidad de las fuerças corporales, y animos de los hombres los derechos lo reputan por fragil y peligroso, y en que no se pueda dar regla cierta mas de que se deve remitir a la consciencia, y arbitrio de los lueces regulados segun derecho, razon, y buena consciencia. Ita ibi.

5. Ad ornatum supradictæ Instructionis circa subscriptionem abjurantium, vide Pegnam in direct. Inquis. part. 3. comm. 40. ubi relatis Doctoribus, quorum aliqui in abjuracione subscriptionem necessariam affirmabant, aliqui verò secus, concludit subscriptionem requiri, quando reus penitens scit scribere; si verò nesciat, tunc aise debere Inquisitores & Notarium se subscribere, idque tutissimum dicit Decianus in tract. crim. lib. 5. cap. 47. n. 6. & 9. Vide etiam Ioan. Rojas singul. 1. n. 7. Delitum in disquis. magic. lib. 5. sect. 12. Simancam in cathol. instrit. tit. 1. n. 9. & 10. Campesgum in addit. ad Zanchinum cap. 20. lit. B. & Gundissalvum de hæret. q. 20. n. 7.

6. Quod autem dicitur in supradicta Instructione quòd remedium purgationis est periculosum, vide Pegnam in direct. Inquis. part. 2. comm. 14. & Farinacium de hæresi q. 194. num. 64. ubi sic ait: Purgationis remedium est periculosissimum, fragile, fallax, & incertum, cum ab aliorum opinione & voluntate pendeat, &

propterea illo non utendum, nisi raro & cum magna cautela, utilisque & salubrius, est alias penas arbitrarías imponere, ad aliaque remedia confugere, & propterea in supremo Vbis totiusque Christianæ Republicæ Sanctæ Inquisitionis Tribunali purgatio ab aula ferè recessit, & non nisi raro induci solet, ita Farinacius.

7. Et tandem ad intelligentiam supradictæ Instructionis dum dicit quòd quando sit danda tortura; remittitur arbitrio Inquisitorum. Vide Campesgum in addit. ad Zanchinum tract. de hæret. cap. 9. lit. E. ver. mag. quid. Decian. in tract. crim. lib. 5. cap. 35. n. 20. Pegnam in direct. part. 3. comment. 39. & 110. & Petrum Binsfeldium de confess. malef. membr. 2. post 5. conclus. 5. exempli gratia, vers. licet quispiam, ubi declarat qualem in isto casu debeat esse Inquisitorum arbitrium. Vide etiam Farinacium tit. de indicis & tortura, quest. 37. num. 192. & seq.

RESOL. LVIII.

Quomodo Inquisitores se gerere debeant in sententiis ferendis.

Et an in determinando qualitatem culpe contra fidem anteponenda sit opinio Theologorum, opinio Canonistarum, & in processando causam, & imponendo penam Canonistarum opinio præferatur?

Et an in ferenda sententia, si ex parte juris sint diversæ opiniones, Inquisitores teneantur sequi opinionem probabiliorē, & quando sunt æquæ probabiles, illam sequi debent, quæ magis fuerit reo; & si datur æquale dubium, tunc absolvendus sit reus? Ex p. 4. tract. 8. Ref. 106.

§. 1. Debent illas ferre in die, & non in nocte nisi multitudo negotiorum aliter fieri non permittat, & in publico, & in scriptis, aliter non valet, non tamen tenentur hæc efficere pro Tribunali sedendo, & dictas sententias modo quo supra possunt per alios proferre, & in sententiis condemnatoriis exprimens est specialis error, de quo fuit reus notatus, ac criminis investigatio, ut citationes, admonitiones, confessiones, probationes, legitimæ indicæ ad promittendum competentes, obduratus animus tñ in erroribus, & reliqua quæ ad iustum processum conficiendum requiruntur, & hæc omnia docet Pegna in direct. Inquis. part. 3. comm. 40. & alij.

2. Nota hic obiter quòd in determinando qualitatem culpæ contra fidem anteponenda est opinio Theologorum opinioni Canonistarum in processando causam, & imponendo penam Canonistarum opinio præferatur. Ita Azor. tom. 1. lib. 2. cap. 17. quest. 3. Iudicia verò præparatoria tractari ab Inquisitoribus debent secundum cuiuscumque Inquisitionis filium, & in ferenda sententia, si ex parte juris sunt diversæ opiniones, probabilis est teneri Inquisitores sequi opinionem probabiliorē, quando autem duæ opiniones ex parte juris sunt æquæ probabiles, illam sequi debent, quæ magis fuerit reo, cum in dubio debeat ipsi favendum sit, & si in parte facti secundum quod alterius probatur, deat æquale dubium, etiam tunc absolvendus est reus.

RESOL. LIX.

An Inquisitores possint sine Episcopo proferre sententiam absolutivam rei?

En an sit us receptum indicare abjuracionem sine Episcopo? Ex p. 4. tract. 8. Ref. 50.

§. 1. Prima

^{Sup. hoc sup. in 9. Ref. 97. §. sed quid.}
Prima opinio negat. Ita Simanca in cathol. in-
 stit. tit. 3. num. 9. & in enchirid. tit. 51. num. 2.
 Rojas singul. 27. num. 7. Zeechius in sum. tract. 1. tit. de
 fide. cap. 11. num. 14. Azorius tom. 1. lib. 8. cap. 18. §. 16.
 & alij.

2. Secunda opinio affirmat, & ita docet Molina de
 just. tom. 5. tract. 28. num. 15. Iulius Clarus in
 praxi crimin. §. heresi. num. 5. qui citat glossam in
 Clem. 1. de hereticis, in ver. Contra eos, & Cartarium
 in praxi.

3. Tertia opinio distinguit. Vnde Michael Zanardus
 in direct. Theol. part. 2. cap. 6. quæst. 15. sic ait: Quoad
 sententiam absolutoriam multi tenent Inquisitorem
 & Episcopum unum posse sine altero inquisitum de
 heresi absolvere, ut Io. Andreas, Paulus Cardin. &
 Abbas; alij verò, ut Ancharanus, Aretinus, & Soci-
 nus oppositum sentiunt. Videtur autem mihi dicen-
 dum quod absolvere inquisitum de heresi stat duplici-
 ter. Primo, quando ex processu non resultat eum esse
 nec convictum, nec confessum, nec iudicis sufficien-
 tibus ad torturam indicatum de heresi. Secundo, quan-
 do est convictus, vel confessus, vel graviter indicatus,
 ita ut torquendus veniat. Si primum, uterque potest
 seorsim reum absolvere, quia non est inventus reus,
 nec aliud contra eum manet agendum. Si secundum,
 unus non poterit sine alio eum relinquere & absolvere.
 Primo, quia torquendus est, & tortura non potest
 infligi ab uno sine alio. Secundo, quia sumus in nego-
 tio gravi, in quo postulanda est congregatio, & ad
 ulteriora est procedendum. Hæc Zanardus.

4. Mihi verò placeret prima opinio quæ fundatur
 in Clement. 1. de heret. sed in aliquibus provinciis est
 consuetudo ut Inquisitores sine Episcopo proferant
 sententiam absolutoriam, & ideo Antonius Sanctarell.
 de heresi cap. 40. dub. 2. num. 13. sic asserit. Alij sententi-
 am non possunt Episcopum & Inquisitorem seorsim senten-
 tiam absolutionis proferre; quæ sententia est sequen-
 da, nisi alicubi esset consuetudo in contrarium legiti-
 me præscripta. Ita ille, & ego.

5. Sed an dicta consuetudo in sacro Tribunali In-
 quisitionis Hispaniæ viget, Molina de just. tom. 5. tract.
 5. disp. 27. num. 15. in fine, affirmat. Sed Simanca in cathol.
 instit. tit. 3. num. 9. negat.

6. Nota etiam, ut ^{supra} adnotavimus, quod Sosa
 in aphorism. Inquis. lib. 1. cap. 3. num. 5. docet, esse usu re-
 ceptum Inquisitores indicare abjuratorem, & purga-
 tionem sine Episcopo, unde ubi adest talis consuetudo
 legitime præscripta, ego illam, ut ^{supra} dixi non
 damnarem.

RESOL. LX.

An Inquisitores possint procedere ad decisionem causarum
 sine Vicario Capituli Sedis vacantis?
 Et an Capitulum Sede vacante sit iudex in causa hæ-
 resis?
 Et quid in ordine ad exemptos? Ex part. 4. tract. 8.
 Ref. 33.

<sup>Sup. contin-
 to in hac
 Ref. in to. 3.
 tit. 1. Ref. 22.</sup>
Respondeo negativè, nam, ut ^{supra} dictum est
 de Episcopo, dicendum est etiam de Capitulo
 Sede vacante, quod est iudex ordinarius in causa hæ-
 resis, non exercendo hanc jurisdictionem per se ip-
 som, sed per Vicarium ad id specialiter deputatum, ut
 patet in cap. ad abolen. de heret. ibi. vel Clerici ipsi Sede
 vacante, &c. & colligitur ex Clem. 1. §. propter de hæ-
 ret. Et ita hanc sententiam tenet Simanca in cathol. in-
 stit. tit. 2. §. num. 6. Gundissalvus de heret. quæst. 7. n. 8.
 Decianus in tr. crim. lib. 5. cap. 21. num. 13. Carrera tr.
 de heret. num. 66. & 70. Bonifacius de Vitalinis in Cle-

ment. 1. num. 48. & 50. de hereticis, & alij. & hæc om-
 nia procedunt non solum quando sedes vacat absolu-
 tæ, sed etiam quando Episcopus esset captivus, vel si
 non ministraret propter non expeditas literas, ut non-
 tant Decianus, Carrerus & Bonifacius de Vitalinis
 locis citatis.

2. Sed an Capitulum Sede vacante sit iudex in cau-
 sa heresis modo quo ^{supra} etiam in ordine ad exemptos,
 affirmat Socinus in cap. ad abolen. num. 44. &
 Card. Zabarella in Clem. 1. de heret. §. duro. num. 60.
 in 8. quæst. At ego contrariam sententiam tenendam
 esse existimo, quia Capitulum succedit Episcopo in
 iis quæ Episcopo competunt de iure ordinario, non
 autem ex delegatione. Sed Episcopus, ut ^{supra} nota-
 tum est, non est iudex ordinarius exemptorum in cau-
 sa heresis, sed delegatus, ergo &c. & ideo nostram
 sententiam tenet Decianus ubi ^{supra}, num. 14. & Car-
 rera n. 66. cum Io. Andrea in cap. ad abolen. num. 15.
 Ancharano num. 10. & aliis.

RESOL. LXI.

An detur appellatio à sententia Inquisitorum lata con-
 tra hereticos, eorum credentes, fautores, defensores, &
 receptatores?

Et an hæredes heretici possint appellare à sententia lata
 contra hereticum?

Et an detur appellatio à sententia interlocutoria gra-
 vaminis illati ante definitionem, & pariter in ap-
 pellatione à Decreto tortura? Ex part. 4. tract. 8.
 Ref. 20.

<sup>Sup. contin-
 to in hoc §.
 in ref. seq.
 §. 1.</sup>
Respondeo quod à sententia contra hereticos,
 eorumque credentes, fautores, defensores, &
 receptatores lata non datur appellatio, ut patet ex cap.
 Inquisitionis, de heret. in 6. & tradunt DD. ut Simanca
 de Cathol. instit. tit. 6. num. 2. Rojas singul. 19. num. 1.
 & seq. Paramus de Inquisit. orig. lib. 3. quæst. 4. num. 58.
 Decianus in tract. crim. lib. 5. cap. 20. num. 26. & cap. 58.
 num. 1. & Patinacius de heresi quæst. 185. §. 15. num. 227.
 ubi num. 230. notat, quod sicut hereticus à sententia
 contra se lata appellare non potest, ita nec etiam ap-
 pellare possint illius hæredes.

2. Notandum est tamen quod limitatur supradicta
 sententia à Farinacio num. 232. & 235. Calderino tr.
 de heret. cap. 29. num. 2. cum aliis in appellatione à sen-
 tentia interlocutoria gravaminis illati ante definiti-
 vam, & pariter in appellatione à decreto tortura.

3. Non gravabor tamen hic, apponere verba In-
 struct. Tolet. anno 1561. num. 50. ubi sic ait. [Deven-
 los Inquisidores mirar mucho que la sentencia del tor-
 mento sea justificada, y precediendo legitimos indi-
 cios, y en caso que desto tengan escrupulo o duda por
 fer el prejuizio irreparable pues en las causas de here-
 gia ha lugar apelacion de las interlocutorias otorga-
 ran la apelacion a la parte que apelare. Pero en caso
 que esten satisfechos de los legitimos indicios, que
 del proesso resultan esta justificada la sentencia del
 tormento, pues la apelacion en tal caso se reputa fri-
 vola, deven los Inquisidores proceder à la execucion
 del tormento sin dilacion alguna. Y adviertan que en
 dada han de otorgar la apelacion, y por esto non pro-
 cedan à sentencia de tormento ny execucion della ha-
 sta despues de conclusa la causa, y haviendose rece-
 bido las defensas del reo.] Sic ibi. Sed de hac quæ-
 stione ^{infra} etiam redibit sermo.

<sup>Sup. hoc ibi
 dem, & in
 ordine ad
 exemptos
 ibi in §. ult.
 & lata in §.
 ult. & lata in
 alia Ref.
 ejus annot.
 Sup. in Ref.
 quæ hic est
 infra §. 5.
 Quando an-
 te medium.</sup>

<sup>Sup. hoc ibi
 dem §. No-
 tandum est
 latè in alia
 Ref. ejus
 not.</sup>

<sup>Inf. in Ref.
 quæ nunc
 hanc sequet
 tur.</sup>

RESOL. LXII.

An Inquisitores possint resistere appellationem, quam affert reus?

Et quid de hæredibus hæreticorum?

Et an hæreticus non per viam appellationis, sed per viam querelæ, & supplicationis possit adire Superiorem, ut sententiam, quam injustam esse pretendit, revocet, & annulet?

Et an hæreticus possit appellare à gravamine illato ante diffinitivam sententiam, & sic ab interlocutoria, & Decreto torturæ?

Et an si gravamen sit illatum ab Episcopo, possint laici appellare ad Metropolitanum, non autem exempti? Ex p.4. tr.8. Ref.32.

Sup. conten-
tiam hoc §.
in ref. præ-
scripta §.1.

Respondeo affirmative, si reus appellet à sententia definitiva contra eum lata, nam, ut habetur in cap. ut Inquisitionis, de hæret. in 6. prohibetur iudicibus admittere appellationes hæreticorum, & ita docent Rojas singul. 19. num. 1. & seq. Simanca in cathol. instit. tit. 6. num. 2. Pegna in direct. Inquisit. part. 3. comm. 31. Paramus de orig. Inquisit. lib. 3. q. 4. n. 58. Zanchinus de hæret. cap. 20. num. 1. Decianus in tract. crim. lib. 5. cap. 20. num. 26. Carrera de hæret. num. 129. & iterum Rojas singul. 179. n. 2. ubi ex hoc asserit, quod sententia ab Inquisitoribus contra hæreticum lata potest executioni demandari, etiam pendente termino decem dierum à iure communi ad appellandum dato. Et hæc omnia intelliguntur etiam quoad hæredes hæreticorum, qui non possunt appellare à sententia contra hæreticos lata, & ita docet cum aliquibus limitationibus Simanca in cathol. instit. tit. 6. n. 7. & seq. & Barbosa in collect. tom. 3. lib. 5. tit. 2. cap. 18. num. 6.

Sup. hoc ibi
dem §. No-
tandum est.

2. Verum licet hæreticus, ut dictum est, non possit appellare à sententia diffinitiva, potest tamen appellare à gravamine illato ante diffinitivam sententiam, & sic ab interlocutoria. Ita Pegna, Rojas, Barbosa, & Paramus loc. cit. n. 60. & seq. ubi plura docet de forma huius appellationis ab interlocutorio gravamine, & de requisitis ad eam.

Alibi in ref.
que hic est
antecedens
in §. 1. &
lata infra in
tr. II. Ref. 20.

3. Notandum est etiam hic obiter quod licet, ut alibi diximus, in causa hæresis possit reus appellare à decreto torturæ, ex gloss. in Clem. 1. ver. ipso iure, de hæret. & Simanca in cathol. instit. tit. 5. n. 11. & tit. 6. n. 2. attamen si appellatio sit calumniosa, & Inquisitores videant in processu legitima extare indicia ad torquendum, possunt non obstante appellatione ad torturam devenire, quod est valde notandum. Et ita tenet Pegna in direct. Inquisit. part. 3. comm. 31. ubi pro hac firmanda sententia asserit instructionem Madrilianam.

4. Quando verò hæreticis licitum est appellare, appellatio deferretur ad Papam; scus in sacro Tribunali S. Inquisitionis Hispan. ubi ex privilegio Apostolico ut alibi probatum est, appellatio deferretur ad supremum Inquisitorem, & si gravamen sit illatum ab Episcopo, possunt laici appellare ad Metropolitanum, non autem exempti. Nam in causis exemptorum quoad hæreses Episcopus procedit non tamquam iudex ordinarius, sed delegatus, & ideo appellatio deferenda est Summo Pontifici. Vide text. in cap. ad abolendam, §. si qui verò, de hæret. in 6. Simancam in cathol. instit. tit. 25. n. 6. Zanchinum de hæret. cap. 8. n. 3. Gundissalvum de hæret. q. 7. n. 34. Carreram de hæret. n. 65. Decian. in tract. crim. lib. 5. cap. 21. num. 4. asserentes Episcopum in causa hæresis exemptorum procedere tanquam delegatum, & non ordinarium, quidquid asserat Hostienus in d. c. ad abolendam, n. 13. Anania n. 24. & alij.

Sup. hoc sup.
ex doctrina
Ref. 60. §.
ult. post me-
dium. verfi.
Sed Episcop.

5. Sed pro coronide huius resolutionis ponam hic pulchrum dubium, an hæreticus non per viam appellationis, sed per viam querelæ & supplicationis possit adire Superiorem, ut sententia datam, quam injustam esse pretendit, revocet, & annulet: Affirmativam sententiam tenet Rojas singul. 19. n. 5. & Felinas in cap. ad abolendam, n. 3. de hæret. in 6. At mihi placet opinio negativa, quam tucur Carrera tract. de hæret. n. 130. doctus Simanca in cathol. instit. tit. 6. n. 2. quia ratio, per quam textus in cap. Inquisitionis, denegavit hæreticis appellationem à sententiis contra eos latis modo quo supra dictum est, militat etiam si eis licitum esset Superiores adire per viam querelæ. Vnde licet in aliquibus casibus, in quibus non admittitur appellatio, non impeditur querela, seu recursus, ut docet glossa in cap. ex litteris, de integ. resit. ver. supplicavit. Decius consil. 333. n. 2. Patifius lib. 4. consil. 264. n. 18. Hippolytus, Martilius singul. 88. & alij, hoc tamen in calu- hæresis non est admittendum.

RESOL. LXIII.

An Inquisitores in causa appellationis debeat admitti oppositiones testium? Ex part. 4. tract. 8. Ref. 117.

Negative aliquis respondit ex autoritate Andree Iferniz, & Guidonis Papæ in decis. 500. asserentium quod de iure in causa appellationis non admittuntur oppositiones.

2. Sed quidquid sit in aliis causis, in causa hæresis, in qua proceditur de plano, & sine strepitu iudicii, Didacus Cantera in qq. crimin. cap. de probat. per testes, §. de plena probatione, n. 58. credit quod reus admitti debeat ad opponendas & probandas oppositiones contra testes primæ instantiæ, etiam in causa appellationis, ubi habuerit locum appellatio, etiam in quacunque parte, quamvis fuerit post appellationem usque ad sententiam, cum non assignetur terminus ad opponendum contra testes. Est verum quod si esset post conclusionem in causa ex rigore juris, non admitteretur, sed ex clementia & misericordia iudex ex officio posset admittere, quia iudices in hoc iudicio debent inquirere defensiones reorum, & hoc est quod dicit Instinctio in novissimis, Ita Cantera.

3. Instructio verò quam ipse citat, est Instructio Madriliana an. 1561. ubi n. 38. sic ait: [Luego los Inquisidores con diligencia se ocuparan en tomar las defensas que el reo tiene pedidas y que le pueden revelar recibiendo y examinado los testigos de sus abonos, y los que presentate para provar las tachas de los testigos, que contra el reo depusieren y haran con muy gran diligencia todas las cosas que convengan a la liquidacion de su Inocencia con yqual cuydado que huvieren echo lo que toca a la averiguacion de la culpa, teniendo gran consideracion a que el reo por su prision no puede hazer todo lo que havia menester y haria si estuviessse en su libertad para seguir su causa:] Sic ibi.

RESOL. LXIV.

An Inquisitores debeant facere actum publicum in die festo? Ex p. 4. tract. 8. Ref. 98.

Respondeo affirmative. Vnde in instrum. Tol. tana anno 1561. sic habetur: [Estados los procesos de los presos votados, y las sentencias ordenadas, los Inquisidores acordaran el dia festivo, que

Et Potestate Inquisitorum. &c. Ref. LXV. &c. 44 r

se deve hazer el auto de la fe, el qual se notifique a los Cabildos de la Iglesia y Ciudad, y adonde se halla audiencia Presidente y Oidores los quales sean combidados para que acompañen segun la costumbre de cada parte.] Ita ibi.

2. Sed ad ornatum dictorum verborum vide Salzedum in pract. criminal. Diaz cap. 114. lib. 1. ubi ita ait: Fuit aliquando controversum, an in die festo traditio Curie seculari facienda est: & omni pratermissa disputatione semper mihi eorum Inquisitionum ritus placuit, in quibus huiusmodi sententiarum diebus festis solent pronunciari. Nam, ut scribit Io. Andreas in cap. ut commissi, de heret. in 6. expedit multitudinem populi congregari ad videndum reorum cruciatus & penas, & inde discant timere homines, & a malo committendo longe repellantur. Unde valde conveniens videatur, ut hoc publice & diebus festis fiat, & forte propter hoc in Hispania nostra publico fidei actu diebus festis solet celebrari, quæ actio tanta auctoritate & maiestate celebratur, ut videatur horrendum ac tremendum spectaculum, & sit veluti imago futuri iudicii, quo nihil esse potest ad terrorem incutendum aptius, ex quo plures utilitates oriuntur. Ita Salzedus, & revera ita est. Vide Paramum de origin. Inquisit. lib. 3. quest. 4. num. 36.

RESOL. LXV.

An Inquisitores possint permittere, ut iudices laici assistant tantum in causis fidei? Ex part. 4. tractat. 8. Ref. 105.

§. 1. Cias amice Lector quodd Venetiis, ut patet apud Thuanum lib. 4. histor. anno 1548. & Michaëlem Roussel in hist. Pontif. juris, lib. 6. cap. 4. n. 19. & in toto eorum dominio cum Inquisitore assistit unus ex Senatoribus, & firmiter credo hoc ibi fieri ex privilegio, seu permissione Pontificis, nam aliter factum non approbo, quia Inquisitores non possunt hoc iudicibus laicis permittere, & ideo Michaël Zarnardus in direct. Theol. p. 1. prac. 1. cap. 6. quest. 29. sic asserit. Iudices laici non possunt ullo modo de causis hæreticorum cognoscere, intellige iudicando, & assistendo, ex permissione fieri potest, non ut votum decisivum in sententiis contra hæreticos latis habeant, sed tantum assistentiam, ut sint certi, quod iuste contra hæreticos proceditur, quod nec etiam permittendum est, nisi ubi Pontifex hoc permittit. Ita Zarnardus.

RESOL. LXVI.

An per illa verba textus in cap. accusatus, non se intromittant, sed relinquunt suis iudicibus puniendos, possint Inquisitores relinquere reum simpliciter, & non remittere iudicibus, ut illum puniant? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 111.

§. 1. Respondeo affirmativè, & ita docet Emanuel de Valle de Moura in opuscul. de incantat. sect. 3. cap. 6. num. 10. ubi sic ait: Verba illa textus, non se intromittant, sed relinquunt suis iudicibus puniendos, videntur intelligi ita, ut si prima facie non appareat in sortilegio manifestus sapor, non possunt Inquisitores cognoscere, sed teneantur relinquere reum intactam aliis iudicibus. Si verò ea qualitas apparuit, & cognoverunt, prævioque examine invennerunt, non subesse talem saporem, seu suspensionem, teneantur reum dimittere, impunitum, quantumvis eis

constet de delicto, sicut cum ob blasphemiam quæ videbatur hæreticalis, res examinatur, vel reus capitur, & prævio examine reperitur quidem blasphemasse, sed non hæreticaliter, teneantur reum dimittere, non quidem remittendo illum ad alios iudices, ut eum puniant pro tali delicto, sed eum simpliciter relinquendo? juxta prædictum verbum, relinquunt id est, dimittant, & non impediant, Iudex autem ad quem punitio spectaverit, poterit & tenebitur cognitionem rei assumere, & consilio sibi quoddam sacrum Tribunal eum propterea tantum dimisit, quia delictum non qualificabatur hæresis suspicione, poterit procedere. Ita ille. Sed quia vix sortilegus non misceat, vel credit aliquid sapiens hæresim manifestè regulariter ejus punitio pertinet de jure ad Inquisitores. Sed, ut supra dictum est, de jure novo per Constitutionem Sixti V. Inquisitorum jurisdictio magis in hoc ampliatur.

RESOL. LXVII.

An Inquisitores possint relaxare aliquem brachio seculari inconsulto Supremo Senatu Inquisitionis?

Et an in Hispania sancitum sit, quod Inquisitores particulares nullum Religiosum, nullumve Nobilem, aut aliqua ratione insignem comprehendant, quin prius certiores faciant Inquisitorem Generalem, & ejus Supremum Senatum? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 121.

§. 1. Respondeo negativè, per verba Instructionis Toletanæ anno 1561. num. 66. ubi sic ait: [Officiendose casos muy graves no se deven executar los votos de los Inquisidores Ordinarios y Consultores aunque sean conformes sin consultarlo con el Consejo como se acostumbra hazer y esta proveydo.] Sic ibi. Ex quibus verbis Molina justit. tract. 5. disp. 28. num. 14. sic ait: Nullus relaxatur brachio seculari Senatu supremo inconsulto, etiam si vota Inquisitorum, Ordinarij ac consultorum omnino consentiant, quoniam id inter causas gravissimas computatur. Ita ille, qui citat Pegnam in direct. part. 3. comment. 96.

2. Notandum est etiam quod Castrus Palaus in opere morali tom. 1. tract. 4. disp. 8. punct. 13. §. 2. num. 5. in Ref. 99. §. ult. per tot. & inf. in tr. 11. ex doctrina Ref. 21. cursum in fine. asserit: In Hispania sancitum esse ut Inquisitores particulares nullum Religiosum, nullumve Nobilem, aut aliqua ratione insignem comprehendant, quin prius certiores faciant Inquisitorem generalem, & ejus supremum Senatum, missis ad eos indicibus & probationibus habitis contra talem reum, & ex eorum præscripto procedatur, & non aliter, à qua regula solum est excipiendus casus periculi, fugæ, vel alterius gravis mali. Sic ille, qui citat Molinam & Pegnam ubi supra, cum Simanca in cathol. instit. tit. 34. num. 33. & alius supradictus in Hispania circa capturam supradictarum personarum procedit ex verbis supradictæ Instructionis Toletanæ num. 5. ubi sic habetur. [Si los Inquisidores fueren conformes en la prision manden la hazer como lo tuvieren acordado y en caso que el negocio sea calificado por tocar a personas de calidad o por otros respectos consulten al Consejo.] Ita ibi. Sed nos de hoc etiam alibi supra aliqua adnotavimus.

RESOL. LXVIII.

Quomodo se gerere debeant Inquisitores, ne irregularitatem incurrant, tradendo hæreticos Curia seculari?

* Sup. in resolutionibus, quæ hic sunt inf. 405. 106. 102. & lege etiam Ref. 103. & 104.

Sup. in Resolutionibus & locis not. præteritis.

Et notatur, quod Paulus IV. & Pius V. statuerunt, ut Inquisitores, Consultores, & alij Inquisitionis Ministri essent immunes ab irregularitate quamcumque, & quomodo-
cumque ad hæreticorum condemnationem incurram.
Et an si aliquis Inquisitor incurrat irregularitatem, possit
alter ex privilegio Urbani III. absque alia dispensa-
tione eum absolvere? Ex p.4. tr.8. Ref. 51.

Ferdinandus de Castro in oper. mor. tom.1. tr.4.
diff.8. pun.14. n.10. ex Pegna in direct. Inquis.
p.3. comm.8. putat in tali casu non debere Inquisito-
rem expresse præcipere judici laico, ut pœnam mor-
tis in illos exequatur, sed solum ut sententiam à se la-
tam exequatur, vel melius, ut servet constitutiones &
leges adversus hæreticos editas, nam in hoc modo
compulsionis, cum mors directe petita non sit, nulla
est occasio irregularitatis contrahendæ. Ita Castus.

Sup. hoc sup.
in ref. 17. §.
ult. & in ref.
19. cursum
etiā in §. ult.

2. Sed ad tollendos omnes scrupulos, notandum est
quod ne ob periculum incurrendæ irregularitatis mi-
nistri sacræ Inquisitionis ab officio retardentur, S. D. noster
Paul. IV. die 19. April. 1557. & Pius V. statuerunt, ut
Inquisitores, Consultores, & alij Inquisitionis ministri
essent immunes ab irregularitate quamcumque &
quomodo- cumque ad hæreticorum condemnationem
incurrant. Et ita docet Scortia in Bullis Pontif. epist. 10.
theor. 34. Sayrus de cens. lib. 6. cap. 18. n. 15. Majolus de
irregul. lib. 2. cap. 9. & alij.

Sup. hoc in
duabus ref.
not. præteri-
t, in prima
in ejus princ.
& in secunda
in §. ult. &
tom. 2. lib. 5.
tit. 7. cap. 13.
n. 5. Henrici
lib. 14. c. 12.
n. 5. in
sup. in Ref.
glos. lit. D.

3. Hinc contra Covarr. in Clem. 1. p. 2. §. 5. n. 6. &
alios dicendum est quod si iudex secularis differret
executionem, possunt Inquisitores instare ut exe-
quatur sententiam, nec propterea ullam contrahunt
irregularitatem, ut rectè notavit Barbosa in collectan.
in §. ult. & tom. 2. lib. 5. tit. 7. cap. 13. n. 5. Henrici lib. 14. c. 12. n. 5. in
sup. in Ref. glos. lit. D. Avila de cens. p. 7. diff. 5. sect. 2. dub. 2. Me-
dina in sum. lib. 1. cap. 11. §. 10. regul. 4. Tabiena ver. Ir-
regularitas, n. 15. & c. & ideo Inquisitores quando tra-
dunt hæreticos Curia seculari, non tenentur præmit-
tere protestationem cap. novimus, de ver. signif. ut rectè
notat Cened. in 99. Can. 9. 15. n. 5. & Simanca in cathol.
instr. tit. 34. n. 47. & Avila ubi supra, etiam notat fisca-
lem Secretarium, denunciatores, & alios officiales in
Tribunali Inquisitionis non incurere irregularitatem,
licet omittat dictam protestationem.

Sup. hoc in
Ref. seq.

4. Notandum est tamen hic obiter quod si aliquis
Inquisitorum incurrat irregularitatem, alter eum po-
terit absque alia dispensatione absolvere, ex privile-
gio Urbani III. & ita notat Rojas de hæret. part. 2. nu-
mero 423.

RESOL. LXIX.

An Inquisitores possint se ad invicem super irregularita-
tibus dispensare?
Et an hoc privilegium Commissariis Inquisitorum compe-
tat? Ex p.4. tr.2. Ref. 102.

Sup. hoc in
Ref. præte-
rita §. ult.

Affirmativè respondet Rojas de hæret. part. 2.
num. 423. ubi sic ait: Si aliquis Inquisitorum
incurrat in irregularitatem, alter eum poterit absque
alia dispensatione absolvere, ut in Extrav. Urbani III.
quæ incipit, Dilectis filiis, quam refert Repertor. In-
quisitor. in ver. Inquisitores, & in ver. irregularis. Ita
Rojas, & post illum Pegna in direct. Inquis. p. 3. comm.
72. & Campegius in addit. ad Zanchinum tract. de hæ-
ret. cap. 31. lit. A.

2. Sed an hoc privilegium Commissariis Inquisito-
rum competat, dubitari potest, & verius est secundum
Pegnam ubi sup. competere, & hoc favore fidei, quod
est valde notandum.

RESOL. LXX.

An DD. Inquisitores possint remittere familiares judici
laico, quando non gaudent privilegio fori absque metu
irregularitatis?

Et doctrina hujus Ref. est valde notanda etiam pro Epi-
scopis, & aliis Ministris Ecclesiasticis?

Et observatur, quod ad incurrendam irregularitatem ob
defectum lenitatis opus est, ut causa sit proxima,
nempe delictum, vel factum ex natura tendens ad
mortem.

Et explanatur, quod quid detegat malefactorum, in com-
prehendatur, incurrit irregularitatem, si non ejus se-
quatur? Ex p.4. tr.2. Ref. 101.

Pars affirmativa suaderi potest, quia, ut obser-
vat Ioan. de Vanshel in cap. si iudex laicus, de
sent. ex comm. in 6. lit. B. captus à iudice laico in habi-
tu clericali debet remitti ad Ecclesiasticum donec con-
stet an sit Clericus, aut non, & si non constet quod
non sit Clericus, adhuc postea debet remitti ad secula-
rem; ergo dicendum est in casu nostro idem facien-
dum esse à DD. Inquisitoribus: nam, ut observat
Narbona in recap. lib. 4. tit. 1. leg. 2. glosa ult. n. 1. præ-
xis Inquisitionis in tali casu convenit praxi officii,
cum inter Ecclesiasticum & secularem iudicem, cui
eorum alicujus Clerici punitio spectat, controversatur.
Sed, ut dictum est, quando casus occurrit, Episcopus
remittit judici laico Clericum foro privilegi non gau-
dentem, & DD. Inquisitores debent in tali casu etiā
judicibus secularibus suos familiares remittere, unde
in concordia quam ubi sup. exponit Narbona fol. 338.
n. 8. sic habetur: [Y] que en tanto que se veyre haze la
dicha remission el familiar delinquente este preso en
la carcelaria que le huviere puesto el que en la captura
huviere preveniendo, sin que se proceda hasta la dicha
remission, la qual luego que se hiziere y presentare al
Inquisidor, o juez seglar contra cuya justificacion se hu-
viera declarado, remita en tal processo, y causa, y lo de-
xe a aquel en cuyo favor se huviere fecho la dicha re-
mission, para que proceda en el conocimiento y deter-
minacion de la causa.] Sic ibi. Nec valet dicere quod
in dictis verbis non præcipitur Inquisitoribus remitte-
re eum, sed causam & processum, nam respondet quod
si talis remissio esset faciendā sine reo, etiam iudex lai-
cus causam & processum sine reo Inquisitoribus remitte-
re posset; nam concordia ipsam verbis loquitur de
remissione faciendā ab Inquisitoribus, ac de faciendā à
iudice laico. Sed hoc dicere est absurdum, ergo, &c.

2. Confirmantur insuper supradicta ex ratione. Quia
nam, ut rectè observat ex Societate Iesù Tornanius in cap.
de cens. lib. 9. diff. 66. dub. 3. & ex nostra Religione Me-
galus in 3. par. instr. Peregrinus lib. 7. cap. 5. quæst. 1. n. 39.
Bizoverus in summa cap. 5. de cens. num. 1. §. dicitur Ref.
septimo. Vega en espejo de curas, tom. 2. cap. 1. §. 26. nu-
mero 261. & alij, ad incurrendam irregularitatem ex
defectu lenitatis opus est ut causa sit proxima, nempe
dictum, vel factum ex natura sua tendens ad mortem,
ut notat Homobonus in exam. Eccles. par. 2. tract. 12.
cap. 1. quæst. 2. Beia in respons. cas. 37. par. 1. & alij. Sed
in nostro casu remissio rei per se, & ex natura sua
non tendit ad mortem: ergo. Probatur minor à for-
tiori, quia, ut rectè observat Villalobos in sum. tom. 1.
tract. 21. difficult. 25. num. 8. Inquisitores qui tradunt
hæreticum brachio seculari, etiam seculis, Bullis si-
Pontificis, non incurunt irregularitatem, quia ait
ille, in tali remissione & traditione [el Inquisidor ni
da sentencia, ni comete la jurisdiccion, sino solamente
remite la causa al juez seglar, que por otro camino
tenia

Et Potestate Inquisitor. Ref. LXXI. &c. 443.

tenia jurisdictione contra aequali. Nota quod his verbis utitur Concordia ubi supra, quam rationem prius docuerat Suarez de cens. disp. 47. sect. 1. num. 10. & seq. Filiucius tom. 1. tract. 19. cap. 9. num. 244. & Layman lib. 3. sect. 5. tract. 3. part. 3. cap. 7. num. 3. Et idem dicendum est de Episcopis qui tradunt iudicibus laicis Clericos degradatos, ut patet ex cap. novimus, de verbor. significat. unde ex dictis Gaspar Hurtado de irregular. disp. 2. difficult. 1. num. 42. sic asserit iudices Ecclesiastici, & Inquisitores, eorumque ministri, non sunt irregulares si aliquem degradatum, aut hæreseos condemnatum tradant brachio seculari, quia non cooperantur ad mortem. Ita ille, & ante illum Emanuel Sæver. irregularitas. §. ex deformatione licita, num. 4. ubi ita ait: Oportet verò dedisse ad id causam propinquam & directam ex natura sua ad deformationem; tale autem est adjudicare morti, accusare, testificari; at tale non videtur esse tradi hæreticum ab Inquisitore brachio seculari. Hæc ille; & novissime hanc sententiam docet Mercerus in 3. part. quest. 24. de irregularit. dub. 6. Bonacina de censuris disp. 7. quest. 4. punct. 1. num. 27. Igitur si Episcopi & Inquisitores tradentes supradictos brachio seculari, minime irregularitatem incurunt, quia non sunt causa proxima, nec cooperantur ad eorum mortem; quanto magis dicendum est in nostro casu neque irregularitatem incurere, si tradant reum iudicibus laicis.

3. Nec supradictis obstat primò quod Gregorius XI V. in Bulla de immunitate Eccles. ut docet Farinacius in append. cap. 22. num. 343. liberat ab irregularitate iudices, qui in casibus exceptuatis in dicta constitutione, tradunt reos iudicibus secularibus. Ergo non est verum, quod supra conati sumus firmare, nempe dictam remissionem & traditionem non esse causam proximam, neque per eam irregularitatem incurri; non, inquam, hæc obstat, quia puto Pontificem in dicta Bulla non dispensare in irregularitate, sed declarare non incurri, ut apparet, si attende verba Bullæ considerentur. Adde quod ad tollendos scrupulos, & pacandas conscientias, Pontifices solent dispensare, & concedere multa privilegia, quæ in rigore necessaria non forent.

4. Non obstat secundò quod in casu cap. si iudex laicus, & in casu cap. novimus, supra citatis, Inquisitores & Episcopi sunt immunes ab irregularitate ex vi præcepti Apostolici, quia, ut observat Gambacurta de immunit. Eccles. lib. 2. §. 7. ver. Absque irregularitatis nota; cum Pontifices in aliquibus casibus jubeant Ecclesiasticis, ut tradant reos iudici seculari, eo ipso intelliguntur irregularitatem auferre, ne ex obedientia, & observatione Canonum, videantur damnum incurere; quod quidem non accidit in casu nostro, nam præceptum tradendi familiares iudicibus laicis, non emanat à Pontifice, qui ab incurfu irregularitatis liberare potest, sed à supremo Consilio Inquisitionis, quod hac potestate caret. Fateor hoc argumentum apud me validissimum esse; sed posset quis respondere Hurtadum, Sæver. Villalobos, Suarez & alios ubi supra, excusare Ecclesiasticos in supradictis casibus ab irregularitate, non ex vi præcepti Apostolici, sed quia in remissione & traditione reorum Curie seculari, minime sunt causa proxima, neque cooperantur ad mortem, unde non incurunt irregularitatem ex defectu lenitatis.

5. Et tandem non obstat tertio quod qui detegit malefactorem, ut comprehendatur, incurrit irregularitatem, ut colligitur ex cap. na nos, de homicidio, & inter multos docet Adamus Tannerus in 3. part. D. Thom. disp. 6. quest. 10. dub. 13. num. 306. Sed in nostro casu non solum detegitur malefactor, sed curie seculari traditur, ergo, &c. Nam respondeo supradictum manifestantem tunc irregularitatem incurere, quan-

do esset accusator, vel testis necessarius ad cognitionem causæ, vel hoc faceret ut minister iustitiæ. Et ita tenet Turrrianus de cens. lib. 9. disp. 67. dub. 4. qui respondet ad cap. tua nos.

6. Verum his minime suffragantibus, quia casus est magni momenti, putavi de illo interrogatus à DD. Inquisitoribus hujus Regni consulendum esse summum fidei Quæstorem, supremum S. Inquisitionis Consilium. Salvo semper, &c.

RESOL. LXXI.

An Inquisitores possint licite promittere impunitatem reo, si verum fateatur? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 22.

§. 1. Respondet affirmativè Flaminio Carcharius in practica interrogandi reos, lib. 2. cap. 1. n. 27. quoniam, ait ipse, Inquisitores in remittendis pœnis & temperandis ampliores, quam cæteri iudices, habent potestatem, ut patet ex cap. ut commissi, de hæret. in 6. & probat Barbosa in collect. tom. 3. lib. 5. tit. 2. c. 12. num. 9. cum aliis penes ipsam.

2. Sed negativam sententiam mordicus tenet Sigismundus Scaccia de iudiciis lib. 1. cap. 87. num. 25. ubi ex multis rationibus probat, quod Inquisitor non debeat promittere reo impunitatem, sed gratiam se facturum, sed quod secum agat benigniori, quo poterit, modo, vel dummodo relapsus non sit, quod Ecclesia secum misericorditer agat. Ita ille. Vide Simancam in cathol. instit. tit. 13. num. 12. Sed circa præsentem quæstionem vide Pegnam in direct. Inquis. part. 3. comm. 23. num. 206. per totum, ubi docet, ut semper solet, disputat, an fides data reo de impunitate præstanda servari debeat, & in quibus pœnis possint Inquisitores gratiam facere, & circa hoc quomodo debeant se habere cum reis. Verum his non obstantibus, non desinam hic apponere opinionem Didaci Cantera in 99. crim. cap. 1. de vera confess. num. 9. ubi sic ait: Secundò intelligo non habere locum nostram fallentiam in crimine hæresis, ut tenet Simanca, sed certè in hoc crimine hæresis contrarium vidi determinari per Consilium inquisitionis in quadam causa cuiusdam relapsi. Nam ex eo quod Inquisitor promittit misericordiam, non fuit relaxatus. Ita Cantera, unde videant DD. Inquisitores quàm cautè loquendum sit cum reis.

RESOL. LXXII.

An Inquisitores per præsumptiones possint condemnare aliquem pro hæretico? Ex part. 4. tractat. 8. Ref. 36.

§. 1. Licet in causis civilibus ex aliquibus præsumptionibus & indicibus fiat una integra, & perfecta probatio, ex glossa in lib. 2. ff. de excusat. tutor. in legere doctrinam ref. illorum, in cap. veniens 1. de testibus.

2. Verum in favorem fidei aliqui putant quod indicia & præsumptiones sufficiunt ad condemnationem, quando dicta indicia & præsumptiones plenè probantur, & adducunt lib. 2. in fine, C. de hæret. & Innocentium in c. sicut, de simonia. Vide etiam Vmbertum Locatum in praxi Inquisitor. ver. hæreticus, num. 22. & Repertorium Inquisitor. ver. probationes.

3. At his non obstantibus ego contrariam sententiam teneo, nam in crimine hæresis non solum probationes sufficiunt, sed probationes debent esse luce meridiana clariores, quia in hoc crimine de majori periculum agitur, Et ita hanc sententiam tenet Simanca

Sup. hoc sup.
inter. §. Rel.
§. 5. No-
randum, ad
med. verif.
Nec fiunt.

Sup. hoc in
not. præte-
rite, ad med.

Sup. hoc in
tom. 6. tr. 1.
ref. 109. le-
ge ejus la-
doctrinam.

Sup. hoc in
ref. seq. &
ne delectas
legere do-
ctrinam ref.
& §. 5. de
seq.

Sup. hoc in
tom. 9. tr. 1.
legatam

doctr. ref. 112. & ex Ref. 123. §. ult. & ex Ref. 124. §. Notandum. ex Ref. 125. §. circa le- cundum. quamvis ibi p^{ro} gauden- da Immuni- tate Eccl^e sic.

financa in cathol. instit. tit. 50. num. 21. tit. 51. num. 2. & in enchirid. tit. 34. num. 1. Zanchipus de heret. cap. 13. num. 4. Menochius vol. 2. consil. 82. num. 16. Riminal- Ref. 124. §. dus lib. 6. consil. 686. num. 46. vide etiam Paramum de orig. Inquisit. lib. 3. quest. 6. & Parisium lib. 4. consil. 2. num. 101. & Decian. in tract. crimin. lib. 5. c. 35. num. 20. & videtur expresse decum in cap. litteras, de

4. Notandum est tamen quod supradicta sententia procedit quoad condemnandum hereticum in poena ordinaria h^{er}esis, secus autem in poena extraordinaria, & ita intelligendus est Rojas singul. 264. num. 6. & de heret. part. 2. num. 151. qui videtur sibi varius & contrarius, ut legenti diligenter patebit; & hanc etiam sententiam tenet Simanca in cathol. instit. tit. 50. n. 21. & tit. 51. num. 12. Gundissalvus de heret. quest. 13. num. 21. & 22. Albertin. de agnoscent. quest. 34. num. 56. & seq. Pegna in director. part. 2. comment. 80. & alij. Potest igitur hereticus per presumptiones & indicia plenè probata condemnari in poena extraordinaria triremium fultigationis, exilij, carceris, &c. quicquid asserat Menochius consil. 82. num. 144. ubi putat ex presumptionibus non posse quem condemnari in poenam corporalem, sed in pecuniariam. Sed tu tene nostram sententiam cum DD. citatis.

RESOL. LXXIII.

An Inquisitores ex indiciis, & presumptionibus indubi- tatis possint punire reum poena ordinaria? Ex part. 4. tr. 8. Ref. 116.

Sup. hoc le- ge præce- dentem Ref. & ne præter- mittas vide- re doct^{ri}. Ref. & §. ejus secun- dæ annor.

§. 1. Negativè prima facie videtur respondendum ex doctrina Innocentij in cap. quia verisimile, de presump^t. ubi tenet quod quando quis condemna- tur ex presumptionibus in criminalibus non datur poena ordinaria delicti. Vide etiam Angelum in lib. 2. de furtis, & Ananiam consil. 59. col. 2.

2. Sed his non obstantibus in casu h^{er}esis con- trarium dicendum est. Vnde Didacus Cantera in 99. crim. cap. 2. de probat. per testes, quest. 1. num. 60. sic as- serunt. In crigine h^{er}esis probato facto ex quo resul- tat indubitatum indicium, bene datur poena ordinaria delicti, v.g. aliquis facit aliquam caeremoniam Iudæo- rum, cum sit ex eorum genere, & idem si faceret ali- quam caeremoniam Mahometanam, cum sit de genere Maurorum, certè ex isto facto cum ille sit ex illo ge- nere, resultat præsumptio indubitata, vel indicium indubitatum, quod fuit propter observationem illius legis, vel sectæ, & sic si est negativus, pertinax, datur poena ordinaria h^{er}esis, per textum in cap. ad abolen- dum, de heret. Ita Cantera, & in his terminis loquitur Simanca in cathol. instit. cap. 49. num. 3. unde hæc men- ti teneant DD. Inquisitores, quia quotidiana erunt, ut observat Cantera loc. cit. qui etiam videndus est in quest. 6. ubi supra, num. 2.

RESOL. LXXIV.

An Inquisitores per tres, vel quatuor testes minus idoneos possint punire reum poena ordinaria, si simul adsint alia conjectura, circumstantia, vel adminicula? Et notatur, quod numerus testium supplet eorum defe- ctus, etiam ad effectum quod censeantur omni exceptio- ne majores. Et an depositio unius testis inhabilis sufficiat ad tor- turam? Et quid si sint duo? Ex part. 4. tractatu 8. Re- sol. 123.

§. 1. Negativè respondet Almon Ciazzius in sui disceptationibus criminalibus, discept. 17. n. 46. usque ad num. 50. quia testis inhabilis non potest sup- pleri per alios testes inhabiles, quoniam quod nihil precat. & testium inhabilitas ut suppleatur ex dicto al- ut tenet Aymon cens. 99. num. 10. Corn. lib. 1. consil. 72. num. 20. & ex pluribus imperfectis non potest oriri perfectum, Bec. conf. 85. n. 20. & alij.

2. His tamen non obstantibus contrariam senten- tiam esse veram praxis & Doctorum auctoritas docet. Vnde Antonius Soula in aphorism. Inquisit. lib. 2. cap. 13. num. 13. sic ait: Testes inhabiles licet regulariter non sufficiant, nisi ad inquirendum ad torturam, & ad poe- nam extraordinariam; si tamen magnus sit eorum nu- merus, & adsint conjecturæ sufficientes, suppletur eorum defectus, & potest imponi poena ordinaria. Ita ille, & Caltrus Palas in opere morali tom. 1. tract. 4. disp. 3. punct. 15. §. num. 1. sic asserit: Depositio unius testis inhabilis raro ad torturam sufficit, nisi aliis ad- miniculis & presumptionibus gravibus adjuvetur. S. ita. Depositio duorum sufficit ad torturam, vel ad con- demnandum reum in poena extraordinariam, vel S. non quatuor depositio ad condemnationem ordinariam quoniam sufficit, quia multitudine deponentium inhabilitas il- lorum reparatur. Hæc Caltrus ubi supra, & ante illum Rojas singul. 188. num. 11. Lælius Zecchius in summ. tom. 1. cap. 11. de heresi, num. 14. ver. admittuntur. Pegna in director. part. 3. comment. 113. & alij. & hæc opi- nio desumitur ex capite in fidei favorem, de hereti. in 6. Vnde Rojas singul. 200. num. 3. ex verbis dicti ca- pituli inferri, & docet quod in crimine h^{er}esis quan- quam causa sit criminalis & ardua, numerus testium in favorem fidei defectum eorum & qualitatem sup- plet. Vide etiam Binsfeldium de confess. malef. sum. 2. conclus. 7. & Deltrium in append. 2. ad disquisit. lib. 5. quest. 12. in fine.

3. Notandum est etiam hic à DD. Inquisitoribus quod numerus testium supplet eorum defectus, etiam ad effectum, quod censeantur omni exceptione majores. Ita Gregorius XV. in decis. 351. num. 4. & 5. quod procedit, etiam si omnes patiantur exceptiones. Ita Ca- sar. de Grassis decis. 175. n. 9. licet quoad hoc ultimum contradicat Cachetanus cor. 64. num. 3. & Baulatus lib. 3. conf. 321. num. 31.

RESOL. LXXV.

An Inquisitores possint punire reum poena ordinaria, si cum teste inhabili occurrat alius testis valde dignus? Et an si testes singulares sint valde digni viri, Nobiles, & egregia persone, conjungantur, & faciant plenam probationem contra reum? Ex part. 4. tractatu 8. Ref. 129.

§. 1. Affirmativè videtur respondendum ex aucto- ritate Francisci Pitigiani in pract. crimin. sup. hoc canon. part. 2. cap. 1. fol. mibi 145. ubi sic ait: Si alter leg. 1. de testis sit valde dignus, potest supplet defectum, qui quoniam est in altero minus idoneo, ita ut simul efficiant ple- nam probationem, ut tenet Baldus in l. si quis ex argen- tariis, §. 1. ff. de eden. & alij Doctores ibidem. Sic Pitigianus. Vide etiam Ghilserium de iudice Regulari c. 17. num. 46.

§. 2. Sed ego puro DD. Inquisitores non debere discedere à contraria sententia quam docet Pottel in dub. Regul. ver. Testis n. 10. & Pegna in director. part. 3. comment. 113. & alij, quia ex dignitate unius, non re- paratur alterius defectus, nisi cum utriusque deposti- tione

Et Potestate Inquisitorum. Ref. LXXVI. & c. 445.

riónē aliā circumstantiā & indicia concurrerent, & hab. opinionem tenet etiam Soula in *aphor. Inquisit. lib. 2. cap. 19. n. 2.*

3. Norandum est etiam hic obiter quod Hippolytus de Marfilis in *pract. crim. §. diligenter*, num. 17. & alij, docent quod si testes singulares sint valde digni viri, nobiles, & egregie personæ conjunguntur, faciunt plenam probationem contra reum. Sed ego contrariam sententiam teneo cum docto Cantero in *q. crim. cap. 2. de probat. per testes, quest. 5. num. 3.* quem omnino vide. Vide etiam Campegius in *addit. ad Zanchinum capite 13. lit. C.*

RESOL. LXXVI.

An Inquisitores possint condemnare absolutum, iterum de eodem crimine superveniente probatione pleniori? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 10.

§. 1. **A**ffirmativam sententiam videtur docere Instructio Hispal. anno 1484. n. 3. sic habetur, [Item acordaron y ordenaron que los que fueren presos por este delicto que no sean fatigados en las carceres, en la dilacion del tiempo, que luego se haga el proceso con ellos, porque no aya lugar de que xarse y no se detengan a causa de no haver entera probança, pues que es causa quando sobreviene probança se puede de nuevo agitar no obstante la sentençia que fuerte dada.]

2. Sed istam constitutionem aliqui intelligunt de reo qui fuit absolutus ab instantia judicis; secus autem si fuit in totum absolutus, ne repugnet juri communi & legi si cui §. 1. ff. de accusationibus, & cap. de his de accusat. & ex autoritate & argumento l. libellorum, & cap. cum p. de accusatione. Vide Brunum de *heret. lib. 4. c. 8.* & Decium *conf. 137.*

3. Verum his non obstantibus Ioan Rojas de *heret. p. 2. assert. 40. n. 385.* docet, quod absolutus, sive ab instantia judicis, sive definitive, iterum de eodem crimine pleniori superveniente probatione poterit condemnari, & infra num. 386. etiam docet condemnatum pena arbitraria, quia delictum non fuit plene probatum posse ordinari pena puniri superveniente de eodem crimine legitima probatione, & ita observatur in praxi in Sacro Tribunali S. Inquisitionis Hispaniæ. Unde post hæc scripta hanc sententiam tenet etiam Soula in *aphor. Inquisit. lib. 2. c. 37. n. 31.* & ideo à fortiori observandum est id, quod determinat Instructio Toletana anno 1561. num. 69. ubi sic ait: [Quando huviere processo contra alguna persona determinado, o sin determinarse, y estuviere sobrefecido aunque no sea de heregia formal, sino que por otra razon pertenezca al S. Officio sobreviniendo nueva probança de nuevos delitos deve acumular el processo viejo con el processo nuevo para agravar la culpa y el Fiscal haga mencion del en su acusacion.] Sic ibi.

RESOL. LXXVII.

An Inquisitores possint procedere, & punire dispuantes de fide in casu de jure prohibito?

Et an in dicta prohibitione cap. 2. de hæreticis in 6. non includatur Clericus quamvis indoctus, & quamvis peccet contra legem naturalem exponendo se periculo errandi: sed non autem incidet in excommunicationem latam in dicto capite?

Que quidem excommunicatio etiam à laicis non incurritur ipso facto sed per judicem Ecclesiasticum est infligenda? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 56.

Tom. V.

§. 1. **R**espondeo affirmativè, & ita docet Michaël Zanardus in *direct. Theol. part. 2. cap. 6. q. 32.* Vmbertus Locatus in *praxi Inquisit. ver. disputare*, num. 2. & ex neotericis Farinacius de *heresi quest. 78. num. 117.*

2. Norandum est tamen quod in cap. quicumque, §. in hibernis de heret. in 6. prohibetur laicis de fide disputare, etiam quod sint personæ doctæ & litteratæ, ut observat Albertinus de *agnoscend. q. 13. n. 12.* Valentia tom. 3. disp. 1. q. 10. punct. 4. post 2. conclus. Regna in *direct. Inquisit. p. 1. q. 10. comment. 25.* Azorius tom. 1. lib. 8. cap. 26. q. 1. Aragon. in 2. 2. q. 10. art. 7. notab. 2. & alij, ubi infra, nisi in casu magnæ necessitatis, vel utilitatis, ut si in aliquo loco adesset aliquis hæreticus, qui fides perverteret, nec ibi adesset Ecclesiastici docti, qui adversus illum partes fidei susciperent, tunc enim laico docto non solum non prohibetur, sed etiam tenetur cum illo hæretico, de fide disputare, & ita docet Becanus tom. 3. tract. de fide cap. 15. q. 7. n. 6. Suarez etiam tract. de fide disp. 20. sect. 1. n. 11. Turrianus in 2. 2. D. Th. tract. de fide, q. 10. art. 7. disp. 50. Sanctarellus de *heresi cap. 8. dub. 2. n. 7.* & alij.

3. Nota etiam, quod in dicta prohibitione cap. 2. de heret. in 6. non includitur Clericus, quamvis indoctus, quia textus loquitur de laicis, peccabit tamen contra legem naturalem, exponendo se periculo errandi. Ita Sanctarellus loc. cit. n. 8. Becanus n. 7. Azorius & Sanchez in *sum. tom. 1. lib. 2. cap. 6. num. 8.* & alij, non autem incidet in excommunicationem latam in d. cap. quæ quidem excommunicatio etiam à laicis non incurritur ipso facto, sed per judicem Ecclesiasticum est infligenda, ut notant DD. citati.

RESOL. LXXVIII.

An Inquisitores possint procedere contra blasphemantes hereticiter ex inacidia?

Et an Inquisitores possint punire blasphemantes sub conditione, v. g. non credo in Deum, nisi te occidam? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 87.

§. 1. **P**rima facie videtur quod non, ex verbis Instructio-
nis Hispal. anno 1550. n. 4. ubi sic habetur: [Porquanto los Inquisidores algunas vezes prenden por causas livianas no concluyentes heregia dera-
chamente por palabras que mas son blasphemias que heregia dichas con enojo o ira que de aqui adelante no se prenda ninguno desta calidad si dulta huviere que lo consulten con los Inquisidores Generales.] Sic ibi.

2. Sed supradicta verba, en blasphemias dichas con enojo, &c. intelligenda sunt de blasphemis non hæreticis, ut optime notavit Ioan. Rojas de *heret. p. 2. num. 172.* & apparet ex aliis verbis, ibi, [No concluyentes heregias dera-
chamente, quæ verba etiam clarè demonstrant Inquisitores de blasphemis hæreticis solum inquirere, quod etiam apparet per illa verba Instructionis Toletanæ anno 1561. numero 65. ubi sic habetur: [Los Inquisidores proceden contra algunos culpados por cosas que los hazen sospechosos en la fe, y por la calidad del delicto y de la persona no lo juzgan por herege como son los que contrahen dos matrimonios o por blasphemias calificadas:] ubi per blasphemias calificadas intelliguntur blasphemias hæreticæ, & ita tenet Castrus de *just. heretic. puni. lib. 1. cap. 12.* Eymericus in *direct. Inquisit. part. 2. quest. 41.* & ibi Pegna *comment. 66.* Bañez in 2. 2. quest. 18. art. 1. & alij, quos citat & sequitur Antonius Sanctarellus de *heresi cap. 80. lib. 2. numero 1.* qui tamen adducit Constitutionem Iulij III.

P p

quæ

quæ incipit, *In multis*, &c. ubi super blasphemias etiam non hæreticales constituitur iudices Inquisitores. Sed hoc in praxi non observatur. Nam in Tribunali S. Inquisitionis hodie tantum contra blasphemantes hæreticiter inquitur, etiam si ex calore iracundiæ dictas blasphemias fecerint ut tenet *Rojas loc. citat.* & *Albertin. de agnosce. quas. 27. num. 18.* cum aliis, licet tales puniendi sint minori pœna. Vide etiam Riccium in *praxi tom. 1. resolut. 42. ubi* asserit blasphemantes calere iracundiæ & in ludo, debere abiurare. Sed de hoc *infra*. Vide etiam Emmanuelem de Valle Moura *opuscul. de cens. sect. 3. cap. 3. num. 7.* ubi invenitur in quemdam Theologum, qui liberavit à jurisdictione Inquisitorum blasphemantem ex magna iracundiâ & vehementi passione.

Inf. in ref.
quæ hic est
inf. in tr. 12
ref. 3. 5. 2.
ad med.

4. Notandum est etiam hic obiter quod Inquisitores possunt punire blasphemantes sub conditione, ut v.g. Non credo in Deum, nisi te occidam, quia hæc blasphemia conditionalis habet in se puram, implicitam affirmativam, videlicet quod si ad occidendum illum opus fuerit in Deum non credere, paratus est libenter facere. Ita Rojas ubi *suprà*, num. 173, & 174. & post illum Lazarus de tract. blasphemia, quasi. 6. num. 11.

R E S O L. LXXIX.

An Inquisitores possint punire tamquam hæreticum Confessarium asserentem penitenti, ut sibi revelet complices, alias eum non posse, nec velle absolvere?

*Et an in tali casu penitens teneatur denunciare talem
Confessarium tanquam haeticum in Tribunali S. In-
quisitionis? Ex p.4.tr.8.Ref.97.*

§. 1. *A*firmativam sententiam docet Medina *in summa lib. 2. cap. 4. §. 1. quem sequitur Lopez in instruct. Confess. part. 1. cap. 2. §. 8. Commendamus quoque.* Unde putat talem Confessarium esse denunciandum, quia heresis est affirmare, quod teneatur poenitens eam circumstantiam confiteri, nam sequetur licitum esse infamare proximum.

2. Sed contrariam opinionem tuetur Villalobos in *Iumma, como primo, tractatu neno, diffculte*. 38. numero nono, ubi sic ait: [Añade Medina, que el Confessor dice al penitente no os he de absolver, ni puedo hazerlo si no me revelais el complice, que el penitente en tal caso tiene obligacion à denunciarlo como herege en el S. Ofiçio, porque es herege dezir, que esta circumstancia es necessaria declararla en la confession, y por el consequente dize, que si el penitente viene à confesarse con otro, y le dize lo que se passo con el primero que no le ha de absolver hasta que denuncie al S. Ofiçio como de Heresia y trayga ecaudo como lo ha hecho assi. Pareçeme que el P. Maestro Medina estava muy colerico que el fenido de aquellas palabras no es tan rigoroso como el le haze, que el dezir, ne puedo, muchas vezes es mesmo que no quiero. Ita ille; & ita etiã hanc sententiam tenet Coriolanus *tract. de sacram. p. part. i. sect. 3. art. 9. num. 3.* ubi citat Petrum Navarra. Et ratio est. Nam licet sit hæretici dicere, non esse illicitum infamare proximum, tamen controuertitur inter DD. an reuelatio complicis in confessione sacramentali facta, sit infamare proximum, de qua questione vide me ipsum in *1. part. str. 7. de circumstans. resol. 49.*

Quæ nunc
est in tom. I.
rr. 7. Rel. 50.
&c.

RESOL. LXXX.

*An Inquisitores possint punire Confessarios frangentes si-
gillum Confessionis ?
Et notatur Sacerdoti, qui sigillum confessionis frangit, vel
lam à jure imponi pœnam, quam de facto incurat. Ex
p.4. tr. 8. Ref. 96.*

§. 1. **R**espondeo negative, nisi, ut docet Mollerus in *summa* tom. 1. tr. 7. cap. 2. 3. mm. 68. addit error in intellectu revelantis, defendendo licitam esse revelationem hujus sigilli, vel aliter male sentiens de Sacramento Ecclesie, quia in tali casu cognitio ipsius criminis spectaret ad Tribunal S. Inquisitionis, ubi non recipiuntur denunciations in aliis casibus; defenditur autem ad iudicem Ecclesiasticum ordinatum, & ita intelligens est Alphonsus de Leone de *officiis Confessarii* tom. 1. *recollect.* 12. n. 2. cap. 3. quatenus dicit Confessarios frangentes sigillum confessionis esse Inquisitionibus denunciandos.

2. Notandum est tamen hic obiter Sacerdoti, qui sigillum confessionis fregit, nullam à jure imponi penam, quam de facto incurat. Sed in *cap. omnis virtus* *sexus*, de *pœnit.* dicitur debere deponi à Sacerdoti officio, & ad agendam penitentiam in archam Monasterii detrudi. Sed hæc requirit sententiam ipsius. Ita Coninch, de *Sacram. disp.* 9, dub. 4, n. 70. Sed Doctores qui referunt penas infingendas Sacerdotibus sigillum revelantibus, plena manu congerit Augustinus Barbosa, vir quidem doctus, in *collect. s. r. l. i. b. 3, tit. 38, cap. 1, s. num. 15.* & Menochius de *arbitr. lib. 2, c. cum, s. casu 412.*

RESOL. LXXXI.

*An Inquisitores possint punire Confessarios, qui tempore
Tribulati absolvunt Hæreticos in foro conscientia?
Et docetur non esse puniendum Confessarios absolven-
tem aliquem cum opinione probabili? Et pars 4. u. 8.
Ref. 109.*

§. 1. **E**X Covarruvia P. Vasquez in §. part. tem. 4. tract. de excommun. dub. 19. num. 15. & 16. oblat-
vat Inquisitores solitos esse punire hujusmodi Con-
fessarios qui virtute Iubilæi, in qua non concluditur
in specie crimen hæresis, audent absolvere hæreticos
occultos, & ita etiam docet Homobonus in consili.
mor. vol. 2. p. 4. resp. 19.

mor. vol. 2. p. 47. c. p. 19.

2. sed hoc factum displiceret Iohanni Sancio, qui
in selectis diff. 44. num. 23. & diff. 48. v. 23. docet non
esse peniendum Confessarium ab omniuit aliquum
cum opinione probabilij, quia res que culpa caret,
dammum vocari non debent; cap. 2. de confit. nec fine
culpa quispiam puniendus est, cum nullus fit dignus
pena, nisi ob culpam, ex l. putator, ff. ad legem Aquili-
am, c. satis perversum, diff. 36. inuenimus 16. q. 2.
Confessarius ablovens virtute lubial hereticum oc-
cultum, non committit culpam, quia utitur opinion-
e probabilij, ut videre est apud me ipsum de ir. et abso-
lutione ab heresi, §. resol. i. licet ego teneam opinionem
negativam, ergo non est aliqua pena. Vnde
Molestinus in sum. tom. 1. tr. 7. c. 21. n. 63. sic ait: Quid ob-
temperant dicitur quod Domini Inquisitores punire soleant de
Confessoribus, non constat, & de jure non procedit. Ita
ille. Sed ego resolutionem hujus dubij remitto pro-

acta DD. Inquisitorum.

RESOL.

RESOL. LXXXII.

An Inquisitores possint punire dicentes confessos Religiosos ab Episcopo approbatos iterum eadem peccata teneri confiteri Parocho?

Ex an sic dicentes suspecti sint de heresi, & sunt denunciandi S. Officio? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 102.

Affirmative respondeo, quia sic dicentes sunt suspecti de heresi, & sunt denunciandi S. Officio, & ita tenet Zanard. in direct. Theol. p. 1. de sacrament. Panit. cap. 24. Alphonsus de Leone in tr. de offic. & potest. Confess. tom. 2. recollect. 10. n. 101. Peregrin. in compend. nostr. privit. tom. 1. ver. communicare, n. 11. & Naldus in sum. ver. Confessarius, n. 29. & Ioan. de la Cruz de statu de Relig. lib. 2. c. 6. dub. 1. concl. 3. Unde explodenda apparet opinio Henrici de Gandavo, Hostiensis, Archidiaconi, Ioannis Monachi & aliorum, quos refert Adrianus in 49. 5. de Confessione, allententium quod qui ex privilegio confitentur Religiosis, tenentur postea debito tempore suis Parochis confiteri eadem peccata, quae semel confessi sunt, ut adimpleant praeccepta Innocentij III. in cap. omnis utriusque sexus, & ideo observat Miranda in Manuali Praelat. tom. 1. q. 45. art. 5. quod Ioannes de Poliac, qui pertinacius supra dictam opinionem tenebat, per Ioann. XXII. anno Domini 1322. vocatus Romam compellus est palinodiam recantare, suumque errorem revocare, ut constat ex quadam Extravag. quae incipit, Vas electionis. Merito igitur, ut advertit Ioan. de la Cruz loco citato, Sixtus IV. commisit Inquisitoribus haereticam pravitatis hoc delictum punire.

RESOL. LXXXIII.

An Inquisitores possint admittere ad confessiones audiendas eos, qui abjuraverunt de vehementi, vel de levi?

Et an Regulares abjurantes de levi reddantur inhabiles ad gradus & dignitates Religionis?

Et notatur, quod ex abjuracione etiam de vehementi non incurritur irregularitas. Ex p. 4. tr. 8. Ref. 64.

Respondeo negative quoad primum, ex declaratione sacrae Congregationis S. Officii, per quam ordinatur ne is qui abjuravit de vehementi, admittatur amplius ad audiendas confessiones, quam declarationem assertit Vmbertus Locutus in fine praxi Inquisit. Genuensis, & de Leone ubi infra, & docet Riccius p. 2. decis. 218. per totam, quam omnino vide.

2. Difficultas est de eo abjurante de levi, & affirmative respondet M. Antonius Genuensis in praxi Archiep. c. 45. n. 2. ubi sic ait. Fuit dubitatum in Curia Archiep. an quidam Sacerdos qui abjuraverat haerese de levi, esset admittendus ad audiendas confessiones fidelium, & re delata ad sacram Congregationem generalis Inquisitionis S. Officii in Vrbe fuit rescriptum die 6. Martij 1596. dictum Sacerdotem non esse impedire exercere omnes Ordines, & Sacramenta ministrare, ac fidelium etiam secularium confessiones audire, quamvis abjurasset de levi. Ita Genuensis, qui etiam ibi notat, ut supra diximus quod in dicta Curia Archiep. Neapolit. abjurantes de vehementi nunquam admittuntur ad confessiones audiendas.

3. Sed an Regulares abjurantes de levi reddantur inhabiles ad gradus & dignitates Religionis? negative respondet Seraphinus Freyta in addit. ad tract. de Consecr. solit. q. 24. num. 70. etiam si abjurasset de vehementi. Vide Rodriguez in qq. Regular. tom. 2. q. 82. art. 2. hodie Tom. V.

tamen, ut observat Alphonsus de Leone tract. de officio & potestate Confessarii part. 2. recollect. 1. n. 2. extat decretum sacrae Congregationis sancti Officii annuente Urbano VIII. Pontifice, ubi Regulares redduntur inhabiles ad officia & dignitates propter quamcumque poenitentiam, nisi sit salutaris.

4. Norandum est hic obiter quod ex abjuracione etiam de vehementi non incurritur irregularitas, & ideo Villalobos in sum. tom. 1. tract. 21. diff. 1. §. num. 2. sic ait: [No se incurrit irregularidad por haver abjurado la heresia de levi, o de vehementi, de suerte que si de hecho de verdad no era herege, si no que se lo probaron con testigos falsos, o el confesso por temor del tormento no queda irregular como dize Navarro, el qual dize de un Prelado que abjuro de vehementi, y el dia siguiente sin dispensacion se fue a dezir Misa loqual approbo y loo el Papa y toda la Curia, la razon desto es clara, porque en el derecho no se pone esta pena al que abjuro si no al herege.] Ita ille, & Sanch. in sum. tom. 1. lib. 1. c. 25. n. 12. quem sequitur Alphonsus de Leone ubi supra de offic. & potest. Confess. tom. 2. recollect. 1. n. 211. in fin.

RESOL. LXXXIV.

An Inquisitores possint punire sumentes in communionem majores, vel plures Hostias, seu particulas?

Et an Eucharistia causet gratiam toto tempore, quo est in stomacho? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 96.

Respondeo affirmative cum Fernandez de Heredia in disp. Theol. de Sacram. tit. de Eucharist. dist. 2. part. 9. dub. unic. num. 1. & Ioan. de la Cruz in direct. conscient. par. 2. de Sacram. Eucharist. q. 4. concl. 2. ubi sic ait: Ex dictis patet contra Caietanum, & Canum, Eucharistiam non causare gratiam toto tempore, quo est in stomacho, sicut nec toto tempore manducationis, alias esset majoris conditionis communicando sub multis hostiis, quod falsum est, & puniuntur ut suspiciosi per Inquisitores, qui sunt multum solliciti communicare sub multis hostiis, ut diutius duret corpus Christi in stomacho. Ita Ioan. de la Cruz.

RESOL. LXXXV.

An Inquisitores possint punire reum, qui fuit baptizatus invalide ex defectu formae, materiae, vel intentionis? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 78.

Suppono Baptismum necessarium esse, ut haereticis, Iudaismus & Paganismus punibilia sint ab Ecclesia, scilicet aliquibus casibus, ut patet ex Concil. Trid. sess. 14. cap. 2. & observant communiter Doctores. Hoc supposito, negative respondet ad quaesitum Sanch. in sum. tom. 1. lib. 2. c. 7. n. 74. Suar. de fide disp. 19. sect. 5. n. 8. & Sanctatelli. de haeretic. cap. 1. dub. 2. n. 6. & alij, quia talis per Baptismum invalidum non fuit constitutus membrum Ecclesiae visibilis, alias dictus Baptismus non esset repetendus: ergo Ecclesia non potest adversus illum jurisdictionem exercere.

2. Sed non defunt DD. affirmativam sententiam tenentes, quam tuetur Azorius tom. 1. lib. 8. cap. 9. q. 3. ver. si quas. Caltr. de just. haeretic. punit. lib. 1. cap. 8. Simanca in Cathol. instit. tit. 31. num. 5. ubi sic asserit: Queritur an is, qui probabili errore ductus putat se baptizatum esse, cum verè baptizatus non sit, proprie censetur haereticus, si postea haerese aliqua infectus fuerit? & verius est ut haereticus judicetur & poenis haereti

P p 2 haereti

hæreticorum subiaceat, quia iste baptizatus est Baptismo fluminis, & quia in hac re plus operatur opinio, quam veritas, unde quidam ita definiunt: Hæreticus est qui eret baptizatus, vel pro baptizato se gerens pertinaciter errat, vel dubitat contra Catholicam veritatem. Hæc Simanca. Cujus opinionem tenet etiam Henricus *lib. 2. cap. 25. num. 6.* & Sayrus *de cens. lib. 3. cap. 4. num. 11.* in casu quo reus habuerit intentionem suscipiendi Baptismum.

3. Vel quando communiter reputatur baptizatus, ut semper accidit; & ideo observat Castus Palaeus *tom. 1. tr. 4. disp. 8. punct. 16. §. 6. num. 3.* quod Cæsar Augustus anno 1619. quidam Maurus, qui adversus nostram fidem deliquit, reconciliatus est, etiam si allegaverit baptismum non esse, in cujus confirmationem in libro suæ parochiæ non fuit inventus scriptus. Vide etiam Antonium Ricciolum *tract. de jure personarum, & c. lib. 3. cap. 6.* varios casus distinguentem.

RESOL. LXXXVI.

An Inquisitores possint punire reum, quando dubitatur, an sit baptizatus? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 113.

§. 1. **A**D hoc dubium respondet Didacus Cantera Muticensis Inquisitor in *q. crim. cap. 1. de hæreticis, n. 5.* ubi fit ait: Sed est dubium, quando dubitatur an aliquis sit baptizatus, possit ne contra eum procedi? & in hoc distingue, scilicet, aut est ille conversatus, & natus inter Christianos, & præsumitur in dubio baptizatus, & per consequens poterit procedi contra eum, si commisit aliquam hæresim: aut est natus & conversatus inter infideles, & non præsumitur baptizatus, & per consequens non poterit puniri: aut est natus inter Christianos, conversatus autem inter infideles, & tunc etiam distinguemus, scilicet quod aut statim quod natus est ante annos discretionis, est captus ab infidelibus, & tunc licet præsumatur is baptizatus, tamen etiam si fecerit aliquem actum hæreticum inter infideles, non puniretur, nec procederetur tamquam contra hæreticum, quia non fuit instructus in fide Catholica: aut captus fuit post annos discretionis, & sciebat fidem Catholicam, & tunc esset hæreticus, & puniretur tamquam talis. Istam distinctionem colliges ex textu, & quæ ibi notant DD. in *cap. 1. de Baptismo, & ex textu, & quæ ibi notant DD. in cap. veniens, §. fin. de Presby. non baptizato.* Ita Cantera.

RESOL. LXXXVII.

An Inquisitores possint procedere contra comedentes carnes in diebus prohibitis, vel non recipientes Eucharistiæ Sacramentum, & Pœnitentiæ semel in anno? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 38.

§. 1. **A**ffirmativam sententiam olim docui, quia supradicti sunt vehementer de hæresi suspecti. Sed quia hæc opinio aliquibus nimis rigida visa fuit, ponam hic per extensum verba Doctorum. Antonius Sanctarellus *tract. de hæresi cap. 41. dub. 3. num. 5.* Sunt de hæresi suspecti qui singulis annis sua peccata non confitentur, nec communicant; sicut etiam sunt suspecti de hæresi, qui diebus vtiis carnes edunt. Io. Rojas *singul. 98. num. 6.* Inquisitores possunt procedere contra eum, qui non recipit sacram communionem quolibet anno. Franciscus Pegna in *direct. Inquis. part. 2. §. 5. comm. 46.* Vehemens suspicio, seu suspicio alia sumitur ex signis exterioribus operum, aut verborum, ex quibus capitur argumentum concludens frequen-

ter, & ut in pluribus quod qui talia dicit, vel facit, est hæreticus, ut si quis diebus prohibitis abque necessitate & Superioris facultate carnibus vesceretur. M. Antonius Genuens. in *praxi Archiepisc. cap. 18. n. 11.* Comedentes carnes diebus prohibitis ab Ecclesiâ sine necessitate dicuntur vehementer de hæresi suspecti. Et tandem hanc sententiam non solum quoad comedentes carnes diebus prohibitis, sed etiam quoad comedentes sacramentum Eucharistiæ & pœnitentiæ singulis annis, docet etiam Lælius Zecchius in *summ. tom. 1. tit. de fide cap. 11. num. 5.* Verum posse omnia supradicta effici sine mentis errore, non est dubitandum, non tamen ex hoc sequitur quod Inquisitores non possunt procedere contra talia facientes. Ideo eorum arbitrio standum erit pensatis circumstantiis, & qualitatibus facti, temporis, & personarum. Sed communiter contra eos, qui non communicant in praxi, solent procedere Episcopi.

2. Vide etiam præter DD. citatos Duardum in *Bal. Cen. lib. 2. can. 1. §. 33. num. 7.* Alphonsum de Leone *de officio & potest. Confessor. tom. 1. recollect. 22. num. 1. cap. 15.* & Emanuelem de Valle de Moura *op. cit. de cens. & incant. sect. 3. cap. 3. n. 20.*

RESOL. LXXXVIII.

An Inquisitores sint iudices competentes super reconciliatis, qui Hispano sermone Sambenitados, vocantur? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 69.

§. 1. **A**ffirmativam sententiam docent Doctores, quos citat Io. Rojas *singul. 98. num. 1.* Sed ipse *num. 3.* & meritò, contrariam sententiam tenet, cui ego addo Doctores quos citat & sequitur Cencius in *decretum Gratiani collect. 34.* & Barboletum in *collectan. tom. 2. lib. 5. tit. 7. cap. 9. num. 17.* nec contra hanc opinionem negativam facit textus in *cap. aliud 11. §. 1. ut rectè observat Pegna in direct. Inquis. part. 3. quæst. 57. comment. 146.* & alij, quia varias habet explicationes, quas videre potes apud citatos Doctores; nam ego brevitati studeo.

2. Verum his non obstantibus, non est dubitandum si inter se dicti pœnitentes rixati fuerint, dum sunt in perpetuis, vel temporalibus carceribus, vel propter habitum pœnitentiæ unus in alterum convitia dixerit, posse Dominos Inquisitores illos punire, quidquid in contrarium sentiat Farinacius *de hæresi 9. 186. num. 37. in fine.* Sed tu nostram sententiam tene, tueretur Rojas & Pegna ubi *supra.* Vide etiam circa præsentem quæstionem Simancam in *catbol. instit. tit. 47. num. 18.* Decianum in *tract. crim. lib. 5. cap. 23. n. 3.* Covarraviam *pract. quæst. cap. 34. num. 3.* & alios penes ipsos.

RESOL. LXXXIX.

An Inquisitores possint punire aliquem, qui dederit consilium reo incarcerato etiam iustum, illis insinuat p. 4. tr. 8. Ref. 67.

§. 1. **R**espondeo affirmative, per ea quæ adducit Vmberius Locatus in *praxi Inquis. cap. 10. Placentie*, ubi agit de quodam Religioso Theologo, qui consultus de dubio Theologico ab Inquisito, iustum & Catholicum consilium ei præbuit, inconstanter tamen Inquisitore, & resoluisset supradictum non esse puniendum, ut fautorem hæreticorum, sed arbitraria pœna deputanda ab Inquisitoribus, & novissime hanc sententiam tenet etiam Seraph. Frey. in *addit. ad tract. de confess. foliis. Roderici Acugna 9. 22. n. 18.*

RESOL.

RESOL. XC.

An Inquisitores possint animadvertere in frangentes cedulones, in quibus declarantur excommunicati, & de aliis casibus ad S. Officium pertinentibus, qui sunt valde notandi? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 103.

Respondeo quod Cedulones excommunicationum, in quibus declarantur aliqui excommunicati deturpantes, sunt suspecti de hæresi, & ita in facto fuit decisum Romæ in casu contingenti in Curia Archiepiscopali Salernitana, & contra tales possunt procedere Inquisitores, ut observat inter alios Homobonus in *consult. moral. part. 4. resp. 16. vol. 1.* Item facientes Brevia cum characteribus, seu literis ignotis, vel dicentes, seu recitantes quasdam orationes pro sanandis infirmis, fabricantes imagines ceteas, & puncturis eas cruciando ad amorem, vel infirmitates inducendo, vel malicia faciendo, qui capillos, feramenta, clavos, lapides, &c. quæ postea evomentur ab ore maliciaforum, item aspicientes speculum, aut phialam cum candela & aqua benedicta, & dicentes aliqua verba pro inveniendis furtis, vel ad scienda secreta, hi omnes subduntur iudicio DD. Inquisitorum. Sicuti etiam spretores campanarum, ut quidam olim fuit, qui nocte Sabbathi sancti abstulit malleolum à quibudam campanis, illum apponendo in arbore nudis, despectio enim & contemptus campanarum est unus de erroribus Turcarum, & hæc omnia docet Episcopus Viciacensis, Aloysius Riccius in *praxi tom. 1. ref. 423.* & alij penes ipsum.

RESOL. XCI.

An Inquisitores possint animadvertere in Concionatorem predicantem animas non detineri in Purgatorio ultra decem, aut viginti annos? Sed difficultas est, an opinio Soti, & aliorum circa hoc sit erronea, vel digna aliqua censura? Ex part. 4. tract. 8. Ref. 101.

Animas ultra dictum tempus non detineri in Purgatorio, docet Sotus in 4. dist. 19. quest. 3. art. 2. Ioan. de la Cruz in *direct. conscient. p. 2. de Sacramento. l. an. quest. de Indulgent. dub. 2. concl. 3.* Contrad. in *respons. cas. conscient. tom. 1. q. 118.* & Martin. Vivald. in *candelabro aureo, iussu Superiorum emendato, ubi in tit. 10. de purgat. n. 16.* sic asserit: Verum est quod, ut Sotus piissimus & Catholicus author ait, vix animam ullam esse viginti, imò nec decem annis in gravissima poena Purgatorii, quod etiam credo, etiam si nulla esset indulgentia, propter immensam Dei misericordiam, & propter tormentorum acerbiteriam. Ita Vivaldus.

2. Sed prorsus contrariam sententiam sustinendam esse puto, quam tueretur Bellarm. de *purgat. lib. 2. c. 9.* Loric. in *Theol. ver. Purgatorium, n. 8.* Coninch. de *Sacram. disp. 11. dub. 4. n. 38.* Molestel. in *sum. tom. 1. tr. 1. cap. 26. n. 112.* & alij. Sed difficultas est, an opinio Soti & aliorum sit erronea, vel digna aliqua censura? Suar. in 3. p. tom. 4. disp. 46. sect. 4. n. 6. negat, & asserit esse tantum incertam, & voluntariam. Verum Naldus in *sum. ver. anima, n. 2.* vocat illam periculosam erroneam, & Inquisitores in Hispania coegerunt quemdam Concionatorem hanc sententiam docentem se retractare, ut patet apud Henric. lib. 7. c. 16. n. 4. ubi sic ait: Quidam prædicant nullam animam detineri in Purgatorio ultra decem, aut viginti annos, cum poenæ sint multo graviiores, quam hojus vitæ, & semper intensæ circa animam justam: at hi non sine temeritate quadam ex levibus rationibus loquuntur contra morem Ecclesiæ, quæ pro defunctis & pro certa anima celebrat Anniversary, Missas, & Officia ultra 20. annos, nec rigor Dei est injustus, si ab anima, quæ propriè non satisfacit, sed satis paritur, exigat longas poenæ, ut pro uno mortali exigat æternas. Quare illam sententiam quidam insignis Prædicator Minorita à S. Inquisitionis Senatu compulsi sunt retractare, eo quod retractat fideles ab operibus satisfactoriis, & Missis offerendis pro suis defunctis. Ita Henriquez, qui in glossa *lit. I.* ex Surio notat, quod quidam Innocentius Papa est in Purgatorio detinendus usque ad diem iudicii.

RESOL. XCII.

An Inquisitores non solum in propositiones hereticas, sed etiam in aliis inferioris note animadvertant? Et doctrina hujus Resolutionis est valde notanda, & menti tenenda.

Et advertitur Episcopus ex Concilio contra pronuntiantes propositiones erroneas, temerarias, &c. procedere debere. Ex p. 4. tr. 8. Ref. 94.

Respondeo affirmativè, & ideo Petrus Lorca in 2. 2. D. Th. 9. 1. 1. art. 2. disp. 40. n. 1. sic ait: In praxi & usu Patrum S. Inquisitionis receptum est, non solum propositiones hereticas, sed etiam alias inferioris notæ cohibere, & in eos qui proferunt animadvertere pro qualitate & quantitate notæ. Habemus autem hujus consuetudinis initium ex Concilio Constant. sess. 8. (quamvis dubitari non possit antiquiorem esse) in qua damnantur errores Viclephi sub hac forma verborum:

2. Præfatos articulos sancta Synodus examinari fecit, & lapsus refarciri, quibus examinatis fuit repertum, aliquos & plures ex ipsis fuisse, & esse notoriè hereticos, & à sanctis Patribus reprobatos, alios non Catholicos, sed erroneos, & scandalosos, alios & blasphemos, alios piarum aurium offensivos, nonnullos eorum temerarios, & seditiosos. Eodem tenore sententiæ postea usi sunt Pius V. Greg. XIII. damnantes assertiones Michaelis Baij. Hæc Lorca. Igitur in multis propositionibus DD. Inquisitores animadvertunt, ut in hereticis, erroneis, hæresim sapientibus, male sonantibus, & piarum aurium offensivis, temerariis, scandalosis, &c. de quibus authores non uno modo loquuntur, quinimò valde dissentiunt, unde in gratiam DD. Inquisitorum, & Qualificatorum S. Officii colligam hæc Doctores, qui de dictis propositionibus scripserunt, inter quos præcipue sunt isti, Augustinus Bariola, Consultor S. Officii, post flores commentariorum Pegnæ fol. 220. Zanardus in *direct. Theol. par. 1. præc. 1. cap. 3. §. 26.* Canus lib. 12. de locis, cap. 11. Albertin. de *agnesc. q. 61.* Simanca in *cañol. instit. tit. 54.* Cordoba in *quest. lib. 1. q. 17.* Aragon. & Bañez in 2. 2. q. 11. art. 2. Peyrinus in *privat. Minim. tom. 2. confit. 9.* Paul. V. §. 2. n. 19. Antopius Ricciullus tract. de *jure personarum, & c. lib. 5. cap. 8.* Paramus de orig. S. Inquisit. lib. 3. q. 3. n. 105. & seq. Suarez tract. de *fide disp. 19. sect. 2. n. 6.* & seq. Caltrus lib. 1. de *just. l. 1. ret. punit. cap. 3.* Turrianus tom. 1. in 2. 2. disp. 55. dub. 3. Coninch de *actib. supernaturalib. disp. 18. dub. 8. n. 136.* & seq. Malderus in 2. 2. q. 11. art. 2. membr. 5. Tannerus tom. 3. disp. 1. q. 8. dub. 5. n. 97. Valentia to. 3. disp. 1. q. 1. pun. 1. Molestel. in *sum. tom. 1. tr. 11. c. 2. n. 55.* & seq. Turrecrem. lib. 4. p. 2. cap. 11. Caltrus Pal. in *op. mor. to. 1. tr. 4. disp. 1. punit. 1. n. 3.* & seq. & alij penes ipsos.

3. Non desinam tamen hic apponere verba Io. de la Cruz in *direct. conscient. par. 1. præc. 1. art. 1. concl. 3.* ubi sic ait: Inter propositiones contra fidem, ut patet ex Concil. Constant. sess. 8. alia est heretica, utpote quæ clarè constat contrariari fidei, ut ista, Christus non est

P P 3 Deas

Deus. Alia est erronea, quæ est contraria veritati fidei, sed non ita clarè ex defectu evidentis testimoniij quo illud probetur, & in hoc sunt gradus. In primo gradu sunt propositiones contrariæ conclusioni Theologicæ illatæ per evidentem consequentiã ex fidei principiis, ut ista: Christus non est risibilis: imò istæ sunt proximæ hæreses. In secundo gradu sunt propositiones contrariæ doctrinæ Catholice universaliter edoctæ in Ecclesia, ut ista: Monachi suo labore tenentur victum comparare, orationes applicatæ per Prælatos, & Religiosos pro aliquo specialiter, non plus illi profunt, quàm si in communi pro eo offerrentur. In tertio gradu sunt propositiones contrariæ doctrinæ, de qua sapientes vehementer censent quòd sit veritas fidei. In quarto gradu sunt propositiones, quæ juxta sententiam probabilem, & quasi necessariam judicantur contrariari alicui veritati fidei, ut ista: Pueris in baptismo non datur gratia, quæ videtur contrariari isti veritati de fide, pueri mundantur in Baptismo à peccato originali. Alia est propositio sapiens hæresim, quæ licet possit habere bonum sensum, tamen ex circumstantiis temporum & personarum habet saporem hæresis: ut ista propositio, Fides justificat, in D. Paulo, est catholica, & prolata à Lutheranis, tenente solam fidem sine charitate justificare, sapit hæresim. Alia est propositio malè sonans, & piarum aurium offensiva, de quo non datur certa regula, sed arbitrio sapientum relinquitur: ut ista: Imperatores errantur dotando Ecclesias bonis suis: Magisteria sunt vana gentilitate introducta. Alia est propositio temeraria, ut pote asserens aliquid contra communem Ecclesiæ opinionem sine magna auctoritate: ut quòd Beatissima Virgo non sit in Cætum cum corpore assumpta. Alia est propositio scandalosa, quæ licet possit habere bonum sensum, tamen generat scandalum in audientibus. Hæc ille.

4. Verùm pro coronide hujus resolutionis adverte cum Michaële Zano in *director. Theolog. tom. 2. præc. 1. cap. 6. quæst. 44.* quòd quamvis Concil. Trident. sæpe dicat Episcopos contra pronunciantes supradictas propositiones, videlicet erroneas, temerarias, &c. procedere debere, per hoc non admittit delegatam potestatem inquirendi contra ipsos ab Inquisitoribus, quia Delegatus est major Ordinarius, & Concilium respexit duo. Primò quòd ubique sunt Episcopi, in multis autem civitatibus non sunt Inquisitores, & ideo voluit hoc Episcopis proponere, ut ipsi fiant, quòd ubi non sunt Inquisitores, ad eos pertinet contra tales procedere. Secundò, quia Episcopi ut Ordinarii contra tales inquirent, & Inquisitores ut delegati, & causæ fidei ab utroque communiter definiuntur, & ideo cum tales causæ faciant ad fidem, quoniam ex inordinatis propositionibus incurritur hæresis, ideo loquendo de Episcopo intelligitur quoque esse loquutum de Inquisitore. Hæc Zanardus, quæ sunt valde notanda pro casu simili.

RÉSOL. XCIII.

Quando Inquisitores debeant facere abjurare reos publicè, vel secreto?

Et pro praxi hujus questionis adducuntur diversi casus in textu hujus Resolutionis.

Et tandem explanatur, quòd Hæreticus mentalis non indiget Inquisitorum absolutione. Ex part. 4. tract. 8. Resol. 81.

Sup. hoc inf. §. 1. **I**rcæ præsens dubium in Instructione Hispaniensi anno 1484. num. 5. sic habetur. [Item 33. §. Nota determinaron que los dichos Inquisidores a las personas, que vinieren confesando sus errores segun dicho es, y devieren ser reconciliados a la union de la sancta

Madre Yglesia, les hagan abjurar sus errores publicamente quando los huvieren de reconciliar, y les deven injungir penitencias publicas segun su alvedrio y preger ulando con ellos de misericordia y benignidad, quando con buena conciencia se podrá hazer, y no deven recibir a ninguno a abjuracion y pena secreta salvo si el pecado fuere tan oculto que no lo supo otra alguna persona; ni lo pudo saber salvo aquel que lo confessa, porque en tal caso podrá qualquier de los Inquisidores reconciliar y absolver secretamente a la tal persona, cuyo error y delicto fue, y es oculto, y no es revelado, ni por otra persona se les podria revelar porque assi es de derecho.]

2. Verùm ad ornatum & intelligentiam supradictorum verborum ibi, [Les hagan abjurar sus errores publicamente,] nota quòd ex text. in cap. ad abolendam. §. præterea, de hæret. abjuratio debet fieri publicè, & ita etiam tenet Barbosa in collect. tom. 2. lib. 5. tit. 7. cap. 9. num. 1. Sanctarellus de hæresi cap. 41. dub. 1. n. 4. Simanca in cathol. instit. tit. 47. num. 8. & 74. & in enchirid. tit. 3. num. 12. Squillacensis trad. de fide Catholice. cap. 29. num. 2. Eymeticus in director. part. 3. rubric. de quarto modo terminandi, &c. num. 128. 167. & 177. ponens formam abjuracionis publicæ, quando abjurans est suspectus de levi, de vehementi, & violentè, & ibi Pegna comment. 42. ubi reddit rationem quare abjuraciones hujusmodi publicè efficiuntur. Vide etiam Decianum in tract. crim. lib. 5. cap. 27. n. 5. ubi declarat quando & quomodo abjuratio dicatur publicè facta. Riminadum lib. 6. consil. 686. num. 150. & sequentem abjuracionem factam secretò non valere, & Rojas singul. 1. num. 16. & 17. cum Delrio in disquis. magic. lib. 5. sect. 12. ver. & hæc abjuratio.

3. Sed licet omnia supradicta sint vera, non est negandum quòd ex causa bene visa Inquisitoribus abjuratio pot. fieri secretò, & ita tenet Zechius in sum. tom. 1. tit. de fide, cap. 11. num. 17. Decianus in tract. crim. lib. 5. cap. 47. num. 7. & cap. 38. num. 6. Rolandus à Valle lib. 3. consil. 63. num. 7. & seq. cum aliis, & quòd legitur de suspectis de hæresi non debeat publicè abjurare, sed privatim in auctoritate Inquisitorum, tenet Simanca in cathol. instit. tit. 1. num. 24. Rojas singul. 1. n. 16. & Pegna in director. part. 3. comment. 40. Sacca de judicio lib. 1. cap. 39. num. 10. Sanctarellus de hæresi cap. 41. dub. 2. n. 4. Verùm hoc in aliquibus criminibus non observatur, & sic contrahentes binas nuptias sunt leviter suspecti de hæresi, & ideo in nostro Tribunali abjurant de levi, attamen dicta abjuratio efficitur publicè.

4. Item ad dilucidationem illorum verborum supradictæ Instructionis ibi, [Salvo si el pecado fuere tan oculto, &c.] Vide Simancam in cathol. instit. tit. 47. num. 24. qui absolurè docet, quòd publicè non debent abjurare qui occultas hæreses spontè confessi sunt. Vide etiam Barbosa & Sanctarellum ubi supra. Non de finem tamen hic adnotare quòd Ioan. Rojas de hæresi. part. 2. num. 274. verba supradictæ Instructionis intelligit de hæresi omnino sua natura occulta, quæ nullo modo naturaliter sciri potuit, nisi per illam confessionem spontaneam, quod aliter est, quando hæresis esset occulta per accidens, quando non solum corde, sed ser occulta per accidens, quando non solum corde, sed voce & corde exterius procedit, videlicet propter defectum probationis ignoratur. Ita Rojas, cujus sententia mihi non placet, nam præsupponit hæreticum mentalem indigere abjuracione & reconciliatione, quod est falsum, nam hæreticus mentalis non indiget Inquisitorum absolutione, ut ex multis probat Simanca in sum. tom. 1. lib. 2. cap. 8. num. 3. Bonacina in Bulla Cane tom. 3. disp. 1. quæst. 2. punct. 2. num. 2. & 3. & in ceteris alijs penes ipsos.

RESOL.

Et Potestate Inquisitorum. &c. Ref. XCIV. &c. 451.

RESOL. XCIV.

An Inquisitores possint indicere purgationem, vel abjuratorem propter insaniam?

Et an sola infamia sufficiat ad inquirendum, & procedendum in crimine hæresis?

Et an infamia ad indicendam purgationem in crimine hæresis probetur per testes inhabiles?

Et an verò in causa hæresis infamia afficiat, quando ortum habuit ab æmulis, & vilibus hominibus? Ex p. 4. tract. 8. Ref. 82.

§. 1. **R**espondeo quòd ex cap. inter sollicitudines, de purgat. canon. potest indici purgatio propter solam insaniam, ut docet Rosella ver. hereticus, n. 2. Deltius in disquis. lib. 5. sect. 13. ver. sed de infamia. Sylvestre ver. heret. 2. n. 10. & alij. Imò tenet Patamus de orig. Inquis. lib. 3. q. 4. n. 26. & Pegna in direct. p. 2. comment. 82. solam insaniam, seu diffamationem cunctis adminiculis sufficere non solum ad purgationem, sed etiam ad abjuratorem.

2. Nota tamen quòd non quilibet infamia ad purgationem indicendam sufficit, sed illa tantum, quæ publica sit & gravis, & vehemens, ut ex dicto capite inter sollicitudines docet Gabriel lib. 1. cons. 160. n. 4. Pegna in direct. p. 3. comment. 38. Decianus in tract. crim. lib. 5. cap. 48. n. 8.

3. Unde ex his à fortiori contra aliquos apparet, dicendum esse solam insaniam sufficere ad inquirendum & procedendum in crimine hæresis, & ita docet Zanchinus de heret. cap. 1. n. 3. Vmbertus Locatus in praxi Inquis. ver. accusatio, §. ponamus, & ibi Mandolus in addit. lit. O. ubi asserit generaliter quòd fama succedit loco accusatoris, & sufficit ad inquirendum.

4. Difficultas est an infamia ad indicendam purgationem in crimine hæresis probetur per testes inhabiles? Ego contra Vmbertum Locatum in praxi ver. diffamatis, sub n. 3. & Eymericum in direct. par. 2. q. 57. n. 2. puto non probari per testes inhabiles, & ita docet Peña in direct. ubi sup. comment. 82. nisi essent plures quàm duo, & deponerent verisimilia. Vide eundem Pegnam in direct. par. 3. comment. 19.

5. An verò in causa hæresis infamia afficiat quando ortum habuit ab æmulis & vilibus hominibus, vide Pegnam ubi sup. comment. 82. Simancam in cathol. instit. tit. 56. n. 7. & in enchirid. tit. 54. n. 4. Oldradum cons. 210. n. 9. Gabrielem lib. 1. cons. 160. n. 5. & alios penes ipsos negativam sententiam docentes.

RESOL. XCV.

An detur casus in quo Inquisitores possint torquere reum, & non imponere abjuratorem de vehementi?

Et an licet reus fuerit tortus, possit ei imponi abjuratio tantum de levi? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 110.

Quoad hoc §. 1. **V**idetur negativè prima facie respondendum, per ea quæ habentur in Instructione Madrilensi, anno 1561. cap. 46. 47. & 48. ubi dicitur contra reos, qui per indicia non possunt absolvi simpliciter ab instantia, seu accusatione, procedendum esse vel per purgationem, vel per abjuratorem, vel per torturam. Ergo quoties Inquisitores possunt torquere reum, si nolunt, possunt ei imponere abjuratorem.

2. Sed his non obstantibus contrarium dicendum est cum Pegna in direct. Inquis. part. 3. comment. 39. ubi sic ait: Non diffiteor evenire sæpe posse ut alia indicia concurrant contra reum, ex quibus non possit tunc

imponi abjuratio de vehementi, cum ea sit gravissima poena ob periculum relabendi; ea tamen indicia sufficientia judicabuntur ad torturam infligendam, quæ non est adeò periculosa, ut per eam indagetur veritas, & ab ore ipsius delinquentis, si fieri potest, habeatur, ut tunc severius possit procedi ad infligendam abjuratorem, & alias poenitentias. Ita ille. Non est igitur absolutè verum, eo ipso quòd reus potest torqueri quòd possit ei indici abjuratio de vehementi, ut male olim dicebat quidam vir doctus. Nam, ut visum est, aliquando dantur indicia sufficientia ad torturam, & non ad abjuratorem de vehementi.

3. Ad instructionem verò Madrilianam respondeo quòd loquitur de eo quòd communiter accidere solet.

4. Notandum est etiam contra quemdam virum doctum, quòd licet reus fuerit tortus, potest ei imponi abjuratio tantum de levi, ut patet clarè apud Cantezan in qq. crim. cap. 1. de heret. n. 95. & Genuensem in praxi cap. 18. n. 13. & cap. 78. n. 12.

RESOL. XCVI.

An Inquisitores possint indicere abjuratorem de vehementi, & punire tanquam credentes hæreticorum illos, qui semel, vel bis assistunt concionibus, vel conventiculis hæreticorum? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 93.

§. 1. **A**ffirmativè videtur respondendum, quia ex actu geminato crimen videtur ad consuetudinem trahi, ex quo fundamento asserunt Archidiaconus, Geminianus, Io. Andr. & alij in cap. quicumque, §. heretici, ver. credentes, de heret. in 6. Zanchinus de heret. cap. 3. n. 6. Repertor. Inquisitor. ver. credentes, §. ponamus, qui bis audiunt hæreticorum conciones, censendos esse eorum credentes. Vide etiam Calderinum tract. de heret. cap. 3. n. 4. asserentem quòd si quis ierit plusquam semel ad audiendum hæreticos, dicitur eorum credens.

2. Verum ego contrariam sententiam tenco cum Soula in Bull. Cane, cap. 2. disp. 8. n. 10. Suarez de fide disp. 24. sect. 3. n. 3. & alij cum hac tamen limitatione, ut non procedat in terris Catholicorum, nam in his, si aliquis intelligat occulta conventicula ab hæreticis celebrari, & illuc vadat, etiam si semel, & hoc Inquisitoribus non denunciet, suspicione hæresis non carebit. Et ita docet Pegna in direct. Inquis. p. 2. q. 50. ver. si & plurimum Azorius tom. 1. lib. 8. cap. 15. q. 1. & alij. Igitur ex dictis puto assistentem concionibus hæreticorum per duas vices, incurrere tantum in suspensionem levem de hæresi, non autem vehementem, ut in specie notat Soula loco cit. ergo non potest ei indici abjuratio de vehementi. Si autem, ut dictum est, hoc efficiat in terris Catholicorum, puto supradictum incurrere suspensionem vehementem, & de vehementi abjurare debere, nisi ignorantia, vel alia circumstantia facti, & qualitas personæ in contrarium concurrerent.

3. Non desinam etiam hic adnotare, quòd etiam Antonius Sanctarellus in tract. de heresi cap. 11. dub. 3. n. 31. docet, eum, qui tantum semel interfuit hæreticorum concionibus, quamvis non reputetur, credens hæreticorum esse, tamen de hæresi suspectum, quòd etiam docuit Campegius in annot. ad Zanchinum cap. 3. n. 6. quem omnino vide.

RESOL. XCVII.

An Inquisitores possint compellere, ut abjurantes de levi abjurent generaliter omnem hæresim? Ex p. 4. tract. 8. Ref. 68.

P p 4 Negativè

§.1. **N**egativè videtur respondendum, per ea, quæ adducit glossa in cap. accusatus, §. eum vero in ver. simpliciter, de hæret. in 6. Calderinus de hæret. p. 2. c. 20. n. 1. in fine. Vmbertus Locatus in Inquisitionis formula, sub tit. forma abjurantis leviter suspecti. Eymeric. in direct. Inquis. sup. tit. forma abjurandi hæresim quando deatus est suspectus leviter, à n. 163.

2. Sed prolixè affirmativam sententiam tenendam esse puto, ut superius etiam adnotavi, & ita observari Romæ in sacro Tribunali sanctæ Inquisitionis testatur Pegna in direct. Inquis. p. 3. com. 4. & ita etiam observatur in sacro Tribunali S. Inquisitionis Hispaniæ, teste Roderico Acugna de Confess. sollicit. q. 2. n. 2. 2. & hanc sententiam tenent etiam Doctores, ut Simanca in cathol. instit. tom. 1. n. 12. & tit. 57. n. 7. Decian. in tract. crim. lib. 5. cap. 47. n. 10. Zecchius in sum. tom. 1. tit. de fide cap. 11. n. 5. & alij.

RESOL. XCVIII.

An Inquisitores possint punire tanquam relapsos, qui de vehementi abjurarunt, non autem fuerunt convicti per plenas probationes, si postea in secundo relapsu plene convicti sunt?
Et aliqua alia circa hoc advertuntur? Ex p. 4. tract. 8. Rel. 30.

§.1. **S**ententia affirmativa est clara, per text. in cap. accusatus, de hæret. in 6. & illam docent DD. quos citat & Barbosa in collect. tom. 3. lib. 5. tit. 2. cap. 8. n. 2. Vnde infertur non esse relapsus illum, qui primò de levi abjuravit, quamvis post huiusmodi abjuratorem de hæresi fuerit convictus, quod etiam habetur in direct. cap. accusatus.

2. Nota verò cum Squillacensi de fide cathol. cap. 3. n. 2. quem citat & sequitur Sanctarellus de hæresi c. 42. dub. n. 6. in fine, quòd si aliquis postquam fuerit in hæresim relapsus, cum ante relapsum & abjuratorem esset de crimine hæresis leviter suspectus, post abjuratorem plene probetur quòd verè illud crimen antea commiserit, hunc esse dicendum verè relapsum, & afficiendum pœna relapsis imposita.

3. Notandum est etiam hîc obiter primò cum Menochio lib. 1. consil. 81. n. 150. & aliis, non esse relapsus qui post abjuratorem de vehementi iterum abjurat, quia de novo redditur suspectus de hæresi, & ita declaravit Pius V. anno 1567. ut notat Vmbertus Locatus in præxi Inquis. vers. vehementis suspicio, n. 1. Vnde ex hoc sequitur non esse relapsus qui hæresim abjuravit tanquam fautor hæreticorum si post abjuratorem iterum illis favet, ut docet Decianus in tract. crimin. lib. 5. cap. 56. n. 16. & alij. Vide Zanardum in direct. Theol. par. 2. cap. 7.

4. Notandum secundò non esse relapsus qui post purgationem relabitur in hæresim, si purgatio fuerit imposita propter levem suspicionem de hæresi, secus autem si fuerit imposita propter vehementem suspicionem. Ita Pegna in direct. p. 3. com. 35. & Decian. in tract. crim. lib. 5. cap. 48. n. 51. Imò non dicitur relapsus qui post purgationem incidit in aliam hæresim, sed solum ille, qui incidit in eam hæresim, quam purgavit, quod notat Pegna ubi supra, & Paramus de grig. Inquisit. lib. 3. q. 4. rubr. de expedit. proces. n. 5. nisi generaliter omnem hæresim abjurasset, prout fieri solet, & ratio est, quia qui se purgat, solum de illis hæresibus se purgat, de quibus fuit diffamatus; ergo si in alias hæreses reincidat, non est relapsus.

RESOL. XCIX.

An Christianus fingens se infidelem, & petens iterum baptizari propter elemosinam acquirendam, debet abjurare? Ex p. 6. tr. 8. & Misc. 3. Rel. 9.

§.1. **N**egativam sententiam nominatim contra me sup. habet docet P. Pasqualig. dec. 475. quia cum abjuratio sit desertio hæresis, aliquis in tantum abjurare debet, in quantum est, vel hæreticus, vel suspectus de hæresi, in casu nostro nulla est suspicio de hæresi, talis non petit Baptismum credens posse reiterari, sed ut medium ab obtinendis pecuniis. Ergo. Et cum si, & aliis declarer intentionem, evacuata remanet in tali casu omnis suspicio.

2. Sed hæc opinio certè in nostro Sacro Tribunali non erit admittenda; nam ex facto ipso, videlicet ex reiteratione Baptismi clarum est, quod talis remanet suspectus de hæresi; quod talis reiteratione non fuerit facta ex mala credentia, ut loquuntur nostri DD. sed ex cupiditate commodi temporalis hoc non potest constare nisi per confessionem extra iudicalem Rei, vel iudicalem; per confessionem extrajudicalem, quia ipse vel ante vel post Baptismum hoc aliis communicavit, vel per confessionem iudicalem, quia ab Inquisitoribus interrogatus respondit se reiterasse Baptismum causa commodi temporalis, & non quia crederet posse Baptismum reiterari. Sed neutro casu talis confessio prodest, cum crimen hæresis sit occultum & in mente lateat, & ideo docet omnes Doctores, & est praxis nostri Sacri Tribunalis, quod quando factum per se est hæreticum, vel inducens suspicionem hæresis, non purgatur talis suspicio, quia reus dixit se velle facere, vel fecisse tale factum non ex mala credentia; sed ex alio fine, sed torqueretur super intentione, & si neget se habuisse malâ credulitatem, adhuc in foro externo, quia remanet suspectus ex ipso facto indicii ei abjuratio. Et ideo in casu simili de abusu Sacramentorum, supradicta practicanter quotidie in inquisitione Hispanica, & Romana cum polygamis, & sollicitatibus mulierum, qui cum regulariter non habeant errorem in intellectu; & hoc ipsi fateantur, tamen quia ex facto ipso nempe abusu Sacramenti remanent suspecti, ideo abjurare coguntur; unde nescio in casu nostro quomodo P. Pasqualig. possit dicere certò constare de intentione Rei, cum intentio sit occulta; dices constare ex dicto Rei, & ex præsumptionibus. Respondendo, quòd ideo non abjurat de formali, sed quia ex facto ipso remanet adhuc suspectus, alia abjuratio ei indici debet.

RESOL. C.

An si Inquisitor cogeret reum sine Episcopo abjuratorem, talis sic abjurans maneret subiectus ad puram relapsi?

Et quid è contra?

Et an liceat Inquisitoribus suspectum de hæresi vehementer cogere ad abjuratorem sine Episcopo? Ex part. 4. tract. 8. Rel. 49.

§.1. **N**egativam sententiam tenet Ferdinandus de Casp. libro in op. mor. tom. 1. tract. 4. disp. 8. q. 1. n. 18. qui hanc sententiam conatur probare ex Clem. de hæret. §. duro.

2. Verum contrariam sententiam præter Pegnam in direct. Inquisit. p. 3. comment. 97. tenet Michael Zanardus in direct. Theol. part. 2. cap. 6. quest. 15. ubi sic ait: Doctores sunt divisi, ita ut aliqui affirmant posse Inquisitores sine Episcopo indicare abjuratorem, & è contra: tamen oppositum mihi cum aliis tenendum

Et Potestate Inquisitorum. Ref. CI. &c. 453.

tenendum videtur, quia abjuratio quædam pœna est & condemnatio, ad condemnandum autem uterque requiritur, & ita credo esse, ut receptum apud Inquisitores & Episcopos. Si tamen coram uno illorum tantum facta esset, teneret, nec esset repetenda, quia expresse non est aliud sancitum. Ita Zanardus.

3. Itaque contra Castrum, si de facto contingeret Inquisitorem sine Episcopo, & è contra reum ad abjuratorem cogere, talis reus sic abjurans maneret subiectus stante dicta abjuratone ad pœnam relapsi, & ita hanc sententiam tenet etiam Farin. de heresi quest. 186.

7.9. concedo tamen non licere Inquisitoribus suspensum de heresi vehementer cogere ad abjurandum sine Episcopo, & ita tradit Azorius tom. 1. lib. 8. cap. 18. q. 16. Molina de just. tom. 5. tract. 5. disp. 28. n. 16. & alij; quidquid in contrarium sentiat Campegi. in addit. ad Zanchinum de heret. cap. lit. E.

RESOL. CI.

In Bulla Sixti V. contra Astrologiam judicariam obliget non solum in foro exteriori, sed in foro conscientie? Et an contra supradictos possint Inquisitores procedere? Ex p. 2. tr. 15. & Misc. 1. Ref. 58.

§. 1. **A**ffirmativam sententiam docent Doctores, quos citat & sequitur Sanch. in sum. tom. 1. lib. 1. c. 38. n. 34. quibus ego addo Homobon. de exam. Eccl. p. 1. tract. 6. cap. 5. q. 22. Flavius Cherubinus in compen. Bul. tom. 2. conf. 17. Sixti V. schol. 1. Peirinum in privit. Minim. tom. 1. constit. 9. Pauli V. §. 2. n. 24. & Farin. de heresi. q. 181. §. 1. n. 59.

2. Sed contrariam sententiam non minus probabiliter docet Suarez, Valentia, & Rodriguez apud Sanch. ubi sup. quibus ego addo Molfesum in sum. p. 1. tr. 11. c. 7. n. 120. Nald. in sum. ver. Astrologia. n. 4. & Raphaël de la Torre in 2.2. q. 95. art. 5. disp. 2. fol. mibi 271. Et idem Homobonus, Peirinus, & Sanchez loc. cit. vocant tantum tuiorem, & veriorum sententiam affirmativam, quam ipsi tenent. Itaque secundum mentem horum Doctorum, Bulla Sixti V. lata est pro foro exteriori, unde quicquid licitum erat de jure antiquo prædicere ante dictam Bullam, & nunc etiam in foro conscientie, scilicet scandalo, erit licitum, quænam verò futura contingentia, & quomodo erant licita prædicere ante dictam Bullam, vide Cajet. in 2.2. q. 95. art. 5. Valent. 10.3. disp. 6. q. 12. punct. 3. Deltium disqu. mag. l. 4. c. 3. q. 1. concl. 2. Tolet. in sum. lib. 4. c. 15. n. 6. & alios. Ego autem non damnarem illum qui hæc prædicet, sola tenuissima conjectura, & certitudine, qua sciri possunt per astræverum est quod his non obstantibus, contra supradictos possunt in foro exteriori DD. Inquisitores procedere. Vide etiam circa præsentem quæstionem Filliuc. tom. 2. tr. 24. cap. 4. n. 84.

RESOL. CII.

Notabilia quædam circa Bullam Sixti V. contra sortilegos in favorem DD. Inquisitorum? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 107.

§. 1. **N**ota primò non esse probandum quod aliqui machinati sunt prædictam Bullam non tribuere Inquisitoribus jurisdictionem super alias superstitiones, quam super divinationes, sique accipiant Sanch. in sum. tom. 1. lib. 2. c. 8. n. 92. est namque contra expressa Bullæ verba, quæ possunt intelligi quod committant eam jurisdictionem Inquisitoribus & Ordinariis cumulativè, simul tamen more aliorum delictorum, de quibus Inquisitores cognoscunt, siquidem verba tam & quàm cum sensum patiuntur.

2. Nota secundò spectato jure dictæ constitutionis Inquisitores possunt & tenentur se intromittere in superstitionibus saltem sapientibus hæresim, etiam non manifestè, ut patet ex verbis Bullæ, in quibus eis submittuntur omnes incantationes, & similes superstitiones quæ verba saltem accipienda sunt de superstitionibus sapientibus hæresim, etiam non manifestè. Nam Pontifex addit, etiam si in plerisque his casibus procedere non valebant, &c. valebant autem in omnibus sapientibus hæresim manifestè: ergo, &c.

3. Nota tertio quod non spectat ad Inquisitores in prædicta Bulla terminis sortilegiorum, &c. cognitio Ref. seq. privativè ad Ordinarios, tum quia semper est in dubio evitanda juris correctio, tum quia dicta constitutio est odiosa Ordinariis, ergo jurisdictio per eam Inquisitoribus concessa restringenda est ad cumulativam, & omnia supradicta docet Emanuel de Valle de Moura opus. de enfal. & incant. sect. 3. c. 1. n. 4. 7. 8. ubi etiam notat quod Suarez de Relig. tom. 1. lib. 2. c. ult. n. 11 aliter, superstitiones puras, in quibus non est expressa suspicio hæresis, non pertinere ad Inquisitores, etiam per Bullam Sixti V. Sed hoc, ait Emanuel, cum distinctione accipiendum est. Si enim intelligat de illis quæ aliquo modo specificè, licet non manifestè sapiunt hæresim, displicet ob verba Bullæ. Si autem intelligat de nullo modo specificè sapientibus, placet, licet hæ rarissimæ sint. Ita Emanuel. ubi supra.

RESOL. CIII.

An Inquisitores per Bullam Sixti V. contra sortilegos cognoscant de sortilegiis omnibus privativè quoad Episcopos? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 119.

§. 1. **D**iximus supra per Bullam Sixti V. Inquisitores hodie cognoscere de sortilegiis etiam non sapientibus hæresim. Quæritur modò, an hæc cognitio sit illis tributa privativè quoad Episcopos? & respondeo negativè cum Joanne Francisco Leone Episcopo Thelesino in lib. de sortilegiis cap. 8. ubi sic asserit: Ex constitutione Sixti V. possunt Inquisitores cognoscere de sortilegiis, non tamen privativè quoad Episcopos, imò causas superstitionum, incantationum, veneficiorum, & blasphemiarum Episcopi cognoscere, & nisi sapiant manifestè hæresim, absque Inquisitorum interventu illas possunt decidere; definire, & terminare, per textum in cap. accusatus, de heret. in 6. Et ita censuit sacra Generalis Congregatio Romanæ, & universalis Inquisitionis sub die 21 Decemb. ann. 1602. Quamvis enim per dictam constit. Sixti V. fuerit Inquisitoribus attributa jurisdictio cognoscendi de causis sortilegiorum, superstitionum, veneficiorum & incantationum, etiam quod alias de præmissis non cognoscerent. Non tamen fuit Ordinariis restricta facultas quin liberè in causis hujusmodi, ut prius, dummodo non hæresim manifestè redoleant, procedere possint cum id ex juris communis dispositione illis sit attributum. Ita ille, & alij.

RESOL. CIV.

An in dubio sapiat ne sortilegium hæresim, manifestè possint Inquisitores se intromittere? Ex part. 4. tract. 8. Ref. 112.

§. 1. **A**ffirmativè respondendum est ex jure novæ constitutionis Sixti V. Difficultas est de jure antiquo, per cap. accusatus, in §. sane, & negativam sententiam docet glossa ibi, & alij relati ab August. Barbohm collect. 10.3. l. 5. tit. 2. c. 8. n. 24. Et ratio est. Verbum post verbi. Sed, au.

positum manifeste in clausula restrictiva contenta in dicto *de sanè*, quæ observante Sylvestro *ver. Hæresis*, num. 4. non potest intelligi de dubio, an factum sit per tractatum, nec ne, sed in dubio an talia sapiant hæresim.

2. Sed contrariam sententiam jure, ratione, & usu comprobatam esse testatur Simanca in *catol. instr. tit. 30. num. 2.* & alij penes ipsum, quibus ego addo doctissimum & nunquam facis laudatum Archiepiscopum Bracharensem Rodericum Acugna in *tract. de Confess. sollicit. q. 5. n. 13.* & ratio est, quia iudex etiam delegatus cognoscit, an sua sit jurisdictio. Deinde si contraria opinio esset sequenda, sequeretur quod Inquisitorum cognitio facile subverti posset, asserente quolibet sortilegia, vel divinationes non sapere manifestam hæresim. Dicendum est igitur quod in dubio an sortilegia sapiant hæresim manifestè, Inquisitores possunt se intromittere ad cognoscendum an sapiant manifestè.

RESOL. CV.

An Inquisitores possint inquirere, & punire eum, qui in sortilegiis misceat Sacramenta? Ex part. 4. tit. 8. Ref. 15.

Sup. hoc inf. in tr. 12. ref. 10. §. Ideo & lege etiā ibi §. Quæro, & seqq. & non pigebit.

AD quætionem respondendo Vmbertus Locatus in *praxi Inquis. ver. Sacerdos*, num. 4. docet, quod sortilegium in quo sacrum oleum misceatur, non sapit hæresim, nisi imploretur auxilium demonis ad ea, quæ de sui natura facere non potest. Et hanc sententiam tenet etiam Campegius in *addit. ad Zanchinum cap. 22. tit. C. in ver. Inquisitor. vers. pro his intelligendis, in fine.*

2. Verum cum communi DD. sententia hoc sortilegium sapere hæresim manifestam dicendum est, & ita docet Riccius in *praxi tom. 1. resolut. 22. num. 11.* Deltrius in *disquis. mag. lib. 5. sect. 15. §. Dico tertio.* Torrelblanca de *magia lib. 3. cap. 7. num. 14.* Pegna in *direct. Inquis. part. 2. quest. 42. comment. 67.* Genuens. in *praxi Archiep. cap. 18. num. 11.* Zanardus in *direct. Theol. p. 3. cap. 64.* Raphael de la Torre in *2. 2. D. Thom. tom. 1. quest. 96. art. 4. disput. 2.* & Lucerna *Inquis. ver. sacramentis abuti*, ubi sic ait: Sacramentis abuti sapit hæresim, & Inquisitor potest punire tales abutentes, quando utuntur Sacramento Altaris ad faciendas incantationes, vel sortilegia, aut rebaptizando aliquem, ut dicitur in *glossa ver. sapienter, §. sanè, cap. accusatur.* Idem etiam esset quando fierent ista cum sacramento Chrismatis, aut aliquo aliorum Sacramentorum, quia faciendo mentionem de corpore & sanguine Christi & de Baptismo, consequens est, quod etiam intelligatur de aliis Sacramentis, quia de similibus simile est iudicium. Ita Bernardus Comensis author dictæ Lucernæ, cuius sententiam ibi in *annot.* approbat Pegna, & ut dixi, omnes communiter.

RESOL. CVI.

An Inquisitores possint punire eum, qui in sortilegiis misceat Sacramentalia?

Et quid, si admiscerentur verba Sacra, ut Evangelium, Symbolum fidei, Pater noster, Ave Maria, Psalmus aliquis Davidicus, seu alia verba sacre Scripturæ, vel si miscerentur Reliquia Sanctorum, aut dissolverentur ad maleficia, &c. Ex p. 4. tit. 8. Ref. 14.

Sup. contra hoc inf. in hac Ref. inf. in tr. 12. ref. 10. §. Ideo.

Negative videtur respondendum ex sententia Torrelblanca, qui in *lib. 3. de magia cap. 8. n. 15.* putat sortilegium cum mixtione sacramentalium

non esse hæreticale, & citat Ghirlandum de *sortilegiis*, q. 10. n. 15. & seq.

2. Sed hæc sententia, pace viri docti, mihi displicet, & ideo illam impugnant communiter DD. ut Sess. tom. 4. *decis. 463. num. 9.* & 464. num. 12. Bellocchius in *praxi Theol. mor. part. 2. cas. 1. num. 55.* Eloromus de *cas. reserv. part. 2. cas. 1. num. 49.* Zanardus in *direct. Theol. p. 3. cap. 64.* Genuens. in *praxi Archiep. cap. 18. n. 11.* Deltrius in *disquis. mag. lib. 5. sect. 15. §. Dico tertio.* Pegna in *direct. Inquis. part. 2. quest. 42. comment. 67.* Scaccia de *judic. lib. 1. cap. 12. num. 34.* Raphael de la Torre in *2. 2. D. Thom. q. 95. art. 4. disput. 2.* & alij communiter, asserentes non solum esse sortilegium sapiens hæresim manifestam, quando in illo adhibentur sacramentalia, sed etiam quando admisceruntur verba sacra: ut Evangelium, Symbolum fidei, Pater noster, Ave Maria, Psalmus aliquis Davidicus, aut alia verba sacre Scripturæ, seu aliz sanctæ Orationes, vel xii imaginibus cereis, quas vocamus Agnus Dei, vel aliis rebus sacris, ut testibus sacerdotalibus & similibus. Et ratio horum omnium est, quia tales sortilegi admiscerentes supradictas res in suis sortilegiis, significant se credere huiusmodi adhibita habere vim ad maleficiorum operationem. Unde ex his videtur explodenda alia opinio Torrelblancæ ubi *supra*, n. 16. asserentis non esse sortilegium hæreticale misceere reliquias Sanctorum, aut eas dissolvere ad maleficia, & ideo contrariam sententiam, & merito, tenet Raphael de la Torre, Zanardus & alij ubi *supra*, docentes mixtionem Reliquiarum efficere sortilegium hæreticale.

RESOL. CVII.

An Inquisitores possint punire sortilegos eos, qui præsentia, vel præterita occulta revelant, ut fortia, &c. Ex p. 4. tit. 8. Ref. 15.

Affirmativè respondet Simanca in *catol. instr. tit. 21. n. 15.* ubi sic ait: Illi præterita præsentia, vel præterita occulta revelant, qui non potuerunt, quæ ab eis tunc naturaliter fieri non poterunt; ea enim demone suggerente novenerunt. Hi fere sunt, qui divinant, ubi sit res aliqua furto subrepta, & qui eodem die, quo aliquid gestum est in longe distantibus locis, id ipsi enunciant, ac si præsentis fuissent, qui quidem interrogandi sunt ab Inquisitoribus, unde talia novenerint & confessi, vel convicti coërcendi sunt, ut socij demoniorum. Ita Simanca.

2. Sed adversus illum insurgit novissimè Acugna de *Confess. sollicit. quest. 5. num. 34.* ubi sic asserit: Divinationes & sortilegia per se sumpta, etiam si pactum expressum, vel tacitum cum demone interveniat super his, quæ ab ipsis effici possunt, cuiusmodi est revelatio eorum, quæ nobis sunt occulta non pertinent ad Inquisitorum jurisdictionem, si nulla detur alunde admixtio hæresis, veluti demonis adoratio, aut manifestus sapor illius inducatur, veluti si consultatur, ad ea, quæ ipse per naturam suam scire nequit. Ita ille, qui citat plures DD. quos etiam sequitur Fatinaeus de *hæresi quest. 181. num. 54.* quibus ego addo Sigismundum Scaccia de *judic. lib. 1. capite 12. num. 40.*

Verum, his non obstantibus, ego adhæreo opinioni Simancæ, quia nobis omne cum demonibus commercium interdictum est, & hanc sententiam docet etiam Bartholomæus de Spina, insignis Theologus Dominicanus, & Magister sacri Palatii, in *Applog. 4. contra Ponzinibium*, ubi probat, quod absolute & sine distinctione dicendum est omnem invocationem

nem demonis sapere hæresim manifestam. Sed aliqui concordant supradictas duas opiniones pugnantes, & dicunt quod opinio Simanæ procedit, quando demon invocatur per verba deprecativa, opinio verò contraria, quando demon invocatur imperative. Vide Scell. tom. 4. decis. 468. n. 18. & alios; sed hæc distinctio mihi displicet, ut infra patebit.

Sup. in Ref. not. præterea, §. Sed ostendit & seq.

RESOL. CVIII.

An pertineat ad Inquisitores cognitio ensalmarum, & possunt punire ensalmatores?

Et de ducitur delictum ensalmarum non esse mixti fori respectu Magistratus secularium? Ex part. 4. tract. 8. Ref. 122.

§. 1. **A**NNO circiter 1613. orto dubio inter Olypionensem Archiepiscopum & Tribunal Inquisitionis, cuinam potius utriuslibet incumbere cognitio & punitio ensalmarum? Consultus Paulus V. respondit in hæc verba. Servetur jus commune. Hinc doctus Emanuel de Valle de Moura opus. de incant. & ensal. sect. 3. cap. 1. per totum, probat ensalmarum cognitionem pertinere ad Inquisitores saltem cumulative, etiam quando non sapient hæresim manifestam, stante Constitutione Sixti V. Vide Hieronymum Llamas in 3. part. 3. methodi. cap. tit. Incantatores §. ad secundum, ubi expresse dicit Inquisitores esse iudices ensalmarum; sed quando occurrit talis casus, legant Inquisitores supradictam auctorem loc. cit. c. 5. late tractat hanc materiam, & docet quoniam ensalmi sapient hæresim manifeste, hodieque de jure practicato subdantur Inquisitoribus.

2. Hinc deducitur contra Malleum maleficiorum part. 3. quest. 1. & Valentiam tom. 3. disp. 6. quest. 13. delictum ensalmarum non esse mixti fori respectu Magistratus secularis, etiam quando sapient hæresim manifeste, sed ut diximus, pertinere ad Inquisitores, privative ad iudicem sæcularem, ex cap. accusatus, de heret. in 6. quod non intelligitur de solis formaliter hæreticis, sed de quibusvis etiam suspectis de hæresi, & in specie quod dictus textus comprehendat etiam dicta, vel facta hæresim sapientia, notat Emanuel ubi supra n. 33. ubi optime asserit quod opus, vel dictum suspectum de hæresi manifeste, faventque operantem, vel dicentem suspectum de vehementi, indubitanter reponit rem in causa & iudicio hæresis.

RESOL. CIX.

An sit licitum in absentia infirmi vulnerati applicare ejus sanguini medicamentum, ut asserunt, Sympatricum?

Et an supradicti sint denunciandi S. Officio?

Et an Episcopi, & Inquisitores debeant videre, & attendere ad supra dicta medicamenta, & e suis Diocesibus eliminare? Ex part. 11. tract. 4. & Misc. 1. Ref. 42.

Quod hoc §. 1. **A**ffirmative respondet novissime Ioannes Petrus de Crescentiis in Presidio Romano lib. 3. num. 113. ubi sic ait: [Vn Religioso per caritatem certo dover' huomo ferito in testa, applicando l'unguento simpatico, o l. vitriolo Romano al sangue uscito dalla ferita, e curando quel tale in lontana distanza. Fù dubitato se gli peccò. Il medicare in questo modo è approvato da Medeci Elia Menclisnero, Gio: Ernesto Burgyravo, Osualdo Grollio, Deniello Bacherio, Rodolfo Goelen; Vvirichio, Cardano, Schen-

chio, Vvechero, Basilio Valentino Monaco, & da tutti y seguaci di Paracello, per l'inventione di cui l'Imperatore Massimiliano così faceva medicare i feriti, come scrive Gio Battista Porta lib. 8. suo Mag. cap. 1. 4. ad fin. & l'eruditissimo Loredano loda questa inventionem nella sua Dianea.]

2. Et paulò infra reddit rationem, probat enim; [Che le virtù occulte sono grandi, accompagnate dalla virtù simpatica c'hail vitriolo con il sangue, & il sangue con la ferita, che se per essemplio la calamita non tira il ferro se non vicino; questo, è perche forse non ha virtù maggiore in quantità, ma quella di doppia simpatia nel nostro caso può essere più vigorosa, è trasferirsi per corpi fortissimi, è velocissimi dal sangue medicato alla ferita sì che la calamita douunque sia, sempre si volta à tramontana, o sia questo, perche y monti di calamita, che sono in quelle parti, per si lontano spatio le comunicano questa virtù simpatica; o ciò venga dall'astro, che è altrettanto mille volte più lontano, e pure à se la volge, trasmettendole quella virtù, che la muove. Vediamo per una parte, che con questa maniera di medicare si guarisce, dall'altra non ci è demonstratione à convincere che tal'effetto sia sopranaturale, dunque naturale: haffi à diremi piace la risposta, che a cota l'esperienza dà il dottissimo Gio: Battista Sironi Filosofo Milanese, Scrittore insigne di varia eruditione, il quale trattando filosoficamente il caso par. 2. n. 8. doppo di haver provato, che la simpatia in distanza si grande non può operare, conchiude che non già per alcuna sopranaturalità superstiziosa si guariscono cotali ferite; ma solo perche sendo ferite semplici, y nella superficie, sono atte a guarire de se medesime, quando vi s'habbia cura, che non faccian putredine, & à guarire anco più presto, mostra co' Medici, e Filosofi allai giovare l'imaginativa disposta à muovere gli spiriti, mentre che l'huomo assicurtasi dover guarire con quel simpatico remedio di cui tante sperienze ogni giorno si veggono. E certo, che egli si fa senza legni, senza parole, od altra superstiziosa osservazione, e perciò molti credono, che à farlo non sia peccato, mentre in buona fede si fa: nè si presume dolo, o culpa in cosa che pubblicamente si fa, ne si può fare, Farina de pen. temp. quest. 89. num. 62. In quanto à me non costando di sopranaturalità; crederei, che non fosse peccato à farlo; poiche in dubio sempre deve riputare l'effetto naturale.] Vnde ex his novissimè Ludovicus Bertrandus Loth. Dominicanus in Refol. Theolog. tract. 14. quest. 1. art. 3. docuit probabiliter posse tuta conscientia, uti his medicamentis, renunciando tamen prius omni pacto explicito & implicito cum demone. Quia vel est probabile vel saltem dubium an pulvis ille, habeat talem virtutem, sed quoties est dubium, an effectus aliquis proveniat à causa naturali, eo quod non constat, an vires causæ naturalis, excedat necne; censendum est potius à causa naturali provenire. Ergo licet uti tali remedio sine ullo vitio superstitionis. Ita ille, qui tamen subdit, salvo meliori iudicio.

3. Sed ego proptus puto esse abstinendum ab his medicamentis, tanquam supersticiosiis, & ita docet Bonacina tom. 2. disp. 3. de leg. 9. §. puncti. 4. num. 15. & alij penes ipsum.

4. Probatum nam interrupta sphaera activitatis, non potest agens naturale producere suum effectum, ut si inter magnetem & ferrum interponatur paries, non potest amplius magnes attrahere ferrum, vel si inter solem & hæc inferiora ponantur aliqua corpora densa, sol non amplius poterit eisdem effectus producere, quos modo producit, ergo etiam in nostro casu, si daremus sphaeram activitatis huius remedij applicari panno lineo, se protendere usque ad infirmum distantem,

distantem, nihilominus fatendum est huiusmodi, sphaeram, & contactum virtutem interrumpi per multa objecta interposita, ut per muros parietes, in quibus clausi edentur panni linei, quibus remedium applicatur; consequenter dicendum est huiusmodi effectum viribus naturæ fieri non posse.

5. Deinde omnis effectus vel est à causis naturalibus, vel à Deo, vel à malo spiritu, sed hic effectus sanitatis non est à causa naturali, ut probatum est cum nulla virtus naturalis agat in distans, sed per contactum: neque posse dici esse à Deo, quia quando non constat ex scriptura, vel ex Ecclesiæ traditione aliquem effectum esse à Deo, non debemus illum Deo tribuere: ergo erit à malo spiritu.

6. Item probatur, quia si hoc remedium applicatum panno lineo, vel ensi, vel ligno intincto sanguine naturaliter prodesset ad sananda vulnera in tanta distantia, sequeretur etiam venenum, vel quid simile noxium, & lethiferum applicatum eidem panno lineo nocere vulneri, cum par videatur utriusque ratio; sed consequens est falsum: ergo & antecedens.

7. Et tandem, quia si huiusmodi effectus naturaliter producit ab hoc remedio, maxime quia est aliqua sympathia, & conformitas inter remedium, & effectum; sed hoc dici non potest, quia effectus sanitatis data quavis sympathia est effectus realis: ergo necessario fieri debet per aliquam actionem; actio autem non potest dari naturaliter in tanta distantia, cum non intercedat contactus, & impediatur sphaera activitatis.

8. Unde patet responsio ad ea, quæ adduxit Crescentius ubi supra ad auctoritatem Maximiliani Imperatoris, qui simili remedio utebatur ad sanandos vulneratos etiam absentes, ut refert Ioannes Baptista Porta in sua magia l. 8. cap. 14. ad fin. fol. 162. quod remedium appellatur unguentum armarium, eò quod applicaretur ensi, quo infirmus sauciatus, & vulneratus fuerat; ergo videtur remedium naturale, & permittendum.

9. Respondeo primo cum Bonacina ubi supra, Maximilianum Imperatorem fortasse non usum fuisse illo remedio in ea distantia, in qua adhibetur id de quo nos quaerimus.

10. Respondeo secundò, illud exemplum pati eandem difficultates, quas patitur casus à nobis propositus, præsertim cum auctor illius unguenti armarii fuerit Paracelsus, qui fuit auctor damnatus; afferre autem inconveniens, non est solvere difficultatem.

11. Addo, illud remedium non approbari à Porta, sicut ab ipso cætera consueverunt approbari, quod indicium est alicujus superstitionis.

12. Dicendum est igitur ad actionem quamlibet prærequiri necessario contactum, ut ex pluribus probat Paulus Aretius nostræ Religionis ornamentum de generat. lib. 1. disp. 5. q. 4. l. sect. 7. qui ad 16. argum. ex allata doctrina damnat tanquam procedentem ex arte Dæmonum, & rationem illam circa absentem cum panno ejus sanguine intincto. Et ideo Hermanus Busembaum in medulla Theol. mor. lib. 3. tract. 1. dub. 4. damnat tanquam supersticiosum, si unguento armario quo gladius inungitur, absens curetur. Immo aliqui putant, supradictos esse denunciandos in Sancto Officio: Vide Bonacinam, ubi supra, numero 19. distinguentem.

13. Nec obstat superius dictis, quod in casu dubij, non est aliquis damnandus superstitionis, ut docet D. Thomas 2. 2. quæst. 60. art. 4. & in re præsentis de superstitione Suar. lib. 2. de superstitione, cap. 1. §. num. 24. Lessius lib. 2. cap. 4. §. n. 61. Sayrus lib. 4. clau. reg. cap. 6. num. 4. Bonacina in primum præceptum Decalogi disp. 3. quæst. 5. punct. 4. num. 9. Verum quando dubitatur; & alij apud

iplos: quia revera plurima sunt, quæ contingunt ex virtute naturali, & tamen à viris etiam doctis, non satis intelliguntur quomodo contingant, ut videtur est apud S. Augustinum libro 14. de civit. cap. 24. & libro 21. cap. 5. & 7. tom. 5. & apud Aristotelem libro de admirandis auditionibus, & apud Plinium libro 7. ferè per totum, & apud Franciscum Victoriam, de Magia quæst. 3. numero 8. qui multa huiusmodi recensent, ac proinde neque ex eo, quod non satis constet, quomodo hoc, aut illud possit contingere naturaliter, est absolute judicandum, non posse contingere.

14. Respondeo enim, nos non versari in casu dubio, sed certo & verissimo, agens enim non potest agere in distans; ita ut contrarium asserere esset contra fidem secundum Molinam in 1. part. quod probat ex Scriptura, & idè dixit David, Deum esse ubique ex ejus operatione, inquit enim, Si ascenderis in Cælum, & ibi illic es, &c. & rationem subdit, Et in illa manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua. Et S. Paul. Act. 7. eodem modo argumentatur ita loquens, quoniam non longe sit ab unoquoque nostrum, in ipso enim vivimus, movemur, & sumus.

15. Sed hanc censuram Molinæ impugnat Aretius ubi supra, sect. 2. qui tamen, ut diximus, firmat pro communi, & vera sententia, quod ad quamlibet operationem requiritur contactus, & sect. 7. respondet ad argumenta, quæ ex quibusdam experientis videntur contrariæ sententiæ favere.

16. Idè Episcopi, & Inquisitores vigilant supra dicta medicamenta, ut vocant sympathica à suis Diocesis eliminare: ex his mihi non placet modum sanandi iheriticam, vulgò Zafaram, mingendo in herbam, vel cum lotio mensurando infirmi corporis staturam, illudque dividendo, &c. hoc enim pacto dabitur actio in distans, nisi fortè dicas herbam illam, Marrobium vocant, excitatam lotio, emittere aliquam virtutem in corpus infirmi per aërem diffusam: quod non est incredibile. Ita Tancred. ubi supra, num. 21.

17. Nota etiam obiter pro curiosis, quod Delio lib. 1. disquis. cap. 3. q. 4. & Baldel. tom. 2. disp. 15. n. 24. non putat esse superstitionem illam, quam putant habere in Flandria quotquot sunt nati in die paracoves, ut suo contactu sanentur à febribus; & quotquot sunt nati septimi masculi ex legitimo matrimonio, nullo femineo fetu intercedente & Reges Francorum, ut sanent strumulos; Nam illis ait concedi virtutem in honorem diei, & propter sanctitatem mysterij quod tunc recolitur, & aliis in honorem matrimonij, & Regibus Franciæ omnino competere ex virtute divina; Vide etiam doctissimum, & amissimum Patrem Tancred. de Relig. tract. 2. lib. 2. disp. 7. quæst. 6. num. 23.

RESOL. CX.

An soli Inquisitores possint in causis lamiarum procedere?

Et an Inquisitores simul cum Episcopo in causis hereticorum contra lamiarum, & striges debeant procedere? Ex part. 4. tit. 8. Ref. 120.

§. 1. **A**D hoc dubium respondet Franciscus Pegna in Paralipomena, ad tract. de strigibus Bernardi Comensis, ubi sic ait: Si quaeras an soli Inquisitores in causis lamiarum procedere possint, secus ac fiat in causis hereticorum, ut in cap. per hoc de heret. in 6. Extravag. ex eo de heret. Clem. 1. de heret. respondebo tutius quidem esse ac decentius ut Inquisitores perinde in causis lamiarum ac in causis hereticorum procedant,

Et Potestate Inquisitorum. Ref. CXI. &c. 457.

& processus conficiant requisitis Diocesanis secundum juris dispositionem in locis proximè cit. nihilominus tamen si soli velint procedere, id quidem facere possunt, & quod soli procedentes fecerint ac decreverint sive condemnando, sive absolvendo, id validum erit, sicut constat ex Constat. Alexandri VI. directa ad Angelum de Verona Inquisitorem, cuius tenorem ponit per extensum Pegna loco citato.

2. Non desinam tamen hic adnotare quod praxis S. Inquisitionis Hispaniæ observat ut Inquisitores simul cum Episcopo in causis hæreticorum contra lamas & striges procedant.

RESOL. CXI.

An Inquisitores propter cades infantium debeant tradere striges, & lamas iudicibus secularibus?

Et an si lamas, & striges, vulgo dictæ Bruxas, se spontè detulerint, etiam si à nostra fide aberrassent, & ex animo apostatassent, admittantur ad reconciliationem, etiam bis, & ter; neque earum bona confiscantur, neque habitus penitentialis eis imponatur? Ex part. 4. tr. 8. Ref. 118.

§. 1. **V**ideretur affirmativè respondendum, ex autoritate Ambrosij de Vignate quæst. de strigibus, art. 2. §. si vero dicunt, &c.

2. Sed contrariam sententiam, & meritò, tenet doctus Pegna in suis notis ad supradictum Ambrosium de Vignate loc. cit. ubi adducit verba Pet. Dufini Generalis Inquisitionis Assessoris, & S. Penitentiariæ Datarij, sic asserentis: Quamvis Autor Mallici maleficarum, & Sylvest. teneant, lamas ob infanticidia etiam in primo lapsu tradi posse curiæ seculari, & ita aliquando observatum sit in certis Inquisitionibus particularibus, & præsertim Pedemontanis, ubi multum invaluit hæc pestis: non consuevit tamen hoc S. Officium illas tradere, nec aliter punire, quàm facti canones puniri mandent Apostatas à fide Christi. Si tamen iudex secularis illas prius Officio Inquisitionis consignasset, suspensa aliorum criminum cognitione, expedita hæresis causa S. Officium debet ac solet eidem iudici illas restituere, de quo extat etiam particularis Constitutio Pij V.

3. Observatum est etiam aliquando quòd propter frequentiam homicidiorum, & aliquas circumstantias aggravantes, lamas facta abjurazione, consignantur de mandato Sanctissimi iudici seculari, qui processum format de novo super eisdem homicidiis, ut quas repperit culpabiles, puniat secundum leges. Ita Dufinus, Pegna & ego.

Vide etiam eundem Pegnam in Paralipomen. ad tract. de strigibus Bernardi Comensis.

4. Notandum est etiam hic obiter quòd si lamas & striges vulgò dictæ Bruxas, se spontè detulerint, etiam si à nostra fide aberrassent, & ex animo apostatassent, admittuntur ad reconciliationem, neque eorum bona confiscantur, neque habitus penitentialis eis imponitur, & si hæ post abjurazione relabantur in Inquisitione Hispaniæ, admittuntur ad reconciliationem bis, & ter, teste Castro Palao tom. 1. tr. 4. disp. 8. punct. 16. §. 5. n. 3. qui citat instructione Madriliæ, an. 1615. n. 14.

RESOL. CXII.

An Inquisitores possint punire Aegyptianas, vulgo dictas Zingaræ, quæ bonam, aut malam fortunam, ut ipsæ asserunt, divinant? Ex part. 4. tr. 8. Ref. 128.

§. 1. **D**e hac vilissima gente eruditè, ut semper solet, pertractat Franciscus Ferdin. de Cordu-

ba in didascal. cap. 50. per tot. ubi notat Carolum V. in Germania, & Ferdinandum Regem in Hispania iussisse hanc gentem ab istis Regnis abire, & supradictas feceriminas, vel vitos posse Inquisitores punire, docet Villadiego in polit. cap. 5. §. 20. n. 30. ubi sic ait: [Los Inquisidores castigan à las Gitanas que dicen la buena ventura.] Ita ille, & ego.

RESOL. CXIII.

An Inquisitores habeant potestatem erga exemptos quo ad corpora, imagines, tabellas, &c. quæ in locis publicis, seu privatis apponuntur?

Et si Religiosi transgressores fuerint, an priventur voce activa, & passiva, &c. Ex p. 4. tr. 8. Ref. 127.

§. 1. **R**espondeo affirmativè ex Constat. Urban. VIII. die 2. Octobris 1625. ubi in fine sic habetur. Ut autem præmissa diligentius observentur, tam Ordinariis, quàm hæreticæ privatis Inquisitoribus districtè præcipimus, ut in sua quisque diocesi, vel provincia sedulo pervileget, ne sine approbationibus prædictis imagines cum memoratis signis exponantur, aut miracula, revelationes, ac beneficia prædicta publicentur, aliave contra superius disposita fiant, Transgressores verò si Regulares fuerint, privationis vocis activæ & passivæ, &c. Hanc constitutionem invenies apud Taurinum de iure Abbatum tom. 1. disp. 15. §. 7. n. 53. ubi ponit dicti Urbani VIII. declarationem supradictæ constitutionis.

RESOL. CXIV.

An Inquisitores possint examinare revelationes muliercularum, & aliorum? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 125.

§. 1. **R**espondeo affirmativè: unde Emanuel de Valde de Moura in opuscul. 2. de incant. & ensal. sect. 2. cap. 3. n. 19. sic ait: De revelationibus muliercularum suspèctissimè loquuntur authores, tanquam multis mirandisque hypocrisis, & fictionis earum exemplis edocti, & Ricard. de S. Victore eas subijcit Inquisitionis Officio. Ita ille, & ante illum Simanca in cathol. institut. tit. 21. n. 25. & 29. quando verò dictæ revelationes examinandæ erunt per DD. Inquisitores, videant Raphael. de la Torre in 2. 2. D. Th. 2. q. 95. art. 1. disp. 3. per tot. ubi latissimè & doctè, ut semper solet, hanc materiam pertractat, & dat regulas ad cognoscendum, quando revelationes sunt à Deo, vel à damone.

RESOL. CXV.

An Inquisitores possint prohibere, ne filij hæreticorum exercent officia publica?

Et an filij hæreticorum inhabiles sint ad beneficia Ecclesiastica recipienda, ita ut hæc inhabilitas ipso iure incurratur, & collatio beneficij illis facta irrita sit?

Idem dicendum est quoad pensiones. Ex part. 4. tract. 8. Ref. 73.

§. 1. **R**espondeo ex cap. quicumque, & c. statut. de hæret. in 6. quod filij hæreticorum efficiuntur inhabiles ad officia publica, qualia sunt Magistratus, prætoratus, notariatus, &c. ita docet Suar. de fide disp. 24. sect. ult. n. 6. & alij. Vnde in instruct. Vallisoli. an. 1488. n. 11. sic habetur. [Los Inquisidores en sus partidos, y lugares tengan mucha diligencia, manden, y pongan grandes penas, y censuras que los hijos y nietos de los hereges condenados no tengan ni usen officios]

cios publicos, ni sean Ivezes, alcaides, regidores, Iurados, Mayordomos, Maestrelas, pedadores, publicos Mercadores, ni Notarios, ecrivanos publicos, Abogados, Procuradores, Secretarios, Contadores, Cancellarios, Theforeros, Medicos, Cirujanos, Sangradores, Potarios, ni corredores, cambiadores, fieles cogedores, ni arrendadores de rentas algunas, ni otros semejantes officios que publicos sean, o dezir se puedan, ni usen de los dichos officios por si, ni por otra persona, ni foyerro color alguno, ny traygan sobre si, ni en sus, atavios, vestiduras, y cosas que sean insignias de alguna dignidad, o milicia Ecclesiastica, o seglar.] Sic ibi.

2. Et adverte, quod quoties dubitatur quid nomine publici officij intelligatur, à quo hæretici, & eorum descendentes excluduntur, ad Inquisitores, vel ad eos una cum Episcopo id pertinebit declarare, ut docet Pegna in *direct. part. 3. comm. 8.* & Narbona in *recop. lib. 4. tit. 1. leg. 20. gloss. 20. n. 108.*

3. Notandum est etiam hic à fortiori, supradictos filios hæreticorum inhabiles esse ad beneficia Ecclesiastica recipienda, ita ut hæc inhabilitas ipso iure incuratur, & collatio beneficii illis facta irrita sit, ut habetur expressè in *cap. 2. de hæret. in 6.* Vide Ricciullum de *iure personar. c. lib. 5. cap. 29. n. 2.* Sanctarellum de *hæresi cap. 35. dub. 2. n. 21.* Pegnam in *direct. Inquisit. part. 3. comm. 63.* Rojas de *hæret. p. 2. n. 336. & seg. Simancam in cathol. instit. tit. 9. c. 29.* & alios penes ipsos, & hæc inhabilitas procedit non solum, ut dictum est, in ordine ad beneficia obtinenda, sed etiam quoad pensiones, ut notat Gasias de *benef. tom. 2. p. 11. cap. 10. §. 1. n. 74.* Sanchez in *summa tom. 1. lib. 2. cap. 28. n. 35. & 36.* & alij, locis cit. præcipue Ricciullus. Sed ex his oritur magna quæstio, ideo quero.

RESOL. CXVI.

An Inquisitores possint punire supradictis penis filios natos ante hæresim parentum? Ex *part. 4. tract. 8. Ref. 74.*

Negativè respondent Doctores, quos citat & sequitur Sanchez in *sum. tom. 1. lib. 2. cap. 27. n. 14.* quibus addo Torreblancam de *magia lib. 3. c. 12. n. 48.* & Sanctarellum de *hæresi cap. 34. dub. 1. num. 11. in fine.*

2. Mihi verò magis placet affirmativa sententia, quam tueretur Doctores, quos citat & sequitur Barboza in *collect. tom. 3. lib. 5. tit. 2. cap. 15. n. 3.* & Ricciull. *tr. de iure personar. c. lib. 5. cap. 30. n. 27.* ubi ita testantur determinasse sacram Rotam Romanam in una *Conchen. pensionis 6. Marty 1598.* coram Peregrino. Vide etiam Suarez de *fide disp. 43. sect. 3. n. 2.* Azorium *tom. 1. lib. 8. cap. 13. post §. 8. & tom. 2. lib. 6. cap. 4. q. 3.* Toletum *lib. 1. cap. 69. n. 4.* Rojas de *hæret. p. 2. n. 336. & singul. 68. n. 3.* Pegnam in *direct. p. 3. comm. 162.* & alios penes ipsos. Ratio est, quia pena infamiae, privationis officiorum & beneficiorum, &c. in casu nostro imponitur filiis in supplicium parentem, ut sic puniti à peccato avertantur, ex glossa in *Extrav. unica Joannis XXII. de penis §. filij ejus, ver. quomodolibet.* Sed hæc ratio militat etiam in filiis natis ante delictum: ergo, &c. Igitur in nostro casu filij puniuntur odio parentis, *quisquis C. ad leg. Julianam majestatis c. 2. §. credentes de hæret. in 6.* cum in filiorum persona acrius pater torquatur, quam in propria *l. isti qui dem. ff. de eod. quod met. caus.* Ergo multò magis debent dictæ penæ habere locum in filiis hæreticorum natis ante delictum, quam in aliis, cum major sit afflictio videri filium adultum, sæpe etiam bonis ditatum, & in dignitate constitutum, gradu dejecti, quam filios infantes. Adde quod contingere possit ut post delictum

hæreticus filios non suscipiat. Hæc Ricciullus ad *supra.*

RESOL. CXVII.

An Inquisitores possint punire supradictis penis filios hæreticorum, qui licet traditi fuerint Curia seculari, eos puniunt, & mortui sunt Catholici? Et an filij, revelantes sponte hæresim parentum non contrahant penas statutas contra filios hæreticorum, etiam si essent geniti post delictum patris? Et quid est dicendum, quando illorum parentes non fuerint condemnati tanquam hæretici, sed solum tanquam suspecti de hæresi? Ex *p. 4. tract. 8. Ref. 75.*

Negativè videtur respondendum, quia supradicti filij hæreticorum non incurant in penas impositas filiis hæreticorum in *cap. statum de hæret. in 6.* & tradunt Sordus *conf. 346. n. 24.* Tolius *lib. 1. cap. 69. n. 3.* Henriquez *lib. 14. cap. 5. n. 4.* Repetto. Inquisit. *ver. filij, §. nunc & alij,* & ita teste Canter, fuisse decusum in Inquisitione Conchensis testatur Ricciullus ubi *infra.*

2. Sed his non obstantibus ego puto affirmativam sententiam tenendam esse, quam tueretur Ricciullus de *iure personarum, &c. lib. 5. cap. 30. n. 2.* & seg. Sanctarellum de *hæresi, cap. 34. dub. 2. n. 17.* Pegnam in *direct. part. 3. quest. 15.* Simancam in *cathol. instit. tit. 9. n. 17.* Decianus in *tract. crim. lib. 5. cap. 45. num. 3.* Paramus de *orig. Inquisit. lib. 3. q. 9. n. 209.* Azorius *tom. 1. lib. 8. cap. 13. q. 8. & tom. 2. lib. 6. cap. 4. quest. 3.* Burlatus *lib. 3. consil. 289. num. 16. & seg.* Avila de *consil. part. 7. disp. 4. dub. 3.* Suarez in *3. part. tom. 5. disp. 45. sect. 3. num. 4.* & alij penes ipsos. Ratio est, quia in dicto *cap. statum*, ne filij incurant in penas parentum hæreticorum duo requiruntur, nempe quod pater fuerit emendatus, & reincorporatus Ecclesie unitati, ac relapsus supradictus non potest dici reincorporatus, quia Ecclesia denegat illi audientiam, *cap. super eo, sed. tit. ergo, &c.* Igitur tunc dicuntur hæretici reincorporati Ecclesie, cum per absolutionem solemnem & juridicam Ecclesie reincorporantur, & admittuntur ad parententiam juridicè implendam, & non traduntur brachio seculari, ut docet Geminianus in *cap. statum, de hæret. in 6. n. 5.* & Archidiaconus in *cap. accusatus, eodem tit. n. 7.* & quamvis tales relapsi sint absoluti in sacramento Confessionis, talis absolutio valet tantum quoad forum interius, & ut possint recipere Eucharistiam, ut notat glossa in *cap. super eo, de hæret. in 6. ver. deneganda.* Azor. *tom. 1. lib. 8. cap. 14. q. 7.* Paramus ubi *supra.* & Decianus *lib. 5. cap. 45. n. 7.*

3. Notandum est tamen hic obiter quod filij sponte revelantes hæresim parentum, non contrahunt penas statutas contra filios hæreticorum, etiam si essent geniti post delictum patris, ut patet ex *cap. ut Inquisitionis, de hæret. in 6.* & tradunt Pegna in *direct. part. 3. comm. 15.* Rojas *singul. 12. n. 5.* Simancam in *cathol. instit. tit. 9. n. 46. & seg.* Tabiena *ver. hæret. m. 6. dist. 29. n. 5.* Castrus de *hæret. puni. lib. 2. cap. 26. & alij,* & hoc à fortiori dicendum est, quando illorum parentes non fuerint condemnati tanquam hæretici, sed solum tanquam suspecti de hæresi, ut observat Decianus in *tract. crim. lib. 5. c. 45. num. 5.* Zanchinus de *hæret. cap. 28. n. 3.* Vmbertus Locatus in *praxi Inquisit. ver. filij, n. 4. & alij.*

RESOL. CXVIII.

An Inquisitores possint punire filios hereticorum beneficiis obientis ante illorum hæresim?
Et an pœna supradictæ in superioribus Resolutionibus habeant locum etiam in filiis illegitimis, spurciis, vel adoptivis? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 76.

§. 1. **A**ffirmativè respondet Tabiena *ver. heret. n. 6.* Guttierrez in *qq. canon. lib. 2. cap. ult. n. 38.* & Castaldus *tract. de Imper. q. 118. n. 13.* Graffius in *decis. lib. 2. cap. 11. num. 11.* Geminianus in *cap. ut commissi. §. privandi. de heret. in 6. n. 4.* & ibi Domin. n. 4. Io. Monachus ante n. 1. Francus in *cap. felicit. n. 6. de panis in 6.* Flamin. *de resignat. benef. lib. 3. q. 1. n. 34.* Peregrin. *de iure fisci lib. 3. tit. 10. n. 2.* Garzias de *benef. tom. 1. part. 11. cap. 10. n. 72. & seq.* Decianus in *tract. crim. lib. 5. c. 20. n. 5. & cap. 45. n. 6.* Gundissalvus de *heret. q. 23. n. 2.* & alij penes ipsos. Vnde Inquisitores proferunt sententiam condemnantem hæreticos, & eorum filios, & efficientem eos inhabiles ad habendum, tenendum, & possidendum dignitates, beneficia, & officia, tam Ecclesiastica quàm secularia, quæ verba, ut patet, aptè quidem comprehendunt tam beneficia obtinenda, quam obienta.

2. Verùm contraria sententia est communis nempe Clericos privari, ob hæresim parentum ipso iure beneficiis obientis, postquam eorum parentes in hæresim incidierunt, non autem beneficiis acquisitis ante illorum hæresim; & ita tenet Zecchius in *sum. tom. 1. tit. de fide. cap. 11. n. 16.* Paramus de *orig. Inquis. lib. 3. q. 8. n. 203. & seq.* Toletus *lib. 1. cap. 63. num. 4.* Ledelma in *summa tom. 2. tract. 1. cap. 6. concl. 17. diff. 2.* Azor. *tom. 1. lib. 8. cap. 13. q. 8.* Suarez de *fide disp. 24. sect. 3. num. 5.* Clarus *lib. 5. §. heresis. n. 6.* Otolora de *nobil. p. 4. cap. 9. n. 9.* Hojeda de *incompatib. benef. cap. 13. n. 100.* Simanca in *catol. instit. tit. 29. n. 20. & in encir. tit. 63. num. 9.* Surdus *conf. 385. n. 5.* & ita determinasse Clem. VIII. consultis Cardinalibus S. Officij testatur Anton. Ricciulli. *de iure personarum. lib. 5. c. 19. in fine.* Et ratio est, quia nullo iure habetur eos privari beneficiis obientis ante parentum hæresim: ergo hæc pœna sine textu expresso non est imponenda.

3. Ad sententiam verò, quam ferunt Inquisitores, respondeo illos in condemnandis hæreticis uti ea formula ordinaria, in qua nihil certi de hoc est statutum, nec voluerunt definire. Vnde remanet discutienda disputatio à Theologis & Iurisperitis.

4. Vide etiam circa præsentem questionem Ioan. Rojas *singul. 24. & singul. 66. n. 3.* Rebuffum in *praxi de modis amittenda beneficia. n. 25.* Repertor. *Inquisit. ver. filij vers. nunc queritur.* Majolum de *irregul. lib. 5. c. 47. n. 6.* Azevedum in *recopil. lib. 8. tit. 3. leg. 1. n. 204.* Covarr. *lib. 2. var. cap. 8. n. 4.* Pegnam in *direct. part. 4. comment. 163.*

5. Notandum est etiam hic obiter quodd non exigitur sententia condemnans parentes hæreticos, ut filij ac nepotes incurrant pœnas irregularitatis & inhabilitatis ad beneficia, sed satis est, si vel per evidentiam facti, vel per propriam confessionem parentum in iudicio constet parentes fuisse hæreticos, vel fautores, defensores, aut receptores hæreticorum. Et ita docet Sanctarell. de *heresi cap. 34. dub. 2. n. 13.* Suarez de *conf. disp. 43. sect. 3. n. 2.* Saytus de *conf. lib. 6. cap. 10. numer. 40.* Sanchez in *summa tom. 1. lib. 2. cap. 27. n. 28.* & alij.

6. Nota etiam quodd pœna supradictæ in superioribus resolutionibus habent locum etiam in filiis illegitimis & spurciis, ut docet Surdus *conf. 386. n. 6.* Io. Andreas in *cap. statutum. de heret. in 6. n. 4.* Ancharam. Tom. V.

n. 2. Francus n. 4. Geminianus n. 4. Snar. *loc. cit. n. 11.* Menochius de *presumpt. lib. 5. presump. 33. num. 11.* Graffius in *decis. lib. 2. cap. 11. n. 19.* & Ricciullus de *iure personar. &c. lib. 5. cap. 30.* ubi disputat quid dicendum de filiis adoptivis.

RESOL. CXIX.

An Inquisitores teneantur dare filiis hæreticorum ex bonis confiscatis dotes, vel alia alimenta? Ex part. 4. tr. 8. Ref. 45.

§. 1. **A**ffirmativam sententiam tenet Torreblan. de *Sup. hoc in magia lib. 3. c. 11. n. 46. & 47.* Surd. *conf. 386. n. 8.* Plotus inter *confilia criminalia.* Ziletti *lib. 1. conf. 1. 30. n. 83.* Socinus *lib. 1. conf. 30. n. 3.* & alij.

2. Verùm negativam opinionem docet Gabriel Quemada in *qq. fiscalib. q. 24. n. 12.* & Sanchez in *sum. tom. 1. lib. 2. cap. 16. n. 26.* ubi sic ait: Quando ob hæresim publicantur bona alicujus, non tenetur fiscus filios alere, sed omnia prorsus parentum bona publicantur, nullis alimentis reservatis, quod quidem ob hujus criminis atrocitatem iustissime fit. Nam etsi parentes adstringantur iure naturali ad filios alendos, non ob id impeditur quin illis integrum sit bona omnia hypothecæ alicui subijcere per contractum, ac sæpè à creditoribus omnia usurpantur, non deductis filiorum alimentis: ergo à fortiori id poterunt per delictum, prior enim obligatio ex propria parentum voluntate oritur, posterior verò ex legis præcepto, ob bonum commune, ut tam atrocis supplicij timore arceantur parentes ab hoc delicto patrandò. Ita Sanchez, & ante illum Doctores, quos ad facietatem adducit Antonius Ricciullus *tr. de iure personar. lib. 5. cap. 40. n. 1.* qui optimè hanc questionem pertractat, adi illum & non pigebit.

3. Non reticeam tamen hic adnotare, quod in nostra Hispania circa hoc observatur id, quod præcipitur in *Instruct. Hispal. quam affert Gabriel Quemada in qq. fiscalib. q. 24. n. 11.* ubi sic habetur: [Si de los hereges quedaren algunos hijos o hijas de menor edad, que no sean casados los Inquisidores provean y den orden que los dichos huérfanos sean engomendados à personas honestas, y Christianos viejos Catholicos, o à personas Religiosas que los crien y sostengan.] Sic ibi. Vnde Pegna in *direct. Inquis. part. 2. comment. 9.* ita asserit, Inquisitores pueris, & puellis hæreticorum damnatorum providebunt ex misericordia, ita ut rationem habeant sexus, & ætatis, nam masculos jam corpore validos alicui arti mechanice jubebunt adduci; feminas aliquibus honestis matronis assignabunt, ut eis famulentur, & ab eis in fide instruantur, cæteris quibus per ætatem, aut incommodam valedudinem laborare non licet, tenuia alimenta ex paternis bonis ex sola misericordia subministrabunt. Ita Pegna, & ante illum Simanca in *Catol. instit. tit. 29. num. 12.*

RESOL. CXX.

An per fscum, & Inquisitores possint publicari bona Majoratus, & fideicommissi hæreticorum?
Et an durante vita possessoris, commoditates fructuum pertineant ad fscum, vel ad sequentes vocatos?
Et an veniat in confiscatione Majoratus, quando illius Inquisitor deliquit? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 60.

§. 1. **A**ffirmativam sententiam docet Azor. *tom. 1. lib. 8. cap. 12. quæst. 13.* & Simanca in *catol. instit. tit. 13. a num. 152. usque ad num. 273.* Verùm adversus illos contrariam opinionem novissime docet Q9 2 Ferdinandus

Ferdinandus à Castro in oper. mor. tom. 1. tract. 4. §. 5. punct. 6. num. 8. Cui ego addo Antonium Sanctarellum de heresi cap. 18. dub. 2. n. 8. Antonium Ricciolum de iure personarum lib. 5. cap. 32. n. 65. & seq. & Suarez de fide disp. 22. sect. 5. n. 12.

2. Dico igitur primum quod in crimine heresis non confiscatur Majoratus, quando institutus est non solum ex propriis bonis, sed etiam ex bonis à Rege donatis, dummodo in facultate Regia, qua fuit Majoratus institutus, non caveatur, ut transeat ad fiscum.

3. Dico secundum quod bona fideicommissa subiecta, vel alienari prohibita, non cadunt sub confiscatione casu quo testator prohibuerit alienationem in favorem alterius à delinquente, & quando alienatio perpetua est, non pro vita tantum delinquentis, nisi testator alienationem etiam pro vita delinquentis prohibuerit. Verum licet hæc omnia sint vera, notandum est tamen quod hæreticus delinquens potest fideicommissum retinere quousque per sententiam declaratur. Ita Vasquez in 1. 2. disp. 169. cap. 4. & Sanchez in summ. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 30. Sed circa præsentem questionem præter Doctores citatos vide Molinam Iuriconsultum & Theologum, hunc de iustit. tom. 3. disp. 657. num. 3. illum de primogen. lib. 3. cap. ult. num. 31. Migres de Majorat. part. 4. quest. 23. n. & seq.

4. Non desinam etiam hic adnotare quod aliqui asserunt, durante vita possessoris commoditates fructuum pertinere ad fiscum, etiam quando est expressa prohibitio alienandi; & ita docet Molinà de iust. tom. 2. disp. 470. alter Molina de primogen. lib. 1. cap. 20. num. 9. Sayrus in Clavi Regia lib. 9. cap. 7. num. 7. & alij.

5. Verum mihi placet contraria sententia, videlicet dictos fructus pertinere ad sequentes vocatos; & ratio est, quia commoditas illorum fructuum, quæ ex talibus bonis percipitur, est annexa dominio bonorum illorum; ergo sicut dominium ob delictum possessoris non transit ad fiscum, sed ad vocatos hæredes, ita nec etiam ad fiscum, sed ad vocatos fructus pertinebunt. Et ita tenet Decius vol. 3. consil. 442. num. 27. & 28. Ruinus vol. 2. consil. 193. num. 4. Alciatus vol. 3. consil. 67. num. 1. Pancirolo vol. 1. consil. 181. Natta consil. 28. num. 19. & patet ex l. Imperator ff. de fideicommiss. lib. 1. Sed hæc opinio omnino est sequenda, quando testator, vel institutor utitur his, vel similibus verbis, ut eo ipso delinquens amittat bona cum omnibus suis commoditatibus. Nam tunc non ad fiscum, ut diximus, sed ad hæredes vocatos pertinebunt, ut optimè observant Rolandus à Valle vol. 1. consil. 96. n. 11. Menochius vol. 1. consil. 91. num. 6. Tobias Nonius vol. 1. consil. 97. num. 2. Sfortius Oddo vol. 1. consil. 53. n. 7. Hieronymus Gabriel vol. 1. consil. 123. n. 12. & alij.

6. Et tandem si aliquis querat, an veniat in confiscatione majoratus, quando illius Institutor deliquit, remitto illum ad Molinam Iuristam de primogen. lib. 4. c. ult. & ad Molinam Theologum de iust. tom. 3. disp. 659. Sanchez lib. 2. cap. 18. & alios penes ipsos.

RESOL. CXXI.

An possint à fisco, vel Inquisitoribus ob delictum heresis publicari bona Castrensia filiorum, & quid de aliis bonis?

Idem dicendum est de bonis profectitiis?

Et notatur, quod si post heresim filius acquirat bona adventitia, usufructus illorum non pertinebit ad Patrem, sed ad fiscum, sicut pertinebit proprietates. Ex part. 4. tr. 8. Ref. 61.

§. 1. Affirmative respondet Ferdinandus de Castro in oper. mor. tom. 1. tract. 4. disp. 5. punct. 10. n. 23. Vasquez in 1. 2. disp. 169. cap. 1. num. 9. Azorius tom. 1. lib. 5. c. 7. §. 8. Suarez de fide disp. 22. sect. 5. n. 9. Si manca in cathol. instit. tit. 9. n. 13. & alij penes ipsos, quia filius familias habet liberam potestatem super bona Castrensia: ergo transibunt per delictum heresis ad fiscum, hæc opinio est probabilis.

2. Sed contrariam non minus probabilem esse existimo, quam teneat DD. quos citat & sequitur Sanchez in summ. tom. 1. lib. 2. cap. 15. n. 4. quibus ego addo Anton. Sanctarellum de heresi cap. 18. dub. 1. num. 1. & patet ex l. si filius, C. de bonis damn. Dico igitur quod quando publicantur bona filij ob crimen heresis, non publicatur peculium castrense, nec quasi castrense, sed tribuitur patri, & ad argumentum contrarie sententiae responderi potest negando consequentiam, ut optime probat Sanctarell. ubi supra, quem tu omnino videtis.

3. Unde à fortiori idem dicendum est de bonis profectitiis, ut docet Covarruvias l. 2. var. 8. n. 7. Gomez lib. 2. var. 2. §. 5. n. 16. & alij: non enim veniunt in confiscationem ob filifamilias delictum, sunt enim bona patris, tam quoad proprietatem, quam quoad usufructum, ut patet ex l. si plures, §. & in arreato, ff. de vulgar. & pupillar.

4. Verum circa bona adventitia aliqui asserunt, publicari ob delictum heresis, reservato tamen patri usufructu, licet aliqui asserant quod in tali casu non solum proprietates bonorum adventitiorum publicentur, sed etiam publicetur usufructus patri debitus, & ita tenet Simanca in cathol. instit. tit. 9. n. 18. Azorius lib. 6. c. 7. §. 8. & lib. 8. c. 1. §. 15. & alij, quia filius ob crimen heresis non est amplius sub patria potestate, sed usufructus in bonis adventitiis filiorum pertinet ad patres, ob potestatem, quam in illos habentur patres in l. ex causa, §. Papinianus, ff. de minorib. ergo confiscata proprietate, confiscabitur usufructus, consolidabiturque cum illa. At hanc sententiam impugnat Anton. Sanctarellus de heresi cap. 18. dub. 1. n. 5. Sayrus in Clavi Regia lib. 9. cap. 7. n. 7. Ferdinandus de Castro ubi sup. in opere mor. tom. 1. tract. 4. disp. 5. punct. 10. n. 23. quia factum filij præjudicare non potest iuri patris acquiritio. Vide etiam Molinam disp. 140. & 129. Azvedum in rectpil. lib. 8. tit. 3. leg. 1. n. 121. Octavianum Cachetium de off. Pedemont. 94. n. 9. Sanchez in summ. tom. 1. lib. 2. cap. 15. n. 11. & alios. Notat tamen & optime Sanctarellus ubi supra, quod si post heresim filius acquirat bona adventitia, usufructus illorum non pertinebit ad patrem, sed ad fiscum, sicut pertinebit proprietates; & ratio est, quia illa bona acquiruntur filio constituto extra potestatem patris, ergo, &c.

RESOL. CXXII.

An fisco, vel Inquisitores possint publicare etiam bona paraphernalia uxoris, si scienter contraxit cum heretico? Et quid est dicendum de aliis bonis extra dotem? Et an vir Catholicus contrahens scienter matrimonium cum femina heretica, amittat sua bona? Et ex doctrina hujus questionis casum inferius feminas rapientes viros non incurrere penas quas incurrunt viri rapientes feminas, & feminas occidentes viros suos non incurrere penas eas quas incurrunt viri occidentes uxores suas. Ex p. 4. tr. 8. Ref. 62.

§. 1. Certum est quod si femina contrahat matrimonium cum heretico, sciens illum esse hæreticum, tunc in penam delicti ejus dos confiscatur, ut patet in c. decrevit, de heret. in 6. Difficilis est dicendum de aliis bonis extra dotem? Affirmative respondet Ferdinand. de Castro in oper. mor. tom. 1. tract. 4. disp. 169.

Et Potestate Inquisitorum, Ref. CXXIII & c. 46 I.

diff. 169. cap. 1. n. 13. Simanca in cathol. instit. tit. 9. num. 74. & alij.

Verum mihi contraria sententia magis placet, quam præter Sanchez in *summa* tom. 1. lib. 2. cap. 17. n. 22. tenet novissimè Antonius Sanctarellus de heresi cap. 19. dub. 3. n. 14. & Augustinus Barbosa in collect. tom. 3. lib. 5. tit. 2. cap. 14. n. 3. cum alijs. & patet ex d. cap. decrevit. ubi tantum agitur de bonis dotalibus & pene non sunt extendendæ, & si voluisset Pontifex, ut ob contractum matrimonium scienter cum hæretico uxor amitteret omnia bona sua, id expressisset, & non restrinxisset ad dotem, faciendo solum de ea mentionem. Ex his ego infero quod vir Catholicus contrahens scienter matrimonium cum femina hæretica, non amittit sua bona, quia in d. decrevit. solum fit mentio de feminis. Unde non est extendendum ad viros, qui dotem non afferunt, pene enim, ut diximus, non sunt ampliandæ, & ideo ego probabiliter puto contra Henriquez lib. 12. cap. 14. n. 4. & alios feminas rapientes viros, non incurrere in penas in quas incurrunt viri rapientes feminas, quia in *l. unic. C. de raptu virginum*, fit solum mentio de viro rapiente feminam, & ita tenet Salicetus n. 7. Decianus in *tr. crim.* l. 8. c. 7. n. 27. Clarus lib. 5. §. raptus. n. 6. Menochius de arbitrarij lib. 2. centur. 3. cas. 291. & alij. Item contra dictum Henriquez lib. 12. cap. 2. n. 1. Sotum in 4. diff. 37. q. un. art. 1. Navarrum in *manual.* cap. 22. n. 74. & D. Antoninum part. 3. tit. 1. cap. 16. §. 4. ego puto etiam probabiliter feminas occidentes viros suos non incurrere eas penas, quas incurrunt viri occidentes uxores suas, quia in cap. interfectores 37. q. 2. fit tantum mentio de viris occidentibus uxores, & ita docet. Tolet. lib. 7. c. 15. n. 3. Sylvest. ver. matrimonium 7. q. 6. disto 1. Armil. ver. matrimonium n. 58. Ledesma part. 2. q. 6. art. 2. & alij. Cum igitur in d. decrevit, de heret. in 6. agitur tantum de feminis scienter cum hæreticis matrimonium contrahentibus, pene ibi lata non videntur extendendæ ad viros cum feminis hereticis nubentibus, & ita hanc sententiam tenet Sanchez, Sanctarellus & Barbosa loc. cit. quibus circa præsentem questionem adde Zecch. in *sum. tom. 1. tit. de fidei.* l. 1. n. 16. Pegnam in *direct. Inquis.* part. 3. comment. 160. Azor. tom. 1. lib. 5. c. 7. Suar. de fidei. diff. 2. sect. 5. & alios penes ipsos.

RESOL. CXXIII.

An Inquisitores, seu Fiscus teneantur satisfacere creditoribus hæreticorum?

Et an fiscus teneatur solvere ultra vires bonorum publicatorum, si non confecerit inventarium?

Et an in foro conscientie, si fiscus non solvat debita ab hæreticis contracta, ipsi non teneantur ea solvere, quamvis ad pinguiorem fortunam postea devenierint? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 59.

§. 1. **R**espondeo breviter, si debita contracta fuerint ab hæretico ante delictum hæresis teneatur fiscus, seu Inquisitores solvere, & ita docet Torrelblanca de magia lib. 3. c. 11. n. 45. Simanca in cathol. instit. tit. 9. n. 35. Lælius Zecchius in *sum. tom. 1. tit. de fidei.* c. 11. n. 16. & alij, ut patet ex l. non possunt 2. ff. de iure fisci, & quando debita hæreticorum non omnia publicantur, sed solum aliqua pars, tunc pro rata illius partis erit facienda satisfactio, ut colligitur ex l. final. C. de debitor. civit. Si verò dicta debita sint in dubio, an fuerint contracta ante, vel post commissum delictum, ad fiscum pertinebit probare, & non ad creditores, ea fuisse contracta post delictum. Non tamen tenetur fiscus solvere ultra vires bonorum publicatorum, si non confecerit inventarium. Ita Iul. Clarus lib. 5. q. 78. n. 30. Cevallos in *com. opin.* 3. q. 82. n. 13. & alij. Vide etiam Tom. V.

circa præsentem questionem Fachinæum lib. 6. controvers. cap. 21.

2. Notandum est hic obiter quod etiam in foro conscientie si fiscus non solvit debita ab hæreticis contracta, ipsi non tenentur ea solvere, quamvis ad pinguiorem fortunam postea devenierint, quia tota obligatio fuit translata in fiscum, & ita docet Valq. in 12. diff. 169. cap. 2. n. 20. Simanca ubi supra. Cassanæus in consuetudin. Burgund. rubri c. 2. §. 1. n. 33. Surdus de alimentis tit. 8. privi. 59. n. 10. & alij.

RESOL. CXXIV.

An Inquisitores, si post annum contumaces appareant, debeant illos audire etiam quoad bona confiscata?

Et quot vicibus citari debeat absens & contumax in crimine hæresis antequam condemnentur?

Et notatur, quod citatio faciendæ contra contumacem absentem in crimine hæresis continere debet causam. Ex p. 4. tr. 8. Ref. 42.

§. 1. **A**ffirmativè respondet Sigismundus Scaccia *sup. com. de iudic.* lib. 2. cap. 98. n. 34. & Farinacius de in hoc & seq. heresi q. 85. n. 109. ubi restatur Romæ in Tribunali Generali & S. Inquisitionis servari quod quondamque contumaces spontè compareant, semper audiuntur & quoad personam, & quoad bona.

2. Verum contrariam sententiam tenet Simanca in cathol. instit. tit. 2. n. 21. ubi sic ait. Is qui intra annum præsentiam sui fecerit, audiri quoque debet, ut ne bona sua publicentur; post annum verò et si auditor, nihilominus bona ejus confiscantur, excepto si de innocentia illius planè constiterit. Ita ille. Et hanc sententiam tenet Pegna in *direct. Inquis.* part. 3. comment. 49. Io. Rojas singul. 145. n. 5. Paramus de orig. Inquis. lib. 3. q. 4. n. 47. & Sanch. in *sum. tom. 1. lib. 2. c. 20. n. 27.* ubi probat quod quando bona ob contumaciam hæretici absentis publicantur, ita elapso anno transeunt in rem judicatam, ut comparens postea non sit audiendus circa illa, nec ea recuperet, nisi, ut dictum est comparens innocentiam suam planè ostenderit.

3. Notandum est hic obiter quod citatio faciendæ contra contumacem absentem in crimine hæresis, continere debet causam, ut scilicet compareat ex causa fidei, & ita tenet Angelus ver. hæreticus. n. 1. Decianus in *tr. crim.* lib. 5. cap. 32. n. 8. & alij. Verum sufficere in tali casu ut reus citetur ad comparandum coram Inquisitoribus volentibus ab eo quædam scire, tradunt Simanca in cathol. instit. tit. 43. num. 12. & Pegna in *direct. Inquis.* part. 3. comment. 33. Vide etiam Paramus de orig. Inquis. lib. 3. quasi. 4. num. 34. Si tamen Inquisitores post citationem sic generaliter factam intendunt contra reum non comparentem procedere ad condemnandum tanquam contumacem, tunc requiritur alia citatio, in qua expresse citetur ad comparandum & respondendum quid sentiat de fide; & ita tenet Sigismundus Scaccia de iudic. lib. 1. cap. 43. num. 9.

4. Sed quot vicibus citari debeat absens & contumax in crimine hæresis antequam condemnentur, variant Doctores. Ego verò puto cum Ioanne Rojas singul. 29. n. 2. Simanca in cathol. instit. tit. 14. n. 6. & in enchirid. n. 3. & 4. & Paramo de orig. Inquis. lib. 3. q. 4. n. 65. tres requiri citationes, licet ad minus duas esse necessarias tradat Carretius de heret. n. 128. Vmberius Locatus in *praxi Inquis.* ver. sententia. num. 25. & Decianus in *tr. crim.* lib. 5. cap. 39. n. 9. ubi declarat, & num. 27. Sed ad alia procedamus.

RESOL. CXXV.

An quando Inquisitores revocant bona alienata per hereticum, teneantur ad pretium?

Et notatur primo Inquisitores, & eorum fiscum non posse revocare ea, quae alienaverunt heretici pro rebus necessariis.

Notaturque secundo quod Inquisitores tenentur ad restituendum meliorationes factas ab emptore, quando revocant rem alienatam ab heretico.

Et quid, quando emptor sciebat venditorem esse hereticum? Ex part. 4. tr. 8. Ref. 92.

§. 1. **R**espondeo negativè cum Scaccia de judic. lib. 1. cap. 98. num. 13. Simanca in cathol. insit. tit. 9. num. 27. & sequen. Zanchino de heret. cap. 27. num. 6. Azorio in 1. lib. 5. cap. 7. quæst. 8. Suar. de fide disp. 22. sect. 4. num. 9. Aragonio in 2.2. quæst. 1. art. 3. Valquez in 1.2. disp. 162. cap. 9. num. 7. & 8. & aliis, quos citant & sequuntur viri docti, Riccius & Sanctarellus, hic tract. de heresi, cap. 24. dub. 3. num. 5. ille in tract. de jure personarum, &c. lib. 5. cap. 38. num. 1. & sequen. quibus adde Ioan. Rojas in singul. 18. num. 3. & 4. ubi sic ait. Inquisitores quando revocant alienata per hereticos, non tenentur emptoribus ad pretium, sed si pretium, vel aliquid loco pretij inter bona hereticorum invenitur, vel in utilitate hereticorum pretium fuit conversum, in his casibus ab Inquisitoribus pretium restituendum est, aliis non. Ita Rojas, & hæc opinio procedit, etiam si per mille manus bona heretici alienata transierint, ut rectè advertit Scaccia ubi sup. n. 15. & Surdus de eis. 247. n. 11. Et ratio horum omnium est clara, quia si quis emat bona fide rem alienam, vel alteri obligatam, talis emptio nullo damno afficit verum dominum, vel alterum habentem hypothecam ad illam rem. Ergo cum Inquisitores & fiscus à die commissi criminis habeant dominium bonorum hereticorum, vel saltem habeant omnia bona illorum obligata, ut post sententiam declaratoriam criminis possint sibi vindicare illa bona, venditio postea illorum bonorum facta à delinquente non poterit in ulla re præjudicare Inquisitoribus & ejus fisco, nec erunt adstricti pretium restituere, alioqui venditio facta illis præjudicaret.

2. Notandum est tamen hic primò Inquisitores, & eorum fiscum non posse revocare ea, quae alienantur heretici pro rebus necessariis. Ita Gratianus in disceptat. forens. cap. 54. n. 15. Quemada in qq. fiscalibus, q. 7. n. 6. Bāñez in 2.2. art. 2. coroll. 1. Covarruvias in 4. Decretal. part. 2. cap. 6. §. 8. n. 9. Sotus de iustit. lib. 1. quæst. 6. art. 6. conclus. 4. quidquid asserat Alciatus in l. post contractum, ff. de donat. n. 19. Vide etiam Burlatum conf. 14. n. 29. Beccium conf. 8. n. 7. & 8. & alios penes ipsos.

3. Nota secundo, Inquisitores teneri ad restituendum meliorationes factas ab emptore, quando revocant rem alienatam ab heretico: unde si quis emat domum, vicarium, &c. ab heretico, nesciens illum esse hereticum, & facit meliorationes in re emptæ, Inquisitores, & eorum fiscus tenentur illasolvere. Ita Garzias in de meliorat. cap. 6. n. 20. & pater ex l. in fundo, ff. de rei vindic. & ex l. divortio, §. impendia, ff. solut. matrim. Si verò emptor sciebat venditorem esse hereticum, tunc Inquisitores & fiscus tenenturolvere tantum melioramenta necessaria. Et ita Bartolus in d. l. fundo, num. 11. Menochius de recuper. rem. d. 15. n. 515. & constat ex l. domum, C. de rei vindic. quænam verò sint melioramenta necessaria, vide Ruinum lib. 1. conf. 157. n. 21. Rolandum à Valle lib. 1. conf. 28. n. 12. & Surdum de eis. 300. n. 4.

RESOL. CXXVI.

An Inquisitoribus liceat bona confiscata relinquere hereticis penitentibus?

Et an ad id teneantur Inquisitores? Ex part. 4. tract. 8. Ref. 44.

§. 1. **A**ffirmativam sententiam docet Paulus lib. 4. conf. 2. n. 184. Vmbert. Locutus in pract. Inquisit. ver. Inquisitor. num. 33. Ghislan. tract. de heret. quæst. 6. num. 1. 2. & 3. Decianus in tract. crimin. lib. 5. cap. 44. num. 2. Rollandus à Valle lib. 3. conf. 91. n. 24. Zanchinus de heret. cap. 25. num. 3. Zalvus lib. 1. conf. 23. num. 11. Et ita servari in universa Italia testatur Pagna in direct. Inquisit. part. 2. comment. 9. Imò Burlatus lib. 1. con. 14. num. 31. & seq. docet Inquisitores ad hoc teneri. Vide etiam Surdum conf. 386. & alios, quos citat & sequitur doctus Antonius Riccius in tract. de jure personarum lib. 5. cap. 41. n. 2.

2. Verum contrariam sententiam docent Didacus Cantero in quæst. crimin. cap. 1. de heret. num. 18. Io. Rojas singul. 26. num. 4. Conradus Brunus de heret. lib. 5. cap. 6. num. 10. & hæc opinio, quidquid sit de consuetudine aliorum locorum, servatur in nostra Hispania. Unde non gravabor hic apponere verba doctissimi Simancæ in cathol. insit. tit. 47. num. 15. ubi sic ait. Non solum publicam penitentiam agunt heretici qui ad Ecclesiam redeunt, sed etiam bona eorum publicantur, nec ea recuperare possunt, nisi Ecclesie gremio recipiantur. Quia in re Paulus Parisius & Petrus Rebuffus insigniter errare mihi visi sunt, donec competi eos, & alios quamplures luisperitos Italiane consuetudinem sequi, quæ cum sit vetustissima, & à Summis Pontificibus approbata, pro lege ab eis servanda est. In Hispania verò jura ipsa Pontificia & leges Regias sequimur, nec enim Inquisitoribus licere putamus. bona ipso jure confiscata relinquere penitentibus in dampnum fisci, cui videatur iam jus esse quæsitum. Ita Simanca. Igitur in sacro Tribunali S. Inquisitionis Hispaniæ, nemini hereticorum efficitur bonorum remissio, nisi tantum illi, qui sponte fatentur errores suos, quod tunc accedit, quando nullo metu probationis & testificationis ductus ad Inquisitores accedit, & misericordiam postulat, heretici suam integritate manifestando. Et ideo non gravabor hic apponere verba Instructionis Tolcanæ anno 1561. ubi n. 41. sic habetur. [Si el reo estuviere bien confitecido, y su confesion fuera con las calidades que de derecho se requieren, los Inquidiores ordinarios, y Consultiores lo recebiran à reconciliacion con confiscacion de bienes.] Sic ibi.

RESOL. CXXVII.

Sequestratio bonorum quando, & quomodo debet fieri ab Inquisitoribus?

Et an sequestratio bonorum hereticorum ab emisso sit facienda, vel contra hereticum defunctum? Ex part. 4. tr. 8. Ref. 86.

§. 1. **H**oc statuitur in instruct. Tolcanæ anno 1561. num. 6. ubi sic habetur. [El secreto de bienes se deve hazer quando la prision es por heregia formal, y no en otros casos que los Inquisidores pueden prender, en el qual secreto solamente se ponan los bienes, que se hallaren en poder de la persona que se manda prender, y no los que estovieren en poder de tergero possessor.] Sic ibi. Et ad ornatum supra

Et Potestate Inquisitorum. Ref. CXXVIII. & c. 463.

supradictorum verborum vide Ioannem Rojas de hereticis. part. 2. num. 46. ubi sic ait: Quando reus comprehenditur, & carceribus Sancti Officii mancipatur, statim fieri debet sequestratio bonorum illius, ne bona surripiantur, vel abscondantur, & penes aliquam personam idoneam coram Tabellione & executore ponantur, quæ persona eorum custodiam & curam habeat, & illa bona quæ servando servari non possunt, Inquisitorum mandato per custodem vendantur. Igitur in crimine hæresis debet procedere bonorum descriptio quæ est ad confiscationem præparatoria. Ita ille.

2. Rectè etiam in supradictis verbis dicitur: [El secreto de bienes se deve hazer, &c.] quæ sequestratio bonorum efficitur, ut dictum est, in ordine ad confiscationem; sed confiscatio bonorum non habet locum nisi in heretico confessio, vel legitime convicto; ergo non debet fieri nisi pro hæresi formalis, non autem in aliis casibus sapientibus hæresim, & ita docet Tabiena verb. hereticus num. 5. Repertorium Inquisitorum verb. confiscatio, vers. Item sciendum. Vmberius Locatus in praxi Inquisit. vers. bona hereticorum, num. 1. Sanchez tract. de heret. cap. 25. num. 1. & cap. 18. num. 5. Cantera in qq. crim. rubric. de heret. cap. 1. num. 54. & alij. Vnde ex his rectè Rojas ubi supra num. 50. notavit bonorum sequestrationem, seu descriptionem non esse faciendam, quoties Inquisitores contra blasphemos, seu sortilegos procedunt, seu contra secundo dubitantes, &c. quia prædicti & alij similes proprie & verè non sunt heretici. Igitur bonorum descriptio, sicut & confiscatio, non debet fieri, ut optime dicta Instructio determinat, nisi pro hæresi formalis.

3. Notandum est etiam hic quod sequestratio bonorum non efficitur contra hereticum defunctum, propter rationem quam adducit Instructio Toletana supra dicta num. 61. ubi ita statuitur: [Aunque la probanza contra el defuncto sea bastante no se ha de hazer secreto de bienes porque estan en poder de terceros poseedores los quales no han de ser desposeedados hasta ser el defuncto declarado por herege y ellos vencidos en juicio.] Sic ibi.

4. Sed an sequestratio bonorum hereticorum absensum sit facienda, ita respondet Ferdinandus de Castro in op. mor. tom. 1. tract. 4. diff. 8. punct. 16. §. 3. n. 3. Bona absentium in tertium possessorum translata, licet de rigore iuris sequestrari non debeant, si tamen paulo ante citationem fuga præcessit, probatque facile possunt quæ bona sint, sequestrari debent. Sic responsum fuit à supremo Senatu Inquisitionis Inquisitoribus Gallie anno 1620. At sit fugit reus tempore quo captura exequenda erat, sequestrantur bona pro derelicto habita, vel quæ in potestate uxoris & filiorum reperiuntur, quod si hæc discerni non possunt, sequestrantur omnia quæ in ejus domo reperiuntur, quia omnia illa esse fugitivi præsumuntur. Hæc Castus, quæ sunt valde notanda.

RESOL. CXXVIII.

An bona hereticorum confiscata applicentur Inquisitoribus?

Et an bona Clericorum sive mobilia, sive immobilia, quæ ob ipsorum hæresim publicantur applicari debeant sisco Regio, vel sisco Ecclesie? Ex part. 4. tract. 8. Ref. 43.

Sup. hoc inf. §. 1. **R**elicta consuetudine aliorum locorum, assero quod in Hispania omnia bona hereticorum applicantur sisco Regio, quia Rex noster columna

fidei Inquisitoribus, & eorum ministris abundè suppeditat quicquid necessarium est ad conservationem S. Inquisitionis, & ex suo patrimonio quando opus est erogat, & ita ex Ignatio Lopez testatur Antonius Sanctarellus de heresi cap. 23. dub. 1. num. 3. Torreblanca de magia lib. 3. cap. 11. num. 41. Lorca ubi infra. Simanca in cathol. instit. tit. 9. num. 132. & alij. Vnde in instruct. Thomæ de Torquemada anno 1484. n. 10. sic habetur: [Los hereges y apostatas pierden todos sus bienes desde el dia que cometen tal delito, y los dichos sus bienes, y la propiedad dellos son confiscados, y aplicados a la camera y fisco de sus Altezas.] Sic ibi, quæ consuetudo procedit non solum quoad laicos, sed etiam quoad Clericos. Vnde licet attento jure Canonico bona Clericorum publicata, sint deferenda sisco Ecclesie, ut probat Covarruvias lib. 2. var. cap. 9. num. 12. Attamen in Hispania bona Clericorum, sive mobilia, sive immobilia, quæ ob ipsorum hæresim publicantur, applicantur sisco Regio, quam praxim testatur & approbat Covarruvias ubi supra. Sanchez in summa. tom. 1. lib. 2. cap. 20. n. 26. & Hieronymus Rodriguez in compend. qq. Regul. resol. 73. n. 14. quibus ego addo Cenedum, Azevedum, Salzedum, quos citat & sequitur Barbosa in collect. tom. 2. lib. 5. tit. 7. cap. 13. n. 8. & Lorca in 2.2. q. 11. art. 4. diff. 46. memb. 1. num. 6.

RESOL. CXXIX.

An Inquisitores non servant sententiam in hereticum, teneantur restituere aliquid Principi seculari, ad quem pertinebant bona confiscata dicti heretici?

Et ex doctrina hujus questionis inferitur, an reus legitime interrogatus, negans veritatem, falsisque testibus se defendens, non teneatur poenam restituere, qua damnandus erat? Ex part. 4. tract. 8. Ref. 108.

§. 1. **H**ic casus ponitur & resolvitur à docto Emanuel de Valle de Moura opus de ensalz. incant. sect. 3. c. 1. n. 35. ubi sic ait: Si obiter quæras, an si Inquisitor extra tempus gratiæ & à fortiori in illo, vel Episcopus data opera hereticum poenitentem recipiat ad Ecclesie gremium, sive convictum aliqui, sive media tantum illius confessione, nullam interim sententiam directe ferendo, sed admissa confessione & abjurazione in forma cum è carceribus remittendo, an inquam, teneatur restituere Principi seculari quantum sibi intererat sententia, qua non lata bona confiscata ad se nequeunt pervenire, & quam iudices Ecclesiastici ferre tenentur? Respondetur negativè, quia jus quod fiscus Principis ad hereticorum bona acquirit, est remotum, & quasi per accidens, seu quasi ex hypothesi, si nempe delinquentes in effectu per iudicem competentem sententia prolata condemnantur: ergo Princeps nec habet jus commutativum, ut ea sententia proficatur, nec cum contra iustitiam lædit, qui illam illicitè contra quamcumque virtutem impedit. Ita Emanuel, & ego. Vnde puto quod reus legitime interrogatus negans veritatem, falsisque testibus se defendens, non tenetur poenam restituere, qua damnandus erat, quia actor non habet directè jus ad poenam, sed indirectè & per accidens, media iudicis sententia. Et ita contra Sotum de just. lib. 1. q. 6. art. 9. Cast. de leg. part. lib. 2. c. 12. Molinam de just. 10. 1. r. 2. diff. 95. tenet Aragon, Banez & Salomus in 2.2. D. Th. q. 62. art. 3. & Doctores quos citat & sequitur Sanchez de matrim. tom. 3. lib. 10. diff. 8. n. 14.

147. signat. 147. 5. Suppono tertio.

Sup. hoc in tom. 6. tr. 1. Ref. 106. §. ult. & in Ref. 107. §. tertio, & in tom. 8. tr. 7. Ref. 31. §. 1. et in Ref. 34. §. 2.

Sup. hoc leg. doctrin. duarum primarum rel. ann. præterit. per totas, & signanter ex Ref. 2. §. 1. & §. Ex quibus.

RESOL. CXXX.

An Inquisitores penas pecuniarias imponere possint, sed non sibi applicare explicatur?

Et observatur, quod Inquisitores Italiae ex speciali Decreto Sacrae Congregationis Eminentissimorum Card. Superiorum Inquisitorum non possunt huiusmodi penas pecuniarias condemnare, nisi consultata eadem Congregatione, in uno casu particulari, quae praecipere solet Inquisitoribus, quid postea dato casu, agere debeant de illis pecuniis.

Et notatur, quod ubi Inquisitores Italiae condemnationes pecuniarias faciunt, de his reddere rationem tenentur Supremo Romanae urbis Tribunali: Ex p. 10. tract. 8. Ref. 6.

S. 1. Nota tamen hic obiter etiam Dominos Inquisitores posse Reis imponere poenam pecuniariam, sed non sibi applicare, ut notant Doctores, quos citat, & sequitur Soufa in *aphor. Inquis. lib. 3. c. 28. num. 2.* & Farinacius de *heresi, quest. 193. §. 6. num. 120.* nam in hoc, pari passu procedunt cum Episcopis, ut observat Zanchinus de *hereticis, cap. 16. num. 3.* & ibi Camillus Campegius in *addit. litt. A.* In uno tamen invenio inter illos discrepare; nam Episcopi, ut visum est, non possunt, neque Ecclesiae, neque Sacristiae, neque Ministris poenas pecuniarias applicare; Inquisitores vero possunt illas pro necessitatibus Officij Inquisitionis impendere. Immo licet Carreus tract. de *hereticis, num. 79.* scripserit non alias esse poenas pecuniarias Sacro Inquisitionis Officio applicandas, quam si necessitas id fieri exigat; non tamen est putandum extremam necessitatem esse expectandam, sed quaecunque praefens vel etiam futura sufficit: nam opportunum est, & fidei Catholicae valde expedit, Inquisitionis Officium pecuniis abundare, ut quoties oportuerit, absque incommodo Cruce signatorum seu Familiarium haereticorum fiat inquisitio, captura, deductio, & punitio. Et ita docet Pegna in *direct. part. 3. comm. 152.* Burtatus *conf. 90. num. 18.* Farinacius ubi *supra*, & Salzedus in *Pract. crim. Ignatij Lopez cap. 142. litt. A.* ubi sic sit: Poenae vero applicandae sunt visibus piis, & sanctae Inquisitionis Officio, quia nulla causa magis pia, & favorabilis esse potest, quam causa Inquisitionis, cujus maximo, & singulari beneficio haereses extirpantur, & illa summa ratio est, quae pro Religione facit leg. *sunt personae ff. de Relig. & sumpt. funer.* Nec amplectenda est Ludou. Carreij opinio asseverantis, non alias poenas pecuniarias Sancto Officio applicandas esse, quam si necessitas urgeat, quia seclusa necessitate id fieri potest, quia utilissimum est (ne dicam necessarium) Sanctum Inquisitionis Officium pecuniis abundare, ut quoties oportuerit sine Familiarium, & Ministrorum incommodo fiat haereticorum Inquisitio, captura, & alia multa, quae fieri contingunt. Ita Salzedus. Sed haec vera sunt, & procedunt de iure: nam, ut observat Carena, tract. de *Officio S. Inquisit. p. 3. tit. 13. §. 8. num. 81.* nunc Inquisitores Italiae ex speciali decreto Sacrae Congregationis Eminentissimorum Dominorum Cardinalium Superiorum Inquisitorum non possunt huiusmodi poenis pecuniariis Reos damnare, nisi consultata eadem Sacra Congregatione in unoquoque casu particulari, quae praecipere solet Inquisitoribus quid postea agere debeant de illis pecuniis. Et idem Carena in *Adnotationib. ad Guidonem Falconium, q. 3. num. 7.* notat etiam, quod ubi Inquisitores Italiae condemnationes pecuniarias faciunt, de eis reddere rationem tenentur Supremo Romanae Urbis Tribunali. Sed nos in Inquisitione

Visu est per tot. tract. 4. tom. 9. lege ibi illum; sed ista res. ex illo hic est apposta ut in proprii suo loco.

Hispanica observamus id quod licitum est per Privilegia Apostolica, & per aliquas Chartas acordadas, ut vocant in nostro Sacro, & Supremo Consilio Inquisitionis Castellae.

RESOL. CXXXI.

An reum à fidei questionibus publice damnatum liceat ubique locorum manifestare?

Et notatur, quod hoc non est peccatum neque contra iustitiam, neque contra charitatem, neque contra misericordiam, seculsa prava intentione.

Et docetur omnia crimina cuiuslibet persone, si sua publica sive ex iudicis sententia, sive ex notorietate facti posse absque ulla peccato vulgari in quibuscumque locis. Ex parte 10. tractatu 12. & Mile. 2. Ref. 5.

S. 1. Negativè posset aliquis respondere & adducere Doctores, quos ego citavi in p. 3. tract. 5. resol. 17. asserentes, illicitum esse evulgare crimina publica in loco distantissimo, in quo potius notitia occulta remaneret. Quia licet ius amiserit quis ad bonam famam, & parum illam curaverit in isto loco, in quo crimen commisit: tamen non amisit illud in alio: imò, quamvis tam in isto, quam in alio ius amiserit ad bonam famam, adhuc non amisit possessionem illius: possidet enim bonam famam in alio loco sine injuria alicujus: ac proinde est iustus possessor, & sic saltem erit peccatum mortale illum alibi contra ius possessione sua privare. Itaque in casu nostro proximus fuit locus in re magni momenti, quod merito ageretur, ut rem mihi fieri. Nec refert, quod ille ius ad famam non habuerit: quia sine cuiusquam injuria, & absque fraude eam possidebat, eaque adhuc diu fuisset fructus: ergo contra Charitatem est, illum spoliare bono nomine. Vnde Villabos in *summa, tom. 2. tract. 11. diff. 36. num. 13.* sic asserit: Quando uno est infamatus in unum locum per sententiam publicam, et que in otro lugar (aunque sea apartado) declara a quel delito, è infamia, no pecca contra iusticia, y por el consiguiente no està obligado a restituirla. Dixe en la conclusión, que no pecca contra iusticia, porque como dize Soto, es peccado contra caridad, mayormente si estuviere emendado, y tuviese ya buen nombre, porque la buena fama es muy gran ayuda, para que los hombres vivan bien, que sin ella se desaniman: Ita ille. Imò plus addit Philippus Fabrus de *restit. in 4. sent. disp. 15. q. 3. disp. 53. n. 130. cum seqq.* nempe in tali caso, non solum adesse peccatum contra Charitatem, sed etiam contra iustitiam.

2° Verum his non obstantibus, ego puto affirmativam sententiam tenendam esse & in tali casu non adesse peccatum, neque contra iustitiam, neque contra Charitatem. Et ratio est, quia nunquam satis laudatus Eminentissimus Dominus meus Cardinalis de Lugo, tom. 1. de *Iust. disp. 14. sect. 6. n. 72.* & alij rectè obliant, quod sententia publica executioni mandata, hoc ius videtur tribuere omnibus, ut possint eas obliant publicare. Nam Index ipse, qui sententiam promulget, licet non solum in eo loco, sed in quolibet alio publicare: potuisset enim eam ad maiorem, & faciliorem publicationem typis impressam jorem, & in locis publicis affigere, ac ad alia promulgare, & in locis publicis constaret: imò omnia loca transmittere, ut omnibus constaret: hoc videtur in eiusmodi sententiarum prolatione intendere, ut quantum fieri potest, publicetur, & ad hanc finem eligi solent dies, & loca, in quibus major, & solemnior hominum concursus esse solet, ut magis ac magis publicetur; hanc autem potestatem, quam ipse

habet, videtur omnibus communicare, ut omnes, quae velint, & possint, cooperentur ad sententiae publicationem; unde si aliquis privatus veller sententiam illam typis cadere suis expensis, & ad alia loca transmitti, nullo modo à Iudice impediretur, sed laudaretur. Habent ergo saltem ex voluntate Iudicis omnes & singuli facultatem publicandi delictum, & poenam illam: nam sicut Iudex possit per se ipsum id facere, sic potest hanc suam facultatem aliis communicare: sicut potest committere facultatem auferendi bona, vel vitam reo legitime in iis damnato. Omnes ergo utuntur jure suo, & facultate sibi data à potente eam dare, ad laudandam famam proximi, & publicandum ejus delictum.

3. Itaque optime docuit Banez in 2.2. *Divi Thoma, quest. 73. artic. 2. conclus. 3.* quod qui condemnatus est propter aliquod delictum, est privatus jure famae: ergo non fit ei injuria tollendo ab illo famam, confirmatur: praecipua pars poenae illius hominis est, quod sit privatus fama: ergo non fit illi injuria. Confirmatur secundò: licet Iudici expectare diem solemnem quando est concursus populorum ad puniendum hominem: ergo praecipua pars poenae illius hominis est infamia. Deinde dupliciter aliquis potest hominem infamare, vel narrando crimen falsum, vel revelando crimen verum, sed occultum: sed in tali casu non narratur crimen falsum, ita enim supponimus, nec occultum revelatur, cum sit infamia in uno loco: ergo. Unde ex his infero pro casu nostro, hanc doctrinam locum habere etiam infamia juris ex publica sententia redundet consequenter in alios ab ipso reo. Nam sicut Iudex ipse, non obstante detrimento illo, quod in aliorum famam redundat, potest sententiam suam publicare, & evulgare: sic potest aliis dare hanc facultatem, & de facto videtur illam potestatem concedere, quando sententiam publice promulgat: atque ideo alij jure suo, & facultate legitime concessa utuntur, quando eidem publicationi cooperantur, licet cognati delinquentis consequenter aliquam laesionem in propria existimatione, & fama patiantur. Inferitur etiam, quod sicut licitum est ob praedictam rationem sententiam illam in aliis locis referre, in quibus non erat ejus notitia; sit etiam licitum videri id facere in alio tempore, in quo propter distantiam, vel oblivionem, sententiae memoria jam non erat. Quia facultas legitime ex sententia publica adhuc irrevocata perseverat.

4. Nec solum ex supradictis apparet manifestationem delicti, de qua agimus, non fuisse peccatum contra iustitiam, neque etiam contra Charitatem: nam, ut bene firmat Pater Gaspar Hurtadus, de *Iust. disp. 12. diff. 7.* si esset peccatum contra Charitatem, esset peccatum commissionis, & non omissionis, ut patet; commissionis autem esse nequit, quia contra charitatem nequit esse peccatum commissionis, nisi sit actus odij, dicta autem manifestatio non est odium contra Deum, ut patet; nec contra defectuosum, quia eius defectus potest manifestari absque displicentia erga illum, in qua sola odium consistit. Itaque in nostro casu, neque praecepto affirmativo Charitatis tenetur quis bonum nomen talis illic curare, quandoquidem potestas publica per sententiam vult contrarium, neque talem illic infamare erit verum odium contra negativum praeceptum charitatis de non afferendo malum proximo. Nam licet quis se conformabit voluntati Iudicis, qui propter commune bonum ex punitione redundare solitum, absque odio pugnantem cum charitate, voluerunt per publicam sententiam, talem hominem incurrere malum infamiae. Et ita praeter Hurtadum etiam docet Magister Serra ubi infra. Quae omnia sunt adeo vera, ut ego existimem

cum Gaspare Hurtado, ubi supra, manifestationem, seu commemorationem defectus in alio tempore publici, cujus jam nulla extat memoria, non esse peccatum contra iustitiam, quamvis defectus emendatione, aut aliter fuerit abolitus; quia in tempore illo fuit defectuosus publicus, non habens nunc jus, ut nunc non existimatur fuisse defectuosus in illo tempore; quia ex una parte jus illud amisit, & ex altera illud non recuperavit, etiam si emendatione criminis, vel abolitione alterius defectus habeat ius, ut non existimetur esse defectuosus tempore emendae, aut abolitionis. Imò addimus, eam manifestationem, seu commemorationem non esse peccatum contra charitatem ob rationem supra adductam, quia scilicet illa non est odium Dei, nec illius, cuius defectus antiqui sit commemoratio, nec proinde video esse contra misericordiam.

5. Neque adversus superius dicta obstat asserere cum Valentia *tom. 3. disp. 5. q. 17. par. 2.* Turriano in 2.2. *tom. 2. disp. 53. dub. 10. num. 6.* & aliis procedere non absolute de quibuscumque locis simpliciter, sed de illis tantum, ad quae moraliter, attentis omnibus circumstantiis negotij, personarum, &c. potest perfecti tumor criminis alterius ex vi sententiae latae: In illis enim determinatis locis intelligendum est, publicam potestatem velle reum privare fama, in aliis autem non item; quia tantum vult publica potestas illud, quod moraliter solet fieri, (aliud namque vellet frustra) & ideo tantum in illis locis privat moraliter fama. Imò plus addunt aliqui, quod sententia v. g. lata in Castella, poenam infamiae solum proprie generat in Regno Castellae non in Aragonia, aut Lusitania, quamvis enim sententia lata sit ab eo Iudice, qui non solum Rex est Castellae, sed Aragoniae & Lusitaniae (quod per accidens contingit) tamen constitutus non est à Rege, ut Rege Aragoniae, vel Lusitaniae; sed ut Rege Castellae; Quae iurisdictio ultra Castellam non egreditur. Ergo in casu nostro videtur Doctorem Velasum per sententiam Iudicis non amisisse ius ad famam per totum mundum, sed tantum per illas Regiones, ad quas, moraliter loquendo, fama suae condemnationis pervenire poterat. Respondeo quicquid sit de veritate huius opinionis, puto nihil officere pro casu nostro, in quo fama delicti Doctoris Velaschi per totum Orbem extenditur, cum fuerit damnatus per sententiam Dominorum Inquisitorum; Et ideo non desinam hic apponere verba Sapientissimi, & amicissimi Patris Dicastillo, de *iust. lib. 2. tract. 2. disp. 12. par. 3. dub. 19. num. 314. & 316.* ubi sic asserit: Quando quis per sententiam Iudicis est spoliatus fama sua publice, non est peccatum mortale contra charitatem, neque contra iustitiam eius delictum revelare, saltem in omnibus locis, ad quae leges, & jura ejus Provinciae, in qua est locus, in quo lata est sententia, se extendunt, & hac ratione ut minimum intelligendos puto Auctores, qui dicunt, spoliatum fama per sententiam alibi infamare, non esse peccatum contra iustitiam, imò in hoc casu, puto neque charitatem, seclusa prava intentione. Unde ex hac doctrina. Ego colligerem, damnatos ad infamiam propter peccatum haereticum, cum damnentur à Quæstoribus fidei autoritate immediata, vel mediate derivata à Pontifice, qui totius Orbis, id est Ecclesiae per illum diffusa caput est, eam infamiam ad totum Orbem se extendere. Ita Dicastillus, qui mirifice facit pro casu nostro, & autoritate Dominorum Inquisitorum. Vide etiam Dominicum Banez in 2.2. *D. Thoma, quest. 73. art. 2. dub. ult. conclus. 2.* ita aientem? Insignia quaedam crimina, & illustra, ita poenas illis impositas licet narrare ubique locorum, etiam si verosimiliter credatur, quod eorum notitia ad illa loca non perveniet; siue qui delinquant, jure

jure privati sint fama, siue non. Exempla sint acta, quæ fiunt ab Inquisitoribus: Hæc enim licet divulgare usque ad Indos. Item omnia illa, quæ memò in Historicis scripturis referuntur. Probatur hæc conclusio Primò: Narrare in alio loco huiusmodi peccata idè est malum, quia ex hac narratione nullum sequitur emolumentum, vel Reipublicæ, vel particulari Personæ: sed ex narratione horum criminum, de quibus loquitur conclusio, sequitur magnum emolumentum Reipublicæ, & particularibus personis: ergo. Probatur Minor: Nam Reipublica, quando audit talia crimina, & pœnas illis imposita; sibi consulit, & similibus pœnis similia peccata punit. Item Cives particulares timore pœnæ deterrentur ab huiusmodi vitiis: ergo. Hæc omnia Banez; & post illum ibidem Magister Serra: Et ne deferas recognoscere etiam Molinam Theologum, de Iust. tractat. 4. disp. 33. conclus. 3.

Quæ nunc est
in fo. 8. tr. 7.
ref. 67. & ibi
lege doct.
ref. 68.

6. Sed ego cum Fagundez Lusitano, & aliis Doctoribus, olim, ubi suprà in 3. par. tract. 1. Miscell. resol. 17. absolute docui, omnia crimina in quibuscumque locis, si sint publica, siue ex Iudicis sententia, siue ex notoritate facti, posse absque ullo peccato evulgari. Et hanc sententiam postea, me citato, amplexus est doctus Magister Serra in 2. 2. D. Thomæ, tom. 2. q. 73. art. 2. & me citato, & Machiæ, de Perfecto Confess. tom. 1. lib. 2. part. 3. tract. 23. docum. 2. num. 12. cuius verba hæc sunt: [Fagundez, y otros Autores enseñan absolutamente, que no es pecado mortal, ni contra caridad, ni contra justicia descubrir el crimen del Proximo, come sea notorio de hecho, o de Derecho: esto es por los rumores, o fama publica, o por sentencia del juez, o bien aquella fama en breve huviere de llegar, o no allegar, y entre las personas que se ignorava; porque en tal caso el que comierio el delito notorio en la forma dicha, es visto aver renunciado el derecho, que a su fama tenia; y así no puede ser damnificado en ella.] Ita ille, & iterum ego; quia eo ipso, quod quis est publicè damnatus, & punitus de aliquo crimine; videtur in pœnam ejus criminis concessum diffundere eam notitiam absque exceptione aliqua: ut rectè notat etiam Molina, ubi suprà. Ergo, &c.

7. Restat modò respondere ad auctoritatem Doctorum, ubi suprà asserentium, non esse licitum propagare delictum in loco, ubi ejus fama non erat de facili perventura. Et ad fundamentum hujus sententiæ superius adductum respondeo, Reum non esse justum possessorem illius bonæ famæ in alio loco, quia possidet illam sive jure; si enim amisit jus per publicitatem rumoris, cui ipse causam dedit, committendo crimen; quomodò jure illud possidebit? Deinde, quamvis possideat bonam famam sine injuria, & incommodo aliorum in alio loco; tamen illa potest privari sine ullo peccato: fama enim est bona multorum opinio, absolute loquendo, non in isto, neque in alio loco, nam abstrahit à loco: & sic amissa bona fama, & opinio, ubicumque illa amissa sit jam absolute non habet famam, nec illam possidet justè, ac proinde absolute publicari potest malus. Respondeo Secundo, etiam stando in opinione horum Doctorum, illam non ob stare in casu nostro. Primò, quia limitatur in criminibus Reipublicæ multum noxiis; ista enim etiam emendata, possunt evulgari; & ita docet Malderus de just. tract. 7. cap. 1. dub. 6. in fine. Lessius lib. 2. cap. 11. dub. 13. num. 80. Trullench in Decalog. tom. 2. lib. 7. cap. 10. dub. 12. num. 16. & Alij. Secundo limitatur hæc opinio nisi ex aliqua justa causa illa crimina manifesta rentur; ita Lessius ubi suprà, num. 79. in fine. Banez loco cit. Ioannes Vvigers de Iust. & Jure, tract. 4. cap. 1. dub. 5. n. 22. cum alijs.

RESOL. CXXXII.

An Inquisitores si sint Regulares, & delinquant non in eis, qua sunt Officij Inquisitionis, possint puniri à suis Prelatis?
Et quid, si delinquant in his, qua sunt Officij Inquisitionis?
Exp. 4. tr. 8. Ref. 53.

§. 1. Si delinquant in his quæ sunt officij Inquisitionis, certum est non esse puniendos à suis Prelatis, ut docet Peirinus in privi. Minim. tom. 1. consil. 4. Sixti IV. §. 11. num. 49. Pegna in direct. Inquis. part. 3. quest. 21. comment. 61. Sed à Cardinalibus universalis Inquisitionis, & in Hispania à Generali Inquisitore. Ratio est, quia Inquisitores in his quæ ad Inquisitionis officium pertinent, sunt exempti à suis Prelatis Regularibus, ut probat Rojas de heret. part. 2. num. 418. Decian. in tract. crim. lib. 5. cap. 22. num. 33. Molcovius de majest. militan. Eccles. lib. 1. part. 1. cap. 11. & consil. Alexandri IV.

2. Sed difficultas est, an possint coëteri & puniri si extra suum officium delinquant? & affirmativam sententiam docent, ut Sanctarellus de heresi, cap. 40. dub. 1. n. 7. Zanardus in direct. Theol. part. 2. c. 6. q. 43. & alij communiter. Verum licet Inquisitores teneantur parere suis superioribus Regularibus in his, quæ sunt ad regulæ observantiâ & alia, per quæ directè, vel indirectè sanctum Officium non impeditur, & propterea in delictis extra Officium per eosdem Superiores moneri & reprehendi possunt. Non tamen concedendum est quoddam Superiores possint eos punire, & consequenter ab eorum officio per indirectum retrahere, sed bene poterunt assumere informationes, illasque ad supremum Cardinalium Tribunal transmittere, expectantes quid sibi ab eodem Tribunali supremo mandetur, aliàs esset inventa aperta via impediendi Officium Inquisitionis per indirectum. Et ita hanc sententiam tenet & docet Farinacius de heresi, quest. 136. num. 128. Igitur dicendum est non solum Inquisitores Regulares delinquentes in proprio Officio, sed nec delinquentes extra posse à suis Superioribus puniri, pœna, inquam, quæ aliquo modo retardare possit proprii Officij exercitium, & sic cum Farinacio novissimè tenet Ferdinandus de Castro in oper. mor. tom. 1. tract. 4. disp. 8. punct. 12 §. 2. n. 23.

RESOL. CXXXIII.

An Inquisitores incurrant excommunicationem, si extorqueant pecuniam prætextu Officij Inquisitionis? Exp. 4. tr. 8. Ref. 58.

§. 1. Affirmativè respondet ex Clement. 2. de heret. Suarez de cens. disp. 23. sect. 5. n. 24. & DD. quos citat & sequitur Sanctarell. tract. de heresi, cap. 40. dub. 5. num. 26. qui tamen observat alios contrariam sententiam docere, & multas pro eorum firmitate sententia adducit rationes probantes in d. Clement. 1. non comprehendi Inquisitores.

2. Verum stando in sententia affirmativa, puto cum Bonacina tom. 3. disp. 2. quest. 10. punct. 10. Primò non affici excommunicatione istius Clement. Inquisitores, qui pecuniam à sponte dante accipiunt, etiam vi rem, qui pecuniam à sponte dante accipiunt, hic enim deat sibi dari prætextu Officij Inquisitionis, hic enim sic accipiens pecuniam non dicitur illam extorquere, ut vult textus. Secundo Inquisitor qui pecuniam ut vult textus. Secundo Inquisitor qui pecuniam prætextu pecuniæ mutuo datæ, vel alterius crediti, vel alio titulo etiam injusto sibi tradi curat, non incidit in istam

Et Potestate Inquisitorum. Ref. CXXXIV. & c. 467

istam excommunicationem, quia non extorquet pecuniam prætextu officij Inquisitionis; Tertio Inquisitor, qui cogit aliquem, etiam prætextu officij Inquisitionis ad tradendam sibi mutuo pecuniam, in istam excommunicationem non incidit.

RESOL. CXXXIV.

An Inquisitores possint accipere xenia, hoc est, esculenta & poculenta, quæ intra paucos consumantur dies, & sponte sibi sunt oblata?

Et an contra facientes incurant excommunicationem, priventur Officio, & teneantur reddere duplum?

Et quid, si supra dicta acciperent ab aliis Ministris S. Officij?

Et an Minister, cum sciverit alium Ministrum donum accepisse, teneatur sub eisdem penis illum Inquisitori revelare? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 8.

§. 1. **A**D hoc dubium sic responder Scaccia de judic. lib. 1. cap. 87. num. 12. Dico quod in Hispania nec Inquisitores, nec alij S. Officij Ministri possunt accipere non solum munera, sed nec etiam esculenta & poculenta, & contrafacientes incurrerent excommunicationem, privarentur officio, tenerentur reddere duplum, & alia pena multarentur, & hoc præcedit etiam si acciperentur ab eisdem Officialibus S. Inquisitionis. Quin imò minister cum sciverit alium ministrum donum accepisse, teneatur sub eisdem penis illum Inquisitori revelare. Alibi tamen ubi huiusmodi prohibitive constitutiones non extant, vidi ab Inquisitoribus esculenta & poculenta accepta fuisse. Ita ille; & ante illum Pegna in direct. Inquisit. part. 3. comment. 153. Simanca in cathol. Instit. tit. 34. num. 45. quibus adde Moscovium de majest. milit. Eccles. lib. 1. part. 1. cap. 11.

RESOL. CXXXV.

An Inquisitores excusentur à residentiâ Parochiali, & an gaudeant fructibus Præbendarum, & distributionibus? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 71.

§. 1. **Q**uoad primum, affirmativam sententiam tenet Cened. in quest. Canon. q. 1. n. 28. & Spino in speculo testam. gloss. 3. princ. n. 78. Sed contrariam sententiam, & merito docet Sanctarell. variar. disp. part. 1. q. 11. n. 4. & ita testatur Gonzal. in reg. 8. Cancell. gloss. 6. n. 265. & gloss. 13. n. 164.

2. Quoad secundum verò dicendum est, Inquisitores habentur in suis præbendis & dignitatibus pro præsentibus, & residentiibus, & percipiunt integros fructus suarum præbendarum simul cum distributionibus quotidianis ex privilegio speciali favore fidei à Paulo III. & Pio V. illis concessio, ut docet Armendariz in recopil. legum Navarr. lib. 2. tit. 23. leg. 2. §. 2. num. 7. Rojas singul. 96. & de heret. part. 2. num. 420. Cenedus loc. cit. Cevallos in pract. comm. opin. quest. 685. num. 12. Villar del Patronado de Calatayud 4. part. in princ. n. 8. & ita declarasse sacram Cardinalium Congregationem testatur Garfias de benef. tom. 1. p. 3. cap. 2. n. 356.

RESOL. CXXXVI.

An Inquisitores possint dispensare super irregularitate contracta ab hæreticis?

Et an licet Hæretici contrahant irregularitatem, attamen suspecti de hæresi, postquam illam abjurarint, non sint irregulares?

Et an prohibitum sit Inquisitoribus dispensare cum hæreticis Sacerdotibus penitentibus, ut Missam celebrent? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 85.

§. 1. **V**ideretur respondendum affirmativè ex Bulla Clem. VII. quæ incipit, Cum sicut, §. vobis etiam, ubi hæc autoritas aperte Inquisitoribus, & eorum Commissariis conceditur. Vnde Vmbertus Locatus in praxi Inquisit. ver. irreg. n. 2. sic ait: Irregularitatem levare, & super illa dispensare possunt Inquisitores, si contracta sit in hæresi cum redeuntibus ad gremium Matris Ecclesiæ, ut patet per privilegium Clem. Papæ. Ita ille. Vide etiam in addit. ad Zanchinum tract. de heret. c. 27. ver. adde ulterius. Zecchium in sum. tom. 1. tit. de fide, cap. 11. num. 16. Henriquez lib. 14. cap. 18. num. 2. & alij.

2. Sed hoc privilegium vel fuit personale, vel non fuit usu receptum, vel per alias Bullas posteriores Pontificum est revocatum, & ideo Pius V. anno 1567. prohibuit cum Sacerdotibus hæreticis penitentibus dispensare ut Missam celebrent, teste Sanctarello de heret. cap. 25. dub. 1. num. 6. ex Pegna in direct. Inquisit. part. 3. comment. 175. ubi absolute hanc sententiam tenet, quam etiam tuetur Sanchez in sum. tom. 1. lib. 2. c. 25. num. 19. Suarez de cens. disput. 43. sect. 1. n. 5. & alij.

3. Notandum est tamen hic obiter quod licet hæretici contrahant irregularitatem, ut notat Megala in 3. part. lib. 7. cap. 2. quæst. 6. num. 16. & alij communiter, attamen suspecti de hæresi postquam illam abjurarint non sunt irregulares, & ita contra Azorium tom. 1. in ref. 83. §. lib. 6. cap. 21. quæst. 8. tenet Emanuel Sa ver. heresi, num. 5. Henriquez lib. 13. cap. 56. num. 1. Parisius de resig. nat. benef. lib. 4. quæst. 3. num. 17. Sanchez ubi supra, num. 12. Sanctarellus num. 9. Garzias de beneficiis tom. 2. part. 1. cap. 10. num. 88. ubi asserit ita fuisse decisum in Sacra Rota Romana.

Sup. hoc sup. in tr. 5. ref. 50. in fin.

Sup. hoc sup. in ref. 83. §. ult. per rot. & superius in tr. 5. Ref. 31. per rot. & in alio §. eorum notacionum.

RESOL. CXXXVII.

An Inquisitores possint legere libros Hæreticorum?

Et an in Regnis Hispaniarum solus Inquisitor Generalis habeat potestatem legendi libros hæreticos, & cui ipse commiserit, & non alij Inquisitores?

Et an Episcopi possint dictos libros legere?

Et an Urbanus VIII. derogaverit omnes licentias legendi libros hæreticos, & omnes alios prohibitos, & hodie hanc potestatem det solum Sacra Congregatio? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 46.

§. 1. **N**egativam sententiam docet Antonius Riccioli in tract. de iure person. lib. 5. cap. 25. n. 4. ubi sic ait: Inquisitores non possunt legere libros damnatos, nisi eis ab Apostolica Sede, seu per sacram Congregationem Inquisitionis fiat facultas, itante consti. Iulij III. Ita ille. Et hanc sententiam tenet etiam Barbosa de potest. Episc. part. 2. alleg. 90. n. 8. Suar. de fide disp. 20. sect. 2. n. 28. Sanch. in sum. tom. 1. lib. 2. cap. 10. n. 46. & alij.

2. Verum contrariam sententiam ex Azorio, Graffio, Delrio, & alijs tenet Fatiniaci de heresi questione 180. num. 43. quibus ego addo novissimè Bonacinam in Bulla Can. tom. 3. disp. 1. quæst. 2. punct. 4. num. 10. Imò Zanardus in direct. Theol. part. 2. cap. 7. num. 16. Duardus in Bull. Can. lib. 2. Canon. 1. quæst. 34. n. 6. Torreblanca de magia lib. 3. cap. 15. num. 27. Naldus in sum. ver. Bulla Cæne num. 11. Anton. Soula in Bulla Can. disp. 15. n. 5. post Pegnam in direct. Inquisit. part. 2. comment. 3. & alios putant substitutos Inquisitorum, seu Commissarios ab Inquisitoribus deputatos posse

posse libros hæreticorum legere, quia hujusmodi Commissarij censentur à Sede Apostolica instituti, licet hoc non admittat Bonacina loco cit. & Merolla in *disp. Theol. tom. 3. disp. 1. cap. 2. diff. 1. num. 415.* cum Sanchez ubi supra, quia facultas legendi libros hæreticorum conceditur Inquisitor autem non est Sedes Apostolica, ergo, &c.

3. Notandum est tamen quoddam stando in hac secunda opinione in Regnis Hispaniarum solus Inquisitor generalis habet potestatem legendi libros hæreticorum, & cui ipse commiserit, & non alij Inquisitores, ut patet ex Bulla Pauli V. apposta in principio indicis expurgatorii. Vnde neque Episcopi possunt dictos libros legere. Et ideo hic in gratiam studioforum ponam pulchrum locum Didaci Cantera in *99. crimin. cap. 1. de hæret. num. 64.* ubi sic ait: Si aliquis haberet libros hæreticorum, per Inquisitores anathematizaretur, ut fuit factum per Inquisitionem Conquensem contra Episcopum Conquensem, qui dicebat eos teneri ex particulari privilegio. Ita Cantera, quod est valde notandum. Sed ego in tali casu consulerem DD. Inquisitoribus, ut Summum Pontificem de hoc certiorarent, & in Regnis Hispaniarum Inquisitorem generalem; quod autem Episcopi non possint legere libros prohibitos, firmant novissime Mauricius Alzedus in *praxi Episcop. part. 2. capite 6. numero 75.* qui citat Navarrum, Azorium, Sanchez, Delrium, Barbosam, & Pegnam.

Sup. hoc in
lin. 4. ante
fin. hujus §.

Quod hoc
lege dectr.
Ref. not. seq.

Sup. doctrina
contenta in
hoc §. cum
eod. Homo
bono, hic
citato &
aliis late in
ro 3. tr. 3.
Ref. 84.

4. Sed pro coronide hujus resolutionis apponam hic verba Homoboni de Bonis in *exam. Eccles. part. 2. tract. 11. cap. 7. quest. 15.* ubi sic ait: Advertendum est etiam à doctis integræque fidei viris ex urbe referre libros, qui non sunt hæreticorum, nec de hæresi tractant, neque contra fidem falsa, vel suspecta dogmata continent, aliqua tamen alia ex causa prohibitos posse viris dignis ab Inquisitoribus permitti, qui quidem gratis ex scripto manu sua subsignato tribuunt, & de triennio in triennium facultatem renovabunt: at in foro conscientie illam licentiam oretenus habere sufficere videtur. Ita Homobonus. Verum post hæc scripta Urbanus VIII. p. m. derogavit omnes licentias legendi libros hæreticorum, & omnes alios prohibitos, & hodie hanc potestatem dat solum sacra Congregatio.

RESOL. CXXXVIII.

An Inquisitores possint præbere licentiam legendi libros hæreticorum?

Et quid de Generalibus Religionum in Regnis Hispaniarum, vel an solus Pontifex talem licentiam possit præbere? Vnde neque Collegium Cardinalium Sede Apostolica vacante prædictam licentiam concedere possit? Et an Urbanus VIII. novissime annullaverit omnes licentias legendi libros prohibitos? Et an nemini liceat libros hæreticos ad suas manus devenientes propria auctoritate comburere, sed eos ad Inquisitores deferre teneantur? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 99.

§. 1. **R**espondeo negativè cum Sanchez in *summa tom. 1. lib. 2. cap. 10. num. 43.* & Soula in *aphorism. Inquis. lib. 1. cap. 2. num. 62.* solus enim Pontifex potest talem licentiam præbere. Vnde neque Collegium Cardinalium Sede Apostolica vacante prædictam licentiam posse concedere, ait Merolla in *disp. Theol. tom. 1. disp. 1. c. 2. diff. 1. 2. n. 419.* & alij, quicquid asserat in contrarium Vgolinus.

2. Nota etiam quoddam privilegium Gregor. XIII. in factum Generali Societatis Iesu ad legendum, vel hoc §. lege purgandum libros hæreticorum, vel alias prohibitos,

seu etiam ad facultatem dandam pro his, & similiter in concessiones revocata sunt, tum per privilegia amplius, tum quia sanctæ Inquisitionis in his Regnis Hispaniarum, sanctæ, & ita observat Emanuel Rodriguez & Hieronymus, ille in *questionum Regularium tom. 2. quest. 82. art. 3. iste in compend. questionum Regular. resolut. 92. n. 1.* quibus adde Pottel in *dubijs Regular. v. s. lib. 1. rum prohibitio, num. 3.* Urbanus verò VIII. novissime annullavit omnes licentias legendi libros prohibitos.

3. Notandum est etiam hic obiter quoddam Hieronymus Rodriguez ubi supra num. 3. docet, nemini licere libros hæreticos ad suas manus devenientes propria auctoritate comburere, sed eos ad Inquisitores deferre, sed re tenetur, juxta constit. Julij III. id præcipiens; alias potest procedi contra ipsum ac si esset hæreticus, quod intelligunt aliqui, nisi ex tali manifestatione, seu traditione refutetur manifestanti, seu tradenti ali-quod grave periculum suspicionis de hæresi, tunc etiam posse tales libros per seiplos comburere affirmant. Id tamen minime admittendum est propter damnum quod ex eo eveniret potest Catholicæ fidei ac Religionis, nam deferendo hujusmodi libros ad Inquisitores, ut inquirere possint an ultra traditos alij similes supersint, & an ipsis male usi sint, & à quibus eos acceperint. Ita ille. Sed de hac questione ego alibi fusius egi.

RESOL. CXXXIX.

An intelligens aliquem librum esse hæreticum, comburendo illum, & non Inquisitoribus tradendo, incurrit excommunicationem hujus Canonis? Et quid de peccato? Ex p. 1. tr. 11. Ref. 37.

§. 1. **R**espondeo, quoddam communiter Doctores docent, quem non posse propria auctoritate libros tales comburere; sed teneri illos deferre ad Inquisitores. Ita Suarez *tract. de fide, disp. 20. sect. 2. n. 23.* Azorius *tom. 1. lib. 8. c. 16. q. 11.* Delrium *disp. magis, tom. 3. lib. 5. sect. 17.* Farinacius *de hæres. quest. 180. n. 40.* Barbosa *de potest. Episc. p. 3. alleg. 9. c. 1.* Soula in *Bull. Censur. cap. 2. disp. 15. concl. 3. n. 4.* Homobonus *de exam. Eccl. p. 1. tract. 7. cap. 2. quest. 12. & p. 2. tract. 11. cap. 7. quest. 15. resolut. 2.* Duartus in *Bull. Censur. lib. 2. c. 1. q. 52. n. 1.* Cherubinus in *compend. Bull. tom. 2. conf. 76. p. 17. sibil. 2.* Riccius *p. 4. decis. 255. n. 4. & decis. 360. num. 7.* Alterius *de cens. tom. 1. disp. 2. lib. 5. c. 7.* & alij. Et fundantur in quadam Constitutione Julij III. qui hoc videtur præcipere.

2. Sed non reticebo, contrariam sententiam docere Zanchinum in *tract. de Hæreticis, cap. 7. num. 7. & Repertor. Inquisitorum, verb. libri.* Filliucium *tom. 2. tr. 2. cap. 7. num. 208.* ubi exculat comburentes propria auctoritate, aut tradentes illis, qui dictos libros legere possunt: quod antea etiam docuerat in *tom. 1. tract. 16. cap. 3. num. 45.* & hanc opinionem referens Bonacina *de cens. disp. 2. quest. 5. punct. 4. num. 20.* in nova editione non improbat, & ideo videtur illam admittere: & multi ex Authoribus citatis, ut Alterius, & Riccius, & Antonius Riccius in *tr. de jur. personarum, lib. 5. cap. 24. n. 2.* & Campeggius in *addit. ad Zanchinum de Hæreticis, cap. 7. n. 7.* contrariam sententiam, quam ipsi tenent, vocant tantum veriorem, & tutiorem. Ego secundum dictos Authores sententia Filliucij est probabilis.

3. Sed, quicquid sit de peccato, ut bene notat Pottell in *add. ad dubia regul. verb. libri prohibiti, num. 13.* certum est, illos, qui libros hæreticos comburant propria auctoritate non incurere in excommunicationem Bullæ Censuræ, quia tales libros comburendo, illos non

Et Potestate Inquisitorum. Ref. CXL. &c. 469

non retinere. Et ita etiam docet Sanchez in *sum. to. 1. lib. 2. c. 10 n. 56.* & Suarez ubi *sup. tract. de fide disp. 20. sect. 2. n. 23.* & alij.

RESOL. CXL.

An in retentione librorum hereticorum detur paritas materia; ita ut qui per unum, vel duos dies retineret librum prohibitum, non incurrat in excommunicationem Bullæ Cœnæ, vel Indicis? Ex part. 5. tract. 5. Ref. 43.

§. 1. **A**D hoc dubium Suarez *tract. de fide, disp. 20. sect. 2. num. 22.* respondet distinguendo, quia vel retentio procedit ex voluntate absolute retinendi librum, & tunc dico quamcumque retentionem esse peccatum mortale, etiam si mutata voluntate brevissimo tempore durer; Hoc probat ratio facta, quia voluntas illa, peccatum mortale est, & ab illa procedit exterior retentio. Alio vero modo contingere potest, ut aliquis habens propositum tradendi librum, in executione sit negligens per aliquam brevem moram, & tunc facile poterit excusari à culpa mortali, tum quia in voluntate non habet propositum contrarium præcepto, & negligentia potest esse levis, & ipsa mora est quasi materia illius omissionis, & ideo ex brevitate potest esse levis, ac denique illa non est tam retentio, quam dilatio, quæ interdum potest excusari ab omni culpa, si ex rationabili causa fiat. Ita Suarez, cui adde Hurtadum de Mendoza *vol. 1. disp. 76. sect. 1. §. 12.* ubi sic ait: Peccant contra hanc legem, qui libros retinent, si enim liber sit proprius, si alienus, si eum calleat, si ignoret omnino, labitur in hanc poenam, nisi exiguo tempore id faciat: si enim decernat post breve tempus librum tradere, non est peccatum mortale, secus si uno instanti habeat actum retinendi librum longo tempore. Sic ille.

2. Sed contraria sententia mihi magis placet, pro qua in *1. p. tract. 11. ref. 30.* adduxi Sanch. & Duardum, quibus nunc addo Reginald. in *praxi tom. 1. lib. 9. c. 14. n. 256.* & Castrum Pal. *tom. 2. tract. 4. disp. 2. punct. 10. §. 2. n. 11.* quia gravitas retentionis non desumitur solum ex libro, qui retinendus est, quod inde constat, nam si haberes voluntatem retinendi una hora librum, & statim illum tradendi, non video qua ratione quis dicere possit, te gravem culpam commississe. Requiritur ergo ad retentionem gravem mora temporis: ergo si tempus, quo de facto retines librum, breve est, etiam si voluntatem haberes longo tempore retinendi, retentio illa exterior levis censeri debet, ad effectum incurrendi censuram, quia non incurritur censura ex voluntate retinendi, sed ex voluntate executioni mandata, quæ cum non sit integra, & in materia gravi exercita, sed in materia levi, non sufficit ad incurrandam censuram: ergo, &c. Et ita hanc sententiam docet etiam præter Doctores citatos Iacobus Gordonus in *sum. tom. 2. lib. 2. quest. 13. cap. 8. §. 3. num. 81.* Si quis igitur per unum, vel duos dies retineret librum prohibitum, non incurreret excommunicationem Bullæ Cœnæ, vel Indicis.

RESOL. CXLI.

An privilegium ab Inquisitoribus huius Regni Sicilia ad legendos libros ab ipsis prohibitos, possit uti hoc privilegium in alio territorio, v. g. in Regno Castella? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 100.

§. 1. **N**egativam sententiam docet Suarez de *legib. lib. 8. cap. 26. n. 8.* quem sequitur Laurentius Tom. V.

Portel. in *dubii Regular. ver. libri prohibiti, num. 4.* ubi sic ait: Lusitanus habens licentiam legendi libros specialiter prohibitos in sola Lusitania, non potest eosdē legere ubique existens. Si illi in Castella, v. g. sunt specialiter prohibiti, non poterit ibi illos legere absque licentia Tribunalis Castellæ, pro S. Officio, & sic contra de Castellano existente in Portugallia, quia sunt territoria diversa. Unde privilegiatus ut portet arma vetita in Portugallia, non est privilegiatus ut portet illa in Castella eadem ipsa. Et privilegium unius Episcopi non potest derogare privilegio alterius Episcopi. Ita Portel, satis quidem probabiliter.

2. Sed his non obstantibus affirmativam sententiam tenet Hieronymus Rodriq. in *compend. q. Regul. ref. 92. n. 2.* & ante illum Emanuel Rodriq. in *sum. to. 3. c. 250. n. 4.* cum Navarro *tom. 2. tit. de priv. consil. 6.* & ratio est, quia hæc facultas nihil aliud continet, quam gratiam? gratia autem quæ personæ confertur personam sequitur, & cum persona extinguitur, *cap. s. de priv. vil.* Deinde hæc sententia suaderi ex eo potest, quod facultas ab eo data qui jurisdictione fungitur, non tantam vim habet in suo territorio, quam in alieno, cum in hac parte jurisdictio quæ exercetur in facultate data, non ad contentiosam, sed ad voluntariam jurisdictionem pertineat. Sed jurisdictio voluntaria etiam extra proprium territorium, potest exerceri, veluti excommunicare, absolvere, beneficia conferre, litteras dimissionis concedere & similia: ergo, &c. Sed ut verum fatear, prima sententia mihi magis placet, non tamen damnarem hanc sententiam secundam sequentem.

RESOL. CXLII.

An libri Catholici cum explanatione hereticorum, & commentariis sint prohibiti? Ex p. 5. tr. 13. & Misc. 1. Ref. 16.

§. 1. **P**rima opinio est Patris Suarez de *fide disp. 20. sect. 2. num. 13.* asserentis hos libros esse prohibitos si scholia hereticorum sint magna, secus si essent exigua.

2. Secunda est opinio Sanchez in *summa, tom. 1. lib. 2. cap. 20. num. 25.* ajentis tales libros non esse prohibitos, licet in se contineant scholia hereticorum magna, quia semper talis liber dicitur Auctoris Catholici.

3. Tertia opinio est Hurtadi de Mendoza in *2. 2. disp. 56. sect. 8. §. 303.* ubi existimat utramque sententiam in parte esse veram, bifariam enim scribitur in alicujus authoris librum. Primum, ut nihil scribatur, nisi faciens explanationi textus, à quo non possit nisi incommodè Commentarius abjungi, ut Commentaria Caietani non possint abjungi à textu Thomistico, quia tota sunt ad explanandam argumentorum vim, oppugnanda adversariorum dicta, & methodum explicandam. Hi libri non sunt prohibiti, quia absolute sunt & dicuntur S. Thom. & non Caietani, si Commentaria sint proluxa, si vera minuta: parum enim interest moles. Quod si considerandum est præcipue quid contineant, quid interest magnitudo, aut paritas, cum in parvo libello possint plures hæreses doceri, quam in alio magno volumine. Si autem præter explanationem alia disputet hæreticus non facientia textui explanando, sed quæ abjungi commodè possunt, liber est interdictus, quamvis sit exiguus, quia verè est ab hæretico auctore. Sic ipsius Patris Suar. Commentaria ab ipso, non à S. Thoma denominantur, complura enim disputat, quæ jam non spectant ad explanationem. Itaque scripta illa à quibus non pendet authoris Catholici explicatus, sunt prohibita, & liber ob illa, Alioquin occasione explanandi textum, possent hære

hæretici omnia sua dogmata disputare ut scholastici
Doctores sua disputant, cum Magistrum, aut S. Tho-
mam explicant. Hucusque Hurtadus *loc. cit.*

RES'OL. CXLIII.

*An quis possit legere libros prohibitos securus, quod nocu-
mentum non accipiet ex eorum lectura?*

*Et an non solum libri hæreticorum damnentur, qui comi-
nent falsam doctrinam contra fidem, sed etiam minime
de Religione tractantes, ut sunt Dialectici, Rhetorici,
Grammatici, &c.* Ex p. 6. tr. 6. & Misc. 1. Ref. 49.

Sup. hoc in §. i.
Ref. seq.

§. 1. **O** Lim Romæ à quibusdam, & Panormi à Vi-
ro ingenuo & docto de hoc casu interroga-
tus fui, & cum negative responderet, instabant tunc ve-
hementer asserendo ex doctrina, quam ego adduxi in
p. 1. *met. 10. ref. 28.* probabiliter posse affirmativam
sententiam defendendi: non ignobiles Auctores tenentur
ibi patet, legem non obligare ejus sine deficiente: quod
etiam invenio docere Audream de Area in *tir. de consi-
stitur. cap. 1. num. 301.* Sed in nostro casu finis legis
deficiebat, nam ipsos legentes tales libros certum erat
ex eorum falsa & damnata doctrina nullum posse no-
cumentum accipere: erant enim viri docti & piissimi.
Ergo, &c.

2. Sed his non obstantibus respondi supradictam doctrinam non valere in casu nostro: nam procedit, quando lex unum solum finem habet, ex quo l. g. si flor moveretur ad l. prohibendum aliquid: secus vero si lex habet plures fines, nam deficiente vno, obligatio legis non deficit, sed talis est lex librorum vmo: prohibens: ergo, &c. Vnde sciendum est Ecclesiam in prohibitione librorum damnatorum plures fines habere: nam prohibet illos, ut hoc modo quasi medicina quaedam praeservet fideles ab haereticorum contagio, & ne damnatorum librorum lectione, veluti veneno quodam pestifero Catholicis inficiantur: & id eo ob hanc causam olim in primitiva Ecclesia prohibebatur fidebilibus ne Gentilium libros legerent, teste Clemente *lib. v. constit.* *apost. cap. 6.* & id eo ex Concilio Carthaginiensi *IV. cap. 16.* Ecclesia praecipit, ne fideles communicent verbis cum haereticis: ergo multo magis potuit & debuit praecipere, ne cum iplis communicant libris & scriptis cum hac communicatio magis soleat nocere, quam quae fit solis verbis; libri enim scribuntur majori cum consideratione, eloquentia & eruditione, ac propterea magis permovere solent Lectores ad illorum falsam doctrinam amplectendam.

3. Verum Ecclesia in prohibitione dictorum librorum non habuit hunc solum finem, nempe ne Catholici falsa doctrina ex dictis libris inficiantur; sed etiam legem illam statuit penam Auctorem damnatorum: non enim levis est poena in eorum libros nigrum præfigere Thera, & sub censura prohiberi ne legantur, ad obsecrandum & abolendum eorum nomen, & ne hoc afficiantur honore, ut inter manus Doctorum hominum voluantur. Igitur lex prohibens sub censura lectionem librorum damnatorum semper obligabit: nam licet deficiat in aliquo casu particulari finis dictæ prohibitionis, nempe periculum & nocuumentum, quod ex lectura dictorum librorum prohibitorum contingere potest: adhuc tamen semper remanet alius finis prohibitionis, nempe poena auctoribus damnatis imposita ad eorum dedecus, ne eorum libri legantur.

4. Vnde ex hoc apparet, quod non solum libri hæreticorum damnantur, qui continent falsam doctrinam contra fidem, sed etiam minime de Religione tractantes, ut sunt Dialectici, Rhetorici, Grammatici, &c. In quibus libris nullum est periculum, ut lectores eorum lectione ad hæresim pertrahantur. Et ideo Sanctarellus

tract. de hæresi cap. 14. dñb. unico num. 4. merito asserit
omnes libros hæreticorum prohiberi in penam illu-
rum Auctorum, quavis hæresim non continerent
etiam habetur in reg. 2. Iudicii. Et Sola in Bul. Con-
2. disp. 13. m. 1. recte observat lectionem librorum pro-
hibitorum in odium Auctoris interdicti. Ignor de hoc
non est dubitandum, & aliter sententia in nostro
Sacra Inquisitionis Tribunali (scilicet puniendo esse
exilimo. Adde quod aliqui viri docti assensum lec-
tionum librorum hæreticorum esse de iudicando ad
induciendo animos legentium. Ergo semper eorum
prohibitio obligabit.

RESOL. CXLIV.

*An quis possit legere libros prohibitos, si sciat certum-
lum illos nocumentum esse illaturos?*

Et Confessim docetur peccare, & in censuram incurrere legentes libros ab Inquisitoribus prohibitos, etiam si confessim non contineant, & non esse absolvendos a Confessoribus retinentes libros hæreticorum.

Sed inferitur, quod cessante fine legis in particulari casu, pro ipso lex non obligat. Ex p. 1. tit. 1. & Misc. Ref. 1.

§. 1. **R**everendissimus Abbas Ioannes Caramel, propter scientiam, ingenij acumen, & eruditionem satis quidem notus, novissime editam suam Theologiam fundamentalem, in qua aliquando nostras impugnat opiniones; & ideo circa præsentem difficultatem nominatim contra me assertivam sententiam teneri fundament, 17. n. 2. numero 434. ubi sic ait: Probabile est, cessante fine legis in aliquo particulari, cessare etiam legis vim, & obligationem in illo particulari: At finis legis intercedens destructionem librorum hæreticorum cessat respectu illius, qui est ita doctus, & pius, ut prævaricari non possit: Ergo respectu ejusdem cessabit etiam ipsa lex.

2. At Diana addit eosdem libros interdicti ad ignominiam Authorum ; & dicam hoc non videri verum nec ad rem.

3. Non verum, quia eosdem libros si sunt correctio-
nis capaces, expurgatores corrigunt, & correctores per-
mittunt. Sub annum 1632. evulgatur in Hispania
expurgatorius liber, qui non omnino reicidit, si So-
cietas fuerat à P. Pineda concinnatus indicibus à So-
cietatis æmulis, quasi correctores in ipsos non ratione
sed affectibus dirigerunt, & in ipso legitur me-
mini, eum librum non esse prohibitivum, sed con-
cessorium, utpote, qui libros alios, interdictos ratione
errorum, erroribus expunctis concedebat. Ergo opi-
nionem ipsius inquisitionis librum expurgatorium evul-
gantis, libris interdicuntur ratione periculi: Nam
gratias libris corrigunt errores, adhuc Auctores man-
ifesti, & pertinaces, ut antea nec debent aliter man-
ri, quam antea.

4. Nec contra hoc militat hæreticorum libros Grammaticos, Rhetoricos, Dialecticos, & Philosophicos interdicti, nam hæc Diana existimat nullam continere hæresim, sed hoc idem existimat, quod maioribus occupatus ejusmodi libros non legit fortis nec habet, rati enim hinc mittuntur Grammatici in Italiam, sed fallitur doctissimus vir, nulli enim sunt, qui plures errores, & hæreses habeant; aut ubi Theologorum hæretici, ut plerumque unum, aut alteram promovere conantur, at liberales libri plurimas.

5. Non aliter potest Grammatica, Rhetorica, & Dialectica, quam exemplis tradi, & per talia heterodocis, hoc sem. pr. exponant, ubique statui Ecclesiastico infol.

insultant, ubique Papa est Antichristus, ubique nos Idololatæ. Habeo ob oculos plurimos, quos possem allegare, si vellem, sed cur lectorem meum onerarem eorum ineptiis, si sufficiat asserere vix visum esse librum liberalem, qui hæresibus multis non scateat? Vnde concludo etiam ipsos ob doctrinam ab Ecclesia interdicti.

6. Sed demus illos interdicti in odium, & pœnam Authorum, & rogabo, quis majori ignominia, & dedecore afficiatur, illenè qui occiditur, & igni mandatur in carcere. An ille, qui conducitur per plateas Civitatis præcone ejus infamiam inclamante? Ille, qui suspensus à patibulo eadem die sepelitur, an qui juberetur in cruce remanere toto anno? Hinc transi ad libros, putarem severiore sententia condemnari librum (dicam Hispanè, à quien se le pone un San Benito) librum, cui nigrum theta præfigitur; cui inscribitur esse authoris damnati, illum, qui legitur, ut authoris infamis, quare qui omnino non legitur: & tamen stando Dianæ fundamentis deberemus dicere furem, qui condemnaretur exilio, & juberetur non comparere in toto regno, condemnari severius, illo, qui juberetur manere, & signum publicum, & externum ignominie portare, ut ab omnibus esse infamis, & sceleratus nosceretur.

7. Venio ad ultimam rationem Dianæ, quam esse virorum Doctorem affirmat (Illi libri ait, tamen si non sint inducentes in hæresim, sunt inductivi. Atqui finis Ecclesiæ est, ut non dentur libri, qui possint inducere in hæresim: Ergo non cessat legis finis) & ego dico quid majorem debere ab illis Viris doctis probari. Dico secundo, condonata majori adhuc falsam esse, quia illi libri non sunt respectu illorum hominum inductivi, nam ignis tamen calefactivus sit, non est calefactivus ligni amoti, nisi prius ponatur approxinatio: quæ ex parte subjecti requiritur: & consequenter illi libri tamen secundum se inductivi dicantur, non erunt inductivi respectu hominis, qui in questione proponitur quousque detur in eodem periculum, & tunc tollitur casus. Dico tertio, non omnes libros esse etiam secundum se inductivos, nam falsitas ut nocere possit debet esse similis veritati, quamobrem. Cum aliquis nimis insolenter mentitur nullum decipit, quæ nota esse volo, ut Martini Lutheri opera à libris aliorum distinguam, quis enim turbati, aut seduci poterit à viro tot ineptias, blasphemias, & injurias vomente? Quis à Doctore, qui se à Diabolo didicisse fateatur, quæ suos discipulos edocet: ille unicus, qui non legerit hos libros Martini Lutheri: nam ego Spiræ, ut quemdam amicam virum doctum ad nostram Religionem reducere, persuasi, ut aliquot Lutheri libellos evolveret, qui cepit non esse illos sui Lutheri, sed à nostris confectos, occlamare prius, à typo, anno, & suorum Ministrorum confessione convictus, dare manus posterius, malleque esse Tridentini discipulum, quam Lutheri, se à Diabolo didicisse affirmantis. Hucusque Caramuel ubi supra.

8. Verum his non obstantibus: Ego non recedo à sententia, quam olim docui, & docent communiter Doctores; Vnde adversus Caramuelem adducam hæc verba doctissimi Patris Francisci de Oviedo *de fide, spe, & charitate, ubi contrav. 12. punct. 3. num. 42.* sic ait: Dubitari solet an prædicta censura comprehendantur illi, qui hæreticorum libros legunt, aut retinent ex intentione confutandi errores in illis contentos, & certe nullum in illis esse perversionis periculum? Non comprehendant indicant nonnulli jurisperiti, quos refert Palao *punct. 10. citato §. 2. num. 8.* pro quorum sententia posset adduci opinio, quam

Tom. V.

cum aliis Theologis defendit Granados *1. 2. contrav. 7. de legibus tract. 3. part. 2. disputat. 15. sect. 2.* quæ affirmant cessante fine legis in particulari casu, pro ipso legem non obligare. Oppositum videlicet adhuc in eo casu excommunicationem incurrere eum, qui prædictos libros legeret, aut teneret, merito docent Suarius *disputat. 20. sect. 2. supè citata num. 2.* Sanctius *cap. 10. jam citato num. 24. Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 16. quest. 6.* Coninch *disputat. 18. dub. 11. num. 180.* Puente Hurtad. *disputat. 76. §. 307. Tolæus lib. 1. summa cap. 19. num. 9. Palao §. 2. citato num. 9. & apud illum Vgolinus, & Farinacius, multos est Cardinalis de Lugo à num. 63. ut hanc sententiam stabiliat effugio præcluso quod tentari posset ex sententia affirmante, cessante fine legis in particulari casu pro eo legem non obligare; Quidquid autem sit de hac opinione, cujus opposita longè communior est; existimo ad hanc materiam ab homine cordato applicari non posse, stultum enim, & superbum esset, hominem suo judicio in hac re fidere, & præsumere ab omni periculo ipsum esse alienum in materia ex se gravissima, & ingenti periculo exposita, est enim hæresis pessima, & contagiosissima lues, quæ facillimè serpit, & maximè timenda est in his qui se securos fingunt, & securitatis præsumptione ea aggrediuntur pericula, quæ Ecclesia subire prohibuit etiam Episcopis, Cardinalibus, qui ratione dignitatis, & meritorum, quæ ad illas supponuntur remotiores ab hoc periculo, quam quicumque alij privati homines præsumi debent. Quapropter mihi certissimum est, neminem, prætextu securitatis posse prædictos libros legere, aut retinere etiam causa confutandi errores. Ita Oviedo, & Ego.*

Vnde ex his Petrus Marchan. in *Tribun. Sacram. tom. 2. tract. 2. tit. 2. sect. 4. q. 2. conclus. 1. fol. 90.* rectè sic asseruit.

9. Quia verò quilibet de fortitudine sua præsumere, sibi quæque periculose ablandiri potuisset, generaliter Ecclesia lectionem hujusmodi librorum sub peccato mortali quibuscumque quantumvis doctis prohibere prohibuit, adhibitis pœnis, quæ non nisi pro peccato mortali imponantur, nisi de illius, seu S. Sedis licentia, & auctoritate legantur, prudenter attendens, quod quamvis in individuo, & singulari respectu alicujus personæ doctrina, probitate, & constantia præstantis, nullum sit periculum: tamen quia illo prætextu advertit plurimos seduci posse, & gravissimos abusus ac pericula populo Dei imminere universaliter doctis pariter, & indoctis, lectionem librorum hæreticorum inhibuit, nisi personarum delectu facto ab iis, quibus S. Sedes eorum lectionem, & judicium concederet. Ratio igitur periculi non sumitur ab eo, quod cerè accideret personæ in individuo legenti, sed ab eo, quod Ecclesiæ, vel personis indefinitè contingere posset: quod singulariter notandum est ab iis, qui de se præsumentes quælibet audent, generalibus quibusdam axiomatibus delusi: Non attendentes, quod Deus de sua virtute præsumentes frequentius humiliat casibus miscrandis, & hæc fuit prohibitio communis in Ecclesia Dei à temporibus Apostolorum, quorum etiam Decreto libri hæreticorum, & impiorum igni adjudicati sunt.

10. Ita Marchan. cui etiam adde Petrum à Sancto Ioseph in *Idea Morali lib. 3. c. 6. ref. 6.* & Carenam in *tract. de officio Inquis. part. 2. tit. 10. §. 5. n. 32. cum segg.* Ignatium Lupum in *editum Sanctæ Inquisitionis part. 4. lib. 25. disp. 3. artic. 2. diffusul. 2. fol. 466.* ubi querit. An libri Hæreticorum à doctis legi possint ut eorum errores melius cognoscant, ac consultius eis respondeant?

11. Et respondet omnibus illicitum esse legere libros prohibitos hæreticorum, sed aliter doctis, aliter indoctis, doctis, qui sine periculo illos legere possunt, præter vi præcepti illicitum est, nisi licentia Sedis Apostolicæ accedat. Cujus etiam est ante licentiam cognoscere, & judicare, An sine periculo, & cum fructu licentiam petens legere possit. Nemo enim Index in propria causa esse potest. Simplicibus verò, & ignatis duplici ex capite illicitum est, scilicet nedum ex vi prohibitionis, sed etiam ob imminens, & evidens periculum.

12. Ita Lupus, quibus omnibus adde Naldum *summa ver. Bulla Cæna*, n. 12. Pueronum in *Bulla Cæna*, c. 1. §. ac eorundem libros n. 186. fol. 136. & novissimè Hermannum Busembaum in *Theol. mor.* l. 2. tract. 1. cap. 4. dub. 3. n. 6. cum Angelo Possentio in *Recollect.* 99. *Mor. in fine tit. var.* cap. 16. n. 9. & 10. ubi ait, neque dicere quicquam valet legis cessante fine, & lex cessare debet, nam utique id procedit si lex in præsumptione fundetur, facti criminis, non verò si se fundit in delicti futuri præsumptione; ut est in casu nostro. Ergo, &c. adde cum Cesare Carena *part. 2. tit. 5. §. 5. n. 34* in nullo casu particulari, cessare periculi præsumptionem, nimirum perversionis, quando in fide, quod quis perseveret, donum Dei est. Vide adversus Caramuelem doctissimum Patrem Tamburinum in *Decal. tom. 1. l. 2. cap. 1. §. 7. num. 41.* & Bertrandum Const. in *resolut. Theolog. cum Urbano ab ascensione in Theolog. Mor. tract. 21. cap. 7. Regula 12. fol. 366.* ubi docet temerarium fore, qui hoc de se ipso iudicium, ferre tentaret in re tanti momenti, nolletque Ecclesiæ præceptis se subijcere. Ita ille.

13. Restat modo respondere ad confirmationem Caramuelis: Dico igitur, quod nostra inquisitio Hispanica non corrigit libros primæ Classis, & qui tractant ex professo de Religione; Sed cum videt aliquos hæreticorum libros, multum proficere pro literaria Republica ab erroribus expurgat, & præbet licentiam impune legendi, anteposendo publicum bonum poenæ privatz, quam illis Authoribus imposuerat. Sicet non sit parva poena pro Authore, quod liber suus legatur inustus, & cauteriatus, ac in frontispicio cum illis verbis, expurgatus secundum Indicem Hispanicum, &c.

14. Ergo non valet argumentum Caramuelis, nec ex illo sequitur, quod legi possint ab aliis libri ab Inquisitione non expurgati, & quod in ipsis non remaneat prohibitio propter periculum infectionis, & propter poenam, & dedecus Authori impositum; Nam inquisitio vult, ut sibi placeat & liber, hac æquitate cum aliquibus hæreticis, & libris prohibitis uti, quam cæteris negat, Nihil itaque nobis officit instantia à Caramuele adducta.

15. Et ideo nostra sententia expressè assertur in Bulla Pij IV. quæ incipit Dominici Gregis, registrata in principio Indici 161. qui autem libros alia de causa prohibitos legerit, habueritque; præter peccati mortalis reatum, Episcoporum arbitrio severe se noverit puniendum. Quovis igitur modo illos prohibitos, si ve propter hæresim, si ve propter illius suspicionem, si ve propter obscenitates legerit, si ve retinuerit quispiam non excusatur à mortali, & hanc sententiam præter Authores citatos tenet etiam Pater Bordonus in Sacro Tribunali, capite 14. quæst. 25. num. 54.

16. Quod evidenter probatur & confirmatur, nam certum est, quod Author libri hæretici à Sancta Sede vel ab Inquisitoribus prohibiti non timet ex ejus lectione erroribus infici: quia jam scit, & memoriter tenet omnia, quæ in suo libro prohibito impressit, & tamen hoc non obstante Doctores asserunt esse interdum etiam Authori legere suum librum prohibitum,

& aliter faciendo excommunicationem incurtere, & ita docet Trullench in *Decal. tom. 1. cap. 3. dub. 9. §. 1. num. 20.* Pueronius in *Bulla Cæna* cap. 1. num. 205. folio 136. Fagundes in *Decal. tom. 1. lib. 1. cap. 14. n. 17.* Sanchez in *summa tom. 1. lib. 2. cap. 10. n. 37.* Vgolinius de casibus Papæ *reserv. p. 2. cap. 1. ver. ac eorundem librorum §. 1. num. 1.*

17. Videat ergo ex hoc amicissimus Caramuel libros prohibitos suspendi non solum ratione periculi, sed etiam in poenam, ut ego docui, & praxis nostri Sacri Tribunalis demonstrat.

18. Vnde doctè dixit Suarez de fide *dispo. scilicet. 2. n. 21.* quod finis legis prohibitionis librorum hæreticorum fuit, ne tales libri conferrentur, sed destruantur; Sed in casu quo vir doctus, ut vult Caramuel, licet securus de infectione illos legat, dicti libri conferuntur, & non destruantur contra finem legis, ut vult Suarez: Ergo peccabit mortaliter, & in censuras incidet; & sic ego sentio, nec aliter sentiendum esse puto. Et ita post hæc scripta inveni Eminentiissimum Logo de fide *dispo. 21. scilicet. 2. a. n. 62. usque ad num. 68.* nostram sententiam firmiter docere, & ad argumenta Caramuelis respondere, quæ necessario à lectoribus legenda esse existimo: Vnde ex his rectè docuit Thomas Hurtadus *var. tom. 2. tract. 1. cap. 5. resolut. 7. num. 63.* indistinctè, & sine ulla limitatione non esse absolvendos à confessariis retinentes libros hæreticorum. Et *tom. 1. tract. 5. cap. 6. resolut. 62. §. 2. n. 146.* docet peccare, & in censuram incidere legentes libros ab Inquisitoribus prohibitos, etiam si hæresim non continent, & contrarium asserere esse erroneum tradit Turrinus *cent. 4. dub. 17.*

19. Sed alias rationes meliores excogitabit ipse Caramuel, sicut etiam circa sequentes resolutiones; Nam ego vellem à Sapientissimo Viro (ut ora æmulatorum clauderet, quod etiam placuit Eminentiissimo Domino meo Cardinali Chiffo viro incomparabili, litterarum patrono) sicut Theologiam hanc fundamentalem, interrogatoriam, tamen, ut ipse vocat, typis mandavisset; Ita etiam quamprimum aliam Theologiam fundamentalem, responsoriam, in qua ipse ad semetipsum responderet præficeret, quando contra communes sententias disputavit. Vnde magis sic acumen ingenij sui demonstraret. Nam si mare pacificum, ut Americi loquuntur totius Theologiæ mortalis turbulentiæ videretur, postea tanquam alter facer Neptunus in pristinam tranquillitatem adduceret, & ut Achilles hasta si in dicta Theologia interrogatoria vulneraret, postea in Theologia responsoria sanaret; Ita ut de Caramuele feliciter postea omnes dicere possint, ipse percutit, & medetur.

RESOL. CXLV.

An qui legit librum Hæretici de Religione tractantem hæresim tamen non continentem, incidat in censuram Bullæ Cæna?

Et queritur etiam, quanta pars libri hæretici requiratur, ad incurrendam censuram Bullæ Cæna, si quis eam legat?

Et an si libri hæreticorum unum, aut alium continentem errorem, & ille deleatur omnino, possint sine infectione, excommunicationis legi?

Et quid, si diversi sint tom. ejusdem authoris hæretici, & unus tantum hæresim contineat, reliqui verò non contineant hæresim, an solum ille, qui hæresim continet sit prohibitus sub censura Bullæ Cæna? Ex p. 6. tit. 4. & Misc. Rel. 55.

§. 1. Negativè respondet Croulers in *Regulam S. Francisci, cap. 7. scilicet. 5. fol. 522.* ubi sic ait: Virum

Et Potestate Inquisitor. Ref. CXLVI. 473

Verum libri hæreticorum de Religione tractantes, si nullam hæresim contineant, sint hoc loco prohibiti; aliqui affirmant, quod videantur absolute, & sine conditione prohibiti: mihi verò sententia negans magis placet: tum quia prohibitio hæc fertur in hæresim, primario, & ratione hæresis, & hæreticorum, & sic extenditur ad eorum omnes libros hæresim continentes; tum quia hæc conditio satis expresse habetur paulo antea: quod non fuerit necesse illam repetere, sed facile subintelligi posse, non de quacumque Religione, sed hæretica, tractantes libros prohiberi. Ita Croulers.

2. Sed hæc opinio est contra textum Bullæ Cœnæ. ut optime observat Sanchez in *Summa*, tom. 1. lib. 2. cap. 1. n. 33. Suarez de *fide*, disp. 20. sect. 2. n. 10. Sanctarellus tract. de *hæresi*, cap. 13. dub. un. n. 10. & Fagundez in *præcepta Decalogi*, tom. 1. lib. 1. cap. 14. n. 13. ubi ita asserit: Secunda conditio est, ut libri contineant hæresim, vel de Religione tractent: itaque non sufficit, quod libri sint hominis hæretici: sed opus est ad incurrendam hanc censuram, quod etiam contineant hæresim, vel de religione tractent: quare si nec hæresim contineant, nec de religione tractent, quamvis legantur, retineantur, imprimantur, vel defendantur, non propterea legens, retinens, imprimens, vel defendens excommunicationem incurrit Bullæ Cœnæ: sufficit tamen, quod alterum horum contineant, vel hæresim, vel de religione ex instituto tractent; quia Bulla Cœnæ aperte loquitur disjunctivè, & alterutrum tantum petit. Ita ille. Vnde non sunt audiendi Sayrus de *conf. lib. 3. cap. 5. num. 12.* & Grassius *Decif. Aur. lib. 4. cap. 18. n. 40.* & 42. qui pro sententia Croulers faciunt.

Sup. hoc late in ref. leg. & ubi sup. fol. 5. 4. perens. Quanta pars libri hæretici requiratur ad incurrendam censuram Bullæ Cœnæ, ita respondet. Arbitraretur tantam partem libri legi oportere, quæ per se sumpta verè possit libri nomine censeri; quia sicut Epistola hæretica deficit à ratione libri ad effectum incurrendæ hujus censuræ; ita etiam similis quantitas libri lecti, vel retenti, si fortè liber esset mutilus, deficit à ratione quantitatis sufficientis ad eandem censuram. Sic ille.

4. Sed hæc opinio tanquam nimis laxa profus non est admittenda: & ad plurimum, ut à nobis observatum est, & docet novissime Fagundez in *præcepta Decalogi*, tom. 1. lib. 1. cap. 14. num. 4. unam solam paginam ex magnis voluminibus dicendum est esse parvitatem materiz.

5. Cavendum est etiam ab alia opinione Croulers ubi sup. fol. 5. 22. asserentis: si libri hæreticorum unum, aut alterum contineant errorem illeque omnino deleatur, posse sine incursione excommunicationis legi: sed hoc, ut dixi, non est admittendum, nisi illa deletio efficeretur auctoritate publica, ut patet ex Regula 8. Indicis. Et ideo Fagundez *loc. cit.* sic ait: Animadvertendum est, quod ubi liber hæresim continet, totus est prohibitus; & ideo si quis legat partem non continentem hæresim, innotabitur hac censura, quia revera legit librum hæretici hæresim continentem, quod solum requirit Bulla: voluit enim Summus Pontifex aditum his libris legendis occidere, ut docent Suarez, & Sanchez allegati, & Vgol. etiam de *conf. Papæ reservatis* 2. p. cap. 1. verb. *ac eorumdem libros*, initio, n. 7. Imò idem quoque dicendum est, etsi illa hæresis in libro deleatur juxta Sanchez & Suar. allegatos; quia militat eadè ratio. Intelligendum id tamen est, nisi ea deletio fiat auctoritate publica, quæ relinquat totum relinquum librum liberum ad legendum, retinendum, & imprimendum.

6. Si tamen sint diversi tomi ejusdem auctoris hæretici tractantes eandem materiam non prohibitam, & unus tantum hæresim contineat, reliqui verò non cō-

Tom. V.

tineant, nec de religione tractent ex instituto solum ille, qui hæresim continet, erit prohibitus sub censura Bullæ Cœnæ: si nimis molis vixanda gratia dividatur; at reliqui separati non erunt prohibiti, sed sicut omnes tomi in unum coeant librum, aut unus liber ex diversis tomis, ac voluminibus componatur, ut plerumque fit: quia tunc unusquisque tomi pars est totius libri prohibiti. Hucusque Fagundez: cui omnino adhærendum esse puto.

RESOL. CXLVI.

An in lectione librorum hæreticorum detur parvitas materiz?

Et an possit Confessarius absolvere eum, qui unam paginam libri hæretici legerit?

Et quid v. g. si legantur dua, vel tres, lineæ, in quibus legens certo novum contineri hæresim? Ex p. 5. tr. 3. Ref. 42.

§. 1. Negativam sententiam tenet Tolet. lib. 1. c. 19. n. 9. & Vgol. in *explic. 1. Can. Bull. Cœnæ*, ver. *ac eorumdem libros* §. 1. ubi docet, in hac re non dari parvitatem materiz, quamvis unam, vel alteram lineam quis legat, quia idem periculum est, ne scilicet legens imbibat hæresim, quæ fortè in ea linea continetur.

2. Sed contrariam sententiam tenendam esse puto cum Soula in *Bul. Cœnæ*, 3. disp. 13. n. 8. & ideo Azor. tom. 1. lib. 8. c. 16. g. 3. dicit materiz parvitatem esse parva verba legere. Hurtad. de *Mendoza vol. 1. de fide disp. 76. sect. 1. §. 11.* unam, vel alteram lineam. Suarez de *fide disp. 20. sect. 2. n. 20.* quando non est multarum linearum lectio, alij verò concedunt tres, aut quatuor lineas. Ita Merolla ubi infra. Pesant. in 2. 2. q. 56. art. 2. disp. 6. Grass. tom. 1. lib. 4. c. 18. n. 45. alij decem. Ita Sayr. de *conf. lib. 3. tom. 5. n. 22.* Castius Pal. ubi inf. & de hoc dubitat Merolla, sed plus addit Sanch. Duard. & alij, quos ego citavi in 1. p. tract. 1. 1. ref. 30. nam extendunt hanc parvitatem materiz ad unam integram paginam libri in 10. 4. tr. 3. folio impressi. Verum hæc opinio nimis laxa videtur Ref. 42.

aliquibus, quos ibi citavi, neque illam admittunt Jacob. Gordonus in *sum. tom. 2. lib. 7. q. 13. c. 8. §. 3. n. 8.* Castius Pal. tom. 1. tr. 4. disp. 2. punct. 10. §. 2. n. 6. Megal. in 3. p. lib. 3. c. 1. q. 3. n. 49. Homobonus in *consult. tom. 1. par. 2. resp. primo*, & alij. Vnde ex supradictis Scottia in *Bulla Pontif. epir. 166. theor. 4. 10.* monet Confessarios, callum esse in decreto facto de mandato Clem. VIII. à Congr. Illustr. Card. in negotiis Episcoporum & Regularium die 9. Januarij, an. 1601. ne in Italia extra urbem possent quis absolvere ab ullo ex casibus Bullæ Cœnæ Clatis, vel dubijs. Vnde in proposito nostro adeo parva debet esse materia, ut omnem dubitationem excludat, ad hoc ut Confessarius possit absolvere eum, qui legerit. Igitur propter dictum decretum Clementis tam parva debet esse materia, quæ legitur ut omnem dubitationem excludat, ut Confessarius absolvere possit eum, qui illam legerit. Ex quo fit non esse audiendum Paulum Layman lib. 2. *Theol. mor. tract. 1. cap. 15. num. 5.* dum ait posse Confessarium absolvere eum, qui unam paginam libri hæretici legerit, quia præsumere potest eum non incurrisse excommunicationem Bullæ, juxta opinionem Sanchez supra relatam. Sed manifestè fallitur, quia opinio Sanchez parum probabilitatis habet, tum quia magis communiter rejicitur, tum etiam, quia Vivaldus & Emanuel Sà, qui eam asserebant, expurgati fuerunt, & per consequens saltem est valde dubium, an legens unam paginam libri sit excommunicatus, & hoc sufficit, ut absolvi non possit, propter rationem dictam, & ita docet Merolla 10. 1. disp. 1. c. 2. coroll. 7. disp. 3. n. 344. quod magis probatur, dum videmus hanc opinionem in Vivaldo & Sà emendatis à Reverendissimo Magistro sacri Palatii, amplius non inveniri.

R r

3. Sed

3. Sed quid dicendum si, v.g. legantur, duæ, vel tres lineæ in quibus legens certò novit contineri hæresim? Duardus in *Bulla Cœna*, lib. 1. *can. 9. 46. n. 4.* & Reginaldus *com. 1. lib. 9. cap. 1. 4. scilicet. 9. n. 254.* putat non obstante parvitate materiæ linearum, incurrere in excommunicationem, quia facit contra finem legis, cum se exponat periculo imbibendi hæresim, & scienter legat partem libri, propter quamlibet ipse prohibetur.

4. Sed hæc sententia aliquibus non placet, quia non dicitur quis exponere se periculo imbibendi hæresim statim ac scienter legit aliquam propositionem hæreticam, nisi simul legat etiam rationes, quibus hæretici eam probare contendunt. Quis enim dicat hominem Catholicum legentem in aliquo libro hæretici hanc solam propositionem, Christus non est Deus, vel duo tantum sunt Sacramenta, statim censi expostum periculo illas hæreses imbibendi? & confirmatur, nam qui certò scit in aliquo loco libri non contineri hæresim adhuc incurrat excommunicationem legendo, ut omnes concedunt, & tamen non facit contra finem legis, ergo è contrario, quamvis faceret contra finem legis, legendo, v. g. unam lineam libri, in qua continetur hæresis, non statim censetur excommunicationem incurrere, quia finis præcepti non cadit sub præcepto. Adde quòd neque hoc casu dicitur facere contra finem legis, quia verè non se exponit periculo imbibendi hæresim moraliter. Et hæc omnia docet Merolla ubi supra.

RESOL. CXLVII.

De potestate Principum circa bona hæreticorum confiscata, & jura Tribunalis Sancti Officii defenduntur?

Et pro intelligentia supradictarum questionum aliqua primo in textu hujus Resolutionis supponuntur? Ex p. 12. tr. 3 & Misc. Ref. 2.

§. 1. **S**upponamus inter Principem laicum, & quosdam suos vassallos mercatores fuisse initum contractum cum hoc pacto: *Vi bona illorum, qui carcerati, vel damnati in posterum essent ab Inquisitoribus dicti Regni propter hæresim, Apostasiam, seu Iudaismi crimen nullo modo confiscata, nec etiam inventariata esse possent.* Ex altera verò parte præfatorum hominum pro recompensatione dictorum bonorum confiscandorum aderat obligatio mittendi, & sustentandi in mare suis expensis, v. g. aliquas naves magnas benè munitas, ac provistas de militibus, & aliis necessariis ad bellandum, si opus esset, & ad alia pro utilitate, & custodia Regni dicti Principis. Quæritur an dictum Diploma, seu contractus fuerit licitus, & validus, possitque in posterum prosequi, & sustineri? Et novissime affirmativam sententiã docet quidam Iuriconsultus Pedemontanus vocatus Iacobus à Castro bono (si nomen non est fictitium) in consulto impresso de hac re, & pro Achille suæ sententiæ dictus Iuriconsultus hanc rationem adducit: quia si bona hæreticorum, post latam ab Inquisitoribus sententiã, ita illius Principis sunt propria, ut possit de illis liberè disponere, eaque donare cuicumque voluerit, etiam ipsismet hæreticis quibus fuerunt confiscata, ut est in confesso apud omnes Doctores, ergo poterit ista donare, seu remittere pro illo tempore, quo ad suum dominium, & ætatem pertinere debent, quod maxime procederet, si ex hoc sequeretur aliquod magnum bonum Reipublicæ, ac Regno.

2. Sed hanc sententiã prorsus esse refellendam existimo: & ideo pro negativa sententiã. Suppono primo, applicationem bonorum hæreticorum penes

Pontificem esse: cum enim crimen hæresis Ecclesiasticum sit, cap. *ut Inquisitionis*, §. *prohibemus de hæreticis in 6.* Pontifici convenit committere illud punire, sive Ecclesiasticos, sive laicos, cap. *licet de procompet. & ibi glossa.* At una ex penis, quæ adversus hæreticos feruntur est confiscatio bonorum, ergo in illa imponenda Constitutiones Pontificiæ servandæ sunt, & præferendæ aliis Regiis Constitutionibus, si forte contradicant. Confirmatur: Cognitio hujus criminis Pontifici ejusque Ministris convenit, & nullo modo potestatibus secularibus, ut habetur in supradicto cap. *ut Inquisitionis*: Ergo etiam applicatio bonorum hæreticorum, solum Pontifici, & quibus ipse facultatem dederit, pertinebit, quia hæc accessoria est primæ cognitioni, vel potius condemnationi: Accessorium autem juxta naturam principalis judicandum est, capite, *Accessorium de regul. juris in 6.* Ergo.

3. Suppono secundò, circa applicationem dictorum bonorum, Pontificem in cap. *Per gentes de hæreticis in 6.* sic statuisse: *In terris verò temporali nobis jurisdictio subiectis bona hæreticorum suorum publicari. In aliis idem præcipimus fieri per potestates, & Principes seculares, quos ad id exequendum, si forte negligentes existerint, per censuram Ecclesiasticam, applicationem remota, compelli volumus, & mandamus.* Et ita docet Glossa ibi verb. *Præcipimus.* Et est communis sententiã. Hoc tamen non obstante postea statutum est, ut declaratoria sententiã super confiscatione bonorum ubique feratur per judicem Ecclesiasticum, Episcopum videlicet, aut Inquisitores, ubi Tribunal Sanctæ Inquisitionis fuerit admissum, aut ad seculari, de eorum tamen commissione, spectat, & Index secularis nihil se potest intrinicare in hac re, nisi quatenus per judicem Ecclesiasticum fuerit requisitus. Patet in cap. *ut Inquisitionis*, §. *prohibemus ut ex cap. cum secundum leges*, §. *final. de hæreticis in 6. ibi.* Confiscationis tamen hujusmodi executio, vel bonorum suorum acceptio fieri non debet per Principes, aut alios Dominos temporales, antequam per Episcopum loci, vel aliam personam Ecclesiasticam, quæ super hoc habeat potestatem, sententiã super eodem crimine fuerit promulgata. Itaque libentibus annis fuit visum statuere, & revocare decretum capite *Per gentes*, ad vitanda aliqua incommoda, quæ passim in hoc negotio inter utrumque judicem oriebantur: & quia de jure ad eosdem judices penarum executiones spectant, ad quos cognitio criminum spectat. Vnde pro executione dictorum Canonum in nostro Sacro Tribunali hæreticorum bona ante latam sententiã sequestrantur, ut præscribitur in institutione Toletana Ferdinandi de Valdes anno 1571. num. 8. ubi sic habetur: [El Eclesiastico de Secretos alieno por menudo, y con las mas particularidades que pueda, todas las cosas del dicho Secreto, para que quando se engrare en los bienes por el Receptor, o Secreto, se pueda tomar cuenta dellos cierta, y verdadera, poniendo en la cabça el dia, mes, año; y el Secrestador, o Secrestadores lo firmen al pie del Secreto juntamente con el Alguazil, poniendo testigos: y haziendo el Secrestador obligacion bastante.]

4. Suppono terciò, ex consuetudine, vel privilegio Apostolico posse aliquos Reges fisco suo applicare bona hæreticorum confiscata, & sic restat observari in Gallia Gulielmus de Benedictis *in repet. cap. Raynatus, versicul. & uxorem*, numero 242. de testam. Et Ioan. Imbertus in instit. Gallie lib. 3. c. 6. lib. 2. fol. mibi 662. & in Hispania idem testatur Covarr. lib. 2. var. cap. 9. num. 2. & Salzedus in Practic. varru. lib. 2. var. cap. 9. num. 2. & Salzedus in Practic. Bernard. Diaz cap. 114. littera F. fol. mibi 458. quibus adde Sanctarellum *tract. de hæresi*, cap. 33. dub. 1. num. 3. & alij quos plena manu adducit Farinacius de hæresi *quest. 190.* §. 12. num. 188. Et ideo in sententiis nostri Tribunalis,

Tribunalis, ut patet apud ordinem procedendi Pauli de Garzia fol. 54. apponuntur hæc verba: [Y declaramos sus bienes muebles, y raizes, y se movientes ser confiscados, y pertenecer a la Camara, y Fisco de su Magestad: y por esta nuestra sentencia se los aplicamos, y a su Receptor en su nombre el fol. 67 col. 1. y declaramos todos sus bienes ser confiscados a la Camara, y Fisco de su Magestad, y si es necesario se los aplicamos, y a su Receptor en su nombre desde el dia, y tiempo que cometo los dichos delitos, cuya declaracion en nos refervamos.]

5. His suppositis, ad quæsitum negativè respondeo. Probat noster sententia, quia confiscatio bonorum est pena præscripta à Sacris Canonibus, ut imponatur necessariò criminis. Ergo Principes Laici circa dictam penam nihil possunt sancire, & contractus inire ex defectu jurisdictionis: nam statuerent contra Sacros Canones, & contra delictum prorsus spirituale, quod ad ipsos nullo modo potest pertinere. Quæ omnia patent ex supposito primo, & secundo ubi supra.

6. Dices hanc confiscationem bonorum, ut in supposito tertio probavimus, pertinere ad ipsos Principes.

7. Respondeo, ad ipsos pertinere finito iudicio, & post latam sententiam ex benignitate Sedis Apostolicæ, vel ad recompensandum expensas pro maintenance Sacri Tribunalis: ergo ante latam sententiam, ipsi nihil possunt de dictis bonis confiscatis statuere: nam ut dictum est, statuerent contrarium, quod præscribunt Canones in medicinam, & præventionem hæresis, & ad hæreticos detrahendos; & ut frantum eis imponant, ne in hæresim timore confiscationis bonorum incidant, juxta illud; Oderunt peccare mali formidine penæ, & ex l. 1. C. ad leg. Jul. & c. Irrefragabili, §. Caterum, ubi Glossa verb. pena de offic. Ordinarij. Et ideo Innocent. I. V. in c. excommunicamus, §. damnati de Hæreticis, & in alijs juribus Alexander IV. Clemens IV. & Eugenius IV. in eorum Constitutionibus ad diversas Inquisitiones directas statuunt, ut bona hæreticorum statim remaneant confiscata penes Inquisitores. Et tamen in casu nostro si Princeps laicus efficeret contractum, quod nullo pacto confiscata, nec etiam inventariata esse possint, utique sic tolleretur jurisdictio largita, & præscripta Inquisitoribus à Sacris Canonibus & Summis Pontificibus, adhuc per tot annos possessa, & practicata à Tribunalibus Sancti Officij. Quid tibi videtur Amice Lector? Canones, Pontifices, & praxis Sancti Officij circa delictum hæresis unum determinarent, & Princeps laicus aliud in contrarium statueret.

8. Itaque dicendum est, quod Principibus bona hæreticorum per confiscationem post latam sententiam quæsitæ sunt, ut ex communi sententia observat Ricciolus de jure personarum lib. 5. cap. 14. num. 3. ergo nihil possunt statuere, ordinare, vel disponere circa dicta bona ante latam sententiam declaratoriam confiscationis, quia hoc esset disponere de re spirituali, & contra id, quod determinatum est à sacris Canonibus, & tot Summis Pontificibus. Et consuetudo, vel concessio Apostolica præbet quidem Principibus jus percipiendi bona confiscata hæreticorum post latam sententiam, sed non præbet illis jus, ut possint ante latam sententiam cum suis Diplomatum pervertere ordinationes Sacrorum Canonum, & stylum Sancti Officij circa modum procedendi, & condemnandi hæreticos, ut à Summis Pontificibus præscriptum, & confirmatum est. Quæ omnia confirmantur ex his quæ addunt Fatinae de hæres. q. 90. §. 12. n. 173. & alij penes ipsum.

9. Unde ex his omnibus Calderinus de hæreticis

cap. 18. num. 4. dixit: Quod iudex secularis non intro-mittit ante sententiam Ecclesiastici Iudicis super bonorum confiscatione. Et Soula, ubi infra num. 1. Bona aut quorumcumque hæreticorum, quæ Fisco seculari applicantur, non pertinent ad illum, & ad dispositionem Principum secularium, nisi post latam sententiam, & antequam sententia proferatur, non valet secularis potestas de illis disponere, nec circa illam quidquam ordinare. Et optime firmat Carrena in Annotationibus ad Guidum Falconium, quæst. 15. n. 12. Principem secularem non posse se ingerere in bonis Hæreticorum, nisi post sententiam Inquisitorum.

10. Merito itaque ex superius dictis, in terminis, ut dici solet, terminantibus, contra Consilium citati Iuriconsulti Castro-boni pro resolutione nostri quæsitii sic doctè, & solide effatur Anton Soula Dominican. & natione Lusitanus, Tribun. S. Inquisitionis Consiliarius in Aphor. lib. 3. c. 20. n. 10. Ante latam contra hæreticos sententiam, maxime ante eorum apprehensionem, non licet Principibus secularibus remittere alicui statui, & qualitatibus personarum bona confiscanda propter hæresim, etiam pro eo tempore quo adjudicanda sunt Fisco; Quia confiscatio est ordinata ab Ecclesia, & in penam delicti, & in medicinam & præventionem. Pen. ad 3. part. direct. q. 95. comm. 144. vers. hujusmodi autem. Nam hæresis plerumque à divitiarum cupiditate procedit; Apostolus 2. ad Timoth. 6. Castro lib. 2. de iusta hæreticorum punitione cap. 5. Et quia hæretici maxime sunt affecti divitiis, sicut diximus supra, per earum ablationem magis detererentur. Sunt etiam hæretici ceteris sceleratis peiores, & sic per divitiarum possessionem plurimum nocent; Simanch. Cathol. tit. 9. n. 1. & 2. Si igitur sint certi per liberalem Principum concessionem aut ex vi alicujus pacti, quod quavis in hæresim prolabantur, non amittent bona sua, audaces efficiuntur, facilius hæresim amplectentur, & in ea quam habent persistent impudenter. Quod proculdubio est hæreticis favorem prestare. Huc usque Soula. Rectè itaque ex his omnibus concludendum est, quod Principes seculares si forsitan in eorum Statutis, & Contractibus disponerent super confiscatione bonorum hæreticorum, & super illorum applicatione in præjudicium Ecclesiæ, & Sancti Officij, eorum utique statuta, & Conventiones non solum non valerent; sed etiam puniri possent, tanquam impediens Sanctum Inquisitionis Officium; ex text. in cap. Statutum el. 1. de hæreticis in 6. & ubi Glossa, & communiter Doctores, & speciatim ex Peña, & Parilio docet Fatinaeus quæst. 90. §. 12. num. 174.

11. Restat modo respondere ad argumentum Castro-boni superius adducti, quod hæc bona pertinent ad Regem: ergo potest de illis disponere, ut vult, maxime quando efficeretur pro bono publico Regni. Respondeo ex dictis, Reges post latam sententiam posse de dictis bonis disponere; quia tunc Pontifices & jus Canonicum præbet eis talem facultatem, quod tamen antea non permittit, imo negat, ut patet ex superius dictis. Non obstat bonum publicum: nam utilitas publica minimè potest conferre jurisdictionem non habenti; & in casu de quo loquimur debet publicum bonum temporale cedere bono publico spirituali, ex consideratione adducta à Soula, in verbis citatis. Unde ab hac sententia prorsus non esse recedendum, nec de illa amplius dubitandum patet ex Brevi Sanctissimi Domini nostri Innocentij X. edito anno 1651.

12. Instat adhuc Castro-bonus, & asserit, quod relaxatio bonorum confiscatorum licita est, & efficitur in Italia, ut patet. Ergo, &c.

13. Respondeo in Italia bona confiscata condonari post latam sententiam ab Inquisitoribus, & à Pontifice habentibus jurisdictionem, & ex eorum benignitate,

